

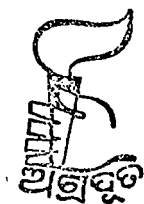
ଅସ୍ବାମାନିକର ତାପରୀ

ଅସାମାଜିକର ଡାଏରୀ

ଅସାମାଜିକର ଡାଏରୀ

ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ

ଅଗ୍ରଦୂତ
କଟକ-୨

ଅସାମାଜିକର ଡାଏରୀ ॥ ଲେଖକ : ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ ॥ ପ୍ରକାଶକ :
ଅଗ୍ରଦୂତ, ବାଙ୍କାବଜାର, କଟକ-୨ ॥ ନୂତନ ସଂସ୍କରଣ : ୧୯୯୫ ॥
॥ ପ୍ରଚ୍ଛଦ : ପ୍ରତାପ ପଟ୍ଟନାୟକ ॥ ମୁଦ୍ରଣ : ରଙ୍ଗ ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ, ଶେଖ ବଜାର,
କଟକ ॥ ମୂଲ୍ୟ : ଟଙ୍କା ୪୦

ASAMAJIKARA DIARY ॥ by : Rabi Pattnaik ॥
Published by : AGRADUTA, Banka Bazar, Cuttack-2
॥ Revised Edition : 1995 ॥ Design by : Pratap
Pattnaik ॥ Printed by : Ranga Printers, Shaikh Bazar,
Cuttack ॥ Price : Rs. 40-00

ISBN 81-86354-13-1

ମୋର ବଡ଼ ଭାଇ

୪ ଦେବେନ୍ଦ୍ରନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ

ସ୍ମୃତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ

କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରୀକାର

ଏହି ସଂକଳନରେ ସନ୍ନିବେଶିତ ଅଧିକାଂଶ ଗଳ୍ପ ‘ରକ୍ତବାର ପ୍ରଜାତନ୍ତ୍ର’, ‘ଦିଗନ୍ତ’ ଓ ‘ଡିଗର’ରେ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା । ଆଜିକାର ଏହି ସଂକଳନ ପ୍ରକାଶ ବେଳେ ସେଇ ପତ୍ରିକାଗୁଡ଼ିକର ସୁଯୋଗ୍ୟ ସଂପାଦକମାନଙ୍କୁ ମୋର କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଉଛି ।

ବହୁଟି ପ୍ରକାଶ କରିବା ଦିଗରେ ଯୋଉମାନଙ୍କର ଅସୀମ ଉତ୍ସାହ ନିରନ୍ତର ସାହାଯ୍ୟ ମୁଁ ପାଇ ଆସିଛି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦିଗନ୍ତର ଭୂତପୂର୍ବ ସଂପାଦକ ଶ୍ରୀ ମନୋଜ ଦାସ, ବର୍ତ୍ତମାନ ସଂପାଦକ ଯୁଗଳ ଶ୍ରୀ ରାହାସ ରାୟ ଓ ଶ୍ରୀ ଭଗବାନ ନାୟକ ବର୍ମା ଓ ଶ୍ରୀ କ୍ଷୀରୋଦତ୍ତ ମହାନ୍ତି ପ୍ରମୁଖଙ୍କ ନାମ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ । ସେମାନଙ୍କୁ ଓ ମୋର ଅଗଣନ ଶୁଭେଚ୍ଛୁ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କୁ ଏଇ ଅବସରରେ ଆନ୍ତରିକ କୃତଜ୍ଞତା ଜାପନ କରୁଛି । ଏ ପୁସ୍ତକର ଗନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ସଂପର୍କରେ ଏକ ବିଶ୍ଳେଷଣାତ୍ମକ ଆଲୋଚନା କରିଥିବାରୁ ଶ୍ରୀ ସତ୍ୟନାରାୟଣଙ୍କ ଠାରେ ମୁଁ ବିଶେଷ କୃତଜ୍ଞ ।

ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ

ପଦଟିଏ

“ଅସାମାଜିକର ଡାଏରୀ” ଶିଳୀଭୂତ ଅହଲ୍ୟା ଅବସ୍ଥାରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇଛି । ଏଥିରେ ୧୯୫୭ ଠାରୁ ୧୯୬୩ ମଧ୍ୟରେ ରବି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଲେଖା ମାନସରେ ରୂପ ନେଇଥିବା କେତୋଟି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚିତ୍ର ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟ କେତେକ ତାଙ୍କର ନିଜସ୍ବ ଡାଏରୀରେ ଲୁଚି ରହି ପ୍ରକାଶ କାଳକୁ ଅପେକ୍ଷା ରଖିଥିଲେ । ତାଙ୍କ ନିଜ ଜୀବକାଳରେ ଏଥିରୁ ଅନେକ ସେ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ସ୍ବ ସ୍ତମ୍ଭରେ ଏମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇପାରି ନଥିଲେ ।

“ଅଗ୍ରଦୂତ”କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ସେ “ଅସାମାଜିକର ଡାଏରୀ”କୁ ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରିବାକୁଯାଇ ଏଇ ନୂତନ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଚିତ୍ରମାନଙ୍କୁ ସେଥିର ସନ୍ଧିବେଶିତ କରିବାପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଛନ୍ତି । ଏଥିସକାଶେ ରବି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ତରଫରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କଠାରେ ଚିରରୁଖୀ ହୋଇ ରହିବି । ଆଶା, ସନ୍ତୁଦୟ ପାଠକଗଣ ଏ ନବୀନ ସଂସ୍କରଣକୁ ପ୍ରୀତି ଓ ସୋହାଗର ସହ ଆଦରି ନେବେ—

ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ପଟ୍ଟନାୟକ

ସଂକେତ

ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟରେ ସୁଦୃଢ଼ ଆଡ଼କୁ ଯେଉଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିଛି, ତାହା ବେଶି ପରିଦୃଶ୍ୟମାନ ହୋଇଛି କବିତାରେ । ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତବଂଶୀ ପ୍ରଭୃତି ଅବସର ବିନୋଦନ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଦୀର୍ଘ କାବ୍ୟ-ବିଳାସର ପଛଭୂମି ରଚିତ ହୋଇଥିଲା ତାହା ବଦଳରେ ଆସିଲା କ୍ଷୁଦ୍ର କବିତା । ଉନ୍ନତବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଇଂରେଜୀ କାବ୍ୟଧାରା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏ ପ୍ରତିଦ୍ୱିପ୍ଳା ଏତେ ଶକ୍ତି ହେଲା ଯେ; ଇଂଲେଣ୍ଡ ଦଳର କବିମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ କବିତା ହେଲା ମାତ୍ର ଅଧଃଜନ ପଂକ୍ତିସୂକ୍ତ । କବିତାଟିଏ କହିଲେ ଦେଖାଗଲା କେବଳ ଗୋଟିଏ ଇମେଜ୍ ବା ଶବ୍ଦଚିତ୍ର । ଓଡ଼ିଆ କବିମାନେ ମଧ୍ୟ ଖୁବ୍ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କବିତା ଲେଖିଲେ ଓ କେତେକ ସଫଳତା ବି ଅର୍ଜନ କଲେ । ଥରେ ଏପରି ହେଲା ଯେ ଜଣେ ବୟସ୍କ ବ୍ୟକ୍ତି ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ କଲେ, କବିତାରେ ଆକାଶ ହୋମିଓପାଥିକ୍ ଡୋଜ୍ ଚାଲିଛି । ଭଦ୍ରଲୋକ ଅବଶ୍ୟ ପରିହାସ-ପ୍ରବଣ । ମାତ୍ର ହୋମିଓପାଥିକ୍ ଡୋଜ୍‌ର ଯାହା ବଦନାମ ଥାଉ ପଛଠକ, କୌଣସି ଜନସ୍ତ ସୁଦୃ ହେବା ମାତ୍ରେ ଯେ ଅସମର୍ଥ, ଏକଥା ତ ଆକାଶ ଏ ବିଜ୍ଞାନ ଯୁଗରେ କହିହେବ ନାହିଁ । ତେବେ ଆପଣ ଆଟମିକୁ କିପରି ବୁଝାଇବେ ? ବସ୍ତୁର ସୁଦୃତମ କଣିକା—ତା ପାଇଁ ଆଜି ସାରା ଦୁନିଆଁ ବିଚଳିତ । ବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ହେଉଛି ଏପରି ଏକ ଯୁଗ, ଯେଉଁଥିରେ ମଣିଷର ପ୍ରଜ୍ଞା ମହାକାଶର ଅସୀମତାକୁ ସସୀମ କରିବାରେ ଯେପରି ତେଜସ୍ବୀ ପରମାଣୁର ସୁଦୃତାକୁ ଜ୍ଞାନ ପରିସରକୁ ଆଣିବାକୁ ସେହିପରି ପାରଙ୍ଗମ । ମାଇକେଲଜନ୍ ଓ ମାହୋକଜନ୍‌ର ଏ ଯେଉଁ ଅନୁସନ୍ଧାନ ଚାଲିଛି, ଏହା ପରସ୍ପରବିରୋଧୀ ନ ହୋଇ ପରସ୍ପର-ପରିପୁରକ ହେବାରେ ହିଁ ମାନବ ସତ୍ତାବତାର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନିହିତ ।

ଏଇଟା ଜଣାଶୁଣା କଥା ଯେ, କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଳ୍ପ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ବିଭବ, ଯେଉଁଥିରେ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ସର୍ବସ୍ୱରୂପ ଓ ଅନେକ ସମୟରେ ବିଶ୍ୱ-ସାହିତ୍ୟର ସମକକ୍ଷ ହୋଇପାରେ । କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ଓଡ଼ିଆ ଧୂନିନ ପ୍ରତିଭା, ପ୍ରଜ୍ଞା ଓ ଶ୍ରେୟଶୀ ଉତ୍ତମର ମିଳନ ଘଟାଇଛି । ମହାକାବ୍ୟରୁ

ସାଧାରଣ କବିତା, ତହିଁରୁ ଆହୁରି ସ୍ୱଳ୍ପ କବିତାରେ ଯେଉଁ, ସେହିପରି ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ଉପନ୍ୟାସରୁ ସ୍ୱଳ୍ପରୁ ଓ ସ୍ୱଳ୍ପ ଗଳ୍ପରୁ ସ୍ୱଳ୍ପତର ଗଳ୍ପରେ ଆମେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେଣି । ସଂକ୍ଷିପ୍ତତାର ଏହି ଅଭିଧାନର କାରଣ ସ୍ୱରୂପ ଯଦି ଆମେ କହୁଁ ଆଜିର ବ୍ୟସ୍ତ ପାଠକର ମନସ୍ତ ଅଭାବ, ତେବେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବନାହିଁ । ସ୍ୱଳ୍ପତରୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଫର୍ମ ହିସାବରେ ଯାହା ହାସଲ କରି ପାରିଲଣି, ସେଥିରୁ ଏହା କହି କେହି ଭୂତ୍ରିଲଭ କରିବନାହିଁ; କାରଣ ସେହିଟା ନିହାତି ନେଗଟିଭ୍ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ପରିଚୟ ଦେବ । ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମାଧ୍ୟମ ଭାବରେ ଏହାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଯୋଗ୍ୟତା ତଥା ଆବଶ୍ୟକତା ବିଷୟରେ ସନ୍ଦେହ ମୋତନ ହୋଇଯାଇଛି ।

କଟକ ଜୀବନରୁ ରବିବାରୁଙ୍କ ଲେଖାଲେଖିରୁ ଯାହା ଆଶ୍ରୟ ମିଳିଥିଲା, ମନ ହେଉଥିଲା ସେ ଜଣେ ନିଜ୍ଜନ୍ତ ହାସ୍ୟରସନିପୁଣ । ଓଡ଼ିଆରେ ଲେଖା ଓ କଥାରେ ଉଚ୍ଚରକାଶୀର କଳାତ୍ମକ ହାସ୍ୟରସର ଅଭାବ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ ସବୁଠାରୁ ବେଶି । ଏହି ଜାତିର ଜଣେ ଫକୀରମୋହନ ଥିଲେ ଭାବିଲେ ବିସ୍ମୟ ଜାତ ହୁଏ । ହାସ୍ୟରସ ନାଆଁରେ ଏବେ ଯାହା ଚାଲିଛି, ସେଥିରୁ ମନେହୁଏ ହାସ୍ୟରସ ଓ ଅଶ୍ଳୀଳତା ବୋଧହୁଏ ଏକା କଥା । ଅବଶ୍ୟ ଭୂମି ଯଦି ସର୍ବସ୍ୱ କ୍ଲୀଉନ୍ ଯାହା କରୁଛି, ସେଇଆ କରିବାକୁ ଚାହୁଁଥାଅ, ତେବେ ଠିକ୍ ଅଛି, ତେର ଦେଖଣାହାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳିବେ । ହେଲେ ଉଚ୍ଚଦରର ଆଉ ଗୋଟାଏ ଜନିଷ ଯେ ଅଛି, ସେକଥା ଥରେ ଅଧେ ଜାଣିବା ଦରକାର । ଆମର ବୋଧହୁଏ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଦୈନ୍ୟ ହେଲା—ଆମେ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ସବନିମ୍ନ କମ୍ପ୍ୟା ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ପାଠକକୁ ଆଖିରେ ରଖି ଲେଖୁ । ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଳ୍ପ ହେଉ ପଛେ ଗୋଟିଏ ଉଚ୍ଚସ୍ତରର ପାଠକ ଗୋଷ୍ଠୀର ଉଦ୍ଭବ ହୋଇନାହିଁ ଏବଂ ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମ ଲେଖକ ଚନ୍ଦ୍ରା କରିନାହିଁ ଯେ ସେ ଯାହା ଲେଖୁଛନ୍ତି ତାହା ଅନ୍ତତଃ କେତେକ ପାଠକଙ୍କ ପାଇଁ ଅପସ୍ୟ ହୋଇପଡ଼େ, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମେ ଖୁବ୍ ବେଶିରେ ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ସାହିତ୍ୟ-ସୃଷ୍ଟିକାରୀ ହୋଇ ରହିଥିବା । ଅବଶ୍ୟ କୁହାଯାଇପାରେ—ସେ ଶକ୍ତି ଯଦି ନ ଆସିଲା, ତେବେ ? ତେବେ ତୁମ୍ଭ ରହ—ନରବ ସାଧନା କର, ଶକ୍ତି ସଞ୍ଚୟ କଲ ପରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କର ।

ସବୁଠୁଁ ଉଚ୍ଚତମ ମୂଲ୍ୟ ଦିଆଯାଏ ଯେଉଁ ଦୁଃଖରୁ, ତାହା କରୁଣ ବା ପାଥସ୍ୟଠାରୁ ବେଶୀ ଦୂରରେ ନଥାଏ । କେତେବେଳେ ହାସ୍ୟ କରୁଣରେ, କରୁଣ ହାସ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୁଏ, ଧରିବା କଠିନ । ଦୁଇଟି ବାଟର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଅନ୍ତମ ଅବସ୍ଥାରେ ଏକ ।

କଲେଜ ଛାଡ଼ିବା ପରେ ପକ୍ଷ ପକ୍ଷିକାରେ ରବି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଲେଖା ପଢ଼ିବାକୁ ମିଳେ । ସମୟ ବ୍ୟବଧାନରେ ଓ ବିକ୍ଷିପ୍ତ ଭାବରେ ଏପରି ପଢ଼ି ବିଚିତ୍ର କିଛି ଧାରଣା କରି ହୁଏନାହିଁ । ମାତ୍ର ଏବର ଏହି ଲେଖକଙ୍କ ନାମରୁ ଅନୁଭବ କେତୋଟି ଗଳ୍ପ ପଢ଼ି ମୁଁ କଲେଜ ଜୀବନର ସେହି ଲଘୁ ଆତ୍ମୋଦ୍‌ଘୃଷ୍ଟ ଏକାଂଶ ଗୁଡ଼ିକର ଲେଖକ ରବିବାବୁ ଚେତନାରେ ଆଉ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ କେତେ ଆଗେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଜିର ଗୋଟିଏ ଭଲ ଗଳ୍ପରେ ଯାହା ଅଛି, ତାକୁ ଆଗ ଅର୍ଥରେ ଆଜିଠି ଦୁଃଖର କହିହେବ କି ନାହିଁ କେଜାଣି ! ତେଣୁ କୁହାଯାଇପାରେ, ଫର୍ମ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି (ଯଦିଓ ଫର୍ମ ଉପରେ ତାଙ୍କର ନଜର ବେଶି) ସ୍ୱୟଂ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେ ଯାହା ହାସଲ କରିଛନ୍ତି, ସେଇଟା କମ୍ ନୁହେଁ । ଜୀବନ-ଅନୁଶୀଳନ ସେ ଯେଉଁ ବାଟ ଧରିଛନ୍ତି, ସେଥିରେ ଏସ୍‌ଥେଟିକ ଉତ୍କର୍ଷ ନିମିତ୍ତ କେତୋଟି କଳ୍ପନା ଯେ ଅଛି ସାମାନ୍ୟ ବିଶ୍ଳେଷଣରେ ପ୍ରତ୍ୟୟ ହୁଏ । ପ୍ରଥମେ ଆଖି ଆଗକୁ ଆସେ ଏକ ବୁଦ୍ଧିଫୁଲ୍ ତଥା ଭାବଯୁକ୍ତ ବିସ୍ମୟ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ, ଯାହାକି ତାଙ୍କର ଲେଖକ-ମାନସକୁ ଅନାସକ୍ତ କରି ଚୋଲିଛି । ଏ ଅନାସକ୍ତ ଉଦାସୀନତା କିମ୍ବା ବିତୃଷ୍ଣା ନୁହେଁ । କାରଣ ଉଦାସୀନତା ସୃଷ୍ଟିକରେ ନୈରାଶ୍ୟ ଓ ପ୍ରାଣହୀନତା, ଯାହାକି ଏ ଲେଖାରେ ନାହିଁ, ବରଂ ଏ ଅନାସକ୍ତ ଘଟଣା ବା ଅନୁଭୂତିଠାରୁ ଦୂରରେ ରହି ଦେଖିବାକୁ ସୁଯୋଗ ଦିଏ, ଯାହା ଫଳରେ ଅତି ଭାବପ୍ରବଣତାରୁ ଲେଖକ ରକ୍ଷା ପାଇପାରନ୍ତି । “ଝୁରୁ ଓ ଗୋଲପ” ଲେଖିକୁ ନେଲେ ଦେଖାଯିବ, ଏଇ ଅନାସକ୍ତ କାପରି ଜୀବନକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ବିସ୍ମୟ ରୂପେ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଲେଖକକୁ ସମର୍ଥ କରିଛି । ସୃଷ୍ଟି, ସ୍ଥିତି ଓ ଲୟକୁ ନେଇ ଯେଉଁ ଜୀବନ-ଚକ୍ର ଘୁରୁଛି, ତାହା ସମାନ୍ତରାଳ ଭାବରେ ଦେଖାଦିଏ ଗୋଲପ ଗଛରେ ଓ ଝୁରୁଠାରେ । ଜନ୍ମର କୋମଳତା ଓ ଯୌବନର ମଧୁରତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯୋଗ ହୋଇଥାଏ ଜରର ବିଷଣ୍ଣତା । ଗୋଲପ ଗଛ ଶୁଖି ଆସୁଛି, ଝୁରୁ ବୁଡ଼ି ହୋଇ ଆସୁଛି । ଗୋଟାଏ

ଜୀବନର ଶେଷ, ଗୋଟାଏ ଦୃଷ୍ଟି । ପୁଣି ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଶେଷ ନୁହେଁ । ପୁଣି ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ ହେଉଛି । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଗୋଲପ ରକ୍ତ ଚାରିପାଖ ପ୍ରସାରି ଅଛି । ଏଇଠି ଅଛି ଦୁଇଟି ଛନ୍ଦ—ଗୋଟିଏ ହସ୍ତ, ଆଉଟି ଘାସ । ଝୁଲୁ ଏକକ ଜୀବନ ଗୋଟିଏ ହସ୍ତସ୍ପର୍ଶ, ମରଣଶୀଳ ଓ ଟାଳିକ । ଅସୁମାରୀ ହସ୍ତ ନନ୍ଦର ସମାବେଶର ସ୍ପର୍ଶ ଘାସ ଛନ୍ଦଟି ହେଉଛି ସମଗ୍ର ଜୀବନର ପ୍ରତୀକ । ଝୁଲୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତଜୀବନ ଜୀବନ ଶେଷ ହୋଇପାରେ; କିନ୍ତୁ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ଭାବରେ ବୁଝିବାର ଜୀବନର ଶେଷ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଘାସ ଛନ୍ଦଟି ଅନ୍ତରାଳ ତଥା କମିକ୍ ଶାସ୍ତ୍ରପଦ । ପଦର ଦୂରକୁ ସ୍ଥାନରେ; ପାଖକୁ ରୁଷ । ଯିଏ ଦୂରରେ ଥାଇ ପଦର କମମୟ ମାନମା ଦେଖି ଦେଖି ପଦର ପୃଷ୍ଠର ରକ୍ତକାକୁ ମନପକାଇପାରେ ବା ପାଖରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ରକ୍ତକାକୁ ଦେଖି ଦେଖି ମେଢ଼ି କମମୟ ମାନ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଶାସ୍ତ୍ରପାରେ, ତା'ର ଭାବନା ଓ ଚିନ୍ତାରେ କିଛି ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଅଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ ।

“ଚକ୍ର ଭର୍ତ୍ତୃ” ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରାୟ ସେହି ଅନୁକୂଳ ଚିନ୍ତା ପରିବର୍ତ୍ତିତ କରାଯାଇଛି, ହସ୍ତ ଛନ୍ଦକୁ ଅନ୍ତରାଳକୁ ଅଧିକ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଇ । ମରଣମୁଖୀ ଜୀବନର ଏକମୁହାଁ ଗତି । ରୁକୁଣା ଅନ୍ତରାଳଗତା, ତେଣୁ ଦୁନିଆରେ ମଣିଷର ଅବସ୍ଥା ନନ୍ଦ ଭର୍ତ୍ତୃରେ କୁଟା କାଠର ଦୃଷ୍ଟିନିମିତ୍ତ । ନନ୍ଦ ବହୁଛି । କାଳ-ସ୍ରୋତ ବହୁଛି । ସେହି ମହାକାଳ ଛାଁ ଘାସ ଛନ୍ଦର ପ୍ରତୀକ । ନନ୍ଦରେ ଅସୁମାରୀ ଚକ୍ର ଭର୍ତ୍ତୃ; ସୁଅ ମୁହଁରେ ଭାସି ଯାଉଥିବା କାଠ କୁଟା ଶରୀର ପାଇଁ ରକ୍ତପାଲ ଆବର୍ତ୍ତରେ ପଡ଼ି ଘୁରି ବୁଲୁଛି । ପୁଣି ପରକ୍ଷରେ ଭର୍ତ୍ତୃରୁ ବାହାର ସୁଅରେ ପଡ଼ି କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଯାଆନ୍ତି । ସେଇଆ ବି ହୁଏ ମଣିଷର ଦୁନିଆରେ । ଅନନ୍ତ ରହସ୍ୟାବୃତ୍ତ ମହାକାଳର ଯେଉଁ ସ୍ରୋତ ବହୁଚାଲୁଛି, ସେଥିରେ ଶାଠିଏ ବର୍ଷ, ସତୁର ବର୍ଷର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଜୀବନ ଭର୍ତ୍ତୃଟିଏ ପରି । ଯାଉ ଯାଉ ଚିକେ ଅଟକି ଯିବା; ସାମାନ୍ୟ ବ୍ୟତିକ୍ରମ । —କେତୋଟି ସର୍ତ୍ତ ସଜିତ ମାସ । ପ୍ରିୟା ପ୍ରୀତି ସମ୍ପର୍କର ବନ୍ଧନ ସବୁ ଏପରି । ମୁହୂର୍ତ୍ତର ବ୍ୟାପାର । ଭର୍ତ୍ତୃର ଶକ୍ତିଗଲେ ସବୁ ଶେଷ । ପୁନରୁତ୍ଥାନ ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ଫେରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ । ଏହିଠାରେ ଜୀବନର ଆବେଗ କରୁଣ ଆଉ ବୁଝିପାରିଲେ ଏଇଠି ଛାଁ ଜୀବନ ମହାନ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ନିତ୍ୟ ଅଭିଷିକ୍ତ ।

ଏହି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସେହି କରୁଣତାର ସତ୍ତ୍ୱେ, ନୁହଁ, ବୋଧହୁଏ ସେଇଥି
ଯୋଗୁଁ ।

ପ୍ରେମ ପରି ଏକ ବହୁଭାଷିତ ବିଷୟକୁ ନେଇ ରବିବାବୁ ପ୍ରସାସୀ
ହୋଇଛନ୍ତି ନୂତନ କିଛି ଗୋଟାଏ ସନ୍ଧାନରେ । “ଓମିରି ପୁଲୁ” ଓ “କୁନି”
ଲ୍ୟୁରେ ପ୍ରେମର ଚରମ ସତ୍ତ୍ୱ ଯେ ଦେହାତ୍ମକତାର ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ଏହା ସୁଗତ
ହୋଇଛି । ଭଲ ପାଇବା ଦୁଇଟି ହୃଦୟର ନିବିଡ଼ତମ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ସମ୍ବନ୍ଧ,
ଦେହରୁ ଆରମ୍ଭ; କିନ୍ତୁ ଦେହାତ୍ମକ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ଏବଂ ଏହାର ପୂର୍ଣ୍ଣ
ବିକାଶ ହୁଏ ସେତିକିବେଳେ; ଯେତେବେଳେ ଦୁଇଟି ପ୍ରାଣ ସମସ୍ତ ବାସ୍ତବ
ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ପଛରେ ପକାଇ, ଦେହର ସମସ୍ତ ସୀମା ଅତିକ୍ରମ କରି ସଙ୍ଗୀତ ପରି
ହୁଏ ଅପାର୍ଥିବ, ବସ୍ତୁ-ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ଭଲ ପାଇବାର ସାରାଂଶ ଏଇଆ ।
ଏହାଛଡ଼ା ଆଡ଼ସବୁ ଗତାନୁଗତିକତା, ଛଳନା ବା ଖାଲି ସାମାଜିକତା ।
ତେଣୁ ଲେଖକ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଛନ୍ତି—ସେହି ଚନ୍ଦନ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିକୁ, ପ୍ରାଣର ସେଇ
ସବମୟ ସଂଯୋଗକୁ ଯଦି ଗତାନୁଗତିକ ଭାବରେ ଦେହର ଆଶ୍ରୟ ନେଇ
ବିଲମ୍ବିତ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରା ନ ଯାଏ, ତେବେ ପ୍ରେମର କୌଣସି
ଅଙ୍ଗହାମୀ ହେବନାହିଁ ।

“କୁନି” ଗପରେ ପ୍ରେମ ଦେଖାଯାଇଛି ନାଶର ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ
ଏବଂ ପୁଣି ଦେହ ଓ ଦେହାତ୍ମକ ପ୍ରଶ୍ନର ଅବତାରଣା କରାଯାଇଛି । ଅନେକ
ସମୟରେ ଯାହା କୁହାଯିବାପାଇଁ ସାଧା ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖାଯାଏ, ସେତିକି
“କୁନି” ଲ୍ୟୁରେ କେତୋଟି ଧାଡ଼ିରେ ମାତ୍ର ସମ୍ଭବ ହୋଇଛି । ମଣିଷର
ବ୍ୟସ୍ତ ବିକଳ ଜୀବନଯାତ୍ରାର ଜଟିଳତା ମଧ୍ୟରେ ଭଲ ପାଇବାଟା ଗୋଟାଏ
ବ୍ୟତିକ୍ରମ । ହୋଇପାରେ, ଏହା ମରୁମୟ ନିଃଶିକା, ମାତ୍ର ତା’ର ମୋହ
ଅସୀମ, ଆଉ ସେହି ମୋହ ବା ଆକର୍ଷଣ ଦୁର୍ନିବାର ହୁଏ ଯେତେବେଳେ
ପ୍ରେମ ସମନ୍ୱିତ ହୁଏ ଚରମ ଆତ୍ମ-ସମର୍ପଣରେ । ଜଣେ ଅନ୍ୟ ପାଖରେ
ନିଜକୁ ନିଃସ୍ୱ କରି ଓଜାଡ଼ିଦେଲେ ଏପ୍ରମକୁ ଏଡ଼େଇ ଯିବା ସହଜ ନୁହେଁ ।
ଦେହର ବନ୍ଦନ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । କୁନିର ଗାଲରୁ କାଳିଦାଗ ଲଭିଯାଇ ପାରେ,
ମାତ୍ର ମନର ଦାଗ କିପରି ଲଭିବ ? ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରଶ୍ନଟି ବୋଧହୁଏ ଭଲ
ପାଇବାର ବିରାଟ ସଂଜ୍ଞା । ସେ ହେଉଛି ପ୍ରେମ ଯାହା ଜୀବନର ସବୁ

“କରୁଣା” ସତ୍ତ୍ୱେ; ସମସ୍ତ ଦୁଃଖତା ସତ୍ତ୍ୱେ, ମଣିଷକୁ ମହତ୍ତ୍ୱର କୌଣସି ଏକ ଜୀବରେ ପରିଣତ କରେ ।

“କୁନି” ଗନ୍ତର ଗୋଟିଏ ସ୍ଥାନର ଲେଖକ କହିଛନ୍ତି—
 “ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିଷ୍ଠୁର ଶବ୍ଦରେ ଏକାକ” । “ନିର୍ଜନ ଦ୍ୱୀପରେ ବଳାପ”
 ଗନ୍ତର ସେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି କର୍ମମୟ ଜୀବନର ଏହି ନିଷ୍ଠୁର ଏକାକିତ୍ୱର
 ଅନ୍ତ୍ୟ ପୀଡ଼ନ ଓ ତାରି ମଝିରେ ମଣିଷର ଆଶା, ଅଭିଳାଷ । ଭୂତଭବିତ୍ୱ
 ତାଙ୍କର ନିଜ ସ୍ୱାମୀଜନ ବେଶ୍ୟା ଗୁଡ଼ି ଆସିଛନ୍ତି ବଣ ଜଙ୍ଗଲକୁ । ଚାରି
 ପାଖରେ ଆଦମ ଜୀବନର ଲାଲା—ମନ ଖୋଲି ନିଜ ଶ୍ରାମରେ କଥା ପଦ
 କହିବାକୁ କେହି ନାହିଁ । ଏପରି ପରିବେଶରେ ସେ ଖୋଜିଛନ୍ତି ଅତି
 ଆପଣାର କେହି ଜଣକୁ ଯାହା ଆଗରେ ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ହୃଦୟ ଲଘବ
 କରିପାରିବେ । ମାତ୍ର ସେପରି କେହି ନାହିଁ—ପ୍ରିୟା ନାହିଁ ନା ବଧୂ ନାହିଁ,
 ଯାହାର ଚିଠି ବାହାର ଦୁନିଆଁରୁ ଆସି ଆଶ୍ୱାସନା ଦେଇପାରିବ । ଅଜ୍ଞାତ
 ଜୀବନରେ ଭୁଲି କଲା ପରି ବୋଧହୁଏ କୌଣସି ଆତ୍ମୀୟତା ସୃଷ୍ଟି
 କରିପାରିଲେ ନାହିଁ ବୋଲି—‘ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିଜର କରିବାକୁ ଯାଇ ବି ଜଣେ
 ନିଜର କରିପାରିଲାନି ।’ ଆଜିର ବ୍ୟାବହାରିକ ସତ୍ତ୍ୱତାରେ ମଣିଷ-ମଣିଷର
 ଅଗଭୀର ସଂପର୍କ ଉପରେ ଏହା ଏକ ଦୁର୍ଘଟ । ବଣ ପାହାଡ଼ ମଝିରେ
 ଗନ୍ତ ନାୟକ ଭୂତଭବିତ୍ୱର ସମସ୍ୟା ଯାହା; ସହରର ଜନାକାଣ୍ଡ ଗ୍ରସ୍ତରେ
 ବୁଲୁଥିବା ଲୋକର ସମସ୍ୟା (ଅବଶ୍ୟ ସେ ଯଦି ସଚେତନ ଥାଏ) ସେଇଆ ।
 ତେଣୁ ଆମକୁ ବାଟ ବଦଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ—ଏକର ମନ୍ତ୍ରରେ ବହୁର
 ଆବିଷ୍କାର କରିବାର ନୂତନ ଅଭିଯାନ ଆରମ୍ଭ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଏଠାରେ କହିରଖି, ରବିବାରୁଙ୍କର ଅପେକ୍ଷାକୃତ ଦୀର୍ଘଗନ୍ତ-
 ଗୁଡ଼ିକରେ ସଫଳତାର ମାତ୍ରା କମ୍ । ଅବଶ୍ୟ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ସମସ୍ୟାର
 ଉଦ୍‌ଘାପନ ଅଛି, ବୁଦ୍ଧିଦୀପ୍ତ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଅଛି ଓ ନୂତନ ଦିଗର ସଂଧାନ
 ଅଛି । (ଉଦାହରଣତଃ ‘ଅସାମାଜିକର ଡାଏରୀ’ ‘ପାଉଁଶ ତଳର ନିଆଁ’
 ଓ ‘ଗୁଣ’) ସେପରି ଗପ ଆଉମାନେ ମଧ୍ୟ ଲେଖିଛନ୍ତି । କଳାତ୍ମକ ମୂଲ୍ୟ
 ଦେବାକୁ ଖଲେ ମୁଁ ବାଛିବି ‘ଚକାଭଉଁଷ’, ‘ଡମ୍ବର ପୁଲ’, ‘କୁନି’ ଓ
 ‘ସୁନୁ ଓ ଗୋଲପ’ ପରି ଗପଗୁଡ଼ିକୁ; ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଏପରି ବାହାର

ପାରେ । ନ ବାହାରଲେ ବି ଚନ୍ଦ୍ରା ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ସଙ୍କଳନରୁ ସବୁମୋଟ
ଗୁରୁତ୍ବ ଉଲ୍ଲ ଗପ ମିଳିଲେ ବି ଯଥେଷ୍ଟ ଆଶ୍ୱାସନାର କାରଣ ଅଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଫର୍ମ ଓ ଟେକ୍ନିକ୍ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆଉ କେତୋଟି କଥା
କୁହାଯାଇପାରେ । କ୍ଷୁଦ୍ରତର ଲେଖିବା ଲେଖିବାରେ ରବିବାର ପରଷା
ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଯେତେବେଳେ ଜାଣେ, ଆମ ସାହିତ୍ୟରେ ଏ ଦିଗଟି
ନୂତନ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବାରେ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ
ହୋଇଛନ୍ତି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ଯୁକ୍ତ ସଂଖ୍ୟକ ସିରସ୍ତା ଲେଖକମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ, ଯେଉଁମାନେ କି ବାଟରେ ଚାଲୁଛନ୍ତି କି ଅବାଟରେ ଚାଲୁଛନ୍ତି
ଜାଣିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ଥାଆନ୍ତି । ଏହା ନିଶ୍ଚୟ ସୁଖର କଥା; କାରଣ ଆମ
ଲେଖକମାନଙ୍କୁ ବ୍ୟାପକ ଭାବ ଆତ୍ମସନ୍ତୋଷ-ବ୍ୟାଧି ଗ୍ରାସିଛି । ସାହିତ୍ୟ
କେତେକ ପରିମାଣରେ ଗୋଟିଏ ଟିକ୍ତ । କୌଣସି ଟିକ୍ତ ବନା ସାଧନାରେ
ତା'ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିଥିବା କଥା ଜଳୁନା କି ହେବ ନାହିଁ । ବରଂ
ଏ ସାଧନା ଜୀବନବ୍ୟାପୀ ହେବାର ଉଦାହରଣ ଅଛି । ଅଥଚ ଏଠି ଏଇ
ରବିବାର କାଗଜରେ ଯାହାର ଗୋଟିଏ କବିତା ବା ଗପ ବାହାରୁଛି, ସିଏ
ନିଜକୁ ନିବିକାର ଭାବେ ଲେଖକ ବୋଲି ଧରି ନେଉଛି ।

ଅନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ ଏହି ଦିଗରେ କିଏ କିପରି କାମ କରୁଛନ୍ତି,
ତା'ର ତଥ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ରବିବାର ମୋତେ ପହଞ୍ଚିଲେ, ସେତେବେଳେ
ମୁଁ ଅସୁବିଧାରେ ପଡ଼ିଲି, କାରଣ ମୋତେ ବିଶେଷ କିଛି ଜଣା ନଥିଲା ।
ମାର୍ଜିନ ସାହିତ୍ୟରେ ଓ ହେନେସ ପ୍ରଭୃତି ଅବଶ୍ୟ ଏ ଧରଣର ଲେଖି
ଲେଖିଛନ୍ତି କିନ୍ତୁ ସେ ଗପଗୁଡ଼ିକରେ ଭାବାବେଗ ଓ ସଂବେଦନ ପ୍ରାୟ କମ୍ ।
ପଢ଼ିଲେ କିପରି ଏକ ଶୁଷ୍କତା ଓ କୁଣ୍ଠାର ଆଭାସ ମିଳେ । ଫର୍ମକୁ ବାଦ
ଦେଲେ ଟେକ୍ନିକ୍‌ର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ବିଶେଷ କିଛି ଉପାଦେୟ
ନାହିଁ ବୋଲି ମନେହେଲା ।

ବରଂ ହିନ୍ଦିରେ ଏପରି କିଛି ଲେଖ ଅଛି । ଅନ୍ତତଃ ଗୋଟିଏ ଗପ
("ଉଡ଼୍ଡା ହୁଆ କରୁତର"—ରବିନ୍ ଶା' 'ପୁଷ୍ପ' ନାମକ ଜଣେ
ଅପେକ୍ଷାକୃତ ନବନ ଲେଖକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲିଖିତ ଓ 'ବିନୋଦ' ଲେଖକରେ
ପ୍ରାୟ ଶୁଦ୍ଧବର୍ଷ ତଳେ ପ୍ରକାଶିତ) କିଛିଦିନ ତଳେ ମୁଁ ପଢ଼ିଥିଲି । ମା'ଟିଏ

ତା'ର ଶିଶୁ ସନ୍ତାନକୁ ବୁଝାଇ ଖୁଆଇ ଦେବାପାଇଁ ଗୋଟିଏ କପୋତ କପୋତର କାହାଣୀ କହୁଛି । ତରୁଣ ଅବସ୍ଥାରେ କପୋତଟି କପୋତର ଆକର୍ଷଣରେ ଦେଶାନ୍ତର ହୋଇ ଉଡ଼ି ଯାଇଥିଲା । ସେମାନେ ଗଛ ଡାଳରେ ବସା ବାନ୍ଧିଥିଲେ ଓ ଗ୍ରେଟ ସଂସାର ଗଢ଼ିଥିଲେ । କପୋତର ଛୁଆ ହେଲା— ଛୁଆ ସାନ ଥିଲା ବେଳେ କପୋତ ଦିନେ ଆହାର ଆଣିବାକୁ ଗଲା ଯେ ଆଉ ଫେରିଲା ନାହିଁ । କେବଳ ଗପର ଶେଷ ଆଡ଼କୁ ଜଣାଯାଏ, କପୋତ କପୋତର କାହାଣୀ ବଧବା ଜନମର ଅଙ୍ଗେ ନିଭେଇବା କାହାଣୀ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । ରବିବାର ତାଙ୍କ 'ଇପ୍‌ସା' ଗଳ୍ପରେ ସେହି ଟେକ୍‌ନିକ୍ ପ୍ରୟୋଗ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ହିନ୍ଦୀରେ ଦ୍ରୁତ-ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ଗଳ୍ପ ସାହିତ୍ୟରେ ଏହାଠାରୁ ଉଲ୍ଲତତର ପ୍ରୟୋଗ ନିଶ୍ଚୟ ଥିବ । ଏ ବିଷୟରେ ପରେ ଜଣାଇବାର ପ୍ରୟାସ ରହିଲା ।

ଅନ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରେ କ'ଣ ହେଉଛି, ଗୁଡ଼ିହେଲେ ମୋଟ ଉପରେ ଏହା କୁହାଯାଇ ପାରେ ଯେ, ଏହି ସ୍ୱେଚ୍ଛାବୋଧର ସଂକ୍ଷିପ୍ତତା ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ସୁବିଧାର ସୂକ୍ଷ୍ମପାତ କରିଅଛି । ତାହା ହେଉଛି ଗଳ୍ପ ପରେ ପୁରୁଷ ଶୃଙ୍ଖଳାରୁ ଲେଖକଙ୍କୁ ମୁକ୍ତି ଦେବା । ଉପନ୍ୟାସକୁ ସବୁବେଳେ ଗୋଟିଏ ଗଳ୍ପ କହିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ବୋଲି ଇ. ଏମ୍. ଫୋଷ୍ଟର ଥରେ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଏହାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଇ ଆବିଷ୍କୃତିକୁ ସୁଗର ଆଦ୍ୟ, ମଧ୍ୟ, ପ୍ରାନ୍ତ-ବିଶିଷ୍ଟ ପୁରୁଷ ଆବଶ୍ୟକତା ଲେଖକଙ୍କୁ ଅଧୀନ କରି ରଖିଅଛି ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ଲେଖକ ଆଜି କେବଳ ପରିଚ୍ଛନ୍ନ ପୁରୁଷ-ବିଶିଷ୍ଟ ଗଳ୍ପଟିଏ କହି ଆଉ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଉନାହିଁ । ତା'ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ବଦଳି ଯାଇଛି । ସେ ରୁହୁଛି ଗୋଟିଏ ମୁଢ଼ି, ବା ମନ ସ୍ଥିତିକୁ କେତୋଟି ଶବ୍ଦ ଚିତ୍ର ବା ଇମେଜ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ଧରି ରଖିବାକୁ । ତେଣୁ କୁହାଯାଉଛି ଉପନ୍ୟାସର ପଟାନ୍ତର ପାଇଁ ଆଜି ସଙ୍ଗୀତର ଦ୍ୱାରପ୍ତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । କାରଣ ସଙ୍ଗୀତ କୌଣସି ଗପ ନ କହି ମଧ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମନଃସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଏଇଟା ବି ସତ କଥା ଯେ ସଙ୍ଗୀତରେ ଯାହା ହୋଇଛି; ଉପନ୍ୟାସରେ ସେଇଆ କରିବା ସହଜ ନୁହେଁ । ଦୁଇଟି ତିନିଟି ପୃଷ୍ଠାରେ ଲେଖାରେ ଗଳ୍ପ ଓ ପୁରୁଷ ବାଦ୍‌ଦେଇ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉଚ୍ଚତର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହାସଲ କରିବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ । ତେଣୁ ଉପନ୍ୟାସକାରଙ୍କୁ ଅଗତ୍ୟା ଗଳ୍ପର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଏଇଠି

ସ୍ଵେଚ୍ଛା ସାଧନ । ଉପନ୍ୟାସର ଯାହା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ ତା'ର ସମ୍ଭାବନା
 ସ୍ଵେଚ୍ଛାରେ ପ୍ରଚାର ପରିମାଣରେ । ଧାର୍ଯ୍ୟବାଦକଙ୍କୁ କେବଳ କହିବାର
 ଆବଶ୍ୟକତାକୁ କମାଇ ଦେଇ ଯୁଦ୍ଧା କପରି ରବିବାବୁ ଷ୍ଟୁଡ଼ି ଗଳ୍ପର ସମସ୍ତ
 ଏସ୍ପେକ୍ଟିବ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧନ କରିଛନ୍ତି, ତାହା ସେକ୍ସିଶିପି ପାଠକ
 'ଡିମିରିଫୁଲ୍', 'ଚକା ଭଉଁଷି', 'କୁନି', 'ଜୀବନ' ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି
 ପାରିବେ । ଏହା କହିଲେ ଭୁଲ୍ ହେବ ନାହିଁ ଯେ, ଏହି ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ସଙ୍ଗୀତର
 ସୁରନାମକତା ଅନେକ ପରିମାଣରେ ଆହରଣ କରିପାରିଛନ୍ତି ।

ରବିବାବୁଙ୍କ ସ୍ଵେଚ୍ଛାକୁ ବୁଝିବାକୁ ଯାଇ ମୁଁ ବୋଧହୁଏ ଓପାଲ
 ପେନ୍‌ଟିଂ କରି ବସିଲି । ଦେଉଳକୁ ମୁଖଶାଳା ବଳିଯିବାର ଆଶଂକା ଅଛି ।
 ଆଉ କେତୋଟି ବିଷୟ କହିବାର ଥିଲା ଯଦିଓ, ପାଠକର ଏହି ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରୁ
 ରସାସ୍ବାଦନ ସେ କଥାଗୁଡ଼ିକ ନକହି ପାରିଲେ ବି ଅବାରିତ ରହିବ ବୋଲି
 ମୋର ବିଶ୍ୱାସ । ତେଣୁ ଏଡ଼ିକରେ ଶେଷ କରିବା ଭଲ ।

ସତ୍ୟନାରାୟଣ ମହାନ୍ତି

ସୂଚୀ

ପ୍ରଥମାଙ୍କ

୧ । ଦିଆଯିଲ କାଠି	୧
୨ । ଝୁରୁ ଓ ଗୋଲପ	୪
୩ । କେମେଲିଅନ୍	୬
୪ । କୁନି	୯
୫ । ଡମ୍ବିରଫୁଲ	୧୧
୬ । ଜହ୍ନ	୧୩
୭ । ଚକାଭଉଁରୀ	୧୫
୮ । ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ	୧୭
୯ । ଜୀବନ	୨୨
୧୦ । ଅପରାଦେୟ	୨୪
୧୧ । ରୁଣ୍ଡେଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତର କାହାଣୀ	୨୭
୧୨ । ବ୍ରଣ	୩୦
୧୩ । ନିର୍ଜନ ଦ୍ଵୀପରେ ବଳାପ	୩୭
୧୪ । ମନର ଆଲୁଅ, ଦେହର ଗୁରୁ	୪୨
୧୫ । ପାଉଁଶ ତଳର ନିଆଁ	୪୭
୧୬ । ଅସାମାଜିକର ଡାଏରୀ	୫୪

ଦ୍ଵିତୀୟାଙ୍କ

୧୭ । ବରୁ, ବବାହ ଓ ଲେଖିକା	୬୫
୧୮ । ଲିପ୍ତ ଦିପାଳୀ	୭୭
୧୯ । ଗୁରୁ ଆଲୁଅ	୮୨
୨୦ । ବଦମାସ	୮୫
୨୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ, କମଳ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ	୮୭

୨୨ । ଆମ୍ବୁଭୁକ୍	୯୨
୨୩ । ରୂପାନ୍ତର	୯୪
୨୪ । ଯାନ୍ତା ଓ ଯାନ୍ତୀ	୯୫
୨୫ । କଡ଼ି କୋମଳ	୯୭
୨୬ । ଡିନୋଟି ସମକୈନ୍ଦ୍ରିକ ବୃତ୍ତର ଉପପାଦ୍ୟ	୧୦୦
୨୭ । କ୍ଷଣ ସଙ୍ଗିନୀ	୧୦୨
୨୮ । ପ୍ରଜ୍ଞାପା	୧୦୮
୨୯ । ଚମ୍ପା ଫୁଲ	୧୧୩
୩୦ । କାରୁଣିକ	୧୧୭
୩୧ । ଏକ ଲମ୍ଫଟର ଅଙ୍ଗି	୧୨୯
୩୨ । ସନ୍ନ୍ୟାସୀ	୧୩୭
୩୩ । କଲେଜଛକର ସନ୍ନ୍ୟାସୀ	୧୪୦

.

॥ ଦିଆଯିଲି କାଠି ॥

ବାହାରେ ଶ୍ଯସଣ ବର୍ଷା.....

ସିନ୍ଧୁ ଜଳକଣାର ପ୍ରସରେ ସାଗର ହୋଇଉଠିଛି ମୌସୁମୀ । ଓଦା ସରପଟ ହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା ବିମଳେନ୍ଦୁ ।

“ଇସ୍ କି କଦର୍ଯ୍ୟ ପାଗ ହୋଇଛି । ତିନିଦିନ ହେଲା ଝଡ଼ିଆ ହେଲଣି — ତଥାପି ଗୁଡ଼ିବାକୁ ନାହିଁ । କେଜାଣି ମଣିଷ କେବେ ଏ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବ ।”

ଶୀତରେ ଦେହ ହାତ ଥର ଥର ହୋଇ କମ୍ପୁଛି । ଘର ଭିତରଟା କି ଅନ୍ଧକାର ହୋଇଛି ? କିଛି ଖୋଜିବା ଏକାବେଳେକେ ଅସମ୍ଭବ । ‘ଓହୋଃ.....’

‘ସିଗାରେଟଟା ଲଗାଯାଉ ?’

‘ନା’ କପେ ଗରମ ଚା ଆଗେ ।’

‘ଧେର, ଲଣ୍ଠନଟା ବି ଲଗା ହୋଇନା ।’ କମିତି ଖୋଜିବ ସ୍ତୋଭିତା ।
‘ଆଗର—ଦିଆଯିଲିଟା କାହିଁ..... ?’

ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଅଶ୍ରୁଳି ଅଶ୍ରୁଳି ଟେବୁଲ ପାଖକୁ ଗଲା ସେ ।
ଟେବୁଲ ଉପରୁ ଦିଆଯିଲିଟା ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ଦଶମିନିଟ୍ ଗଲଣି ।

ଓଦା ଲୁଗାଗୁଡ଼ାକ ଆଦୃଷ୍ଟ ଅଶ୍ରୁ ଲଗୁଛି ।

ଦିଆଯିଲିଟା ଧରି ଅଭ୍ୟାସ ମୁତାବକ ଦି’ଥର ହଲାଇ ଦେଲା ସେ—
‘ସବନାଶ । କାଠି ନାହିଁ ।’

(କି ମୁହଁଲୁ—ଦୋକାନ ମାଇଲେ ଦୂରରେ । ମରଗଲା ମଣିଷ ।)

ତଥାପି ଦିଆଯିଲିଟା ଖୋଲି ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣରେ ଖୋଜିବିଲି ସେ ।
ଆଶା—କାଳେ ଯଦି ଥାଇପାରେ । କଣରେ ଲୁଖିହୋଇ ରହିଯାଇଥିବ ।

ମଣିଷ ଆଦାତ ପାଏ—ତଥାପି ବଞ୍ଚେ । ଖାଲି ଇଆରି ପାଇଁ ।
ଉଚ୍ଚସ୍ୱଭାବୀ ସବୁବେଳେ ଅନ୍ଧାର କନ୍ଥୁ ତାହାର ଭିତରେ ରହି ବିଜୁଳିପରି
ଚକ୍ ଚକ୍ ମାରେ...ସେ ଆଶା ।

‘ଗୁଡ଼ଲକ୍’ । ପାଟିକରି ଉଠିଲି ବିମଳେନ୍ଦୁ । ଆନନ୍ଦରେ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ
ହୋଇପଡ଼ିଛି ।

ସେ ପାଇଛି ଗୋଟିଏ ଦିଆଯିଲି କାଠି—ଗୋଟିଏ ଠିକ୍ ନୁହେଁ, ଅଧା
—ବାରୁଦ ପାଖଟା ।

ତଥାପି ସେ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ହୋଇ ଉଠିଛି—ଦିଗ୍‌ବିଜୟୀ ନେପୋଲିୟନ୍
ଏଲ୍‌ବାରୁ ପ୍ରାନ୍ତସ୍ ଆସିବା ପରେ ବି ବୋଧହୁଏ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ତ ହୋଇ
ନ ଥିବେ ।

ଅତି ସନ୍ତରେ କାଠିଟିକୁ କାଢ଼ି ଆଣିଲା—ସତେ ଯେପରି ଗୋଟାଏ
କୋହନୁର ସେ ପାଇଛି ।

‘ଆହା—ଓଢ଼ା ହୋଇ ଯାଇଛି ବୋଧହୁଏ ।’ ଦିଆଯିଲି ଖୋଲିଟାକୁ
କାଖିଲେ ଯାକ ଧରି ଦିଆଯିଲି କାଠିକୁ ଦୁଇ ହାତ ପାପୁଲ ଭିତରେ ରଖି
ରୁପି ଧରିଲା ।

‘ଟିକିଏ ଗରମ ହେଇଯାଉ ।

ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ।

‘ନା ଆଉ କିଛି ସମ୍ଭବ ଯାଉ ।’

ଦଶ ମିନିଟ୍ ।

‘ନା, ନା,—କାଳେ ନ ଜଳିଲା ?’

କୋଡ଼ିଏ ମିନିଟ୍ ।

ଲଣ୍ଠନକୁ ମେଲି ରଖି ଫିତାଟିକୁ ଦ’ଇଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଟେକିଦେଲା ।

ଝରକା, କବାଟ ସବୁ ତ ବନ୍ଦ । ତଥାପି ନିରାପତ୍ତ ପାଇଁ ଘର ଭିତର
ନଳାଟିକୁ ମଧ୍ୟ କାଗଜ ଦେଇ ବନ୍ଦ କରାଦେଲା ।

‘ସୁଖି ତ ଥଣ୍ଡା ହୋଇଗଲା ।’

ଆଉ, ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ।

‘ଇଏସ୍ ଏଥର—ଜୟ ମା କଟକଗଣ୍ଡା !’

ଫର୍ ଫର୍.....

‘କୁଇକ୍—କୁଇକ୍—ଶୀଘ୍ର—ଶୀଘ୍ର ।’

‘ଗଲା, ଗଲା ?’

ଅଧମିନିଟ୍ ।

ଅନ୍ଧାର ଅପସରି ଗଲା କୋଠରୀ ଭିତରୁ ।

‘ଓଃ ।’ ଗୋଟାଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ଘଟଣା ନିଶ୍ଚୟ ବାହାରିଗଲା ତାର ।
କାଠିରୁ ନିଆଁ ସ୍ଵପ୍ନାକ୍ଷର ଲଭିନାହିଁ ।

କବାଟ ଖୋଲି ବାହାରକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଲା ବିମଳେନ୍ଦୁ । ଧୂଆଁ
ବାହାରୁଟି କାଠିରୁ—ଅତି ସୁସ୍ଥ ଗୋଟାଏ ଖିଅ । ସେଥିରେ ଜଳିବାର
ଗୌରବ ନାହିଁ ଅଛି ଲଭିବାର କାରୁଣ୍ୟ ଆଉ ବାକୀ ଅଲୋଡ଼ା ଜୀବନର
ବ୍ୟର୍ଥତା ।

॥ ଝୁନୁ ଓ ଗୋଲପ ॥

ଝୁନୁ ହସୁଛି ।

କଳା କଳା କୁଞ୍ଜକୁଞ୍ଜଆ ବାଲ ଲମ୍ବି ଆସିଛି ତାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ କପାଳ
ଉପରେ । ଚଢ଼ତାଳ ପବନ ଲୁଚକାଳି ଖେଳୁଛି ତାର ସାଥରେ । ବେଶ୍
ଗୋଲ ମୁଁହଟି । ସତେ ଯେମିତି କିଏ କମ୍ପାସ ଧରି ବୁଲିଲେ ଦେଇଛି ।
ବଡ଼ ବଡ଼ କଳା କଳା ଆଖି ଡୋଳା—ଭାରି ଉଜ୍ଜଳ । ସେଥିରେ ଲାଗି ରହିଛି
ଦୁଷ୍ଟାମିର ସବୁ ହସଟି । ବଳଲ ବଳଲ ଦେହ ହାତ—ନଜର ପଡ଼ିବ
ବୋଲି ବୋଉ ଲାଗେଇ ଦେଇଛି ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଜଳ ଟିପାଟିଏ—ଧନୁ ପରି ବଳା
ଲୁହ ଦୁଇଟି ଯେମିତି ମିଶିବାର ଅହେତୁକା ଚେଷ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି ଠିକ୍
ସେଇ ଜାଗାରେ ।

ରଜାଟା ଟିକିଏ ସାବନା ।

ଝୁନୁ ବୋଉ କହେ, ‘ବୟସ ହେଲେ ସେଇଟା ଉଣା ପଡ଼ିଯିବ ଯେ ।’

ଦାଣ୍ଡପଟ ବଗିଚାର କୋଣରେ କୁଣ୍ଡରେ ଲଗା ହେଇଛି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗୋଲପ
ଛେଟିଏ । ଆଠ ଦଶଟି ପତ୍ର ଧରିଛି । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶାଗୁଆ ପତ୍ର—ଭାରି
କଞ୍ଚାଳ । ଗୋଟିଏ ବୋଲି କଣ୍ଟା ଉଠିନି । ଟିକିଏ ପବନ ହେଲେ ନଇଁପଡ଼େ
ତାର ସବୁ ଦେହଟି । ତଳେ ଉଦର ମାଟି—ଉପରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେବତାର
ମୁହଁ ଖୋଲ ହସ ।

ଝୁନୁ ବାପା କହନ୍ତି, “ଜାତିକା ଗଛଟା, ଅନେକ ଫୁଲ ଫୁଟିବ ।”

ବଡ଼ ହେଇଛି ଝୁନୁ ।

କଳିଙ୍ଗଜର ଘର ଏ. ପଡ଼ିଲଣି । ବଡ଼ ବଡ଼ ଆଖିଯୋଡ଼ିକରେ କାଳନ୍ଦୀ
ନଳର ଚଢ଼ଉତା । ଦେହ ଓ ମନରେ ଅପୂର୍ବ ପରିବର୍ତ୍ତନ—ଶ୍ରାବଣୀ ଗଙ୍ଗାର
ଜୁଆର ପରି ଆକିକାଳି ସେ ସେମିତି କରି କରି ହେଇ ହସୁନି—କିଏ ଯେମିତି
କୋର କରି ଚାପି ଦେଉଛି ତା’ ହସର ଅଫୁରନ୍ତ ଫୁଆରକୁ—କନ୍ତୁ ସେଇ
ପୋହସ ଭିତରେ କି ଭରି ରହିଛି କେଉଁ ଏକ ମାଦକତା—ଯାହା ଅପରେ

ଅନ୍ତରରେ ଆଦାତ କରି ବୁଢ଼ାଇ ଦିଏ ଅଜଣା ପୁଲକର ଦିଗନ୍ତନ ସୁଅ ।
 ଶୁକବାର ଶିପ୍ରତା ଲିଭୁଛି ରାଜହଂସର ଗଡ଼ପରି ଶିଥିଳ । ପଦପାତରେ ତାର
 ଦେହଥରା ଡାକରା ଫୁଟେ...ଲେଟି କି ପଡ଼େ ଫେରିଯିବାର ଇଚ୍ଛା । କଣ
 ହେଲେ ତାର ?

ସେଇ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଗଛଟି କେଡ଼େ ବଡ଼ ହୋଇଗଲାଣି । ଗଛସାରା ଗୁଲ-
 ଯାଇଛି ପେନ୍ଥା ପେନ୍ଥା ଗୋଲପ । ଫୁଲର ଭାରରେ ନଇଁ ପଡ଼ୁଛି ଛେଟି
 ସୁବାସରେ ଚାରିଆଡ଼ ମହକ ଉଠୁଛି । ମନେ ହୁଏ ଫୁଲର କଅଁଳ
 ପାଖରେ ଗଛଟି ମୁରୁକି ମୁରୁକି ଚପାହସ ହସୁଛି ଯେମିତି । ପ୍ରତି
 ଫୁଲର ଅଗଣନ ଭଞ୍ଜର ମେଲା—ମୃଦୁ ଗୁଞ୍ଜନରେ ପୂର ଉଠିବ
 ଜାଗାଟି ।

ଗଲ ଅଇଲ ଲେକେ କହନ୍ତି “କାଃ, ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଗଛଟି ।”

କେରାଏ କେରାଏ ବାଳ ପାଚି ଆସିଲାଣି । ଏପଟ କଲରୁ ଆଉ ଦି'ଟା
 ଓ ସେପଟ କଲରୁ ଦି'ଟା ଦାନ୍ତ ପଡ଼ି ଗଲାଣି । ହସିଲେ ଆଗପଟ ଦାନ୍ତ
 ଚାରିଟା ପଦାକୁ ବାହାରି ଆସୁଛି । ମଇଳା ରଙ୍ଗ ଆହୁରି ମହଲଣ ପଡ଼ିଗଲାଣି ।
 ଦେହ ନାଚ ରୁରିଆଡ଼ ଫୁଲ ଫୁଲ ଉଠିଛନ୍ତି ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ କଳା ଟିରା ।

ଝୁରୁ ଇଏ ବି ।

ଗୋଲପ ଗଛର ଅନଡ଼ାଳଗୁଡ଼ିକ ମରିଗଲାଣି । ଶୁଖିଲା ଡାଙ୍ଗଗୁଡ଼ାକ
 ପଦାକୁ ଦାନ୍ତ ଦେଖାଇ ଠିଆ ହେଇଛି । ଗଛରେ ପତ୍ର ବୋଲି ଗୋଟିଏ
 ନାହିଁ । ଗଛ ସାରା ଖାଲି ଆଁ କରି ରହିଛନ୍ତି ବଡ଼ ବଡ଼ କଣାଗୁଡ଼ାକ ।

ଅସୀମ—ଝୁରୁର ସାନଭାଇ ଟନାର ସ୍ତ୍ରୀ ନବ ବିବାହିତା ଦେହ ଓ
 ମନରେ ଜୀବବାର ସଙ୍କେତ—ହସି ହସି କହୁଛି ସେ...“ହଇହେ, ଶୁଣୁନ ?
 ଏଇ ଗଛଟା ଏଇ ଅଗଣା ମଝିରେ ରହି ନିହାତି ଅସନା କରୁଛି । ଦି'
 ଚାରିପାର ପୂା କଣା ମୁଁ ମାଡ଼ିଲଣି । ଏଇଟାକୁ ଆଜି କାଟି ଦିଅର ? ମିରା
 ଅମା କହିବି ଗୋଟିଟି ନାଲି ଗୋଲପର ଗୁରା ଦେବ । ତାକୁ ସେଇ ଜାଗାରେ
 ଲଟାଇ ଦେବା । ”

॥ କେମେଲିଅନ୍ ॥

ମହାନଦୀ କୂଳର ଦିଗନ୍ତଜା ବାଲିକୁ ଚାହିଁ ଶୋଇ ରହିଛି ଶୀତ
ଅପରାହ୍ନର କଅଁଳ ହଳଦୀ ରଙ୍ଗର ଖର ।

ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡରଖି ଶୋଇଛି ମୀନା । ଚନ୍ଦ୍ରଲିଆ କଜ୍ଜଳ
କଳାବେଣୀ ଦୁଇଟି କୋଳର ପରିସୀମା ଲଙ୍ଘନ କରି ଲେଟି ପଡ଼ିଛନ୍ତି ମର
ମରି ଆସୁଥିବା ଅଧା ସବୁଜ ଦୁବଦାସ ଗୁଡ଼ିକର ମଥାନ ଉପରେ । ଉତ୍ତର
ପବନର ମୃଦୁ ପରଶରେ ଥର ଥର ଉଠୁଛନ୍ତି କପାଳ ଉପରେ ଅମାନ୍ୟତା ରୁନି
ବାଲଗୁଡ଼ାକ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ହାତ ବୁଲାଇ ନେଉଛି ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ—କେଉଁ
ରଙ୍ଗୀନ ଅଭିଯାରର ମଧୁ କଳ୍ପନା ରଚି ରଚି ଆସୁଥିଲା ହୋଇ ପଡ଼ିରହିଥିବା
ଦରଫୁଟା କଇଁଫୁଲପରି ଦରବୁଜା ଆଖିପତା ଯୋଡ଼ିକରେ ।

ଶହ ଶହ ସତ୍ତ୍ୱତାକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନର ଧାରା ଯେପରି
ମହାସାଗରର ଅନ୍ତଃସ୍ରାବ ପରି ତଳେ ତଳେ ବହିଆସିଛି କାହିଁ କେତେ
ଅଜଣା ଯୁଗରୁ ମହାନଦୀର କ୍ଷୀଣଧାରା ସେମିତି କୋମଳ ବାଲିସେଜ ଉପରେ
ବହି ଆସିଛି କାହିଁ କେତେ ଅଜଣା ଦିନରୁ ଠିକ୍ ଆଜିକାର ଏଇ ନିର୍ଦ୍ଦିନଶୀଳ
ତେଉଁ ତୋଳି ।

ଗ୍ରେଟ ଗ୍ରେଟ ତେଉଁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନାହିଁ ଉଠୁଛି କରଣମାଳା
ଆନନ୍ଦରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି ସାତଖଣ୍ଡ ହୋଇ । ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡରେ ରଙ୍ଗର ଅସୁବ
ପ୍ରଲେପ ।

‘ମୀନୁ’

‘ଉଁ’

‘ଭାରି ଭଲଲଗୁଛି ‘ନା ?’

‘ହଁ, ଭାବୁଛି ଯୁଗ ଯୁଗଧରି ଏମିତି ଶୋଇ ପାରିବୁ କି ତମର କୋଳରେ
ମୁଣ୍ଡ ରଖି ? ଜୀବନଟା ମୋର ସାର୍ଥକ ହୋଇଯାନ୍ତା ।’

‘ଜନ୍ମାନ୍ତରର କଥା ମୁଁ ଜାଣେନି ମୀନୁ, କିନ୍ତୁ ତୁମେ ଚାହିଁଲେ ଅନ୍ତତଃ ଏ ଜନ୍ମଟା ନିଶ୍ଚୟ ସାର୍ଥକ ହୋଇପାରନ୍ତା; କେବଳ ତମର ନୁହେଁ ମୋର ବି ।’

ତମର ଏତେ ସନ୍ଦେହ କାହିଁକି କହିଲ ? ଆଉ କେମିତି କର ତମକୁ ମୁଁ ବୁଝାଇବି ମୁଁ ତୁମକୁ ଚାହିଁ ବୋଲି ।

କଣ୍ଠରେ ବେଦନାର ଝଙ୍କାର ।

ହଳଦୀ ରଙ୍ଗର ଖର ନାଲିଗିଆ ଧରି ଗଲଣି । ନଈ ପଠା ଉପରେ କାଶତଣ୍ଡା ଫୁଲ ଉପରେ ଗୁରୁ ରହିଛି ଏକ ଝିଗସ ବର୍ଣ୍ଣର ସମାହାର ।

‘ଛୁ, ବଗିଚା ମୀନୁ ? ସୁନାଟା ପରା । ମିଛରେ ସେମିତି କହିଲି ନା ?’

ମୀନୁ ମାରବ । ଆଖିରେ ଦଇଟି ଗରମ ଲୁହର ଧାର । ‘ତମେ କାନ୍ଦୁଛ ? ମୋରାଣୀ—ଲୁହ ପୋଛ ।’ ରୁମାଲରେ ପୋଛି ଦେଲା ସୂର୍ଯ୍ୟକାନ୍ତ ଅତି ଆଦରରେ ।

‘ହୁ—ହସିଲ—ହୁ—ହସ—ହସମ ।’ ମୁହଁକ ହସ ପାହାନ୍ତିଆ ତରା ପରି ଉଜ୍ଜଳ—ବିଜ୍ଜଳ ପରି ଗତି !

‘ଦେଖ ଏମିତି କେବେ ଆଉ କହିବନି କହି ଦେଉଛି ।’ କୁହ ଆଉ କହିବନି—କୁହ ?

‘କାନ ଗୁଡ଼ି, କହିଲି ପରା ନା—ନା—ନା ।’

ନାଲି ଟୁକୁ ଟୁକୁ ହୋଇ ଉଠିଲଣି ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣ । ଉତ୍ତପ ଧୀରେ ଧୀରେ ମଉକି ଆସୁଛି । ଶୀତୁଆ ପବନଟା ଆହୁର ବେଶୀ ହେମାଳ କରି ପକାଉଛି । ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ ଘୋଟି ଆସିବ ସନ୍ଧ୍ୟାର କଳାଗୁଲ—ପୋଛି ଦେଇଯିବ ଏଇ ଚଞ୍ଚଳ ଗତିଶୀଳ ବହୁରୂପୀ ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକକୁ କାଳିମାର ରଙ୍ଗ ତାଳିଦେଇ ।

‘ସ୍ତର ଉଲ ଲଗୁଛି ନୁହେଁ ?’ ମୀନୁ ପଚାରିଲା ।

‘ବାସ୍ତବିକ ଭାବ ସୁନ୍ଦର ଏ ଜାଗାଟି । ବସି ବସି ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ହୁଏ । ଏଇ ଇଚ୍ଛା ହମେ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ, ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକର ବିଭିନ୍ନ ବର୍ଣ୍ଣର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ରୂପାନ୍ତର । ମଣିଷର ମନ ସହୃଦ ଅଦ୍ଭୁତ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ।’ ପ୍ରତାପ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

‘ଦାର୍ଶନିକ ହେଇଗଲା ଯେ ।’

‘ତମକୁ ପାଇଲେ ଦାର୍ଶନିକ ତ ପଛକଥା, ଆଉଟି କେତେ—’

‘ହଉ ଥାଉ, ରଖ ତମର ପ୍ରଶଂସା । ଚାଲିଲ ଯିବା ବୋଉ କହିଛୁ ଶୀଘ୍ର ଫେରି ଯିବାକୁ । ଆଜି କୁଆଡ଼େ ଖ୍ୟାମ ମାମୁଁ ଆସିବେ ତୁମକୁ ଦେଖିବାକୁ । ବାହାଘରକୁ ଯେ ଆସି ନଥିଲେ ନା ?’

ମହାନଦୀର କୂଳେ କୂଳେ ଅପସରି ଗଲା ଦୁଇଟି ଲମ୍ବ ଛାଇ ।

ସେଇ ହଳଦୀରଙ୍ଗର ଖରା ହଜିଯାଇଛି ସେଇ ନାଲି ନାଲି ରଙ୍ଗର ଯବନିକା ଭିତରେ । ଦୂରରୁ ଗଛ ଉଡ଼ାଳରେ ଛପି ଛପି ଦେଖୁଥିଲା କିଏ କେଜାଣି ?

ତା'ର ପରିଚୟ ?

ବର୍ଷାର ଶ୍ୟାମ ସ୍ମିତ୍ତ ବନାନି ପରି ତାର ବିକାଶ । ଶରତ ପ୍ରସ୍ତର ଶିଶିର ସ୍ନାତ ଦୁର୍ବାଦଳ ପରି ଶୁଭ୍ର, ହେମନ୍ତର ପକ୍ଷ ଧାନ କ୍ଷେତର ଶୋଭା ପରି କମଳାୟ, ବସନ୍ତର ମଳୟ ପରି କୋମଳ । ମୌନ ଗିରିରାଜର କନ୍ୟା ପରି ଗୀତମୁଖର । ପର୍ବାର କାକଳିଠାରୁ ମଧୁର ।

ଛୋଟ ଗୋଟିଏ ନାଁ—କୁନି ।

ଗାଁ, ଘରଦ୍ବାର, ବାପ ମାଆର ପରିଚୟ ନ ଜାଣିଲେ ଅବା ?

ହିଂସାର ପ୍ରତିଶୋଧ ହିଂସା ଦେଇ, ଦୃଶ୍ୟର ପ୍ରତିଶୋଧ ଦୃଶା ଦେଇ ନେଇ ହୁଏ, କିନ୍ତୁ ଭଲପାଇବାର ପ୍ରତିଶୋଧ ? ନିଜର ସମସ୍ତ ସ୍ନେହ, ଭଲ-ପାଇବା ଯେ ସରଳ ଭାବରେ ଓଜାଡ଼ି ନିଃଶେଷ କରିଦିଏ, ଅକପଟ ଭାବରେ, ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ଆଉ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ବି ସେଇ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନିଃସ୍ବ କରିଦିଏ, ଅସହାୟ କରିଦିଏ, ତାକୁ କ'ଣ ଦେଇ ପ୍ରତିଶୋଧ ନିଆଯାଇ ପାରେ ?

ସ୍ନେହର ଅତ୍ୟାଚାର ସବୁଠୁ ଅତ୍ୟାଚାର । ଭଲପାଇବା ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶତ୍ରୁ । କାରଣ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିଅସ୍ତ୍ର ନାହିଁ । ତଥାପି ଆତ୍ମେ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ ପାରୁନୁ, ସେଇଟାହିଁ ଜୀବନ । ଗୋଲପ ଗଛର ଜନ୍ମ କେବଳ ଫୁଲ ପାଇଁ । ସେଇଟାହିଁ ତାର ସାର୍ଥକତା ।

କିନ୍ତୁ ଆମର ଏ ଯାଯାବର ଜୀବନ । କାର୍ତ୍ତ୍ବୀ ରୁଲିଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକେ ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଏକାକୀ; କିନ୍ତୁ ତଥାପି ଗୋଟାଏ ସମଷ୍ଟି । ମଝିରେ ମଝିରେ ବାଟ ଭୁଲୁଁ । ମରତୀକାର ଲେଉଟେ ଖସି ଆସୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ଦୁଃଖିଆଏ ଦୂରକୁ-ଦୂରକୁ । ଆଉ ଆମ ଫେରାଆସୁ ପୁରୁଣା ବାଟକୁ କେବଳ ସ୍ବପ୍ନ-ଭଙ୍ଗାର ହତାଶ ନେଇ ।

ତଥାପି ଧାଇଁବା ନିଶାର ମୋହ ମୋତେ ଏବେ ବି ଆକ୍ରମଣ କରୁଛି ।

ସ୍ନେହର ଟୁନସ୍‌ର,

ଗାଲ ଉପରର କାଳି ପୋଛି ଦେଇଛି କିନ୍ତୁ ମନ ଭିତରର ଦାଗଟା
ଏବେ ବି ଠିକ୍ ସେମିତି ଅଛି । କେମିତି ଲଭିବ ଗୋଟାଏ ଉପାୟ କହ ଦେଇ
ପାରିବ ?

| ଇତି ।

ପ୍ରଣବଃ

କୁନି

ମୁଁ କହିପାରିନି । କେହି ଗୋଟାଏ ସଙ୍କେଷ୍ଟ କରନ୍ତୁ ତ ?

॥ ଜନିବ ଫୁଲ ॥

‘ମୁକୁତ୍ସଲ ।’

(ଗୀତ ଗାଲୁଥିଲେ ହୁଏତ ଏଇଟାକୁ ଭୈରବୀ ରାଗ ବୋଲି କୁହାଯାଇ ପାରନ୍ତା)

ସତେ ତମେ ଚାଲିଯିବ ?

(ହାରମୋନିୟମର ସା ଓ ପା କୋମଳ ଉପରେ କଏ ଯେମିତି ମୃଦୁ ଆଙ୍ଗୁଳ ଚାଲିନା କରି ଦେଉଛି ।)

‘ଭୁଲ ଯିବନି ତ ?’

(ବେସ୍‌ହଲ୍‌ର ତାର ସପ୍ତକ ଉପରେ ଛଡ଼ର ଅସାଧାରଣ ଦ୍ରୁତ ଗତିର କମ୍ପନ ପରି ଭଙ୍ଗା ଭଙ୍ଗା)

‘ମୋ ଦେହ ଛୁଇଁ କହ ଭୁଲ ଯିବନି ?’

(ଚକ୍ରଲିଆ ଆମ୍ଭ ତୋଟା ତଳର ଛାଇରେ ନିସ୍ତର୍ୟ୍ୟ ଦୈଶାନ୍ତ୍ରୀ ଦ୍ଵିପ୍ରହର ବେଳର କପୋତୀର ଗୁଞ୍ଜରଣ ପରି । ନା ନା—ଗୋଟିଏ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଜନ୍ମ ରାସିର ମଧ୍ୟ ସାମରେ ହଠାତ୍ ନିଦଉଞ୍ଚା ବେଳେ କେଉଁ ଏକ ଅଜଣା ବଇଁଶୀ ବାଦକର ମଧୁର ବଇଁଶୀର ସୁନ୍ଦର ଡାକପରି ଆନନ୍ଦର ମୁହଁ— ଅନୁରାଧ ନୁହେଁ । ଠିକ୍ ଦୁଇଟାର ମହାମହି ।)

ତା’ପରେ ଆଉ ଭାଷା ନାହିଁ । ପୂର୍ଣ୍ଣର ମାଧ୍ୟମରେ ପ୍ରକାଶର ଅମ୍ବୁ ଉଞ୍ଚା ।

ଧନମୁଖାକରେ ରକ୍ତର ଦ୍ରୁତ ସଞ୍ଚାଳନ । ହୃଦ୍ ପିଣ୍ଡର ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ । ନାକପୁଡ଼ା ଭିତରେ ଝଡ଼ର ଗତିରେ ପବନର ଆଗମନ ଓ ପ୍ରତ୍ୟା-ଗମନ । ସମଗ୍ର ଦେହଟାରେ ଗୋଟାଏ ଆନ୍ଦୋଳନ । ମନ୍ଦର ବନ୍ଧାର ବାଜଣା ପରେ ତାର ପ୍ରତିଧ୍ଵନିଟା ଯେମିତି ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ କମ୍ପନ ତୋଳେ ସେମିତି ।

ତାପରେ ସେଇଟା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ କ୍ଷୀଣରୁ କ୍ଷୀଣତର ହୋଇ ମିଳେଇ
ଯାଏ

ମୁଁ ନାହିଁ । ସେ ନାହିଁ । ବାସ୍ତବର ସତ୍ତା ନାହିଁ । ମୋର ଅସ୍ତିତ୍ବ ନାହିଁ
—ତାର ବ ନାହିଁ । ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଏଥିରଏଲ ଛାଡ଼ି । ଦେହସ୍ଥାନ—
ଅକ୍ଷେଷ୍ଟାର ଦୁଇଟି ବେହେଲର ଏକସୁରରେ ମିଶ୍ରଣ ପରି । ଖାଲି ସୁର—
ଅବାସ୍ତବ—ଅପାର୍ଥବ—ନୈସର୍ଗିକ ।

ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତଟାହିଁ ଭଲପାଇବା ବା ପ୍ରେମ । ବାକୀ ସବୁ ଛଳନା—
ନିଛକ ଉଧାରକର ଭଙ୍ଗା । ନିଜର ନାହିଁ— । ପୁରୁଣା—ହେକ୍ତନିଡ଼ି ।

ତେଣୁ ଯା ପରେ ଯଦି ତାକୁ ମୁଁ ଭୁଲିଯାଇଛି (ମାନେ ତାର ଦେହ-
ଟାକୁ ନିଜର କରି ରଖିବାର ଚେଷ୍ଟା କରିନି) ତେବେ ଦୋଷଟା କଣ
ମୋର ?

ଜହ୍ନଟା ମୁରୁ ମୁରୁ ହସୁଛି । ସେଇ ସଞ୍ଜପହରରୁ ହସି ଚାଲିଛି ସେ
ତାର ବିରାମ ଆଉ ନାହିଁ । ଏତେ ହସ ସେ କେଉଁଠି ସାଇତି ରଖିଥିଲା
କେଜାଣି । କୁତୁ କୁତୁ ହସ ନୁହେଁ । ସୁନ୍ଦର ଆଉ ପ୍ରାଣ ମତାଣିଆ ମୁରୁକ
ହସ । ଭିତରର ଆନନ୍ଦରେ ଏମିତି ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି ସେ, ଅଥଚ ଧଳା
ମଖମଲ ବାଦଲର କାନି ପଣତରେ ଚାପି ରଖିଛି ତାକୁ । ତଥାପି ହୁଡ଼ ମାଟି
ଦେଇ ବନ୍ଧା ହୋଇଥିବା ପ୍ରଥମ ଶରତର ଶ୍ୟାମଳ କ୍ଷେତର ଛଳ ଛଳ
ଜଳବାଣୀ ଯେମିତି ହୁଡ଼ ଭିତର ଦେଇ ଝରି ଝରି ପଡ଼େ ଠିକ୍ ସେମିତି ପୋ
ହସ ଝରି ଝରି ପଡ଼ୁଛି । ତୋଫା ହସ ମଧୁର, ରସାଳ, ଆଉ.....

ସୁକାନ୍ତ ଆଜି ଆସୁଛି ।

ଜହ୍ନଟା ଅତି ଉଦାସ । ସାରାସରି ଶୂନ୍ୟ ବିଛଣାରେ କାନ୍ଦି ସକାଳ
ପହରକୁ ଘମେଇ ପଡ଼ିଥିବା ସନ୍ଧ୍ୟାବିଧିର ଫୁଲ ଫୁଲ ମୁହଁ ପରି ଅତି
କରୁଣ । ମୁହଁ ସାରା କଳା କଳା ଛୁପ । ରହି ରହି କଳା ବାଦଲର ପଣତରେ
ଆଖିର ଲୁହ ପୋଛୁଛି । ମାନସସ୍ତ୍ରୀ ସରମା ରାଜକନ୍ୟା ମଉନାବତୀ ଯେମିତି
ବର ଖୋଜି ଖୋଜି ଶାନ୍ତ ହୋଇ ରହି ପାଇଛି । ଆଖିରେ ତା'ର ଆଶା
ନାହିଁ, ମନରେ ଆଉ ଭରସା ନାହିଁ । ଶାନ୍ତ-ମାରବ-ଉଦାସ-ଗମ୍ଭୀର ଲୁହ-
ଉଛୁଳା ଆଖିପତା ପରି ତଳ ତଳ । ସୁକାନ୍ତ କାହିଁକି ଆସିଲା ?

॥ ଇସ୍‌ସା ॥

ନୀଳ ଆକାଶର ସୀମାହୀନ ବିସ୍ତୃତ ଭିତରେ ଲକ୍ଷ୍ୟହୀନ ହୋଇ
ପ୍ରାଣର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସରେ ଉଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲା ଧଳା ପାଗଟିଏ ।

ଘନ ସବୁଜ ଅରଣ୍ୟର ଗୁପ୍ତାତଳେ ଡିଆଁ ମାର ଖେଳୁଥିଲା ହରିଣଟିଏ ।
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନୟନରେ ମାବନର ଡୁପ୍ଟି ଭରି ।

କଜଳ କଳା ଶାଢ଼ୀର ଆବରଣ ତଳେ ଡକ୍କା ସୁଗନ୍ଧାର ଚନ୍ଦ୍ରଲତା
ଲୁଚିକାଳି ଖେଳୁଥିଲା ତାର ଉଡ଼ିଲା ମନ ସାଙ୍ଗରେ ।

ସୁଗନ୍ଧା, ତମେ କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର !

ଚିଲଟିଏ ଚକ୍ରର କାଟୁଛି । ଶିକାରୀ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଛିର କରୁଛି ।

ସଁ ଅଁ ଅଁ — — — — — ଫଡ଼୍ ଫଡ଼୍ ଫଡ଼୍ — ଡୋ...

ସୁନ୍-ସୁନ୍-ସୁନ୍-ସୁଁ-ସୁନ୍-ସୁଁ

(ଚିଲ, ଶିକାରୀ ଓ ସୁମନ୍ତର ଆତ୍ମଲପି)

“ପଛେ ପଛେ ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଛକ ଛକ ଝାମ୍ପିବାରେ ଯେତେ ଆନନ୍ଦ,
ପାଗଟିର ଲହରୀରେ ତା’ର ଆତ୍ମାଦ ନାହିଁ ।”

“ଶିକାର କରିବାର ଯୋଉ ଆନନ୍ଦ, ଶିକାରର ମୃତ୍ୟୁରେ ତା’ର
କଣାଏ ମାତ୍ର ନାହିଁ ।”

“ଧରିବାର ମୋହରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ମାଦକତା ଓ ଆନନ୍ଦ,
ପାଇବାରେ ତାର ଦୁଇଗୁଣ ବେଦନା ।”

॥ ଚକା ଭଉଁରୀ ॥

କ୍ଷୁଦ୍ର ପାର୍ବତ୍ୟ ନଈ ‘ଭଣ୍ଡନ’ରେ ଜାଗିଛି ଭଲ ଯୌବନର ଜୁଆର ।
ମଦରାଜା ଯୁବକ ପର ପୁଲି ପୁଲି ଉଠୁଛି ସେ । ପ୍ରାଣରେ ତାର ଦୁଇକୁଳ
ଲଢ଼ି ଯିବାର ଅଦମ୍ୟ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ।

ନଈର ଖରେ ଖରେ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ମଧ୍ୟବର୍ଷର ସୌରଭର
ଆମାଦତ ସୁଖ୍ୟାମଳ ପ୍ରାନ୍ତର । ମିଶିଯାଇଛି ସେ ଦୂର ଦିଗନ୍ତର ରତ୍ନ ଶାଳ-
ବନର ଚନ୍ଦ୍ରଳ ସଦୃଶମାର ଘନବର୍ଣ୍ଣ ଭିତରେ ।

ଏଇ ନଦୀ । ଏଇ ଶାଳ ବନ ।

ବଡ଼ ଶିଖି ହୁଏ । ଯୌବନର ସ୍ୱାକ୍ଷର ଶେଷ ନାହିଁ । ନୂତନ
ଆଶାହର ପ୍ରଥମ ପର୍ବରେ ଯୌବନର କୁହୁଳ ଲାଗେ । ନଈ ହୁଏ ପାଚେ ।
ଆଶାହ ଯାଏ—ଯୌବନ ଖସେ, ପୁଣି ଆସେ ନୂତନ ବେଶରେ ।

ଅଦ୍ୟ ଆଶାହର ଶିହରଣ ଜାଗେ ଶାଳ ବନର ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ।
ଅଜ୍ଞତର ଯେତେ ଅଲୋଡ଼ା ପକ୍ଷକୁ ଝାଡ଼ି ଦେଇ ପୁଣି ସେ ସାଜେ ଯୌବନର
ନୂତନତମ ବେଶରେ, ଭୁଲିଯାଏ ଗଲ୍ଲଦିନର ଇତିହାସକୁ । କିଏ କେବେ
ତାର କମଳାୟ ତରୁକୁ ଶ୍ୟାମଶ୍ରୀରେ ମଣ୍ଡିତ କରିଥିଲା, ନୂତନ ଗୌରବରେ
ପୁଷ୍ପିତ କରିଥିଲା, ତାର ଖବର ସେ ରଖେନା, ସ୍ମରଣେ ସ୍ମୃତିକ ସଂଧାନ
କରି ବସିଲେ କମିତ ସେ ଗାଇବ ନୂତନର ସ୍ୱାଗତିକା ? ସେଥିପାଇଁ
ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଆଗନ୍ତୁକ ବର୍ଷ ତା ମନରେ ଜଗାଏ ନୂତନ ଯୌବନର ସ୍ୱପ୍ନ ।

ମୁଁ ବ ସେମିତି ଝାଡ଼ି ଦେଇ ପାରନ୍ତିକ ଅଜ୍ଞତର ଯେତେ ଅଲୋଡ଼ା
ସ୍ମୃତିକ ! କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପାରେନା । ମଣିଷ ଭୁଲି ପାରେନା । ତେଣୁ ପ୍ରତିଟି
ଗତାୟୁ ବର୍ଷ ତାର ଜୀବନ ଉପରେ ରଖିଯାଏ ଆଉଁରି ଗୋଟାଏ ବୋଝ ।
ବର୍ଷ ଡେଇଁଯାଏ—ଜୀବନର ବୋଝ ଉପରେ ନଳିତା ବଢ଼ାଟିଏ ପଡ଼େ ।

ଯୌବନ ଆସେ—ଥରକ ପାଇଁ । କେବଳ ଥରକ ପାଇଁ । ଯାଏ
ଗୁଲି ଯେ ଆଉ ଫେରେନା । ରୁକୁଣା ରଥ । ଥରକର ଭୁଲ ଚିରଦିନର
ଭୁଲ ହୋଇ ରହିଯାଏ ।

ନଈ ବହୁଛି । କାଳସ୍ରୋତ ବହୁଛି ।

ଭାସି ଆସୁଛନ୍ତି କେତେ ଜୀବଜନ୍ତୁ ନଈର ଉଦ୍‌ବେଳିତ ତରଙ୍ଗର
ସ୍ରୋତରେ । ଛୋଟ ଛୋଟ ଭଉଁଶରେ କିଛିକ୍ଷଣ ଚକା ଚକା ଭଉଁଶ ଖେଳି
ପୁଣି ଭାସି ଯାଉଛନ୍ତି ଦୂରକୁ ।

ଭଉଁଶ ଭିତରେ ଏକାଠି । ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ନାହିଁ—ସେ ଗୁଲି ଯାଉଛି
ଦୂରକୁ । ଆଉ କ'ଣ ସେ ଫେରି ଆସିବ ?

କୁନି, ମୁନା, ଚିରୁ, ଝୁରୁ, ସନ୍ଧ୍ୟା, ଆଶା, ବିଷା ଟୁରୁ—ସେମାନେ
କେତେ ଲୋକ ।

ଦୁଇ ଦିନିଆ ରହଣୀ ଭିତରେ କେତେ ଚିହ୍ନା । ଯିଏ ହୁଏତ ଦିନେ
ଆଗରୁ ମୋତେ ଚିହ୍ନି ନଥିଲା, ସିଏ ହୋଇଗଲା ମୋର ସବୁଠୁ ବେଶୀ
ଆପଣାର । ବାନ୍ଧ ରଖିବାକୁ ଚାହୁଁଲା ମୋତେ ସେ ଦୁଇଟି କୋମଳ ବାହୁର
ବେଷ୍ଟନରେ ।

କିନ୍ତୁ ସତରେ କଣ ଭାର ସେ ଶକ୍ତି ଥିଲା ? ସେ କ୍ଷମତା କଣ ଆଉ
କାହାର ବି ଅଛି ? ନିଜ ଭିତରେ ଅନ୍ଧ ହୋଇ ଆମେ ନିଜ ନିଜର କ୍ଷମତାଟା
ଭୁଲି ଯାଉ । ଏଣୁ ଯୋଉଟା କେବେ ହୋଇ ପାରିବନି, ଠିକ୍ ସେଇ
କାମଟାକୁ ହିଁ କରି ବସୁ । ଫଳରେ ଲଭ ହୁଏ ଖାଲି ନିରାଶା ଆଉ ହତାଶାର
ଘର୍ଷଣାସ ।

ଫେରିବାର ବାଟ ଆଉ ନାହିଁ । ବାଟ ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ ଯଦି ଅଟକିଯାଏ
ତ ପଛରୁ ଆସି ସଙ୍ଗୀ ହୋଇ ପାର—କିନ୍ତୁ ଫେରୁନି ମୁଁ ।

ସେଥିପାଇଁ ଆସିଲାବେଳେ ଯେତେବେଳେ ସିଏ ପଚାରିଲା “କେବେ
ଆସିବ ?” ମୁଁ କିଛି ଉତ୍ତର ଦେଲିନି । ଦେଇ ପାରିଲିନି ବୋଲି ।

ଭଉଁଶ ଭିତରୁ ସିଏ ଖସିଯାଏ, ସିଏ କଣ କହିପାରେ କେବେ ଫେରି
ଆସିବ ।

॥ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣ ॥

(ପ୍ରବକଥା—ବାଲ୍ୟ ବନ୍ଧୁ କିଶୋର ଷଡ଼ଙ୍ଗୀ କାହିଁକି, କେମିତି ଓ କେଉଁଠାରେ ସୁଲତା ଗନ୍ତାଯିବକୁ ଭଲ ପାଇଲା, ତା'ର ଇତିହାସ ମୁଁ ରଖିନି । ଦୁନିଆରେ ପ୍ରତିଦିନ ଘଟୁଥିବା ଏଇପରି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଘଟଣା ଭିତରୁ ଏଇଟା ଗୋଟାଏ । ନୂତନତ୍ତ୍ୱ ଏଥିରେ କିଛି ନାହିଁ ।—ଏଣୁ ଇତିହାସ ସଂକଳନ କରିବାର କୌତୂହଳ ନାହିଁ । ତେବେ ଜୀବନର ପରିଚ୍ଛଦଗୁଡ଼ିକ ସମାନ ନୁହେଁ । ଏକ କଥାଟା କହିବାକୁ ଯାଇ ବିଭିନ୍ନ ଲେଖକ ବିଭିନ୍ନ ଶୈଳୀର ଆଶ୍ରୟ ନେଇଥାନ୍ତି । ସେଇଟାହିଁ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଭିତର ସୂଚନା ଦିଏ । ଅନ୍ୟଠାରୁ ପୃଥକ୍ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦିଏ । ତେଣୁ ତଳ ଘଟଣାକୁ ତାଙ୍କ ଜୀବନ-ଉପନାସର ଗୋଟାଏ ପରିଚ୍ଛଦ ବୋଲି ଧରି ନିଆଯାଇ ପାରେ । ସତ୍ୟ ହିସାବରେ ହୁଏତ ଅତି ପୁରାତନ; କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରକାଶ ଉତ୍ତୀରେ ନୂତନତ୍ତ୍ୱ ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି) ।

ଗ୍ରୀଷ୍ମ ନିବାସ ରାସ୍ତି ସହରର ଉପକଣ୍ଠରେ ଜହ୍ନରାସ୍ତିର ପୂର୍ବ ପରିବେଶ ଭିତରେ ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ପାଦ ପକାଇ ବୁଲୁଥିଲା କିଶୋର ଓ ସୁଲତା ।

ତମେ ଭାରି ରାଗିଯାଇଛ ନା ? ପଚାରିଲା ସୁଲତା ।

ରାଗିବି କାହିଁକି ? ସ୍ୱରରେ ଅଭିମାନର ଛନ୍ଦ ।

ସାଧାରଣ କଥାରେ ତମର ଏତେ ସେଖିମେଖିଲା ହେବା ଶୋଭା ପାଏନା ।

ସାଧାରଣ କଥା ନା ?

କଥାଟାକୁ ତମେ ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଦେଖୁଛ, ସେଇଟା ନିଆ ଅସାଧାରଣ ନୁହେଁ ।

କଟଣାର ମାରବ ରହିଲ ।

ତମେ ଡାକ୍ତରୀ ଗୁପ୍ତ ! ମୁଁ ବ । ତମେ ଏଟା ଭଲ କରି ଜାଣି ଯେ,
ଡାକ୍ତରୀକ ପକ୍ଷରେ ଏମିତି ଭାବପ୍ରବଣ ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ । ଘଟଣାଟାର
ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାହିଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ଗୋଟାଏ ଘଟଣା ଘଟିଗଲା—ଏମିତି ଦୃଢ଼
ଅନେକ ଘଟିବ ଜୀବନରେ । କିନ୍ତୁ ସେଇଟାକୁ ନେଇ ଗୋଟାଏ ସମସ୍ୟା
ସୃଷ୍ଟି କରିବା—

ନିଜ ପାଇଁ କୈଫିୟତ ଦେଉଛ ନିଜ ବିଦ୍ୟାର ନଜର ଦେଇ ।

କୈଫିୟତ ନୁହେଁ, ତମକୁ ବୁଝେଇବା ପାଇଁ । ମୁଁ ସତଟାକୁ
ଲୁଚାଇବାକୁ ଚାହୁଁନି । ପ୍ରକାଶ୍ୟ ଭାବରେ ତାର ଆଲୋଚନା ଚାହୁଁନି ଯେମିତି
ତମ ମନରୁ ଗୋଟାଏ ଭଲ ଧାରଣା ଦୂର ହୋଇଯାଏ ।

ତା ହେଲେ ଜଣେ ରାସ୍ତାର ବେଶ୍ୟା ଓ ତମ ଭିତରେ ତପାତଟା
କେଉଁଠି ରହିଲା ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁନି !

ଜୀବନକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ଓ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାଟା ସମାନ
ନୁହେଁ ବୋଲି ତମେ ଜାଣି । ତପାତଟା ସେଇଠି ।

ପ୍ରଥମଟିର ଶମା ଅଛି, ଦ୍ଵିତୀୟଟିର ନାହିଁ ?

ବହୁ ଘୋଷାବିଦ୍ୟା ।

ହୋଇପାରେ । ସେଥିରେ ଆଦର୍ଶ ରହିଛି—

ଅଭିଜ୍ଞତା ନାହିଁ ବୋଲି । ଆଜ୍ଞା, ପିଲାଦିନେ ଖୁବ୍ ମାଡ଼ିବାକ୍ୟ ଘୋଷି-
ଥିଲା ବୋଧହୁଏ ।

ମତ ମଣିଷକୁ ଶୁଦ୍ଧ, ନିର୍ମଳ କରେ ।

ଅମତ ମଣିଷକୁ ଆନନ୍ଦ ଓ ଉତ୍ତେଜନା ଦିଏ ।

କଟଣାପୁରୀ ।

ମଣିଷର ଜୀବନଟା ମଧ୍ୟ କଟଣାପୁରୀ !

ଦ୍ଵିତୀୟାକ ମାରବରେ ପୁଣି କିଛି ବାଟ ଆଗେଇଗଲେ ।

ବୁଝିଲ କଣ୍ଠାର, ମଣିଷର ସେଇଟାହିଁ ଏକାନ୍ତ କାମ୍ୟ । ସେ ମାତ୍ର
ଲଗାମ ଟାଣି ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉନ୍ନତଜନକୁ ବଣ କରି ରଖେ, ତା ଠାରୁ ମୂର୍ଖ
ଆଉ କେହି ନୁହେଁ — ଅବଶ୍ୟ ଏଇ ସୌନ ଶେଷରେ ।

ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟର ସମର୍ଥନ ରୁହୁଁ ତ ?

ନିଜେ ଭାବ ଦେଖ ।

କଣ ଭାବବ ? ମାତ୍ର-ଅମାତ୍ୟର ବିଚାର ସେ ରଖେନା—ତା ଛଡ଼ା
ଯାହାକୁ ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି ସେ ମୋତେ ପ୍ରାଣଭର ଭଲ ପାଉଛି ବୋଲି, ସେ ଯଦି
ମର ପୁରୁଷର ଅଙ୍କଣାଦିନୀ ହୁଏ ଆଉ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟର ସମର୍ଥନ ରୁହୁଁ, ପୁଣି
ମୋର ପାଖରୁ, ତାକୁ ମୋର କହିବାର କଣ ଅଛି ?

‘ଭଲପାଇବା’ଟା ବାସ୍ତବିକ ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ସୋମାର୍ଗିକ୍ ଶକ୍ତି । ଏଇ
ଜନ୍ମ ରାତିରେ ତମ ମୁହଁରୁ ଏଇଟା ଶୁଣିବାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗୁଛି ।

ତମେ ବଡ଼ ନିର୍ଲଜ୍ଜ ହୋଇ ଯାଉଛ ଯୁଲତା ?

ତମ ପାଖରେ । ହଁ, ଗୋଟାଏ କଥା ମୋତେ କହିଲ ? ତମେ
ଡାକ୍ତର—ଛୁଆଁ ଚଳାଅ ଏଇ ସୁଲ ଶରୀରଟା ଉପରେ । କେବେ ତମେ
ପାରିବ ମଣିଷର ସୁସ୍ଥ ଶରୀରଟା ଉପରେ ଛୁଆଁ ଚଳାଇ ?

ମୁଁ ତ ଠିକ୍ ସେଇ କଥାହିଁ କହୁଛି । ତମେ ବାସ୍ତବବାଦୀ ହୋଇ
କଥାଟାର ଗୁରୁତ୍ବ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁନ ?

ମୁଁ ବୁଝିଲି ସେ ତମେ ବୁଝିନ । ଭଲ ପାଇବାଟା ମନର ।
ପେସନ (passion) ବା ଉତ୍ତେଜନା—ଏଟା ଦେହର । ତେଣୁ ତମେ
ଦେହର ଭଲଟାକୁ ମନର ଭଲ ବୋଲି ଧରୁଛ କାହିଁକି ?

ଏ ଦୁଇଟାର ନିରୁତ୍ତ ସଫଳ ଅଛି ବୋଲି ।

ତା’ହେଲେ ବେଶ୍ୟାକୁ ବି ବହୁତ ଲୋକେ ଭଲ ପାଉଥାନ୍ତେ ।

କାହିଁକି

କାରଣ ତମ କଥାରେ ଉତ୍ତେଜନା ସହିତ ମନର ସମ୍ପର୍କ ଅଛି ! ହଁ, ଆଉ ଶୁଣ, ତମେ ବି ତାହେଲେ ଭଲପାଅ ମୋତେ ନୁହେଁ—ନାହିଁ ରାଜକିଶୋରକୁ ?

ହେଁ, କଣ କହିବାକୁ ଚାହୁଁ ତମେ ?

ତମେ ସତ କହିବାକୁ ଡରୁଛ । ମାତ୍ରବାଦର ଆଦର୍ଶ ତଳେ ନିଜର ଅସଲ ମନଟାକୁ ରୁପି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛ । ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ଦେଖିଛି ତୁମ୍ଭା ଦେବାର— । ସତ ନୁହେଁ ମନେ କଲ ଦେଖି ?

କିଶୋର ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ମିନିଟ ମାରବ ରହିଲା । ତାପରେ କହିଲା—
ନା—ସତ ତମେ ଠିକ୍ ଦେଖିଛ ।

ତେବେ ?

ତେବେ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । ହାତଟା ବଦାଅ—ପାଖକୁ ଲାଗିଆସ ।

ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ମନେହେଲା ଯେମିତି ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଉଭୟ ଉଭୟକୁ ଚିହ୍ନିଲେ । ଏତେ ଦିନର ଚିହ୍ନା ପରସ୍ପେ ଯେମିତି କିଛି ନୁହେଁ । ଖାଲି ଗୋଟାଏ ନିଦ ବାଉଳାରେ ଯେମିତି ଉଭୟେ ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସିଥିଲେ । ଗୋଟାଏ ମୋହ, ଗୋଟାଏ ମାୟାଜାଲ, ଯୋଡ଼ଟା ଠିକ୍ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହିଁ ଛୁଡ଼ିଲେ ।

ତା ପରେ ଦିନଟି ଯାକ ହାତ ଛୁଆଁଛୁଇଁ ହୋଇ ଆଗେଇଗଲେ ଟାଗୋର ହିଲ୍‌ର ପିଠୁ ଶୁଭ୍ରା ଉପରେ ।

ସନ୍ଧ୍ୟାର ନିସ୍ତବ୍ଧତା ଭେଦ କରି ଏକ ଟଣା ସ୍ଵରରେ ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲା ମାନସିକ ଚଳଣିଆଳୟର ଜଣେ ବିକୃତ ମସ୍ତିଷ୍କ ସେବା ।

“ଜୀବନ-ସମୟର ଉପଲବ୍ଧି ଭିତରେ କେତୋଟି ମାସ ସ୍ଵାରକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଜଳ ଜଳ କରେ । ଏଗୁଡ଼ିକ ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ଯାହା ଆସେ ଠିକ୍ ଯେତେବେଳେ ଦୁଇଟି ହୃଦୟ, ଦୁଇଟି ମନ, ଦୁଇଟି ପ୍ରାଣ ଓ ଦୁଇଟି ଶରୀର ଏକ ହୋଇ କେନ୍ଦ୍ରଭୂତ ହୁଏ ଗୋଟିଏ ମନର ସାଧନାରେ ।

ଆଉ ଚାଲିଯାଏ ବିଳମ୍ବିତ କରିବାର ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ନିର୍ମମ ଭାବରେ ଉପେକ୍ଷା କରି । ତାଠାରୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମଣିଷ ଜୀବନରେ ଆଉ କିଛି ନାହିଁ ।”

ପାଗଳାର ପ୍ରଳାପ—କିନ୍ତୁ କେତେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଓ ସତ୍ୟ ।

(ଶେଷ କଥା—(ଜଣେ ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଚିଠିରୁ ଉଦ୍ଧୃତ) । “ତୁ ଶୁଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବୁ ଯେ, କିଶୋର ସୁଲତାକୁ ବାହା ହେଉଛି । ତା ପୁଣି ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ, ଫର୍ଷ୍ଟି ପାନ କମ୍ପା ଗରୀବ ମତରେ ବି ନୁହେଁ । ସେମାନେ କହନ୍ତି, ଏଇଟା ଗୋଟିଏ ପୀର୍ । ତେଣୁ ସେମାନେ କେବଳ ଗୋଟିଏ ନୋଟିସ (ଉତ୍ତମଙ୍କ ଦସ୍ତଖତରେ) ଟାଙ୍ଗି ଦେବେ । ସେଇଟାହିଁ ତାଙ୍କ ବାହାଘର । ବର୍ତ୍ତମାନ ଜଟକ ସହର ଏଇ ଖବରରେ ସରଗରମ । ତୁ ଯଦି ଥାନ୍ତି—”ଇତ୍ୟାଦି) ।

॥ ଜୀବନ ॥

ହାତ୍ତା ପ୍ଲାଟଫର୍ମ । ଗାଡ଼ ଗୁଡ଼ିକକୁ ହୁଲୁସିଲ ହୋଇଗଲାଣି; କିନ୍ତୁ ଗାଡ଼ ଗୁଡ଼ିକ । ଠିକ୍ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟା ଭିତରେ ମୁଁ ଚାଲି ଆଡ଼କୁ ଥରେ ନିଶ୍ଚିତ ରହିଲି । ଅପୁର ଆଖିରେ ଲୁହ ଜମି ଆସୁଛି । ମଶୁ ହାତଟାକୁ ମୋର ଚାପି ଧରିଛୁ ଜୋରରେ । ରମେନ୍ ମୁହଁରେ ଫିକାହସ । ଦଉ ପଛକୁ ଫେରି ରୁମାଲ କାତୁଟି । ମୋର ବି ଆଖି ଝାପ୍ପା ହୋଇ ଆସିଲା ।

ଗାଡ଼ ଗୁଡ଼ିକେଲ । ଡାଏସ୍‌ରେ ଆଜି ଲି ଗୋଟିଏ ବିୟୁକ୍ଟ ଚିହ୍ନ ।

×

×

×

ବେଳ ଦୁଇଟା ହେବ । ରାଗ ମାଇନସ୍‌ର ଗ୍ରହଣ ପାହୁଡ଼ । ଭୁ-ମାନବିଷ ଧରି ପଥର ଦେହରେ ହାତୁଡ଼ି ବାଡ଼େଇ ବାଡ଼େଇ ଚାଲୁଛି ମୁଁ । ପଥର କଥା କହୁଛି । ତା ଦେହରେ ଅଜା ରହିଛି ଗତାୟୁ ଶତାବ୍ଦୀର ଜୀବନର ଛପ । ତାକୁ ମୁଁ ଦେଖିବି । ତାର କଥା ମୁଁ ବୁଝିବି । ଆଜି ତାର କଥାରେ ମୁଁ ଅଗୋଚରିତ ଭୁଗର୍ଭର ଗୁପ୍ତ ରହସ୍ୟ ଗୁଡ଼ା ଆଡ଼କୁ ।

ଘଣ୍ଟ ଶାଳବନର ଛୁପାସିନ୍ଦ୍ର ଆବେଶ । ଜାନୁଆରୀ ମଧ୍ୟାହ୍ନର ଶୀତଳ ପବନ ଝରପତରକୁ କୁଡ଼ୁକୁଡ଼ୁ କରୁଛି । ହସି ହସି ଗଡ଼ି ଯାଉଛନ୍ତି ସେଗୁଡ଼ା । ଆକାଶଟା ଅତି ବେଶୀ ନୀଳ । ନାଲି ନାଲି କଅଁଳିଆ ପତର, ଘନ ସବୁଜ ପତର ଭିତରେ କେମିତି ଶିଳ୍ପୀର ଶେଷ ପର୍ଶ ପରି ମନେ ହେଉଛି । ଜୀବନ କଥା କହୁଛି । ହାତରୁ ହାତୁଡ଼ି ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଏହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୃତର କଥା ଆଉ ନୁହେଁ, ମୁଁ ଶୁଣିବି ଜୀବନ୍ତର କାହାଣୀ ।

ହାତୁଡ଼ିର ପଡ଼ିବା ଶବ୍ଦରେ କିଏ ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଚିହ୍ନର କର ଉଠିଲା । ଫେରି ରହି ଆଗେଇ ଯାଇ ଦେଖେ ତ ଦୁଇଜଣ ଆଦିବାସୀ ଯୁବକ ଓ ଯୁବିଣୀ ଶାଳବନର ଘନ ଛୁପାତଳେ ଲେଟି ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଆଖି

ପିଛୁଡ଼ାକେ ଛୋକାଟା ଖସି ଚାଲିଗଲା । ସେମିତି ଦୁନିଆରେ ପୁରୁଷ ସବୁ-
ବେଳେ ଖସିଯାଏ । ସୁବର୍ଣ୍ଣଟି ଲୁଗା ସଜାଡ଼ୁ ସଜାଡ଼ୁ ଉଠି ପଡ଼ୁଛି । ମୁହଁରେ
ଆନନ୍ଦର ଆଲୋକ—ଆଖିରେ ପରତୃପ୍ତିର ଆଭାସ । ନୂଆଣିଆଁ ଆଖି ପତାରେ
ଲଜର ଛାଇ । ସେଦିନ ଫେରିଆସି ଡାଏରୀରେ ସେ ବିସ୍ମୟ ଚିହ୍ନ ପାଖରେ
ଲେଖିଲା, ଗୋଟିଏ ଯୁକ୍ତ ଚିହ୍ନ ।

×

×

×

ଏକ ରବିବାରର ଅଳସ ମଧ୍ୟାହ୍ନରେ ମହଲ ରଙ୍ଗର ଛାଇ ତଳେ ବସି
ଆଖି ବୁଜି ଖରାବ ଉଷ୍ମ ଉତ୍ତପକୁ ଅନୁଭବ କରୁକରୁ କଣ ମନେ ହେଲା
କେଜାଣି, ଯୁକ୍ତ ଆଉ ବିସ୍ମୟ ଚିହ୍ନ ଭିତରେ ଲେଖିଲା—“ଜୀବନ” ।

॥ ଅପରଜେୟ ॥

ସେ ଦିନ କାଠଗଡ଼ା ସାହରେ ଘୋଟିଏ ଗ୍ରେଟ ଏକମହଲ କୋଠା
ଘର ସାମନାରେ ଶୁଷ୍କ ଭୃତ ଜମିଥିଲା । ଶୁଖିଲା ଘରର ସ୍ୱାମୀ ଶ୍ରୀ
ଅମରେନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରଙ୍କୁ କେହି ବିଷ ଦେଇ ହତ୍ୟା କରିଛି ।

ଲମ୍ପଟ ଅମରେନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ରକୁ ନଜାଣେ କିଏ ? ନିଜର ରୂପ, ଧନ, ସମ୍ମାନ
ଓ ପ୍ରତିପତ୍ତି ବଳରେ ସେ ଯେ କେତେ ଝିଅର ସଖା ଭାବେ କରୁଛି, ତାର
ଇୟାସ ନାହିଁ । ସେ ଜୀବନରେ ଯାହାକୁ ଚାହୁଁଛି ତାକୁ ପାଇଛି । ସମସ୍ତେ ଏ
କଥା ଜାଣନ୍ତି । ତଥାପି ଯେ, ଜାଣିଶୁଣି ଝିଅମାନେ ତା ପାଖକୁ କାହିଁକି
ଯାଆନ୍ତି, ସେଇଟା ଅବଶ୍ୟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ! ବୋଧହୁଏ ତାର ଉପାୟ
ଅଲଗା ଥିଲା ବୋଲି । ସେ କେବେ ଜୋର କରି କୌଣସି କାମ କରି
ନେଇନି । ସବୁଖାଲି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନା, ଆଉ ଧନ, ସମ୍ମାନ ଓ ରୂପର ଜାଲ ବିଛାଇ
ସେ ହାସଲ କରି ନିଏ, ଏଇଟାହିଁ ତାର ବିଶେଷତ୍ତ୍ୱ ।

ସେ ଆଜି ଚାଲିଯାଇଛି । ପଛରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଈର୍ଷାନୃତା ନାରୀ-
ପୁରୁଷର ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରର ଗାଳିମନ୍ଦ, ନିନ୍ଦା ଅପମାନ ପଛରେ ପକାଇ । କେତେ-
ଜଣ ତାକୁ ଅଭିଶାପ ଓ କେତେଜଣ ତା ପାଇଁ ଗୋପନରେ ଅଶ୍ରୁବର୍ଷଣ
କରିଥିବେ, ତାର ଖବର ମୁଁ ପାଇନି ।

ତାର ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ବ୍ରଜ ମହାନ୍ତି ପାଖକୁ ଲେଖା ହୋଇଥିବା
ଚିଠିଖଣ୍ଡିଏ ପୋଲିସ ହସ୍ତଗତ କରିଥିଲା । ସେଥିରେ ଲେଖାଥିଲା ଯେ
“X X X X X ମୋତେ ବଡ଼ ଶୋଷ କରୁଥିଲା । ଅତି
ମାନ୍ୟରେ । ସେଥିପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପୋଖରୀ, କୁଅର, ନଈର ପାଣି ମୁଁ ପିଇଛି ।
କିନ୍ତୁ ଶୋଷଟା ବଢ଼ିଛି ସିନା, କମିନି । ଏ ସବୁ ଅଭିଜ୍ଞତା ଭିତରେ ଗୋଟାଏ
ଜନିଷ ମୁଁ କିନ୍ତୁ ଉଧଲବୁଧ କରି ପାରିଛି ଯେ ପାଣିର ପ୍ରକାର ଭେଦ ନାହିଁ ।
ଠିକ୍ ଏକ ସ୍ୱାଦ, ଏକ ରସ । ଖାଲି ଏଇ ଶୋଷଟାହିଁ ରୂପ ପରିବର୍ତ୍ତନ

କରେ । ଭାବ ଯେ ସ୍ବଦୃଷ୍ଟା କାଳେ ବଦଳ ଯିବ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ଏକା—ଏକା ।
 କାରଣ ଯେଉଁ ପାତ୍ରରେ ରଖିଲେ ବି ସୁରୁର ନିଶାଟା କଣ କମ୍ ବେଶି
 ହୁଏକ ? ଆଉ ଗୋଟିଏ ସତ୍ୟ ତୋତେ କହିରଖେ । ଖାଲି କେବଳ ଭଲ-
 ପାଇବା ଦେଇ ନାଶର ହୃଦୟ କଣ ହୁଏନା । ପ୍ରେମର ବଡ଼ାଇ ଯୋଗେ
 ଦେଖାଇଲେ କି ସତ କଥାଟା ଏଇ ଯେ, ନାଶ କେବେ ହେଲେ ହୃଦୟଟା
 ଦେଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେନା । ସେଥିପାଇଁ ମୋର ଆଜି ଏ ବିଳମ୍ବ ଏବଂ ମୁଁ
 ଅପରାଧୀୟ । ଜୀବନ ସାରା ମୁଁ ଏଇଟାକୁ ହିଁ ପାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଥିଲି
 ଯେ କିଏ ଜଣେ ମୋତେ କ'ଣ ହରେଇ ବନି ? ମୋର ଧନ, ସନ୍ତାନ,
 ପ୍ରତିପତ୍ନୀ, ରୂପ ସବୁକୁ କିଏ କଣ ତାର ନରମ ଆଙ୍ଗୁଳିର ସ୍ପର୍ଶ ଆଦାତରେ
 ଭାଙ୍ଗି ରୁଜି ଆଡେଇ ଦେବନି ? କିନ୍ତୁ ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବୁ, ହେଲନି । ମୁଁ
 ନ ହାରି ବି ହାରିଛି ।”

ପରେ ଶୁଣିଲି ଯେ, ତାର ମୃତ୍ୟୁକାଳୀନ ଜମାନବନ୍ଦୀ ଅନୁସାରେ
 ପୋଲିସ ତାର ଜଣେ ନିକଟତମ ଆତ୍ମୀୟାକୁ ହତ୍ୟା ଅପରାଧରେ ଗିରଫ
 କରିଛି ।

॥ ଗୁରୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତର କାହାଣୀ ॥

ସିନ୍ଦୂର ଟୋପା ଲିଭିଯାଇଛି । ବିଧବା ଗୋଧୂଳିର ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ
ଚନ୍ଦ୍ରବାକୀ ଫଳନର କରୁଣ ଆଲାପ । ଶାନ୍ତ କ୍ଳାନ୍ତ ପୃଥିବୀ । ପବନର ସକେଇ
ସକେଇ କାନ୍ଦ ।

ଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ପୃଥିବୀ ଅନୁଭବ କରେ । କଥା କହେନା ।

“ଶିଶୁ”

“ଓଁ”

“କ ଚମତ୍କାର ।”

“ହୁ”

×

×

×

ସୀମନ୍ତରେ ତାର ପ୍ରଥମ ସିନ୍ଦୂର ଗାର ।

ଗାରେ ସିନ୍ଦୂର । ଏତେ ନୈସର୍ଗିକ ଶକ୍ତି ଏଇ ଜଡ଼ ପଦାର୍ଥର ? ପ୍ରାଣ
ହୁଏ ଉତ୍ସାହ । ମନ ହୁଏ ଉଜାଟ । ହୃଦୟର ପ୍ରତି ଅଶୁରେ ଅଶୁରେ ଜାଗେ
ଅଦ୍ଭୁତ ବାସନା—ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯିବାକୁ ଦୂର ଆକାଶର ନେଲି ପରଦାର
ଉଡ଼ାଡ଼ରେ ଥିବା ପରା ରାଇଜର ଦେଶକୁ ।

ମନରେ ଉତ୍ତଳ ବାସନା । ହୃଦୟରେ ଉଜ୍ଜଳ ଲହୁଁ ସ୍ରୋତର ଝରଣା
ନେଲି ସନ୍ଧ୍ୟା ଆସିବି କମ୍ପ, ଲଜ୍ଜାବତୀ ନବ ବଧୂର ବେଶରେ ।

ଏ ପୃଥିବୀ ଅନୁଭବ କରେନା । କଥା କୁହେ, ଖାଲି କଥା କୁହେ ।
ସେ କଥା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

“ଜାଣ, ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣ, ମିରୁ କହୁଥିଲା, ତମେ ଆଜି ଆସିବନି ।
ମୁଁ ଜାଣେ କିନ୍ତୁ ତମେ ନିଶ୍ଚୟ, ଆସିବ । ସେଥିପାଇଁ ତା ସାଙ୍ଗରେ
ମୋର ବେଡ଼୍ ପଡ଼ିଛି । ଜାଣ, ମୁଁ ଘୋର ଝରକା ପାଖରେ ଶୁଏ, ସେଇଠି

କାଉ ବୋବାଉଥିଲା । ସେଇ ସକାଳୁ ମୁଁ ଠିକ୍ କରି ନେଇଛି । କିନ୍ତୁ ତମେ ଏତେ ଡେରି କଲ କାହିଁକି କୁହତ ? ମୋତେ ଭାରି କାନ୍ଦ ମାଡୁଥିଲା । ହସ୍ତ ? ନାହିଁମ, ସତରେ । ଯେତେବେଳେ ଦିନ ଦୁଇଟା ବାଜିଲା ମୁଁ ଜାଣିଲି ତମେ ଆଜି ଆଉ ଆସୁନ । ମିଳୁ ଦେଖିବ ବୋଲି ମୁଁ ପାଇଖାନା ଭିତରେ ଯାଇ କାନ୍ଦିଛି । ଏଇମ, ତମ ଠିକ୍ ପାଞ୍ଚମିନିଟ୍ ଅସିବା ଅଗରୁ । ଭାବୁଥିଲି ତମ ସାଙ୍ଗରେ କଥା କହିବିନି ବୋଲି । କିନ୍ତୁ କଣ ଯେ ହୋଇଲେ କେଜାଣି ? ହଉ, ଶୁଣ, ତମେ ଆଜି ଡେରି କରି ଆସିବ-ଆଜି ରାତିଟା ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ବାପା କହିଛନ୍ତି ତମକୁ ରହିବାକୁ । ସେ ଟଟା ବେଳକୁ ଫେରି ଆସିବେନି ? ତମେ ରୁଲିଯାଉଛ ? ଫେର କେବେ ଆସିବ କେଜାଣି । ଯିବା ଆଗରୁ ତମର ଦେଖା କରିଯିବା ଉଚିତ । ତମକୁ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତମେ ରହି ଯାଅ ।

×

×

×

ଯୋଉଟା ଯେତେ ବିରାଟ, ସେଇଟା କଣ ସେତେ ମହାନ ? ବୋଧ-ହୁଏ ସତ ଏଇ ଅନୁସ୍ଥାନ ଆକାଶ, ଏଇ ସୀମାହୀନ ସାଗର ଆଉ ଏ ବିଶ୍ୱ-ବ୍ୟାପୀ ଗଭୀର ନିଶିଥର ସୀମାହୀନ ଅନ୍ଧକାର ତେଣୁ ବୋଧହୁଏ ଏତେ ମହାନ, ଏତେ ଉଦାର ।

କିନ୍ତୁ ଏ ଅନ୍ଧକାର ଏତେ ନିବିଡ଼ ହୁଏ କାହିଁକି ? ଆଲୋକର ଦେହରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିବା ଅଶାନ୍ତ ହୃଦୟର କଥାଗୁଡ଼ିକୁ ବୋଧହୁଏ ପୃଥିବୀ ଅଜାଡ଼ି ଦିଏ ଏହି ମହାନ ପରିବେଶ ଭିତରେ ।

ଏ ପୃଥିବୀ ନରବ ନୁହଁ । ସନ୍ଧ୍ୟାଠାରୁ ଆଉଁରି ମୁଖର । କିନ୍ତୁ ଏ କଥା ପ୍ରାଣର—ନିବିଡ଼ ଅନୁଭୂତିର ।

“କିଏ ?”

“ମୁଁ । ଆସନ୍ତୁ ।”

“ଶିଶୁ !”

“ହଁ”

“ତମେ ଶୋଇନ ?”

“ତମେ ?”

“କାହିଁକି ?”

“ଉତ୍ତର ଦିଅ ?”

“ଅଭୂତ ।”

“ନା, ସ୍ୱାଭାବିକ ।”

କେତୋଟି ନାରବ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ହାଇଫେନ୍ ।

“ରୁନୁ ଭାଇ !”

“ହୁଁ”

“ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରିବି ?”

“ସମୟ କାହାର ଅପେକ୍ଷା କରେନା ।”

“ତମେ ବଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର ।”

“ମୁଁ ବଡ଼ ଶୂର ।”

“ମୋର ଉପାୟ ?”

“ସମୟ ।”

“ଅବଲମ୍ବନ ?”

“ଆଶା ।”

“ସେ ନିଶ୍ଚିତକା”

“ନିଶ୍ଚିତକା ଏକ ସତ୍ୟର ପ୍ରତିରୂପ ।”

×

×

×

ଚଉତି ରାତିର ନବବଧୂ କବାଟ ଫାଙ୍କରେ ଉଠି ମାରୁଛି । ମୁହଁ ସାରି ତାର ଲଜାର ପାଟକମା । ଶୁରୁ ଶୁରୁ ଆଖିପତାରେ ଡ୍ରପ୍‌ର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ, କ୍ଳାନ୍ତର କାଳମାକୁ ଉପହାସ କରୁଛି । ମୁଁ ରୁକି ହସରେ ବିଗତ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ସ୍ମୃତିର ଆନନ୍ଦ—ଝିନାଟର ଉଦ୍‌ବିଷ୍ଣୁକୁ ପୋଛି ଦେଉଛି ।

ଉଷା ଆସିଛି ।

ଭାଇଙ୍କ ବଡ଼ପୁଅ ରଜା ଯେମିତି ସକାଳ ପହଞ୍ଚି ତାର ଦରବଞ୍ଚି
ଭାଷାରେ ଡାକେ “ଦାଦା ଭୂଠ” ।

ଏ ପୃଥ୍ବୀ କର୍ମର । ଅନୁଭବର ମୁହଁ — କଥାର ମୁହଁ ।

ବିଦାୟ ପଦର ଶେଷ ପରେ ଦୁଆର ମୁହଁ ପାଖରେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇ
ଶିପ୍ରା ପରୁରଲୁ—

“କିଠି ଦେବ ?”

“ଉତ୍ତର ପାଇବି ତ ?”

“ସେ ଭବନା ତମର ମୁହଁ, ମୋର ।”

“ଆଜ୍ଞା, ଯାଏଁ । ଗାଡ଼ିବେଳ ହୋଇଗଲାଣି ।”

—କିରେ—?

—କଣ ?

—ବସିଲୁ ଯେ—

—ଆଉ କଣ କରିବ ?

—ସାତଟାରେ ଟ୍ରେନ୍—ତୁ ଯିବୁନ ?

—ନା ।

—କାହିଁକି ?

—କ’ଣ ଦରକାର ଆଉଥରେ ଇତିହାସର ପୁନରବୃତ୍ତ କରିବା ?

—ମାନେ ?

—ମାନେ ଆଉ କଣ ?...“ସେ ଦିନ ଗୁଡ଼ା କ’ଣ ଭୁଲି ପାରିବ ? ଜନ୍ମ ରାତିରେ ପାଖ ପାଖ ହୋଇ ବସି ସ୍ୱପ୍ନ ରଚନା, ଗୋଟିଏ କମ୍ବଳ ଘୋଡ଼ ହୋଇ ମୁହଁ ଉପରେ ମୁହଁ ରଖି ସୁଖ-ମାଡ଼ର କଳ୍ପନା”...ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ଖାଲି ବୋର୍ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ—

—କିନ୍ତୁ ସେ ତ ଲେଖିଛୁ ତା’ର ଦେହ ଖରପ ।

—ବାଜେ କଥା । ଗୋଟାଏ ବାହାନା ।

—କିନ୍ତୁ ସତରେ ସେ ସ୍ତ୍ରୀଟା ତୋତେ ଏତେ ଭଲ ପାଏ, ଅଥଚ—

—ତୁ କିମିତି ଜାଣିଲୁ ?

—ଇଏ-ମାନେ—ତୋ କଥାରୁ-ଆଉ ତା ଚିଠିରୁ—

—ମୋ କଥାରୁ ? କେବେ ନୁହେଁ । ଆଉ ତା ଚିଠି—ସେଗୁଡ଼ାକ ଉପନ୍ୟାସର କପି ।

—ତୁ ଭାରି...କଣ ଯେ ତୋତେ କହିବ !

—ଆଉ କିଛି କହିବୁ ନା ମୁଁ ଉଠିବ ?

—ଝିଅଟାର ଜୀବନକୁ ତୁ ଏମିତି ଭାବରେ ନଷ୍ଟ କରିଦେବୁ ?

—ରୁ' କପେ ହୋଇ ପାରିବ ?

—ଅସମ୍ଭବ ।

—ଦେଖ, ତୁ ଯଦି ଝିଅଙ୍କ କଥା କହିବାକୁ ବା ଶୁଣିବାକୁ ଆନନ୍ଦ ପାଉ, ତେବେ ମୁଁ ତୋତେ ଅନେକଥର କଥା କହୁଛି । ଧର ଏଇ ସାଗରିକା, ଅବା ମିଲି ହାଜରା, ମାୟା ପାଲତ, ରାଣୀ ମିଶ୍ର କଥା କହ, ମୁଁ ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ; କିନ୍ତୁ ଫର୍ ଗଡ଼ସ୍ ସେଲ୍—ଗାଣା କଥା ନୁହେଁ ।

—ତୁ ଗୋଟାଏ ନିହାତି ଲମ୍ପଟ ।

—ଲମ୍ପଟ ଲୋଟା ଟିକିଏ ଶୁଣିକିଛି । ତେବେ ଅବଶ୍ୟ ତୁ କହିପାରୁ ମୁଁ ମରେଲକ୍ଷ୍ମୀ ନୁହେଁ ।

—ହଜାରେ ଥର କହିବ, ତୁ ଲମ୍ପଟ । ସାରା ଜୀବନ ସେ କ'ଣ ଆଉ ବାହା ହୋଇ ପାରିବ ?

—ତୁ ହେଉନୁ ?

—ମୁଁ ? ମୁଁ ଯଦି ହୋଇଥାନ୍ତି, ନିଶ୍ଚୟ—

—ବାଜେ କଥା ଗୁଡ଼ି । ତୁ ପ୍ରପୋଜ୍ କରିଦେଖ, ଯଦି ସେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ହୁଏ, ତେବେ ମୁଁ ତୋତେ କଥା ଦେଉଛି—ଆଇ ମାଷ୍ଟ୍ ମେରି ହାର୍ । ସେ ଆଶ୍ରୟ ଚାହେଁ—ପ୍ରେମ ନୁହେଁ ।

—ଆଜ୍ଞା, ତୁ ତ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତପାଇଁ ହେଲେ ତାକୁ ଭଲପାଇ-
ଥିଲୁ ? ତୋର ଟିକେ ଦୟା ହୁଏନା ?

—ହୁଏ, ଆଶ୍ରୟ ପାଇ ପାରିନ ବୋଲି ।

—ଏତେ ନିର୍ବିକାର ତୁ ହୋଇ ପାରୁଛୁ କେମିତି, ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି ।

—ପ୍ରେମ ଶବ୍ଦଟାର ସ୍ୱେଦାଶ୍ରୟ ସିକ୍ତ ମୋ ପାଖରେ ନାହିଁ ବୋଲି ।

—ଏତେ ଗୁଡ଼ା ହିଅ ସାଙ୍ଗରେ ତୁ ଛଳନା କରୁଛୁ ତାହେଲେ ?

—ଛଳନା ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କୁ ମୋର ଦରକାର ବୋଲି, ମୋର ଦେହର ଦରକାର ବୋଲି ।

—କଷ୍ଟ !

—ଦେଖ, ନାଶ ବୋଲି ଖଲଟାର ଯେ, କୌଣସି ଇଷ୍ଟେଲେକ୍ଟ ବୋଲି ଜନସ ଅଛି, ସେଇଟା ମୁଁ ମାନିବାକୁ ନାହିଁ । କୌଣସି ବଡ଼ ଜନସ ଯଦି ତୋତେ କରିବାକୁ ହୁଏ, କୌଣସି ଉଚ୍ଚତର ଆଦର୍ଶକୁ ଯଦି ତୋତେ ଚାହିଁ ନେବାକୁ ହୁଏ ; ସେମାନଙ୍କୁ ତ୍ୟାଗ କରିବା ଏକାନ୍ତ ପ୍ରୟୋଜନ । କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସେମାନଙ୍କୁ ଦରକାର, କାହିଁକି ଜାଣୁ—ଏଇ ଦେହଟା ପାଇଁ । ସେମାନେ ଦେହପାଇଁ ଏକାନ୍ତ ଭାବେ ଦରକାର ; କିନ୍ତୁ ମନପାଇଁ ନୁହେଁ । କେବଳ ଏଇ ବସ୍ତୁବାଦର ମୂଲ୍ୟ ଛଡ଼ା ଆଉ କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ସେମାନଙ୍କର ନାହିଁ ।

—କିନ୍ତୁ...

—ନୋ କିନ୍ତୁ । ଯୌନ କ୍ଷୁଧା ଭାରି ପ୍ରବଳ । ଆଉ କୌଣସି ଉପାୟ ଦେଇ ତାକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରାଯାଏନା । ଏଇ ଦେହଟା ଭିତରେ ଆଉ କିଛି ନଥାଉ, ସେଇଟା ଅନ୍ତତଃ ଯେ, ଅଶ୍ରୀ ପରସେଷ ରହିଛି, ଏଇଟା ମୁଁ ବେଟ୍ ଦେଇ କହିପାରେ ।

—ତା' ହେଲେ ବାହା ହୋଇ ପଡ଼ୁନୁ କାହିଁକି ?

—ମୁଁ ଲଏବଲଟି ରୁହେଁନା—ଆଉ ଏ ସ୍ତ୍ରୀ, ମାନେ 'Wife' । ଜାତିଟା ଗୋଟାଏ ସିବାକ୍ରୁଆ ପରି । ତାକୁ ମାରିଲେ କଷ୍ଟ ହୁଏ ; ଅଧର ପାଖରେ ଥିଲେ ବିଚ୍ଛୁଣ୍ଡା ଆସେ ।

—ତୋର ମତ ଯଦି ପୃଥିବୀ ସାରା ଲୋକ ମାନିନେବେ ତାହେଲେ—

—ଦେଖ, ପୃଥିବୀର ଶତକଡ଼ା ଅନେକତ ଲୋକ ସେଥିପାଇଁ ପାଥାବର । ଅସାଧାରଣ ନୁହଁନ୍ତି ।

—ତୁ ଅସାଧାରଣର ଗଦା କରୁଛୁ ? ମୁଁ କହେ ଏଇଟା ଧ୍ୟାନମୁଖୀ ।

—ଧ୍ୟାନହିଁ ନୂତନ ସୃଷ୍ଟିର ସୂଚନା ।

—ଅନ୍ତତଃ ସାଧାରଣ ମାନବକତା ବି ତୋର ନାହିଁ ।

—ତୁ ଗୋଟାଏ ମୌଳିକ ଭୁଲ କରୁଛୁ ! କାରଣ ଶିଳ୍ପୀର ଗୋଟାଏ ବସ୍ତୁ—ଇନ୍‌ପ୍ରେଡ଼େଣ୍ଡ । ତାକୁ ଦେଇ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଏ । କିନ୍ତୁ ତାର ନିଜର କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ । ଯେମିତି ଧର କାଗଜ ଆଉ ରଙ୍ଗ । ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ, ଟିକିଏ ରଙ୍ଗର ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ । ଯୋଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କାଗଜ ଉପରେ ଦିଏ ଶିଳ୍ପୀ ତାର ପୂର୍ଣ୍ଣ—ସେତେବେଳେ ସେ ପାଏ ପ୍ରାଣ । କାଗଜ ଓ ରଙ୍ଗ—ନାଶ । ଜଣେ ନିର୍ମାତା, ଆଉ ଗୋଟିଏ ସଙ୍ଗୀତ । ଏଇ ତପାତ୍ । କିନ୍ତୁ ଶିଳ୍ପୀ ଅଗିରେ ତାର ପ୍ରଭେଦ ନାହିଁ । ପ୍ରେମ-ପ୍ରେମ ନେଇ ଯୋଉ ସବୁ ପାର୍ସ୍ବ କରାଯାଉଛି, ପୁରୁଷର ସୃଷ୍ଟି-ପ୍ରେରଣାର ଗୋଟାଏ ବହୁଃପ୍ରକାଶ ମାତ୍ର—ଅବା ଗୋଟାଏ ଛଦ୍ମନାମ ।

—ନାଶ ପ୍ରେରଣାମୟୀ ।

—ବାଜେ କଥା । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁରୁଷ ଜଣେ ଆଜନ୍ମ ଶିଳ୍ପୀ । ଆଜନ୍ମ ସୂକ୍ଷ୍ମ । ଗୋଟାଏ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକର କଥା ଧର—କବି ତାକୁ ଦେଖି କବିତା ଲେଖିଲେ, ଶିଳ୍ପୀ ଛବି ଆଙ୍କିଲେ, ସଙ୍ଗୀତଜ୍ଞ ଗୀତ ଗାଇଲେ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । କିନ୍ତୁ କଥାଟାକୁ ଅନ୍ୟ ଭାବରେ ନେଲେ ତାର ମୂଲ୍ୟ କଣ ? ସେ ଗୋଟାଏ ବସ୍ତୁ ମାତ୍ର । ସୂକ୍ଷ୍ମର ସୃଷ୍ଟିର ଏକ ଉପକରଣ । ସେ ଯଦି ବାହା ହୁଏ, ତା ଦେଇ ସ୍ବାମୀ ସୃଷ୍ଟି କରେ ଭବିଷ୍ୟତର ମନୁଷ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ହଁ, ଗୋଟାଏ କଥାରେ ମୁଁ ରୁଚି ହୋଇପାରେ ଯେ, ସେ ଗୋଟାଏ **Essential** ଉପକରଣ । ତାକୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇ ପାରେନା ଏବଂ ତାକୁ ବାଦ୍ ଦିଆଯାଇ ପାରିବନି ବୋଲି ତାର ଏତେ ମୂଲ୍ୟ ଆମେ ଦେଉଁ ।

—ଅଭୁତ ତୋର ସୁକ୍ତି ।

—ଅଭୁତ ନୁହେଁ, ସତ୍ୟ । ତୁ ନିଜେ ଭାବି ଦେଖ ।

—ଆଜ୍ଞା, ସତରେ ତୁ କ'ଣ କେବେ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ବି କାହାରିକୁ ଭଲ ପାଇନୁ ?

—ମାନସିକ ଉତ୍ତେଜନା ମୋର ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଦେହଟାକୁ ପାରିନି । ପାରିବାର ଚେଷ୍ଟା ବି କରୁନି । ନୈତିକ ଉତ୍ତେଜନାର ଉପଗମ ପନ୍ଦର ଯେଉଁ ଶାନ୍ତି, ମାନସିକ ସ୍ଥିରତା ଆସେ, ଆଉ କୌଣସି ପରେ ତା ଆସେନା । ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା ବି କରୁନି ।

—ସମାଜରେ ତୁ ଗୋଟାଏ ମାରାତ୍ମକ ବ୍ୟକ୍ତି ।

—କହିବାଟା ଅସମ୍ଭବ ନୁହେଁ ତୋ ପକ୍ଷରେ ।

—କିନ୍ତୁ ତୁ ବୁଝି ପାରୁନୁ ସମାଜରେ ତୁ ଏ ଯେଉଁ ବିଷାକ୍ତ ଖଜ ବୁଣି ଦେଇ ଯିବୁ, ତାର ପରିଣତ କଣ ? ନାରୀ ଓ ପୁରୁଷର ପାରସ୍ପରିକ ସମ୍ବନ୍ଧଟି ଏକାବେଳେକେ ଧ୍ବଂସ ହୋଇଯିବ । ମନୁଷ୍ୟ ସମାଜର ସ୍ଥିତି (balance) ଭାଙ୍ଗି ଦିବି ଧୂଳିସାର ହୋଇଯିବ ।

—ଉପୁ କରବାର କାରଣ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ହେବ ନାହିଁ । ଅନୁତପ ପୁଣ୍ୟସାଗର ସବୁବେଳେ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ ନିଷ୍ଠୁର ରହିଥିବେ, ଯୋଉମାନେ ତୋ ପରି ପ୍ରେମକୁ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ କରି ଟେକି ରଖିଥିବେ । ଆଉ ନାରୀ ଜାତିକୁ ଭିତରେ ଭିତରେ Exploit କରି ବାହାରେ Chivalry ଦେଖାଇ ସେମାନଙ୍କର ବିଷୟରେ ଲମ୍ବା ଲମ୍ବା ବକ୍ତୃତା ଦେଉଥିବେ ।

—ବେଶ୍, ହେଲେ ହେଲୁ, କିନ୍ତୁ ତୋ ପରି ସହାନୁଭୂତିପ୍ରାଣ ନିଷ୍ଠୁର ସେମାନେ ନିଷ୍ଠୁର ନୁହଁନ୍ତି ।

—ତେଣୁ, କାଗଜ ଉପରେ ଭଲକରି ଚିନ୍ତା ଆଙ୍କିବାକୁ ଯାଉ ଯାଉ ଗୋଟାଏ ଖରାପ ଚିନ୍ତା ଆଙ୍କି ସାରି, କାଗଜଟା ନଷ୍ଟ ହେଲୁ ବୋଲି ଯଦି ଶିଳ୍ପୀ କାନ୍ଦେ, ତେବେ ତା'ଠାରୁ ବୋକା ଆଉ କେହି ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ କହିବି ।

—କାଗଜ ନିର୍ଜୀବ । ଅନୁଭୂତି ତାର ନାହିଁ ।

—ଶିଳ୍ପୀ ଆଖିରେ ସଜୀବ ଓ ନିର୍ଜୀବ ସବୁ ସମାନ ବୋଲି ଆଗରୁ କହିଛୁ ।

—ଶିଳ୍ପୀ ଯଦି ତାର ଶିଳ୍ପର କଥା ଭାବେନା, ସେ ଶିଳ୍ପ ବି ମୂଲ୍ୟହୀନ ।

-- ଶିଳ୍ପୀ ଶିଳ୍ପଟାର କଥା ନିଶ୍ଚୟ ଭାବେ । ଗୋଟାଏ ଅବସ୍ଥାକୁ
 କେତେଟାଟି ସରଳ ଓ ବଞ୍ଚିରେଖା ମାସ । ସେଇଟାହିଁ ତାର ସୃଷ୍ଟି—କାଗଜଟା
 ନୁହେଁ । ଜଣେ ବ୍ୟାପକ କବି ବା ଶିଳ୍ପୀକୁ ପରୁର—ସେ ତା'ର ସମସ୍ତ
 କବିତା ବା ଚିନ୍ତର ଧ୍ୟାନ ବଦଳରେ ତାର ପ୍ରୟୋଗକୁ ଚାହେଁ କି ? ନିଶ୍ଚୟ
 ନୁହେଁ ।

—ପୁରୁଷ ସ୍ୱାର୍ଥପର ।

—ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱାର୍ଥପର ! ସୃଷ୍ଟି ହିଁ ତା'ର ସମସ୍ତକର ।

ଆଠଟା ବାକି ଯାଇଛି !

—କରେ, କଣଟା ନଳା ଭିତରକୁ ପକାଇଲୁ ?

—ତମ୍ଭା କଡ଼ଟା—ପକଟରେ ଥିଲା । ଶୁଖି ଯାଇଛି ।

॥ କର୍ଜନ ଦ୍ଵୀପରେ ବିଳାପ ॥

ଶ୍ୟାମଳ ବନାମା ଘେରୁ ଶୁଦ୍ଧ ବସ୍ତ୍ରଟିରେ ନଇଁ ଆସିଲଣି ସନ୍ଧ୍ୟାର
କଳା ଛାଇ । ଲମ୍ବ ଲମ୍ବ ଶାଳ ଗଛର ଶୀର୍ଷରେ ଲାଗି ରହିଛି ମେଞ୍ଚାଏ
ଆଲୋକ ।

ଆଜିର ଦିନ ମରୁଟି—ଏ ‘ଆଜି’ ଆଉ ଫେରି ଆସିବନି । ସେଇଥି-
ପାଇଁ ମରଣୋନ୍ମୁଖୀ ମନୁଷ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ ଶଯ୍ୟାରେ ସବୁକିଛି ଆବୋରି ବସିଲା
ଭଲ ସେ ଯାବୋଡ଼ି ଧରିବି ଯାହା କିଛି ତାର ହାତ ପାହାନ୍ତାରେ । ସେ
ମରିବାକୁ ଚାହେନା—ଏ ସୁନ୍ଦର ପୃଥିବୀକୁ ସେ ଛାଡ଼ି ଯିବାକୁ ଚାହେନା..... ।
କିନ୍ତୁ ଯିବାକୁଇଁ ହେବ ଏଇଟାଇ ଧର୍ମ...ତାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ନାହିଁ ।

ଠିକ୍ ବସ୍ତି ଏଟା ନୁହେଁ । ଭଜି ଚାରିଟା ତମ୍ବୁ । ଗୋଟିକର ପାଇଁ
ଅନ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ସାମାନ୍ୟ ଶ୍ରମିକ କେତେଜଣ । ଭୁତଭୁବିତ୍ ମୁଁ ରହଗର୍ଭ
ପୃଥିବୀର ବକ୍ଷ ଖୋଳି ରହୁର ସନ୍ଧାନ କରିବା ମୋର କାମ । ଏ ରହ କିନ୍ତୁ
ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଯୁଗର—ଲୁହା । ଅନୁସନ୍ଧାନ ମନ ନେଇ ମୁଁ ପାହାଡ଼ ପରେ ପାହାଡ଼
ଜଙ୍ଗଲ ପରେ ଜଙ୍ଗଲ ଖୋଜୁଛି—କେଉଁଠି ସେ ଲୁଚେଇ ରଖିନି ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟର
ବସୁଲ ଭଣ୍ଡାରକୁ ?

ଦିନଯାକ ଖାଲି ବାଟଚଲର କ୍ଳାନ୍ତରେ ଅବଶ ଦେହଟାକୁ କେମିତି-ଖଟି
ଉପରେ ଅଳସ ଭାବେ ମେଲାଇ ଦେଇ ମୁଁ ଦେଖୁଥିଲି ଏଇ ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତକୁ ।
କେତେଦିନ ଧରି ଦେଖିଲଣି ନୂତନତ୍ଵ ନାହିଁ । ସବୁଦିନ ପରି ସୂର୍ଯ୍ୟ ସେଇ
ଲମ୍ବନାସୀ ପାହାଡ଼ ସେପାଖେ ତଳି ପଡ଼ୁଛି । ଆଉ ମାଡ଼ି ଆସୁଛି ପାହାଡ଼
ତଳର କଳା ଛାଇଟିଏ—ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଘାଟରୁ ଘାଟତର ହୋଇ—ଠିକ୍
ସବୁଦିନ ପରି ।

କଲେଜ ଛକରେ ପିଲାମାନଙ୍କ ଭିଡ଼ ଜମିଯିବଣି । କଲେଜ ଗେଟ୍
ପାଖରେ ଠିଆହୋଇ ଘାସକର ନେତୃତ୍ଵରେ ଚୀନର ଭାରତ ଅଫମଣ

ବିଷୟରେ ଉଚ୍ଚସ୍ତରରେ ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ କରିଥିବେ କେତେଜଣ । ଆଉ କେତେଜଣ ହୁଏତ ଅପନା ଦୋକାନରେ ଆରସି ପାଖରେ ଛୁଡ଼ା ହୋଇ ପାନ ସିଗାରେଟ୍ କଣିକା ବାହାନାରେ ଚେହେରା ଦେଖୁଥିବେ । ପିଲଗ୍ରୀମ ରୋଡ଼ରେ ବୁଲିବାକୁ ଯାଇ ସାରିବେଣି ଗୋଟାଏ ଦଳ । ସେଇ ଡେଙ୍ଗାହୋଇ ପାତଳୀ ଝିଅଟି ତା ସାନ ଭଉଣୀ ସାଙ୍ଗରେ ବୁଲି ବାହାର ଥିବ—କନ୍ୟା ଫେରି ଆସୁଥିବ ବୋଧହୁଏ ।

ସେଇ ଝିଅଟି । ଓଠତଳେ ଯାର କଳାଯାଇ ମନ୍ଦା—ନାଲ ଶାଢ଼ୀ—
ନାଲ ବ୍ଲାଉଜ—ହାତରେ ନାଲି ଚୁଡ଼ି—ଗୋଡ଼ରେ ନାଲି ବାଟା ଚପଲ ।

ଥରେ ଦୁର୍ଗା ଥକ୍କାରେ ତାକୁ କହିଥିଲେ କେଡ଼େ ନାଲି, ଭାରି ରାଗିଥିଲା ସେ । ନା—ଠିକ୍ କହିବାକୁ ଗଲେ ରାଗିଲୁଭଲ ଦେଖେଇ ହୋଇଥିଲା । ତା ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଯାଇ କହିଥିଲା “ଦେଖ କେଡ଼େ ବଜାର ସେ—ମୋତେ କହୁଛି ଲଲପସା ।”

କହିବାରେ ଥିଲା ଉପର ଠାଉରିଆ ରାଗ । ମନେ ମନେ କିନ୍ତୁ କହୁଥିଲା “ଦେଖ ମୁଁ ତମମାନଙ୍କଠାରୁ କେତେ ଉଚ୍ଚରେ । ମୋର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ଅଛି—ମୁଁ ଆକର୍ଷଣ ଖାଲି କରୁଛି—ମୁଁ ଆଲୋଚନାର ବସ୍ତୁ ହୋଇପାରିବି ତମେ ପାରିନ ତମେ ହାରିବ । ସାଙ୍ଗମାନେ ହୁଏତ ତାକୁ ସାନ୍ତ୍ବନା ଦେଇଥିବେ ଠିକ୍ ସେଇ ଉପରିଆ ଭାବରେ କିନ୍ତୁ ମନେ ମନେ ଈର୍ଷାରେ ବିଷେଇ ଉଠିଥିବେ ତାର ଏ ଗୌରବରେ ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ଦଂଶନ କରିବେ ।

ନାଗର ଈର୍ଷା—ଗୋଖୁର ସାପର ଉଦ୍ୟତ ପଶା—ପ୍ରଭେଦ କିଛି ନାହିଁ ।

କିନ୍ତୁ ଝିଅଟିକୁ ଦୋଷ ଦେଇ ଲାଭ ନାହିଁ— । ଆମେ ସମସ୍ତେ ସେଥିରେ ଦୋଷୀ । ନିଜ ଦେହରେ ଖୋଲ ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ଆମେ ଚକ୍ରାର ଛୁଡ଼ୁଛୁ । “ମୋତେ ଦେଖ—ମୁଁ ଡାକୁଛି ମୋତେ ଚିହ୍ନ । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଠାରୁ ନିଜକୁ ପୃଥକ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେବାପାଇଁ ଏ ଚେଷ୍ଟା ବୁଲୁଛି ଅନବରତ । କବିର କବିତା, ଲେଖକର ଗଳ୍ପ ଉପନ୍ୟାସ, ଶିଳ୍ପୀର ଶିଳ୍ପ—

ସବୁଠି ସେଇ ‘ବନ୍ଦୀ ମଣିଷ’ ନିଜକୁ ଆତ୍ମ-ପ୍ରକାଶ କରୁଛି ନିଜକୁ ଚିନ୍ତା-
ବାର ବିପ୍ଳବ ପ୍ରଚେଷ୍ଟାରେ—‘ମୁଁ’କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ।

ତମ୍ଭ ଆଗରେ କରମ୍ଭ ମାଣି ପଞ୍ଚଲକ୍ଷ ଜାଳି ଥୋଇ ଦେଲୁ ।
ବାଘର ଭୟରେ ଗତିସାରା ଜଳେ ଏ ଲୁଇଟ । ଅନ୍ୟ ତମ୍ଭ ଆଗରେ ନିଆଁ
ଜାଳି ବି ଚାରିଜଣ ଘେରି ବସିଛନ୍ତି । ଗତି ରକ୍ଷା ହେଉଛି । ଗୁଣ୍ଠ ଗୁଣ୍ଠ
ସ୍ଵରରେ ଗାଉଛନ୍ତି ଅବୋଧ ଆଦିବାସୀ ସଙ୍ଗୀତ ।

ଦୁର୍ଦ୍ଦଶ ହୋଇ ଉଠିଲଣି ଜୀବନ । ଦିନଯାକର କ୍ଳାନ୍ତ ପରେ ପ୍ରାଣ
ତେଇ କଥା ହେବାକୁ କେହିନାହିଁ । ନାହିଁ କେହି ଯା ସଙ୍ଗରେ ହୁଏତ
ଦି’ଦିନୀ ରାତି ଅନ୍ତତଃ ଏ କ୍ଳାନ୍ତତାକୁ ଭୁଲି ହୁଅନ୍ତା । ଏମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ
ରାପସପ ? ଯେଉଁମାନେ ଖାଦ୍ୟ ଆଉ ସଙ୍ଗୀତ ଛଡ଼ା କିଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ଏବର୍ଷ ଧାନ କାହିଁକି ଭଲ ହେଲାନି, ଚାଉଳ ଦର କେତେ ବଢ଼ିଛି,
କେବେ କେଉଁଠି କେମିତି ବାଦ ବଣରୁ କାହାକୁ ଝିଙ୍କିନେଲେ ଇତ୍ୟାଦି
ଏଇଆ ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନାହିଁ । କିଛି ନାହିଁ ବାହାର ଦୁନିଆ ସଙ୍ଗରେ
ସମ୍ପର୍କ ।

ଏମାନେ ଅଲଗା—ପୂର୍ବପୁର ଅଲଗା ଜାଗାର ମଣିଷ ମୋ ଗୋଷ୍ଠୀ
ସହିତ ଯୁଦ୍ଧର କିଛି ସମ୍ବନ୍ଧ ନାହିଁ । ମୋର ସମାଜ ମୋର ସତ୍ୟତାର
ପରିବେଶ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧର ପରିଚୟ ନାହିଁ । କେମିତି ସୃଷ୍ଟି କରିବି ଏ ଦୁଇ
ସମାନ୍ତରାଳ ସରଳରେଖାର ସଂଯୋଗ । ତେଣୁ ଯେ କରିନି ତା ହୁଏ କିନ୍ତୁ
ସେ କୃତ୍ରିମ । ଯେଉଁଥିରେ ଆନ୍ତରିକତା ନାହିଁ ତାର ଦୃଢ଼ତା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ଏମାନେ ଅସତ୍ୟ ଅଜ୍ଞ । ଏଣୁ ଏମାନେ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ
କରୁଛନ୍ତି ତାର ସହଜ, ସରଳ ମାନବିକ ଛନ୍ଦ ଗତିକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ନକରି ।

ମୁଁ ସତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟିକ୍ଷିତ । ତେଣୁ ମୁଁ ଜୀବନକୁ ରକ୍ଷା କରୁଛି ଖାଲି
କେତେଟା ଶଶଭଙ୍ଗର କୃତ୍ରିମ ବିଳାସର ଦୁର୍ଗ ଡିଆରି କରି ।

ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ ଏମାନଙ୍କ ପାଖେ ଧରପଡ଼ି ଯାଉଛି—ହାତ
ଯାଉଛି ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ । ମୁଁ ଫେରିଯିବାକୁ ଚାହେଁ । ମୋର

ଆବେଶକୁ, ମୋର ସମାଜକୁ । ଆଉ କିଛି ଦରକାର ନାହିଁ ମୋର,
ଅନେଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଉଠିଲଣି ଏଠି ।

ଦେଶାନ୍ତରୀ ବୁଝେ ଦେଶର ମାୟା—ସମାଜଭ୍ୟନ୍ତର ବୁଝେ ସମାଜର
ମମତା ।

“ବାବୁ, ଖାଇବ ନାହିଁ ?”

ହାତ ଦଡ଼କୁ ଚୁଟିଲି—ମୋଟେ ସାତଟା

“ତମେ ସବୁ ଖାଇନଥା । ମୋ ପାଇଁ ରଖିଦେ ।

ବାହାରେ ଢେଲ ଅନ୍ଧକାରର ମୋଟା ପରଦା ଭିତରୁ ଶୁଣାଯାଉଛି
ଅଶେଷ ଅଜଣା ପଶୁପକ୍ଷୀ ପତଙ୍ଗଙ୍କ ମିଳିତ ଶବ୍ଦମାନ—ଏକ ଟଣା
ଧୁରେରେ ।

ମୋଟେ ସାତଟା ବାଜିବ । ରମାକାନ୍ତ ହୁଏତ କାଠଯୋଡ଼ୀ ପୋଲ
ଉପରୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ଭ୍ରମଣରୁ ଫେରି ନଥିବ, ପ୍ରତାପ ହୁଏତ ବେଉଁ ମିଶେନ
ପଡ଼ିଆ ଉପରେ ଖେଳ ସାର ମିଶ୍ ଚନ୍ଦ୍ରମୁଖୀକୁ ଖେଳର ଟେକ୍‌ନିକ୍
ଶିଖାଉଥିବ । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ହଷ୍ଟେଲ ଆଗରୁ ସାଇକେଲଗୁଡ଼ାକ ଯାଇ ନ
ଥିବ । ଅଥଚ ମୋତେ ଏତେବେଳକୁ ଖାଇପିଇ ଶୋଇବାକୁ ପଡ଼ିବ
ଉପାୟ ନାହିଁ ।

ଆଜ୍ଞା, କି ସ୍ୱାର୍ଥପର ଏମାନେ ! ଖଣ୍ଡ ଚିଠି ବି ଦେଉ ନାହାନ୍ତି ।
ଏଇ ନିଃସଙ୍ଗ ଜୀବନରେ କେବଳ ହେଇଆହିଁ ଆଶ୍ୱାସ—ମୋର ବଞ୍ଚିନି
ଜୀବନଯାତ୍ରାର ଏକମାତ୍ର ହେଇଟାହିଁ ମୋର ଚାହାର ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ।
ଛୁଡ଼—ମାର୍ବିନ ଭିତର ରହି ଦାରଦ୍ରାବ୍ୟର ଅନୁଭବ ଅସମ୍ଭବ । ଭୁଲ
ହୋଇଗଲା ।

ଚେନ୍ନାଇ କର ଅନୁତଥ ଗୋଟିଏ ଝିଅକୁ ଭଲ ପାଇଥିଲେ ହୋଇ-
ଥାନ୍ତା । ସେ କେବେ ଭୁଲି ନ ଥାନ୍ତା । (କିନ୍ତୁ ତାର ବାଠିକ୍ କଣ ?)
ତଥାପି ସେ ଚିଠି ଖାଣ୍ଡ ନିଶ୍ଚୟ ଦେଉଥାନ୍ତା—ଆଖିର ଲୁହରେ କାଗଜ
ଭିଜିଲ ଆଉ କେତେ ରକ୍ତ ମୋ ବିଷୟ ଭାବ ଭାବ ସେ ଅନିଦ୍ରା ରହୁତ

ତାର ଗୋଟାଏ ଲମ୍ବା ହସାବ ଦେଇ । ଆଉ ବି ସେଥିରେ ଥାନ୍ତା
ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନର ଗୋଟିଏ କାଳ୍ପନିକ ଯୋଜନା ।

ହଉ ସେ ବାଜେ କଥା—ତଥାପି ଖୁସି ଲଗନ୍ତା । ନିଜ ଉପରେ
ଆସ୍ଥା ବଢ଼ନ୍ତା । ଯାହା ହେଉ ଜଣେ ମୋ ପାଇଁ କାନ୍ଦୁଛି ।

କିଛି ହେଲୁ ନାହିଁ । ଖାଲି ପସ୍ତେଇବା ସାର । ସେତେବେଳେ
ଏଗୁଡ଼ା ଶୁଣିଥିଲି, ଉପହାସ କରିଥିଲି, ଚନ୍ଦ୍ରୀର ଭାବରେ ଉପଦେଶ
ଦେଉଥିଲି ।

ବାସନ୍ତୀ କେମିତି ରଞ୍ଜନବାବୁଙ୍କ ପ୍ରଶାସନରେ ଦଣ୍ଡା ଦଣ୍ଡା ଧରି
ରୁହିଁ ଥାଏ ।

ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା କୁଆଡ଼େ ତାର ପ୍ରେମିକ ସାଙ୍ଗରେ ହନିମୁନ୍ ଯାପନ ପାଇଁ
ସୁଲଜରଲଣ୍ଡ ଯିବାକୁ ଠିକ୍ କରିବ ।

ଆଉଟି କେତେ କଣ—

କିନ୍ତୁ ଜଣ ମୁଁ ତାର ଆଜି ? ଖାଲି କେତେଟା ସୃଷ୍ଟି, ଯେଉଁଥିରେ
ଆନନ୍ଦ ନାହିଁ କି ଉତ୍ତେଜନା ନାହିଁ ।

ଆଜି ଆଉ କାହାର କଥା ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁନି । ମନ ରୁହେଁ
ଜଣକୁ, ଯାହାକୁ ସେ ଏକାନ୍ତ ଭାବେ ନିଜର କରିପାରିବ । ସେ ଯିଏ ହେଉ
ଆଉ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି, କେବଳ ଜଣେ ଜଣକୁହିଁ ଦରକାର ।

‘ବହୁ’ର ଭିତରେ ‘ଏକ’ର ସନ୍ତାନରେ ହାରି ଯାଇଛି ।

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇ କାହାରିକି ଭଲ ପାଇ ପାଇରିଲିନି ।
ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଆପଣାର କରିବାକୁ ଯାଇ ଜଣକୁ ବି ନିଜର କରି ପାରିଲାନି । ରହି
ଯାଇଛି ଖାଲି ବ୍ୟର୍ଥତା—ଏକ ନିରାଶ ବ୍ୟର୍ଥତା । ତେଣୁ ମୋର ଏ ନୂତନ
ଅଭିଯାନ ‘ଏକକ’ର ମଧ୍ୟରେ ‘ବହୁ’ର ଅସ୍ତିତ୍ବ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ପାଇଁ ।

ଜାଣିସୁଜା ଜାଣି ନ ଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ସପ୍ତରଞ୍ଜର ସାମାନ୍ୟ ଭିତରେ
ପଥଦ୍ବାର ହୋଇ ଆଲୋକ ଖୋଜୁଥିଲି । ଆଜି ବୁଝୁଛି ଏକା ସୂର୍ଯ୍ୟାଲୋକରେ
ହିଁ ରହିଛି ସାତଟି ରଙ୍ଗ । ଏକକର ଭିତରେ ବହୁର ସମାବେଶ ।

ଏତିକିବେଳେ କିଏ ଯଦି ଆସନ୍ତା ? ମୋର ଅବସନ୍ନ ଦେହକୁ ତୋଳି
ଧରି କାନ ପାଖେ ମୁହଁ ଲଗାଇ ରୁପି ରୁପି କହନ୍ତା—“ମୁଁ ଆସିଛି ଗୋ ମୁଁ
ଆସିଛି । କେବଳ ତମର ପାଇଁ ଯାତ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ତେର ନଈ ପାର ହୋଇ,
ତମର ପାଇଁ ମୁଁ ଆସିଛି । ଉଠି ଉଠି ଆସ । ମୁଁ ତମକୁ କଢ଼େଇ ନେବି । ମୁଁ
ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରଘଟକ । ମୋର ଭିତରେ ରହୁଛି ସୃଜନର ପ୍ରତିଚିନ୍ତା । ମୋତେ
ଅନୁଭବ କର—ତମେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅନୁଭବ କରିବ । ମୋତେ ହୁଅଁ, ତମେ
ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ଛୁଇଁବ, ମୁଁ ‘ଏକା’ କିନ୍ତୁ ମୁଁ ‘ବହୁ’ । ତମେ ଡେରି କରନା—
ଆସ, ଉଠିଆସ ।”

କିନ୍ତୁ ସତେ କଣ କିଏ ଆସିବ ?

॥ ନନ୍ଦର ଆକ୍ରୁଅ, ଦେହର ଛାଇ ॥

ବୈଶାଖୀ ଋଷିର ତରଳ ଜ୍ୟେଷ୍ଠାଧିଆ ଆକାଶ ।

ଧୂସର ପ୍ରାନ୍ତର ଉପରେ ନିର୍ଦ୍ଦମ ଋଷିର ସ୍ବପ୍ନ ନେଇ ମୂର୍ଚ୍ଛିତା ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଚନ୍ଦ୍ରକା । ଗୋଟାଏ ଦେବ ବୋଧହୁଏ । କେଡ଼େ ଶାନ୍ତ, କେଡ଼େ ନିର୍ଜନ ଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ରେଭେନ୍ସା କଲେଜ ପଛପାଖ ପଡ଼ିଆ ଭିତରେ ଶୋଇଛି ମୁଁ । ପଡ଼ିଆ ଧାରେ ଧାରେ ଏକ ସରଳ ରେଖାରେ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି ସାର ସାର ଦେବଦାରୁ ବୃକ୍ଷ । ତାର ଭିତରେ ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ଲୁଚି ଯାଇଛି ପିରୁରାସ୍ତ୍ରୀ, ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛି ଯାଇ ସାଉଁଟର ହାଉସ୍ ପାଖରେ । ସେଇଠି ବଡ଼ ସସ୍ତ୍ରା କାନରେ ଚୁପି ଚୁପି କହୁଛି ଏ ନିର୍ଜୀବ ପଡ଼ିଆର ସଙ୍ଗବ କାହାଣୀ ।

ଦମକାଏ ଶୀତଳ ପବନ ବହି ଆସିଲା କାଠଯାତ୍ରୀ କୂଳରୁ । ବହସାର ଭଉଁ ହୋଇଲେ ବାଲି । ତଥାପି—ଆଃ—କି ଆରମ୍ଭ—କି ଶାନ୍ତ ।

କେମିତି ଉପାର୍ଚ୍ଚମେଣ୍ଡରେ ଆଲୁଅ ଜଳୁଛି । ଗବେଷଣା କରୁଛି ଶୀତେନ୍ଦ୍ର ମିଶ୍ର । ଗାଲିର ହାତ ଦେଇ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ିଛି ସେ—ପଥର ମୂର୍ତ୍ତି-ପରି । ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଗ୍ରୀଷ୍ମର ବେକ୍ରାଉଣ୍ଡରେ ତାର ସିଲ୍ ହୋଏଟ୍ । ବୋକା । ଜୀବନକୁ ଉପକ୍ରୋଶ କରିବା ଜାଣେନା । ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଜାଣେନା ଏ ବିପୁଳ ବିଶ୍ବର ଅନବଦ୍ୟ ରୂପ ସମ୍ଭାର । ଋଷିର ପ୍ରଶାନ୍ତ ତାକୁ କୋଳକୁ ଡାକୁଛି । ଚନ୍ଦ୍ରକା ତାକୁ ହାତୋରି ଡାକୁଛି । ଫୁଲ୍ ।

ଲଗାରିନିଆମ୍ ଉତ୍ସାଦନର ନୂଆ ପଛଡ଼ି ବାହାର କରୁଛି ସେ—ଶସ୍ତ୍ରାରେ କମ୍ ସମୟରେ କେମିତି ବାହାରବ ଏ ମହାମୂଲ୍ୟ ଧାତୁ—ତା ନିଜ ଜୀବନର ଅମୂଲ୍ୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ରୁଡ଼ିକୁ ନିର୍ମମ ଶ୍ରାବେ ହତ୍ୟା କରି । ମୂର୍ଖ । ଲଗେଇଛି କି ହିଟାର ଉପରେ ପ୍ରୀତିନାମ୍ ହୁଏିବ୍ । ତା ଭିତରେ ଟକ୍ ଟକ୍ ଫଟୁଣ୍ଡ ତରଳ ଧାତୁ । ତା ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଟକ୍କର ଦେଇ ଭବିଷ୍ୟତର ରାଜିନ୍ ଡେଡ଼ା ଫୁଟୁଛି ଟକ୍କର—ପି. ଏବ୍ଡି—ତାପରେ ଫରେନ୍—ତାପରେ.....

ପୁଣି ଆଉ ଦମକାଏ ଥଣ୍ଡା ପବନ । ଚନ୍ଦ୍ର ମୋତେ ପରିନ୍ୟା କରୁଛି
—ପୃଥ୍ବୀ ପରିନ୍ୟା କରୁଛି ।

କି ଆଲୁଅ ? ରହି ରହି ଜଳି ଉଠୁଛି, ପୁଣି ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଉଛି ।

କୋଉଠୁ ଆସୁଛି ?

କିଏ ?

ଓ, ରାମ ବାହାଦୁର । କିଞ୍ଚିତ୍ତ ଉପାଟ୍ଟମେଣ୍ଡର ରାତି ଜଗୁଆଳି ରାମ
ବାହାଦୁର ଟଙ୍ଗିଲିଟି ମାରୁଛି । ହାୟ ରାମ ବାହାଦୁର ! ସୁଦୂର
ନେପାଳରେ ଏଇ ବରଫଝରା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହୁଏତ ତାର ପ୍ରେୟସୀ ଉତ୍ତମ
କମ୍ବଳ ଘୋଡ଼ି ହୋଇ ଏକାକୀ ଜୀବନର ନିଃସଙ୍ଗତାର କରୁଣତାର
ବେଦନାର ଅଶ୍ରୁ ତାକୁଥିବ—କିନ୍ତୁ ଏଠି ଇଏ ମଣାଘେର କଟକ ସହରର
ବିଖ୍ୟାତ କଲେଜ ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ମଣା ତଡ଼ୁଛି ।

ଆହା, ବିରୁଦ୍ଧ !

ଆହା, ସିଏତ ଏଇ ପଡ଼ିଆରେ ବସି ବିରହ ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇ ପାରନ୍ତା ।
କିମ୍ବା ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଅନ୍ତତଃ ପ୍ରିୟା କଥା ମନକରି ଲୁହ ଦି ହୋପା
ତାଳି ପାରନ୍ତା ! ଭାରି ମଜା ହୁଏନ୍ତା କିନ୍ତୁ । ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ କେବେ ଦେଖିନି,
କେବଳ ସିନେମା ଛଡ଼ା ।

ନା—ସେ କିଛି କରିବ ନି ।

ଭାରି ନିଷ୍ଠୁର ଏ ଜାତିଟା । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଛଡ଼ା ଦୟାମାୟା, ପ୍ରେମ ପ୍ରୀତିର
କିଛି ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ ଏମାନଙ୍କ ପାଖରେ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବଡ଼ ନା ମାନବିକତା ବଡ଼ ?

ଚାଁ ଚାଁ ଚାଁ...ଫଡ଼୍ ଫଡ଼୍ ଫଡ଼୍—ଦଳେ ବାଦୁଡ଼ି କାମୁଡ଼ା କାମୁଡ଼ି
ହୋଇ ଉଡ଼ିଗଲ ଉପରକୁ । କଣ ସେମାନେ କହୁଛନ୍ତି ପରସ୍ପରକୁ ? ଯଦି
ଏମାନଙ୍କ ଭାଷା ବୁଝି ହୁଅନ୍ତା ?

କେଁ କଟ୍ କଟ୍ କଟ୍—(ଖୁବ୍ ଆଗ୍ରେ ଆଗ୍ରେ)

କିଏ ? ପାଖ ଘର କବାଟ ଖୋଲି କିଏ ଜଣେ ପକାଇ ଆସୁଛି ।
ଅତି ସନ୍ତର୍ପଣ ଗତି—ଚମକ ମେକ ଚାହିଁ ଚାହିଁ ଆସୁଛି । ନାହିଁ ହେବ
ପର ?

ଝାସ୍‌ସା ହୋଇ ଉଠିଛି ଚନ୍ଦ୍ରାଲେକ । ତାପରେ ପୁଣି ପାତଳ ଦେବଦାରୁ ଗଛର ଗୁଲ । ଠିକ୍ ବାରି ହୋଇ ଉଠୁନି—। ଗତି ଗୁଡ଼ିରୁ ଗୁଡ଼ିର ହୋଇ ଉଠୁଛି— । ନିଶ୍ଚୟ ନାହିଁ ।

କିଏ ଏଇ ଅଭିଯାଗଣୀ ରାଧା ବିନୋଦିନୀ, ଆମ୍ଭକୁଞ୍ଜର ତଳେ ତଳେ ନୂପୁରର ଧ୍ବନି ପିଞ୍ଜିତ କରି କେଉଁ ଜନଶ୍ୟାମର ମିଳନ ଆଶାରେ ବରହ-ବଧୂର ହୋଇ ଛୁଟି ଚାଲିଛି ? ପାଟି କରି ଗୋଟାଏ ଶୀର୍ଷନ ଗାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଲା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ! ସିଏ ଠିକ୍ ଯେ ଆଡ଼କୁ ମୁହେଁ କରି ।

ଦେହଟା କେମିତି ଚମକ ଉଠୁଛି—ପୁଲକ ନା ଶିହରଣ ?

ରୁମମୂଳ ସବୁ ଠିଆ ହୋଇ ଗଲେଣି—ସ୍ବରାଗ ନା ଭୟ ?

ପ୍ରଶ୍ନା—ନୀରବ ନିଶ୍ଚଳ ପ୍ରିୟତା.....

କୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଗଲା ? କଲେଜ ପିଲାକୁ ଆଶାର ବାଣୀ ଶୁଣାଇବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଗଟାଗଦା ଠିଆ ହୋଇଛି ତାରି ଗୁଲରେ ଉଠି ପଡ଼ିଲା ।.....

ଧୀରେ ଅତି ଧୀରେ ଗୋଟିଏ ମୃଦୁଳତାର ସ୍ପର୍ଶ ।

“କ—ଏ ?” ଅଜାଣତରେ ବଡ଼ ପାଟିଟାଏ କରି ଉଠିଲା ସେ । ଶ୍ବାସଟି ମେକ ଯାଇଛି । ଦେହ ହାତ ଅଛୁଟି ମେଲେଇଆ ଜରରେ କମ୍ପି ଆସିଲା ପରି । କିଞ୍ଚିତ୍ କାନରୁ ଶବ୍ଦଟା ଯାଇ ଫେରି ଆସିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କଲା । “ଡରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ମୁଁ...। ଅସ । ଆ-ହା ଦୌଡ଼ିବାର ଚେଷ୍ଟା କରନା । ଆଗରେ ତମର ସମ୍ମାନ, ତମର ମର୍ଯ୍ୟାଦା... ଦେଖି ପାରୁନା ?—”

ସ୍ତ୍ରୀର ।

“ଆ...ପ...ଣ...କ...ଏ ?” ପାଟି ଖନି ମାରୁଛି ।

“ପରିଚୟ କଣ ନିତାନ୍ତ ଦରକାର ?” କିଛି ସନ୍ଦେହ ମରବତା ।

ତମ ଜଣେ ଯୌନ ବିସ୍ମୟା ନାହିଁ ଆଉ ମୁଁ ଜଣେ କାମ-ଦଶ୍ୟ ପୁରୁଷ । ଏକତ ଆମର ପରିଚୟ । ଉପରି ଅନନ୍ତ ବିସ୍ମୃତ ମାଳ ଆକାଶ । ତଳେ ଗୁପ୍ତସାର ଧୂସର ଶଯ୍ୟା— । ମଝିରେ ସ୍ବୟୋଗ କରୁଛି କଳ୍ପଲକ୍ଷ୍ମୀର ରୁଣ୍ଡେଲି ସାମ୍ରାଜ୍ୟ । ଏ ଅନନ୍ତ ପରିବ୍ୟାପ୍ତି ଭିତରେ କେବଳ ତମେ ଆଉ

ମୁଁ । ତମେ ନାଶ—ମୁଁ ପୁରୁଷ । ଏଇ ପରିସ୍ଥିତି କ'ଣ ଯଥେଷ୍ଟ ନୁହେଁ ।”
 ଭାଷାର ଅଜାଣତରେ କବିରୁ ଆସୁଥିଲା । ଝିଅଟି ଖରବ । ପବନରେ ହସୁଛି
 ଇଭନଂ ଇନ୍ ଭ୍ୟାରିର ସୌରଭ ।

“ଏଇ ଖରବ ଗର୍ବିର ଚନ୍ଦ୍ରାକ୍ଳନ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ କଣ କହୁଛି ଶୁଣି ପାରୁଛ ?”
 ବେଶ୍ କୋମଳ ହାତଟି ।

ଅଶ୍ରୁ ବନ୍ୟା କଲ ଲଂଘନ କରି ବନ୍ଧୁ ଆସିଲଣି ଦୁଇ ଧାରରେ ।
 ଚନ୍ଦ୍ର କରଣ ପଡ଼ି ଚକ୍ ଚକ୍ ମାରୁଛି ସତେ ଯେମିତି ଝରି ପଡ଼ୁଛି ଖଣ୍ଡ
 ଖଣ୍ଡେ ମୁକ୍ତା— ।

“ମୋତେ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଗୋଡ଼ ତଳେ
 ପଡ଼ୁଛି”—ମିନତି ଓ ଅନୁନୟରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଛି ସୁରଟ ।

“ମୁଁ ନିତବାଗୀଶ ନୁହଁ ମିଶ୍ର, ଧାର୍ମିକ ବି ନୁହଁ । ମୁଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତର
 ପ୍ରେମିକ । ଏ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟିକୁ ମୁଁ ପ୍ରାବୋନ୍ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ତମେ
 ଚେଷ୍ଟା କର ।”

“ନା ନା ମୁଁ ପାରିବନି—ମୋତେ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ । ଦୟାକରି ମୋତେ
 ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ।” କୋହ ଭିତରେ ଅଧା ଚାପି ହୋଇ ଯାଉଛି କଥାଗୁଡ଼ାକ ।

“ପାରିବନି ? କାହିଁକି ପାରିବନି ? କେହି ଦେଖିବେନି—କେହି
 ଜାଣିବେନି—କେହି ଶୁଣିବେନି—ତଥାପି ?”

“ନା, ନା, ମୋର ସଖା—”

କୌତୁହଳ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଲ । ଯେଉଁ ନାଶ ନିଜର କାମକ୍ଷ୍ମା
 ପାଇଁ ସମୟକୁ ଉନ୍ନତପଣ କରି ଧାଇଁ ଆସୁଛି ଗର୍ବିର ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ
 ପ୍ରେମିକ ପାଖକୁ ସିଏ ନିଜର ଦେଉଛି ସଂଜ୍ଞା ? ବେହ୍ ଦେଇ କହିପାରେ,
 ଏଇ ଝିଅ କେବେହେଲେ ତାର ଆକାଂକ୍ଷିତ ପ୍ରେମିକକୁ ବିବାହ କରି
 ପାରିବନି, କିନ୍ତୁ ବିବାହ ପରେ ତଉଠି ବଢ଼ିବ ସ୍ତନ୍ତ୍ର ଘୋଷାକେଇ ମାୟାମୟ
 ପରିବେଶ ଭିତରେ ତାର ନବ ବିବାହର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ କହିବ—ହୁ—”

“ଆଜ୍ଞା, ଚାଲି ଚାଲି, ତମକୁ ଘରର ଛାଡ଼ିଦେଇ ଆସେ । ବାପାଙ୍କୁ
 କହିଦେଇ ଆସିବ ଯେ”.....

“ନା—ତା—ତା କରନ୍ତୁନି—ତା କରନ୍ତୁନି—(କଣ୍ଠରେ ଆର୍ତ୍ତ-
ନାଦ)—ଆପଣ ଯାହା କହିବେ—ଆପଣ ଯାହା କହିବେ” (କଣ୍ଠରେ
ଆତ୍ମସମର୍ପଣ) । ମୋ ହାତ ବଟାକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚାପିଧରି ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ
ନଇଁ ଆସିଲା ଗୁଡ଼ ଉପରକୁ । ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ଆଶ୍ୱାସ । ଝାସୁ ଚୁମ୍ବନ ।

ସପାଂ-ସପାଂ-ସପାଂ । ମନ ଭିତରେ କିଏ ସେମିତି ଚାଲୁଛି ମାରୁଛି ।

ବାହୁବଳନ ଶୀଘ୍ର ହୋଇ ଆସୁଛି । ଆହୁରି ଜୋରରେ—ସପାଂ
—ସପାଂ—ସପାଂ ।

ଅଜାଣତରେ ଗୁଡ଼ି ଦେଇଛି । ଉଃ ! ବାଲି ଉପରେ ପଡ଼ିରହି ଝିଅଟି
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଛି । ଜୋରରେ ଜୋରରେ ଚାଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ
କରିଛି ମୁଁ । ଫିକା ଜହ୍ନ ଆଲୁଅ ଆହୁରି ସ୍ୱେପାଣିକୁ ହୋଇ ଉଠିଛି ।

କି ଚମତ୍କାର ଏ ରାତି—

କି ସୁନ୍ଦର ଏ ଜହ୍ନ—

କେଡ଼େ ମନୋହର ଏ ମାରବତା—

କେଡ଼େ ମାଦକତା ଏ ଆଶ୍ୱାସରେ—

କେତେ ମଧୁରତା ଏ ଚୁମ୍ବନରେ—

ନନସେନ୍ଦ୍ର—ଝିଉଲ ।

॥ ପାଉଁଶ ତଳର କଥା ॥

—ଶୁଣ

—ଉଁ

—ଆଉ ଟିକିଏ ପାଖକୁ ଲାଗିଆସ ।

—ହଁ । କୁହ ।

—କଣ କହିବ ? ସବୁ ଯେ ଭୁଲି ଯାଉଛି ।

—ଧେର ।

—ଆଜ୍ଞା, ତମେ ଏତେ ରାଗ କାହିଁକି ? ଅନ୍ୟମାନେ ତ—

—ମୁଁ ସୁନ୍ଦରୀ ବୋଲି ।

—ସତରେ ?

—ନିଶ୍ଚୟ । ଗୋଖୁର ସାପ ଦେଖିବ ତ ?

—ଓ ବାବାରେ, ତମେ ତା ହେଲେ—

—ଯାହା କହିବାର କଷ୍ଟନା କାହିଁକି ?

—ବଡ଼ ମରଜ ଦେଖୁଛି । ଯେ ଜାଣି, ତମକୁ ମୁଁ ପଛସା ଦେଇ
କଣିଚି । ମୋର ପ୍ରତ୍ୟେକ କଥା ଶୁଣିବାକୁ ତମେ ବାଧ ।

—ଗୋଟିଏ ରାତି ପାଇଁ ଏମିତି ବହୁତ ଲୋକ ମୋତେ କଣିଛନ୍ତି ।
ତମେ ନୁଆ ନୁହଁ ।

—ଈସ୍, କହିବାକୁ ତମକୁ ଲଜ ମାଡୁନି ?

—ଲଜ ? ବେଶ୍ୟାର ପୁଣି ଲଜ ? ସେଇଆ ଯଦି ଥାଆନ୍ତା ତେବେ
ଭଲଗ୍ନ ହୋଇ ତମ ପାଖରେ ଆଜି ମୁଁ ଶୋଇ ନଥାନ୍ତୁ, ହୁଏତ କେଉଁ ଏକ
ଭଦ୍ର ପରିବାରର କୁଳବଧୂ ରୂପେ ଶୋଇ ପାଉଥାନ୍ତୁ ।

—ତମ ମୁହଁରେ ସାଜୁନି ।

—ଅସଜ କଥା ତ କିଛି କହନି । ଗୁଡ଼ି, ଏ ସବୁରେ କି ଲଭ ।
ମୋର ବି ଶୁଣିବାକୁ ଯେଉଁଠି ନାହିଁ । ତମେ କଣିଛ ମୋ ଦେହଟାକୁ, ତା
ଉପରେ ଅତ୍ୟାଚାର କରିଯାଅ, ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିଯିବି ।

—କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।

—ହଁ, କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ, ମୁଁ ମାନ୍ଦୁଛି । କିନ୍ତୁ ମନର ଉପରେ
ଅତ୍ୟାଚାର ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିପାରିବନି ।

—କିନ୍ତୁ ତମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ମିଠା କଥା ଶୁଣାଇବା ଓ
ଶୁଣିବା ।

—ସେଥିରେ ମୋର ଲଭ ନାହିଁ, ଲଭ ମାଲିକାଣୀର ।

—ହୋଇପାରେ କିନ୍ତୁ ସେଇଆ ହେଲେ ତମ ପାଖକୁ ଆସିବ ବା
କିଏ ? ମାଲିକାଣୀ ତମକୁ ଖୁସିରେ ରଖିବ ଭାବତ ?

—ଯୋଉ ଖୁସିରେ ରଖିବ ନ ହେଲେ ? ତା ଛଡ଼ା ମୁଁ ତମ
ଗୋଷ୍ଠୀର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚିନ୍ତା—ଭଲକରି ଜାଣେ । ଜୋଡ଼ା ମାରିଲେ ବି ତମେ
ମୋ ପାଖକୁ ଆସିବ । କାରଣ ମୋର ରୂପ ଅଛି—ମୋର ଯୌବନ ଅଛି ।
ଯୋଉଟା ଆମମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଶତକଡ଼ା ଅନେଶତଙ୍କର ନାହିଁ । ମାଲିକାଣୀ
ଏଇଟା ବୁଝି ଚି—ତେଣୁ ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ।

—ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ଉଠୁଛି ତମ କଥା ।

—ଗୋଲପ ଫୁଲ ତୋଳିବାକୁ ଚଲେ କଣାର ଆଘାତ ସହିବାକୁ
ପଡ଼େ ।

—ଭାରି ବଡ଼ ବଡ଼ କଥା ଶୁଣାଉଛ ?

—କାରଣ ମୁଁ ବେଶ୍ୟା ବୋଲି, ମୋର କହିବାର ଅଧିକାର ନାହିଁ ନା
କଣ ?

—ଗୁଡ଼ି, ଯୁକ୍ତି ତର୍କରେ ଲଭ ନାହିଁ । କେମିତି କରି ତମକୁ ବୁଝାଇବି
ଭାବ ପାରୁନି । ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କର ।

—ବିଶ୍ୱାସ ? ହଁ କରୁଛି ।

—ସତେ ?

—ହଁ, ଯେମିତି ଅନ୍ୟ ବହୁ ଲୋକଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆସିଛି ।

—ଥଟା କରୁଛ ?

—ମୋଟେ ନା— ମୋର ମନେହୁଏ ‘ବିଶ୍ୱାସ’ କଥାଟାଟିକି ତମେଇ ମୋତେ ଥଟା କରୁଛ ।

—ମୁଁ ? ଅସମ୍ଭବ ! ଶୁଣ ଶୁଣୀ, ସତରେ ମୁଁ କହୁଛି ତମକୁ ମୁଁ ବିବାହ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ଏଥିରେ ଛଳନା ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ ତମକୁ ଏଇ ନିର୍ଦ୍ଦଳ ଉଦ୍ଧାର କରିବାକୁ ।

—ଆଉ ଟିକିଏ ଦେବ ଗ୍ରାସରେ ?

—ଓ, ତମେ ଭାବୁଛ ମୁଁ ମଦ ନିଶାରେ ଏ କଥା କହୁଛି । ମୁଁ ତମ ଦେହ ଛୁଇଁ କହୁଛି, ମୋର ନିଶା ଆସିବ ନାହିଁ । ଏକଦମ୍ ଜଣେ ସାଧାରଣ ମଣିଷ ଭାବରେ କହୁଛି । ତମେ କୁହ—ବିଶ୍ୱାସ କର ।

—କୁହ !

—ତମେ ରାଜ ?

—ନା ।

—ନା ? କ’ଣ କହୁଛ ତମେ ?

—ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗୁଛି ନା ? ଜାଣି ବେଶ୍ୟା କେଇଟା ଟଙ୍କାରେ ଯାହାକୁ କଣି ହୁଏ, ସେ ଧୁର୍ଣ୍ଣ ଗୋଡ଼ ଆଡ଼ଢ଼ାଇ ଦେଉଛ ଜଣେ ଲକ୍ଷପତିର ସ୍ତ୍ରୀ ହେବାର ବିରାଟ ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ?

ବାରମ୍ବାର ସେଇ ଶବ୍ଦଟା ତମେ କୁହ କାହିଁକି ? ନିଜକୁ ବେଶ୍ୟା କହିବାରେ କଣ ତମେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କର ନା କେବଳ ମୋତେ ଆଦାତ ଦେବାପାଇଁ— ?

—ସତରେ କ’ଣ ତମେ ଆଦାତ ପାଆ ?

—ନିଶ୍ଚୟ ।

—କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ?

—କାରଣ ତମକୁ ମୁଁ ଭଲପାଏ ବୋଲି ।

—ମୋତେ ହସାଅ ନାହିଁ ।

—ଏତେ ହସୁଛ କାହିଁକି ?

—ହସିବାର କଥା ବୋଲି ।

—ମୋର କଥାରେ କୌଣସି ମୂଲ୍ୟ ଦେବାକୁ ତମେ ଶକ୍ତି ନୁହଁ ?

—ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେତେ ଜଣକୁ ଏଇ କଥା କହିବ ? ସତ କହିବ ?

—ତମ ଭାବର ସମସ୍ତେ ମୋ ପରି ?

—ନା ? ମୋର ବ୍ୟବସାୟ ଏକଟା । ବ୍ୟବସାୟ ଶାନ୍ତିର ମମତା ଏଇ କଥାଟା କହିବାକୁ ପଡ଼ି । କିନ୍ତୁ ତମେ ? ତମକଣ ମୋରପରି ବ୍ୟବସାୟୀ ।

—ରୁଚକ ।

—ଶଗୁର ? ଆଜ୍ଞା, ରୁଚକ ।

କାନ ଉପରେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଥିବା ଘଡ଼ିଟିର ଗ୍ଲୋଟ କଣ୍ଠାଟା କିଛି ବାଟ ଆସିଲ ଗଲା ।

—କଣ ଭାବଲ ?

—କୋଉ କଥା ?

—ଯୋଉଟା ମୁଁ କହିଲି ।

—ଥରେ କହିଛୁ ପରା, ନା ।

—କାରଣଟା କଣ ଜାଣିପାରେ ?

—ନିଶ୍ଚୟ । ତମେ ମୋତେ ଚିବାନ୍ତି କହିବାକୁ ଶୁଣୁଛ ? ଜାଣେ ନା ଏଇ ଝୁଙ୍କଟା ତମର କାଲି ସକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହୁଛି କି ନାହିଁ । ଧରିନିଅ ତମ କଥାରେ ତମକୁ ମୁଁ ଚିବାନ୍ତି କରି ବସିଲି । ତାର ପରିଣତିଟା କଣ ଭାବିବ ? ହୁଏତ ସମାଜର କେତେଜଣ ଲୋକ ସମାଜ ସଂସ୍କାରକ ବୋଲି ତୁମକୁ ଫୁଲମାଳ ପିନ୍ଧାଇବ—ବାହାବା ଦେବ, ନାଁ ବାହାରିବ ଖବର କାଗଜରେ । ହୁଏତ ପଦ୍ମଶ୍ରୀ ବି ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଲଭ ? ସମସ୍ତେ କହିବେ ବେଶ୍ୟାଟା ସଂଖ୍ୟି ଲେଖିକା ଲେଖକୀକୁ ପାଲରେ ପକାଇ ଦେଇଛି ।

ମୁଁ ଯୋଉ ବେଶ୍ୟାକୁ ସେଇ ବେଶ୍ୟାହିଁ ରହିଯିବି । ଗାଳି, ନିନ୍ଦା, ଅପମାନ, ଅଭିଶାପ ଜୀବନରେ ମୋର ଭରି ଉଠିବ । କେହିତ ମୋତେ କୁଳବଧୂର ସମ୍ମାନ ଦେବନି—ଦେବେ ଅଭିଶାପର ଦୋଷ । ଏ କଳଙ୍କରୁ ସେ କଳଙ୍କ ବଳିଯିବ । କାହିଁକି ମୁଁ ଯିବି ତମର ସୁଖୀ ସମାଜ ଭିତରେ ଅକାରଣତାରେ ନିଆଁ ଲଗାଇବାକୁ ? ତାଠାରୁ ବରଂ ବେଶ୍ ଅଛି ଏଠାରେ । ଦର୍ଢ଼ଲି ଦମ୍ଭୁଠା ଖାଇବାକୁ ମିଳୁଛି—ପିନ୍ଧିବାକୁ ଅନେକ ଦାମିକା ପୋଷାକ । କୌଣସି କଥାରେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇବା ଦରକାର ପଡ଼ୁନି । ଶାନ୍ତିରେ ଅଛି, ତା ଛଡ଼ା କିଏ ଜଣେ ତମ ମନ ଚିରଦିନ ଅବିଚଳିତ ରହିବ ବୋଲି ? ସେତେବେଳେ ପୁଣି ଫେରି ଆସିବାକୁ ପଡ଼ିବ—ସେତେବେଳେ ନା ଥିବ ଥୋବନ ନା ରୂପ ? ତାଛଡ଼ା ସବୁଠୁ ବଡ଼ କଥା ହେଉଛି ମୁଁ ଆଉ ବାହାରେ ବାହାରେ ନିଜକୁ ଦେଖେଇ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁନା । କାରଣ ସେଥିରେ ମୋର ପରିବାର ଭବିଷ୍ୟତ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ । ନିଜେତ ଜଳି ଯାଉଛି—ସେମାନଙ୍କୁ ଆଉ ଜଳାଇ ଲୁହ ?

—ବୁଝି ପାରିଲାନି ?

—ପାରିବନି ମୁଁ ଜାଣେ, କାଲିସକାଳେ ତମ ନାଁ ସାଙ୍ଗରେ ଯେତେବେଳେ ମୋ ନାଁ ବାହାରିବ ଲୋକେ ଉତ୍ସୁକ ହୋଇ ଉଠିବେ ମୋର ଇତିବୃତ୍ତ ସଂଗ୍ରହରେ । ତାହାର ଯେତେବେଳେ ମୋ ପରିବାର ପଡ଼ିବ; ମୋ କଳଙ୍କର କାହାଣୀ ସେତେବେଳେ ସମାଜ ଆଗରେ ମୁହଁ ଦେଖାଇବାକୁ ତାଙ୍କର ଉପାୟ ନଥିବ ।

—କିନ୍ତୁ ମୁଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଉଛି ଏସବୁ କିଛି ହେବନି । ଚିରଦିନ ପାଇଁ ତମେ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ରହିବ ।

—ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିରେ ମୋର ଆଉ ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ।

—କିନ୍ତୁ ତମର ଭବିଷ୍ୟତ ?

—ଅନ୍ଧାର ।

—କିନ୍ତୁ ତମେ ଚାହୁଁଲେ—

—ମୋର ଆଉ କିଛି ଚାହୁଁବାର ନାହିଁ ।

—ସତରେ କଣ ତମେ ଚାହୁଁନା ସ୍ବାମୀ ପୁଅ ହିଅ ନେଇ ସଂସାର କରିବାକୁ ? ନାହିଁ ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ କାମ୍ୟ ମା ହେବାକୁ ତମେ ଚାହୁଁନା ?

—ମୁଁ ମା ହୋଇ ପାରିବି ନି । ସେ ବାଟ ମୋର ବନ୍ଦ ।

—କିନ୍ତୁ ସ୍ତ୍ରୀ ?

—ସେ ସୌଭାଗ୍ୟ ହେଲେ । ଆଉ ଚାହୁଁନା ?

—କିନ୍ତୁ...

—ମୋ ଜୀବନରେ ‘କିନ୍ତୁ’ ନାହିଁ ।

—ଏଇ ତମର ଶେଷ କଥା ?

—ହଁ ।

ଝରକା ଫାଙ୍କଦେଇ ବନ୍ଦ ଆସୁଛି ଶିର ଶିର ଶୀତଳ ପବନ ଆଉ ଆସୁଛି ପ୍ରଥମ ପ୍ରଭାତର ଗୋଲପୀ ଆଲୁଅ ।

—ସତେବେ ମୁଁ ଯାଏ । ସକାଳ ହେଲୁଣି । କାଲି ଆସିବ ।

—ତମ ଦୟା ।

—ଗୋଟାଏ ପ୍ରଶ୍ନ ମୋର ଅଛି ! ଉତ୍ତର ଦେବ ?

—ଚିନ୍ତା କର ।

—ଏମିତିକି ଧରି ତମ ପାଖକୁ ଆସିଛି । କିନ୍ତୁ ତମକୁ ଆଜିଯାଏ ଚିନ୍ତା ପାରିଲାନି । କିଏ ଜଣେ ଯେମିତି ତମକୁ ଦୋଡ଼ାଇ ରଖିଛି ମନପ୍ରାଣ ଦେଇ ଗୋଟାଏ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ୍ୟ ପ୍ରାଚୀରରେ, ଯା ବାହାରକୁ ତମେ ଆସିବାକୁ ଚାହୁଁନା । ଆଉ ଆମେ ଉତ୍ତରକୁ ବି ଯାଇ ପାରୁନା । କୁହ ନା ସେ କିଏ ? କିଏ ତମ ଜୀବନର—

—ଉପନ୍ୟାସ ଲେଖିବ ?

—ନା, ଶୁଣିବାକୁ ଚାହୁଁ ।

—ବହୁତ ବହି ଲେଖା ହେଇଛି ଅମ ନାଁରେ । ପଢ଼ି ନେଇପାରି । ସେଇ ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ କାହାଣୀ ପଢ଼ନ୍ତୁ କରନେକ ।

—ଆଉ ସେ ?

—ସେ କିଏ ?

—ଯାହା ପାଇଁ ତମେ ସମସ୍ତଙ୍କର ହୋଇ ବି କାହାର
ନୁହେଁ ।

—କ୍ଷମା ହେଉଛି ?

—ନିଶ୍ଚୟ । ସୌଭାଗ୍ୟବାନ୍ତଙ୍କୁ ଅନ୍ତତଃ ପ୍ରତିହତୀ ଭାବରେ
ଜାଣିବା ଦରକାର !

—ଯଦି କହେଁ ତମେ ?

—ବିଶ୍ୱାସ କରିବିନି ।

—ନକର ।

—କୁହନା ?

—କହିଲି ପରା ତମେ ମୋର ପ୍ରିୟତମ । ମୋର ହୃଦୟର
ତାର—ଆଶାର ପ୍ରଦୀପ—

ଉଲଟ ଦେହରେ ଯୌନବ ଲହଡ଼ି ଭାଙ୍ଗୁଛି ।

ଅସରା !

—ହ-ହ-ହ-ହ ।

—କି କହୁଅଛ, କି ନୀତି ତମେ ! ମୋର ଗୋଟାଏ ଧାରଣା ଥିଲା ତମେ
ଅନ୍ତତଃ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ; କିନ୍ତୁ ଆଜି ବୁଝୁଛି ତମେ ଠିକ୍ ସେମାନଙ୍କ
ଭିତରୁ ଜଣେ—ତାଙ୍କଠାରୁ ଆହୁର ତଳରେ । ଏସବୁ ଖାଲି ତମର
ଛଳନାହିଁ ଥିଲା । ନକର କିନ୍ତୁ ଠାରୁ ଆହୁର ଦୃଶ୍ୟ, ଆହୁର ଜୀବନ
ତମେ—

—ହ-ହ-ହ-ହ

ହସୁ ହସୁ ସୌଦାମିନୀ ଲେଟି ପଡ଼ିଲା ଝିଲ୍‌ଝା ଉପରେ । କିନ୍ତୁ
ଆଖିରୁ ତାର ଝରୁଛି ଲୁହ—ଅସରନ୍ତ । ସେଇ ପାତଳ ଲୁହର ପରଦା
ତଳେ କାହାର ହସ ହସ ମୁହଁ ଦିଶୁଥିଲା ତାକୁ କେଜାଣି !

॥ ଅସାମାଜିକର ଡାଏରୀ ॥

“ପ୍ରଥମ ପଥମ ମୁଁ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲି ଲୋକେ ଡାଏରୀ ଲେଖନ୍ତି କାହିଁକି ? ଯେତେକ ଶ୍ରେର ଡକାୟତ, ଖୁନ୍ କମ୍ପା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଖରାପକାମ କରୁଥିବା ଲୋକେ ପ୍ରାୟ ଡାଏରୀ ଲେଖି ରଖିଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଜାଣନ୍ତି ଓ ବୁଝନ୍ତି ଯେ ଡାଏରୀ ଯଦି କାହା ହାତରେ ପଡ଼ିଯାଏ ତେବେ ତାଙ୍କର ବସତ ସୁନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସବୁ ଜାଣିଶୁଣି ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଲେଖନ୍ତି, ଧରାପଡ଼ନ୍ତି, ନେଲିଯାଆନ୍ତି ଫାସୀ କାଠର ଝୁଲନ୍ତି । ମୁଁ ତାଙ୍କର ଏଇ ବୋକାମିରେ ଭର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲି । ଏତେ ବୁଦ୍ଧିମାନ୍ ଲୋକ ବି ସେ ଏମିତି ଗ୍ରେଟ୍ ଗ୍ରେଟ୍ ଭୁଲ୍ କରେ ଏଇଟା ମୋ ମନରେ ବିସ୍ମୟ ଆଶୁଥିଲା ସେତେବେଳେ ଭାବୁଥିଲି ଯେ ଏଇଟା ଭରବାନଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ । ଦୋଷୀ ନିଶ୍ଚୟ ତାର ଉଚିତ ତଣ୍ଡ ଦିନେନା ଦିନେ ପାଇବ । ଏଣୁ ଭୁଲଟା ଅଜାଣତରେ ବି ସେମାନଙ୍କର ହୋଇଯାଏ ।

କିନ୍ତୁ ଆଜି ମୁଁ ଲେଖୁଛି । ଏଇ ମୋର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ଡାଏରୀ । ତେଣୁ ଆଜିକାର ମୋର ଅବସ୍ଥାର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ମୁଁ ପରିସ୍କାର ଦେଖି-ପାରୁଛି ସେମାନଙ୍କର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥା ଓ ଠିକ୍ ଭାବ ବୁଝି ପାରୁଛି ତାଙ୍କର ଡାଏରୀ ଲେଖିବାର କାରଣ । ମଣିଷ ଏକ ବିବେକୀ ଜୀବ । ଯେତେ ଦୁଷ୍ଟଚିନ୍ତା ଲମ୍ପଟ ଓ ପାପୀ ହେଲେ ବି ତାର ବିବେକ ଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେ ଏକ ଦୁର୍ବଳ ବିବେକ, ଯାହାର ଦୁର୍ବଳତାର ସୁଯୋଗ ନେଇ ମନ ଯଥକ୍ରାବୁର କରିଯାଏ କେତେଟା ଅସତର୍କ ମୁଠୁଠିରେ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଡକାଇବାକୁ ଯାଇ ସେ କରବସେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଭୁଲ୍ । କିନ୍ତୁ ସେ ବିବେକର ମଧ୍ୟ ସମୟ ଆସେ ଯେତେବେଳେ ସେ ପାଏ ଶତ ସିଂହର ବିହମ । ତେଣୁ ଠିକ୍ ସେତେବେଳେ ସେ ପ୍ରବଳ ପରହମ୍ପା ମନଠାରୁ ଦାସକରେ ତାର ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟର କୈଫିୟତ ଆଉ ଠିକ୍ ଏଇ ସମୟରେ ହିଁ ସମସ୍ତେ ଲେଖନ୍ତି ଡାଏରୀ (ଯେପରି ବର୍ତ୍ତମାନ ମୁଁ ଲେଖୁଛି) । ନିଜ ପାଖରେ ନିଜର କୈଫିୟତ । ପାତ୍ରୀ ପାଖରେ କୌଣସି ଶ୍ରୀକ୍ଷାଦାନ ତାର କନ୍ଦଫେସନ୍

ଦେଲୁ ପରି । କନ୍ଦେସନ୍ ବା ଅନୁତାପର ଗୋଟାଏ ଅନ୍ୟନାମ । ତେଣୁ ଏଇ ଡାଏରୀ ଲେଖାଟି ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅନୁତାପ ।

ମଣିଷ ସବୁବେଳେ ନିଜକୁ ପକାଶ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ମୋ ବାଧ୍ୟ । ଏଇଟାହିଁ ମଣିଷ ଜୀବନର ଗୋଟାଏ ଅତ୍ୟୁତ ଦିଗ । ସେ ଯେମିତି ଭାବରେ ହେଉନା କାହିଁକି ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାହିଁ କରିବ । ସେଥିପାଇଁ ଦୁଃଖ ହେଲେ ବି ସେ ଖୋଜି ଜଣକ, ଯାହା ପାଖରେ ସେ ନିଜକୁ ନିରାଡ଼ି ଦେଇ ପାରିବ ଓ ସ୍ୱପ୍ନ ହେଲେ ବି ସେ ଶୁଣି ପାଆନ୍ତି, ଯାହାକୁ ସେ ସୁଖର କାହାଣୀ ଶୁଣାଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ସେ ବୁଦ୍ଧିମାନ । ସେ ସାମାଜିକ ଜୀବ । ଏଣୁ ସବୁକଥା ମୋ ସବୁ ସମୟରେ ସମୟକୁ କଟେନା । ଅଗଣିତ ଜନ ସଂଖ୍ୟା ଭିତରୁ ନିଜକୁ ଜଣାଇବା ଚାହାନ୍ତି କିନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ, ଯାହା ପାଖରେ ସେ ନିଃସଂଯୋଗରେ ସବୁ ଖୋଜି କହି ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଘର୍ଷ ଲୋକ କାହାରିକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରେନା । କାରଣ ସେ ଜାଣେ, ତା କହିଥିବା ଘଟଣାର ଚରଣଟି ଶୁଣିଲେ କେହି ହେଲେ ତାକୁ ସମା କରିବନି । କେହିନିଜକୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଦେଖିବେ ଦେଖିବେ ଖାଲି ଦିଶି ଆଉ ଲୁଚିନା । ଲୋକ-ଚକ୍ରରେ ସେ ମନ ହୋଇ ଉଠିବ । ଲୋକ ଆଖିରେ ଆଲୋକରେ କହିଥିବା ଘଟଣାକୁ ଚିତ୍ତେ ନାହିଁ ଅଜ୍ଞାନ ଲୋକକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ ସେ । ଅଚଳନ ସାଥୀ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସେ ଏକାକୀ, ନିଃସଂଯୋଗ ।

ନିଜକୁ ପକାଶ କରିବାର ପ୍ରବଳ ଆହ୍ୱାନ ଓ ବିରୋଧର ମିଶ୍ରଣ ଯୁକ୍ତ ଦିନଟା ତାଙ୍କୁ ବିଚଳିତ କରେ । କିନ୍ତୁ ଏତିକିବେଳେ ତାର ସାଥୀ ବାସକ ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ଓ ବିରୋଧର ଭାବରେ । ମଣିଷ ସମୟ ଖୋଜିଖୋଜି ଭାବେ ଅନାଡ଼ି ଦିଏ—ନେଉଁଟା କନ୍ଦେସନ୍ ବା ସ୍ୱୀକୃତି—ଏକ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ପାଖରେ । ସ୍ଥିତି ହୁଏତ ଗୋଟାଏ ଲୋକର ବିଭିନ୍ନ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତି ପାଖରେ ।

ଡାଏରୀ ଯେ ଲେଖେ, ସେ ହୁଏତ ଏତିକି କଥା କିଛିକିଛି କରି ଲେଖେନା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଲେଖୁଛି, କାରଣ ଯୋଉଟା ପ୍ରତି ମୁଁ ସବୁବେଳେ ଗୋଟାଏ ଦେଖିବା କରି ଆସିଛି, ଆଜି ମୋର ଜୀବନରେ ସେଇଟା ଆସିଛି ବୋଲି । ତାହା ଦୁନିଆର କାହାର ଆଗରେ କୌଣସି ଦେବାର

ସାହସ ମୋର ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୋ ପାଖରେ ମୋର ଏ କୌଣସି ସୂତ୍ର ।
କାହିଁକି ଦେଉଛୁ, ତାର ଗୋଟାଏ ବିଶ୍ଳେଷଣ X X X”

ସ୍ୱାପରେ ଡାଏସର କେତେଟା ପସ ଛୁଣି ଯାଇଛି । ଉଲ୍ ଖାଇ
ଯାଇଛି ବୋଧହୁଏ । ଉତ୍ତର ଆସାମର କୌଣସି ଗୋଟାଏ ଡାକ
ବଙ୍ଗଳାର ପୁରୁଣା ଖାତାପସ ଓଲଟାଉ ଓଲଟାଉ ହଠାତ୍ ଓଡ଼ିଆ ଲେଖା
ଦେଖି କୌତୁହଳ ହେଲା । ଖୋଲି ଦେଖେ ତ ସେଇଟା ଗୋଟାଏ ଡାଏସ ।
ନାମ ଧାମ କିଛି ନାହିଁ । ଡାଏସ ପଢ଼ିବାରେ ମଣିଷର କୌତୁହଳ ଅସୀମ ।
ଏଣୁ ମୁଁ ବାକି ସବୁ କାମ ଛାଡ଼ିଦେଇ ଡାଏସ ପଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଗଲା । ତା ପର
ପୃଷ୍ଠା ଗୁଡ଼ିକରେ ଏଇ ସବୁ ଲେଖାଥିଲା ।

“X X X X ସେଦିନ ଥାଏ ରଜ ସଂହାନ୍ତ । ୧୯୪୫ ସାଲର
ମେଘାଳୟ ରଜ ସଂହାନ୍ତ । ହଠାତ୍ କେମିତି ନିଦଟା ଭାଙ୍ଗିଗଲା ମୋର
ଭାରି ଏକ ଗଣ୍ଡର ପ୍ରହରରେ । ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଯିବା ପରେ ଅଭୂତ ପ୍ରକାର
ଭାବନା ଆସେ । ସହଜରେ ଯେମିତି ନିଦ ଆସିବାକୁ ଚାହୁଁନା । ଏମିତି
କିଛି ସମୟ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିରହି ଆଉଁସାଉଁସ ଗୁଡ଼ାଏ ଆଲମାଳିକା
ଭାବନା ଭାବି ସାରିଲା ପରେ ବି ଯେତେବେଳେ ଦେଖିଲି ଯେ ନିଦ ମାଉଁଶ
ବାଧ ହୋଇ ବାରିପଟ ଆଡ଼େ ଟିକିଏ ବୁଲି ଆସିବାକୁ ବାହାରିଲା । ଚାରି-
ଆଡ଼େ ଅସହ୍ୟ ଏକ ଗୁମୁଟିଆ ଗରମ । ତଳିଆତଳୁ ସିଗାରେଟ୍ଟା କାଢ଼ି
ସିଗାରେଟ୍ଟ ଲଗାଇ ବାରିପଟ ବାରିଗୁରେ ବୁଲିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ରାତି
ସେତେବେଳକୁ ଅନେକ ହେବ ବୋଧହୁଏ । ଆମ ବାଡ଼ିପଟକୁ ଲାଗି
ମଉସାଙ୍କ ଘର, ତାଳି ଖୋଲି ଝରକାର ପାଙ୍କ ଦେଇ ବାରିଗୁରେ ପଡ଼ୁଛି
ମିଞ୍ଜି ମିଞ୍ଜି ଜଳୁଥିବା ଲଣ୍ଠନର ଶୀତ ଆଲୋକର ଶୀତ ରେଖା !

ନିଦ୍ରାବ୍ୟ, ନୀରବ ଗଣ୍ଡର ନିଶୀଥର ମୁହୂର୍ତ୍ତ । ଚାରିଆଡ଼ ଶାନ୍ତ-
ନିର୍ଜନ । ଦିନର କୋଳାହଳ-ମୁଖରତ ଘୁଆସା ଧରିଛି ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ସନ୍ନ୍ୟାସୀର
ରୂପ । କେମିତି ଏକ ଶ୍ୱାସରୁଦ୍ଧ ପରିବେଶ । ପବନର ଗତି ନାହିଁ । ଗଛର
ପତ୍ରଗୁଡ଼ାକ ଜଡ଼ି ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି ଯେମିତି । କେଉଁ ଏକ ନିକଟରେ
ଆସୁଥିବା ବିପଦର ଆଶଙ୍କରେ ଯେମିତି ସମସ୍ତେ ପ୍ରଘଟଣମାଣ । କାନ ଡେରି
ସେମାନେ ଅପେକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ତାର ଭୟଙ୍କର-ପଦଧ୍ୱନିକୁ । ଆମ୍ଭ ଗଛରେ

ଝୁଲୁଥିବା ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଦୋଳଟି ବି ଯେମିତି ଭୟରେ ଶ୍ଵାଶୁ ହୋଇ ରହି
ଯାଇଛି । ପର ଦିନର ଉଚ୍ଛ୍ଵାସକଳା, ଆକାଶକୁ ଲଙ୍ଘିଯିବାର ବ୍ୟାକୁଳତା,
ସ୍ଵର ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିଯାଇଛି । ମୁଁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଆଗେଇ
ଗଲି ଦୋଳ ପାଖକୁ । ଶ୍ଵେତାଞ୍ଜଳି ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ରହିଛି ରଜସ୍ଵଳା ପୃଥ୍ଵୀର
ଉଲ୍ଲାସର ଗନ୍ଧ । ପ୍ରତି ରକ୍ତ କଣିକାରେ ଅଗ୍ନିଯୋଗ କରୁଛି ଏଇ ନୂତନ
ଉଲ୍ଲାସନା । ଦୋଳରେ ଲାଗିଛି ହଳଦୀର ମଲ୍ଲବନ । ଆଉ ଲୋଭ ଗୋଟାଏ
ବାସ୍ନାତେଲର ମୃଦୁ ସୌରଭ—ଅଧାଭୁଲ ଅଧାଭୁଲ ଗୋଟାଏ ମନଭୁଲ
ପୁରୁଣା ସ୍ଵର ପରି ।

ଉଜାମାଟିର ଗନ୍ଧ । ହଳଦୀର ଉଗ୍ର ବାସ୍ନା । ତେଲର ସୌରଭ ।
ଆଉ ପରିଶେଷରେ କୁମାର କନ୍ୟାର କୋମଳ ଦେହର ପରଶରେ ସିଂହ
ହୋଇଥିବା ଦୋଳର ଉଷ୍ମ ମାଂସର ଗନ୍ଧ । ଝୁଲୁ ଶାବୁତର ହୋଇ
ଉଠୁଛି ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ମଣ୍ଡଳୀର ଉଦ୍‌ଉଜନା । ବୁଲୁଛି—ବଢ଼ିଗୁରୁ ଗୁରୁପ୍ରାନ୍ତ । ସାରା
ଦେହରେ ଏକ ଦୃବନ୍ତ ଅସ୍ଥିରତା । ବୁଲୁ ବୁଲୁ ଜେତେବେଳେ ଝରକା
ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଯାଇଛି ମୁଁ ନିଶେ ଜାଣେନା । ହଠାତ୍ ନିଜ ଅବସ୍ଥାରେ
ସଚେତନ ହୋଇ ଫେରି ଯିବାକୁ ବସିଛି, କଣ ମନ ହେଲା କେଜାଣି,
ଝରକା ଭିତରକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲି ।

ମୁଁ ମୁଗ୍ଧ । ମୁଁ ସ୍ତବ୍ଧ । ମୁଁ ନିର୍ବାକ । ମୁଁ ଆତ୍ମବିଶ୍ଵାସ । କେତେ
ସମୟ ଏଇମିତି ସନ୍ତୋଷାହତ ଅବସ୍ଥାରେ କଟି ଯାଇଛି ମୁଁ ଜାଣେନି । କିନ୍ତୁ
ଯେତେବେଳେ ଚେତନା ଫେରି ଆସିଲା ମୁଁ ଅନୁଭବ କଲି ମନ ଓ ବଚେକ
ଭିତରେ ତୁମ୍ଭେ ହସ୍ତ ଚାଲିଛି । ବଚେକ କହେ ‘ଗୁଲିଯା’ । ମନ କହେ
“ଜୀବନକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଦେଖି ନେ” । ବଚେକ ପ୍ରତିରୋଧ କରେ “ଏ ଭୁଲ,
ଏ ପାପ, ଏ ଅପରାଧ—ଏ ଦୋଷର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ନାହିଁ” । ମନ ଦ୍ଵିଗୁଣ
ଭାବରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠେ—“ଏ ସଂସାର ମିଥ୍ୟା, ଏ ସମାଜ ମିଥ୍ୟା,
ମିଥ୍ୟା ଏ ସଂସାର ବନ୍ଧନ । ଏଠାରେ ଦୋଷ ନାହିଁ, ପାପ ନାହିଁ, ପୁଣ୍ୟ
ନାହିଁ । ପାପୀ ହେଉ ବା ପୁଣ୍ୟବାନ ହେଉ, ମାଟିର ଦେହ ଏ ମାଟିରେ
ମିଶିବ । ମୃତ୍ୟୁର ପରେ ଜୀବନ ନାହିଁ । ସେଠାରେ ସ୍ଵର୍ଗ ନାହିଁ—ସେଠାରେ
ନର୍କ ନାହିଁ । ସବୁ ଜନ୍ତୁନା । ସବୁ ଭ୍ରାନ୍ତି । ତେଣୁ ଯାହାକିଛି ହାତ
ପାହାନ୍ତରେ, ସବୁ ଉପଭୋଗ କର ।”

ଯାହା ପାଇଁ ଏ ଯୁଦ୍ଧ ଶୁଳ୍କ, ସେ କିନ୍ତୁ ଶୋଇଛି ମାରବରେ; ଅଶକ୍ତ ଭାବରେ ଯୌବନର ବନ୍ୟା ଛୁଟାଇ । ସେ ଯୌବନର ବନ୍ୟା ମୋଟ ରସାଇ ନେଉଛି, ମୋର ଶିକ୍ଷା, ସତ୍ୟତା, କୃଷ୍ଣ ସଂସ୍କାର ବିବେକ ବୁଦ୍ଧି ସବୁକୁ ତାର ପ୍ରବଳ କାମନାର ସ୍ରୋତରେ ବଳିଦେଇ, ସେ ଶୋଇଛି ନିର୍ବିକାର, ନିର୍ଲିପ୍ତ ଭାବରେ । ଆଖିରେ ତାର ସାର୍ବ ବନର ଦୋଳ ଖେଳର ଲାଲ୍ ଜମାଟ ବାନ୍ଧିଛି । ତନ୍ମୁଁ ତାର ଶିଥିଳତାର ତୃପ୍ତି । ଗାତ ମାଳ ବିନ୍ଦୁଶା ଚନ୍ଦ୍ରର ଉପନୀତ ତାର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଭ ଦେହଟି ମନ ଦେଉଛି ଯେମିତି କଳା ନେହର ପରଦାରେ ପ୍ରିୟ ହୋଇ ରହୁଥିଲେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ । ଶିଥିଳ ଅଙ୍ଗ-ଲତାରୁ ତାର ଖସି ଯାଇଛି ବସ୍ତ୍ର । ବୁକୁ ଉପରୁ ଅପସରି ଯାଇଛି ପାତଳ ବସ୍ତ୍ର ଟିକକ । ଉଚ୍ଛ୍ୱାସ ବସୋଜ ତାର ଗବୋଲତ ଶିର ଟେକ ଆହ୍ୱାନ ଲଗାଉଛି ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଭାବରେ । ସେଥିରେ ପାଦରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସରବର ଉଚ୍ଛ୍ୱାସପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଦକତା । କିନ୍ତୁ ସାରା ଦୁନିଆଁର ସରବର ଏକାଠି କରି ନିଃଶିଷ କରିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ମାଦକତା ସେଥିରେ ଆସିବନି । ସମଗ୍ର ପୃଥିବୀର ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ ଶକ୍ତିକୁ ତାର ବିପକ୍ଷରେ ରଖିଲେ ମଧ୍ୟ, ଏ ଆକର୍ଷଣର ଚାଣିବିଏ ହୁଏ ଆସି ପାରିବନି । ଲଣ୍ଡନର ପ୍ରୀତିତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନାଲି ଆମ୍ବଲେଟରେ ସେ ଜନକ ତମ୍ବାର ସ୍ୱରକୁ ଦୁଇଟି କୃଷ୍ଣରୂପାର ରଙ୍ଗ ନେଇଛି । ତାଠାରୁ ଆହୁରି ଲଲ୍, ଆହୁରି ଆକର୍ଷଣୀୟ । ତାର ଆସାତ ବୋଧହୁଏ ନିର୍ଜୀବ ବସ୍ତୁଟିଏର ସମ୍ବନ୍ଧର ପାରିବନି । ତେଣୁ ସେଇଟା ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଛି ଦେହର ମଧ୍ୟ ସ୍ଥଳକୁ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବାକୁ । ସୁଗୋଲ ମାଂସର ମୟୂଷ ଜନ୍ମନ ଦୁଇଟିରୁ ନାଲି ଆଲୋକ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହେଉଛି । ସେ ଜନ୍ମନ ନୁହେଁ, ସେ ଏକ ମାୟାବାସ ରାସସର ମାୟାପୁଷ୍ପର ରଙ୍ଗମହଲ । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଅସ୍ୱପ୍ନ ନୟନରେ ଅସ୍ମୁତ ଯୁଗର କାମନା ଭରି ଲକ୍ଷ ଯୁଗର ମାଂସର ଆନନ୍ଦଟି ଦେଇ, ଭାବ ପିଆଲ୍ ହାତରେ ଇସାର କରୁଛନ୍ତି ସେଇ ରଙ୍ଗମହଲର ଅଙ୍ଗନରେ । ଝଲିଲ କରି ଉଠୁଛି ଚାରିଆଡ଼ ଦଶହରା ହେଉଛନ୍ତି ପଥକ-ମାନେ । କାମନାର ନିଆଁରେ ଜଳିଯାଉଛନ୍ତି ପୁରୁଷର ଯେତେକ ଧ୍ୟାନରତ ବଳିଷ୍ଠ ମାଂସପେଣୀ । ଗାଡ଼ଜାଳ ସମୁଦ୍ରର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ନାଲି ପ୍ରବାଳର ପବନ ଉପରେ ବହୁରୂପୀ ଅକ୍ଷୋପାୟ ବଢ଼ାଇଛି ତାର ଟେଣାଲୁପ୍ । ସେଥିରୁ ଖସିଯିବାର ଉପାୟ କାହାରି ନାହିଁ ।

ଦେହ ସାରା ମୋର ଖାଦ୍ୟ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସମସ୍ତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ-
ଗୁଡ଼ିକ ଯେମିତି ବେହେଲାର ତାର ପରି ଟେନ୍ସନ୍ସର ଟିକିଏ ଆଦାତ
ପାଇଲେ ଯେପରି ରହୁଛି ହୋଇ ଛୁଡ଼ି ରୁଲିଯିବେ । ଅସହ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା; ମନ
ଓ ବେକର ଯୁଦ୍ଧରେ ସମସ୍ତ ଶିର, ପ୍ରଶିର, ସମୁଦ୍ରର ଝଡ଼ରେ ଲହରୀ ପରି
ଉଦ୍‌ବେଳିତ । ଅସମ୍ଭବ ଚାହୁଁପରେ ନିଶ୍ଚେଷିତ । ଟିକିଏ ଆଦାତ ପାଇଲେ
ଯେମିତି ପାଟି ପଡ଼ିବ ସାରା ମସ୍ତିଷ୍କଟା । ଅସହ୍ୟ ମୃଦୁ ନିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସରେ
ଥରି ଉଠୁଛି ଉନ୍ମତ ବନ୍ଧୋଜ । ନିଆଁର ଯାଉଛି ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗରେ । ଆଖି
ଫେରାଇ ହେଉନି । ସହ୍ୟ କରି ବି ହେଉନି ।

କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁକୁ ଭ୍ରାନ୍ତେପ ନ କରି ସେ ଶୋଇଛି, ଅସଂଯତ
ଶିଥିଲ ଭାବେ ତାର ପୁଷ୍ପିତ ଅଙ୍ଗଲତାକୁ ଅଳସ ଭାବେ ଗଢ଼େଇ
ଦେଇ ଶ୍ରିର ବିଦ୍ୟୁତ୍‌ର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳରେ, ମୋର ମାଉସୀ ହିଅ ଉଠିଣୀ
ନରୁପମା ।

(ଯେ ପଢ଼ୁଥିବେ ସେ ହୁଏତ ଏଇଠି ଚମକ ଉଠିବେ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ
ହେବେ, ତାପରେ ହୁଏତ ଦୃଶ୍ୟରେ ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେବେ । ମନେ ମନେ
କହିବେ କଦର୍ଯ୍ୟ କୁସ୍ତିତ, ଦୁର୍ଗୁରୁତ, ଲମ୍ପଟ, ପାପୀ କଳଙ୍କବାନ୍ ଇତ୍ୟାଦି
ବହୁତ କିଛି । ଆହୁରି ହୁଏତ ମୋତି କେଉଁ ପ୍ରକାର ଦଣ୍ଡିତଲେ ମୋର
ଉଚିତ ଶାସ୍ତି ହୁଅନ୍ତା, ତା କଳ୍ପନା କରି ନେବେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ହଲପ
କରି କହିପାରେ ସେ କେବେହେଲେ ମୋର ଏ କାହାଣୀ ଅର୍ଦ୍ଧପଠିତ
ଅବସ୍ଥାରେ ଗୁଡ଼ିଦେଇ ପାରିବନି । ଅନ୍ତତଃ ଲକ୍ଷକ ଭିତରୁ ଜଣେ ବି ଏକ
ନିର୍ଜନ ଅବସ୍ଥାରେ ଏ କାହାଣୀ ପଢ଼ିବା ବନ୍ଦ କରିବନି । କାରଣ ଏ ଅଶ୍ରୀଳ ।
ଆଉ ଅଶ୍ରୀଳର ଆକର୍ଷଣଶ୍ରୀ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ।)

କିଏ ଯେମିତି ମୋତେ ଗୋଟାଏ ଅସମ୍ଭବ ଶକ୍ତି ଦେଇ ଟାଣୁଛି
ଆମକୁ । ଆଉ ପଛରେ ଗୋଟାଏ ଶକ୍ତି ଠିକ୍ ସେଇ ବେଗରେ ମୋତେ
ପଛକୁ ଟାଣୁଛି । ଟାଣି ଅଞ୍ ଓଁରର ମଧ୍ୟରୁ ପରି ମୁଁ ଶ୍ରି । ଦୁଇ
ସମାନ ବିବଦମାନ ଶକ୍ତିର କେନ୍ଦ୍ରୀଭୂତ ମଧ୍ୟ ବିନ୍ଦୁ । ଏ ଲଢ଼େଇ ମଣିଷ ଓ
ରାକ୍ଷସ ଭିତରେ । ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ ଭିତରେ କିନ୍ତୁ ସବୁ ସମୟରେ ଭଲ କଣ
କିଛି ?

+ + + + ତାର ଉତ୍ତମ ଦେହର ତାପ ମୋ ଦେହରେ
 ବାଜୁଛି । ଗୋଟାଏ ତାପ ମଣ୍ଡଳ ତାର ସମସ୍ତ ଦେହଟାକୁ ଆବରଣ କରି
 ରଖିଛି ଯେମିତି । ତାର ଗରମ ପ୍ରଶ୍ନାସର ବୈଦ୍ୟୁତ୍ତକ ତରଙ୍ଗ ମହାଶୂନ୍ୟର
 ମହଜାଗତକ ରଖି ପରି ଭେଦ କରୁଛି ମୋର ଏ ପାର୍ଥିବ ଦେହରେ, ସଙ୍ଗବ
 ଦେହ କୋଷର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ, ଆଉ ତାର ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରତିପ୍ତା ଦ୍ଵାରା ତଳ
 ତଳ କରି ହତ୍ୟା କରୁଛି ମୋର ଜୀବନୀ ଶକ୍ତିର ଚେତନା ନିର୍ମମ ଭାବରେ ।

ଏତେ ପାଖରେ ! ଗୋଟାଏ ଇଞ୍ଚ ବା ଦୁଇଞ୍ଚ । ତାର ଶାଢ଼ୀର
 ଅଞ୍ଚଳ ଛୁଇଁଛି ମୋର ଦେହକୁ । ଏକ ମାଂସଳ ଗନ୍ଧରେ ଭରି ହୋଇ ଉଠୁଛି
 କୋଠରୀଟା । ତାର ଅଦ୍ଭୁତ ଗନ୍ଧରେ ମୋର ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣ ଶକ୍ତି ଲେପ ପାଇ
 ଯାଉଛି । ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଗନ୍ଧ, ସେ ଗନ୍ଧ କଥା ମାଂସର । ଏଇ ବାସ୍ନା, ଏଇ
 ସୌରଭ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ । ଇସ୍, କେତେ ବଡ଼ ଅନ୍ଧକାରରେ ଥିଲି ମୁଁ ।
 ଏତେ ସିନ୍ଧୂତା, ଏତେ ମଧୁରତା, ଏତେ ମାଦକତା, ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ
 ଜାଣେନା ।

ଗୋଟାଏ ସଙ୍ଗବ ଦେହରେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ । ଏତେ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଗୋଟାଏ
 ରକ୍ତମାଂସ ଦେହରେ ! ତାର ଫୁର୍ତ୍ତରେ ମୋର ସମସ୍ତ ଫୁର୍ତ୍ତର ଚେତନା
 ଯେମିତି ଜଡ଼ ପାଲଟିଯାଉଛି । ଗୋଟାଏ ଫୁର୍ତ୍ତ ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଛି—
 ଆବେଶମୁଗ୍ଧ, କୋମଳ, ନରମ, ମସୃଣ । ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ଏ ଫୁର୍ତ୍ତ
 ଥାଉ ।

ନୟନରେ ଖାଲି ଗୋଟାଏ ରୂପ ।

ନାକରେ ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଗନ୍ଧ ।

ଦେହରେ ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଫୁର୍ତ୍ତ ।

ମୋତେ ବେଷ୍ଟନ କରି, ସାରା ପୃଥିବୀକୁ ବେଷ୍ଟନ କରି ଖାଲି ସେଇ
 ରୂପର ପ୍ରାୟ ଉଠୁଛି—ସମସ୍ତ ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଅଣୁରେ ଅଣୁରେ ସେଇ
 ବାସ୍ନାର ଉନ୍ନତତା ଭରି ଯାଉଛି—ସମସ୍ତ ଜୀବ ଜନ୍ତୁର ଦେହର ଭିତରେ
 ସେଇ ଫୁର୍ତ୍ତ ନିଜର ବନ୍ୟା ଛୁଟୁଛି ଉଜାଣି ଭାବରେ । ମୋର ସ୍ଥିତି ଏକ ଶୁଦ୍ଧ
 ବିନ୍ଦୁ ନୁହେଁ ମୁଁ ବରଫ, ବସୁଳ, ଅନନ୍ତ, ଆକାଶ । ଆଉ ସେ ମାନମୟୀ

ରୂପବତୀ କାହିଁସା ଜନ୍ମା ପୃଥିବୀ । ଆକାଶ ଆଲିଙ୍ଗନ କରୁଛି ପୃଥିବୀକୁ,
ତାର ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣ, ମନ, ଅନ୍ତରର ଶକ୍ତି ନିଃଶେଷ କରିଦେଇ ଅତି ନିଶ୍ଚିତ
ଭାବରେ, ଅତି ଗଭୀର ଭାବରେ ତାର ଶହ ଶହ ବାହୁର ବେଶ୍ଟନରେ । ଏ
ଅନନ୍ତ କାଳର, ସୀମାହୀନର, ମୃତ୍ୟୁହୀନର ।

ରକ୍ତରେ ବହ୍ନି ସୋତ ଟଳମଳ ଫୁଟୁଛି । ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ ର ଦୁଇ
କମ୍ପନ ଗୁଡିର ପ୍ରାଚୀର ଉପରେ ଲୁହାର ହାତୁଡ଼ି ମାରୁଛି । ସେ ଯେପରି
ଗୁଡିପିଟି ଦେଉଛି ବାହାରକୁ ବାହାରି ଆସିବାକୁ ।

ସବୁ ଯାଉ—ସବୁ ଶକ୍ତି ରୁକି ଧୂସ ହୋଇଯାଉ । ରହୁ ଖାଲି
ପ୍ରାଣ, ଦେହର ଏକତ୍ତର ଏଇ ଚରନ୍ତନା ବେଦନା ।

×

×

×

“ଟୁନଭାଲ !!!!!”

ସେ ଆଖିରେ ବସ୍ତୁ ଥିଲା ।

ସେ ଆଖିରେ ଅଗ୍ନି ଥିଲା ।

ସେ ଆଖିରେ କରୁଣା ଥିଲା ।

ସେ ଆଖିରେ ବେଦନା ଥିଲା ।

ସେ ଆଖିରେ ସନ୍ତୋଷ ଥିଲା ।

ସେ ଆଖିରେ କ୍ଳାନ୍ତ ଥିଲା ।

ସେ ଆଖିରେ ଦୃଶ୍ୟ ଥିଲା ।

ସେ ଆଖିରେ ଲୁହ ଥିଲା ।

ଗୋଟାଏ ଆଖିରେ ଏବେ ଭାବର ସମାବେଶ । ସବୁର ପରେ ଏ
ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଭାବରେ ବୁଝି ରହିଲା ସେଇ ଆଖି ଯୋଡ଼କୁ ।”

ପୁଣି କେତେଟା ପସ ଛୁଣି ଯାଇଛି । ଭାରି ବରଦ ଲାଗିଲା ।
ଚରଡ଼ିରେ ଗୋଟାଏ ଭଲ ଗୀତ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ହଠାତ୍ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲେ

ଯେମିତି ଏକ ଅସହାୟଭର ବରକ୍ତି ଆସେ ! କିଛି କରିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ ।
ପର ପୃଷ୍ଠା ଗୁଡ଼ାକ ଆରମ୍ଭ କଲ ।

“+ + + + + ଅସମ୍ଭବ । ରହିଲେ ପାଗଳ ହୋଇଯିବ ।
ବେଳେ ବେଳେ ମନେହୁଏ ସେ ଆଖି ଯୋଡ଼ି ନ ଯେମିତି ଦୁଇଟି ଶାଣିତ
ତରବାଣ ପରି ମୋର ପଛେ ପଛେ ଗୋଡ଼ାଉଛି । ସୁଆଡ଼େ ଯାଏ, ଯାହା
କରେ ନା କାହିଁକି ସବୁବେଳେ ପଛରେ ଅନୁଭବ କରେ ସେଇ ଆଖି ଦିଗୁଟିର
ଉଡ଼ି ପୁ ରହି । ଅସ୍ପଷ୍ଟ କର, ଚିରକ୍ତିକର, ଶ୍ରେଷ୍ଠ । ଚିହ୍ନାର କରିବାକୁ
ଇଚ୍ଛାହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଅନ୍ତରର କଥା କଣ ପାଖକୁ ଆସି ପଥରୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇଯାଏ ।
ବୁକୁର ଭିତରେ ସେ ଅବରୁଦ୍ଧ ବାଣୀ ସୃଷ୍ଟି କରେ ପ୍ରତ୍ୟେ ଦୃଷ୍ଟିବାୟୁ ।

ମନର ବିକାର ? ଅନୁତାପର ଗୁପ୍ତା ? ଭଗବାନଙ୍କ ନିଶ୍ଚିତ୍ତି ?
ଅସହାୟ ନାଶର ଅଭିଶାପ ? ପାପର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ? କେତେ ପ୍ରଶ୍ନ—କେତେ
ଉତ୍ତର । କିନ୍ତୁ ତାର ସମାଧାନ କାହିଁ ? ମନକୁ ଯେତେ ପ୍ରବୋଧ ଦେଲେ ବି
ଅଶାନ୍ତ ହୋଇଉଠେ । ନିଜର ନାଁରେ ଖାଲ କୁହୁଳି କୁହୁଳି ହୃଦୟର
କାନ୍ଦୁ ଉପରେ କାଳିମା ଲେପେ । ବେଳେ ବେଳେ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ପାଖକୁ ଯାଇ
ତାର ହାତ ଦିଗୁଟି ଧରି କହନ୍ତି—ମୁହୂର୍ତ୍ତକରେ ଶେଷସବୁ କଣ ଚିରଦିନର
ଦେବଭରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବୁ ? ଖାଲ କହ ‘ମୁଁ କ୍ଷମା କଲ’ ଦୟା, କ୍ଷମା ଓ
କରୁଣାର ମହତ୍ତ୍ୱ ଗୁଣର ସ୍ରୋତରେ ମୋର ସମସ୍ତ କଳଙ୍କକୁ ଧୋଇ
ଦେଇ ଯା । ମୁଁ ମୁକ୍ତିପାଏ—ମୁକ୍ତିପାଏ ଏଇ ନାଗଫାଶର ନିରୁଦ୍ଧ
ବନ୍ଧନରୁ ।”

କିଛି ହୋଇ ଉଠେନା । ଲଜମାଡ଼େ, ଆଶଙ୍କା ହୁଏ । ଦିନର
ଆଲୁଅରେ ନିଜର ସମ୍ମାନ, ବିବେକ, ଭ୍ରାତୃଭାବ ସବୁ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଉଠନ୍ତି ।
ଶତସୁଗର ତନ୍ମୟା ଭାଙ୍ଗି ସେମାନେ ଚେତନାର ଆବିଷ୍କାର କରନ୍ତି । ଲୁହାର
ଶିକୁଳରେ ବାନ୍ଧ ରଖନ୍ତି ଆଗେଇ ଯାଇଥିବା ପଦଯୋଡ଼କୁ ।

ସଂସାରହିଁ ମଣିଷର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଶିକୁଳ । ସେଇ କାଗଜରରେ
ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ମଣିଷ ତାର ଅନୁକୁଳ ପରିବେଶରେ ଗଢ଼ି ଉଠେ । ସେଇ
ସାମାଜିକ ଚେତନାର ପରିବେଷ୍ଟନରେ ନିଜର ଚରିତ୍ର, ବ୍ୟବହାରର ସଂଜ୍ଞା

ନିରୁପଣ କରେ । ସେଥିରୁ ବାହାରିଗଲେ ଭିତରୁ ବାହାରୁ ଚିତ୍ତାର ଉଠେ
 “ଫେରିଆ, ଫେରିଆ—ଏ ଦୋଷ, ଅନ୍ୟାୟ, ପାପ ।” କେତେ ବିରାଟ,
 କେତେ ବ୍ୟାପ୍ତ ଏ ମଣିଷ ଜାତି । କିନ୍ତୁ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ନେଇ ସେ ନିଜକୁ
 ଘୃହାଇଲା ଭଳି ସମାଜ ଗଢ଼ିଛି ଭଲ ଭଲ ଜାଗାର ବିଭିନ୍ନ ରୂପ ଦେଇ ।
 ଆଜି ହୁଏତ ମୁଁ ସମାଜ ପାଖରେ ଦୋଷୀ । କିନ୍ତୁ ଯଦି କୌଣସି
 କଉଁସେପିୟ ବା ମୁସଲମାନ ସଂପ୍ରଦାୟର ହୋଇଥାନ୍ତି, ମୋ ପାଖରେ
 ହୁଅନ୍ତା ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ସାଧାରଣ ବିଷୟ । ଏଥିପାଇଁ ମୋତେ ଅନୁତାପ
 କରିବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ନିଜକୁ ଦୋଷୀ ଭାବି ଉପାସର ଲୁଚି ଲୁଚି ବୁଲି-
 ବାକୁ ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଗୋଟାଏ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଶେଷ
 ହୋଇଥାନ୍ତା । ଦଟଣାଟା ମୁଁ ଖୋଲି ଖୋଲି ଭାବରେ ଆଲୋଚନା
 କରାପାରୁ ବନ୍ଦୁ ମାନଙ୍କ ଆଗରେ । କେତେକ ପ୍ରଶଂସା ଓ କେତେକ ନିନ୍ଦା
 କରନ୍ତି ହୁଏତ; କିନ୍ତୁ କଥାଟାର ଗୁରୁତ୍ୱ ଏତେ ନଥାନ୍ତା । ଏଇଟା ଅଭୂତ
 ଲାଗେ । ଆଉ ଏଇଟାହିଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରେ କେତେ ଭଜିର ଏ ସମାଜ ଏ
 ସଂସାର ଆଉ ଏ ପାପ ପୁଣ୍ୟର ନିତି ବିଚାରର ନିୟମ କାନୁନ୍ । ସେଇ ଏକା
 ମଣିଷ । ଅଥଚ ଖାଲି ଦେଇଟା ମାଇଲ ବ୍ୟବଧାନ । ଖାଲି ଗୋଟାଏ
 ଧର୍ମରୁ ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ—ଗୋଟାଏ ଅଶ୍ୱଶ୍ୱର ପୂଜନ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଏକ
 ଅଶ୍ୱଶ୍ୱର ପୂଜନ—ଗୋଟାଏ ବାଟ ଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟ ଗୋଟାଏ କିନ୍ତୁ ତାର
 ଭିତରେ ମାତ୍ର ବିଚାରର କେତେ ବଡ଼ ବ୍ୟବଧାନ । ଜଣେ ଚିତ୍ତାର କରେ
 ପାପ—ଅନ୍ୟ କହେ ସାଧାରଣ କର୍ମ । ଜଣେ ପ୍ରତିରୋଧ କରେ, ଅନ୍ୟ
 କହେ ପ୍ରହରୀୟ । ଗୋଟାଏ ମଣିଷ ଜାତି ଅଥଚ ତାର ଗୋଟାଏ ନିୟମ
 ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ ଯୋଡ଼ଟା କରୁଛି, ସେଇଟା ମାନବିକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଭୁଲ୍
 ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସମାଜ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଧୃଣ୍ଡ ଓ ନିରାମୟ ହେବ କାହିଁକି ? ମୁଁ ମଣିଷ ।
 ଜଣେ ମଣିଷ ଭାବରେ ଯେଉଁ ଭୁଲ୍ ମୁଁ କରୁଛି ତାର ବିଚାର
 ଆବଶ୍ୟକ । କିନ୍ତୁ ସମାଜର ନିଷ୍ପତ୍ତି ମୁଁ ମାନିନେବି କାହିଁକି ? ଆଉ ଯେଉଁ
 ବିବେକ ସମାଜର କୋଳରେ ବଢ଼ି ଆସିଛି, ତାର ଭାବନା ମୁଁ ସହ୍ୟ କରିବି
 କାହିଁକି ? କାହିଁକିର ପ୍ରଶ୍ନକରି ଯଦି ସବୁ ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରୁଥାନ୍ତା ତା
 ହେଲେ ହୁଏତ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରୁଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଅଭିଯୋଗ ନିଜ ପାଖରେ
 କରି, ତାର ସପକ୍ଷ ବିପକ୍ଷରେ ମୁଦେଇ ମୁଦାଲ ଦେଇ ଲାଉ କଣ ? ବୁଦ୍ଧି

ଦେଇ ଯୁକ୍ତି କରାଯାଏ, ହୃଦୟ ଦେଇ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ହୁଏନା । ଏଇ ଡାଏରୀରେ ମୁଁ ମୋ ଦୋଷର କୈଫିୟତ ଦେଉଛି । ତାର ସପକ୍ଷରେ ଯୁକ୍ତି ଦେଖାଉଛି । କିନ୍ତୁ ଗୁଡ଼ିରେ ହାତରଖି ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ନିଜକୁ ପଚାରୁଛି “ମୁଁ କଣ ଦୋଷୀ ?”—ସେତେବେଳେ କାହିଁକି ତ ଜୋରରେ ପ୍ରତିବାଦ ଆସୁନି “ନା-ନା-ନା-” ବୋଲି ! ଉତ୍ତରରେ ଆସୁଛି ଏ ଗାଉଁ ଗାଉଁ ଶାଶୁ ପ୍ରତିବାଦ ।

ମୁଁ ମଣିଷ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରାକୃତିକ ମଣିଷ ନୁହଁ । ଆଜକୁ ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷ ଆଗେ ପ୍ରକୃତିର ଆଶୀର୍ବାଦ ନେଇ ଯେଉଁ ମଣିଷ ଆସିଥିଲା, ସେ ମଣିଷ ମୁଁ ନୁହଁ । ଗୋଟାଏ ମଣିଷ ଗଢ଼ା ମଣିଷ-କୃତ୍ରିମ । ମୋର ସ୍ବାଭାବିକତା ନାହିଁ, ମୋର ନିଜତ୍ବ ନାହିଁ, ସ୍ବାଭାବିକତା ନାହିଁ । ମୁଁ ଖାଲି ଅନ୍ୟସବୁ ସାମାଜିକ ମଣିଷର ଗୋଟାଏ ଗୁଞ୍ଜ । ତେଣୁ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ପରି ମୁଁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଆଦାତ ସହ୍ୟ କରିବି । ସବୁକିଛି ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ଭୁଲି ପାରୁନି । ଯତ୍ନ ବିଷତ ହେବ—ମରୁବିନ । ଆହାତ ହୋଇ ବି ଖାବନର ଆଶା ଛାଡ଼ିବିନି ।

ସେଥିପାଇଁ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଘଟଣାକୁ ଭୁଲିପାରୁନି । ଭୁଲି ପାରୁନି ବୋଲି ବାହା ହୋଇ ପାରୁନି । ଲୋକେ ଅନେକ କଥା କହନ୍ତି—ଲମ୍ପଟ, ବେଶ୍ୟାସକ୍ତ, ମଦୁଆ ପରଭର୍ତ୍ତୃ ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ମୁଁ ବି ଭ୍ରାତବ, ଏଇ ଘାବ୍ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ଧରି ଠିକ୍ ରୁଣିର ସେଇ ପ୍ରହରରେ, ସେଇ ପରିବେଶ, ସେଇ ଭଲଗୁଁ ଦେହଲତାର ମୁଖ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ସେଇ ନରମ ଦେହର ଉଷ୍ମ ଫୁର୍ତ୍ତର ସ୍ବପ୍ନ ପ୍ରତିଷ୍ଠି ରାତିରେ ଦେଖୁଛି କାହିଁକି ? ମୁଁ କଣ ତାକୁ ଭଲପାଏ ???

॥ ବନ୍ଧୁ, ବିବାହ ଓ ଲେଖିକା ॥

କଥାଟା ଶୁଣି ବନ୍ଧୁ ପ୍ରକାଶ କହିଲେ ‘ଓ କ’ ।

ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରଫପ କହିଲେ ‘ଓ କ’ ।

ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ସୁରେଶ କହିଲେ ‘ଓ କ’

ବନ୍ଧୁ, ପ୍ରକାଶ, ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ପ୍ରଫପ, ତାଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ସୁରେଶ ସମସ୍ତେ ମିଶି କହିଲେ ‘ଓ କ’ ।

ଦୂରରେ ଥିବା ଜଣେ ଅଧ୍ୟାପକ ବନ୍ଧୁ (ଯେ କି ବର୍ତ୍ତମାନ ଦୁଇ ଅବବାହିତ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରତି ଗ୍ରୀଷ୍ମ ଛୁଟିରେ ବାହା ହେଉଛି ବୋଲି କହିଥାଆନ୍ତି ଓ ଆମକୁ ତାଙ୍କ ଘର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ‘ଦେଉଣ’ ମାଇଲ କଷ୍ଟ କରି ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ବୋଲି କହିଥାନ୍ତି) ଲେଖିଲେ ଖୁବ୍ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରି “I am shocked”

ଏମିତି ଏକ ଦୁଃଖବାଚକ ଅବ୍ୟୟକୁ (ଯୋଉଟାକୁ ଦାନ୍ତ ଚିପି କିଛି ହାରା ଉଜାରଣ କରାଯାଏ) ବନ୍ଧୁମାନେ ଅକାତରରେ ବିତରଣ କରୁଥିବାର ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଶ୍ରବୁଥିବ ମୋର ଗୋଟାଏ କିଛି ଶ୍ଵାସୀ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଘଟିଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ତା ନୁହେଁ । ମୋର ଶ୍ରୀମତୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ (ନା କମଳିନୀ) ଦେଖାଙ୍କ ସହିତ ବାବାହ ପ୍ରସାବଟା ଶ୍ରୀଯାଇଛି । ଏମିତି ଘଟଣା କିଛି ନୁଆ ନୁହେଁ । ଅଥଚ ସେମାନେ ଏଇ ଅବ୍ୟୟ ପାହାନ୍ତିରେ ନିଜ ନିଜର ଦୁଃଖ, ହତାଶ, ଅନୁଶୋଚନା ପ୍ରକାଶ କଲେ ।

କଥାଟା ଅବଶ୍ୟ ଏଇ ‘ଓ କ’ ପଦ୍ଧତେ ଶେଷ ହୋଇଥାନ୍ତା, କିନ୍ତୁ ମୋ ଭାଗ୍ୟଟା ଅନ୍ୟ ଧରଣର । ଯୋଉଟା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସେତିକିରେ ଶେଷ ହୋଇଥାନ୍ତା ସେଇଟା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଗୁରୁତର ହୋଇଉଠିଲା । ବନ୍ଧୁ-ସଂଖ୍ୟା ମୋର ବହୁତ । ବପଦଟା ହେଲା ସେଇଠି ।

ସେ ଦିନ ହଠାତ୍ କଲିକତା ଛକ ଉପରେ ଗୁଲୁଗୁଲୁ ଦେଖାଦେଲା ଭାବିତ ମନକ ସାଙ୍ଗରେ । ତାଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ବନ୍ଧୁ ଥିଲା—ଅଛି

ବ; କିନ୍ତୁ ନିଶ୍ଚିତ ବରୁଣ ନଥିଲା । ତେଣୁ ସେ ମୋତେ ଦେଖି ପଳାଇ ଅତି ଆନନ୍ଦରେ ବାହୁ ପ୍ରସାରିତ କରି ମୋ ଆଡ଼କୁ ଧାଇଁ ଆସିବାର ଦେଖି ମୁଁ ଟିକେ ନିକଟବେଳେ ଗଲି । ତାପରେ ତାଙ୍କର ଅତି ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଡାକ “ଏସ୍ ଟିମାବାବୁ ଶୁଣ, ତମ ସାଙ୍ଗରେ ଅନେକ କଥା ଅଛି” ଶୁଣି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବ ହେଲି । କିନ୍ତୁ ସେ ମୋ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଭାବକୁ ଭୁଲିଯିବ ନ କରି ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ ବନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଏକରକମ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଗୋଟାଏ ଏକଶିଆ ଜାତୀୟ ଛୁଡ଼ାନ୍ତାଳ କହିଲେ “କ କ” । ଶବ୍ଦଟା ଶୁଣି ଶୁଣି ଚଟା ଲାଗି ଯାଇଥାଏ । ଏଣୁ ମୁଁ ବରକୁ ହୋଇ ଉଠିଲି ।

“ଆମା, କାହିଁକି ଏମିତି ହେଲା ? ଆମେ ସ୍ୱପ୍ନରେ ସୁଦ୍ଧା ଭାବ ନଥିଲୁ । ଏତେ ସୁନ୍ଦର ମେର ?”

ମୋତେ ଖରାପ ଲାଗୁଥାଏ । ସ୍ୱାକ୍ଷର ଏତେ ମୁଣ୍ଡ ବ୍ୟଥା କାହିଁକି ?

“ଆମର ଏମିତି ହୋଇଥାଏ । ଏଥିରେ ଭାବବାର କ’ଣ ଅଛି ?”

“ଭାବବାର କଥା ନାହିଁ ମାନେ ? ନିଶ୍ଚୟ ଅଛି ।”

“କଣ ଅଛି ?”

“କଣ ଅଛି ମାନେ । ବହୁତ ଅଛି ।”

“କିନ୍ତୁ...”

“ଆମେ ଯେଉଁମାନେ ତମକୁ ଦେଖିବା ଜାଣିଲୁ ସମସ୍ତେ ଭାଷଣ ଦୁଃଖିତ । ଅନ୍ଧାବ ଦୁଃଖିତ, ଗଭୀର ଭାବରେ ଦୁଃଖିତ ।”

ତାଙ୍କ ଦୁଃଖରେ ମୋର ସଜାନ୍ତରୁ ଅସିଲା ।

“ଏମିତି ଦୁଃଖି ସରଳ ସୁନ୍ଦର ହୃଦୟ ମିଛଟାରେ ଏମିତି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ? ବସ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ, ମୋତେ ଗୋଟାଏ ସରଳ ସୁନ୍ଦର ହୃଦୟର ଅସଂଯୁକ୍ତ ଭାବରେ ସମ୍ମାନ ମଦଳଥିବା ଯୋଗୁଁ ମୋର ଭାବେତ ବାବୁଙ୍କ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କବିତା କଟିଯାଇ ଖୁସି ଉଠୁଛି ଆସିଲା । ଅତଏବ ଭାବାବେଶରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେଇ ଚାଲିଲି ନାହିଁ । ସେ ନିକଟ ଦେଲେ ।

“ନିଶ୍ଚୟ ନୁହେଁ । ଆମେ ଏହା ଦେଖିପାରୁ ନାହିଁ ? ମୋର ବାହାଘର ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଏ ନିଷ୍ଠା ଦେଖି ମୋର ବି ନିଜ ଉପରେ ନିଷ୍ଠା ବଢ଼ିଗଲା । ମୁଁ ଛୁତ ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ ଭାବିଲି ‘ଆହା’ ଏଇ ଯେ ଦୁଇ ଦୁଇ ହେଉଥିବା ‘ସରଳ ସୁନ୍ଦର ହୃଦୟ’ଟି ସତରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ ? କିନ୍ତୁ କିଛି ସମୟ ପରେ ନଷ୍ଟ ହେବାର କୌଣସି ଚିହ୍ନ ନ ଦେଖି ମୁଁ ରୁପ-ରୂପ ପୁଣି ହାତ ତଳକୁ ନେଇ ଆସିଲି, ଭାବିବତ ବାବୁ ପୁଣି କହିଲେ “ମୁଁ ଆଜି ଯାଉଛି, ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ଅସହ୍ୟ । ଗର୍ବ-ଅନ୍ଦକାର—ବଂଶଧର୍ମାଦା ଟଙ୍କା ପଇସା ସୁନା ରୂପା ଇତ୍ୟାଦିର ମିଥ୍ୟା ପ୍ରବଞ୍ଚନା ଭିତରେ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ମିଳନର ହତ୍ୟାକୁ ସହ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରେନା ।” ହାତ ମୁଣ୍ଡିବତ କଲେ ସେ, ମତେ ମାରବ ଦେଖି ସେ ପୁଣି ଉତ୍ତଳିତ ଭାବରେ କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ “ଏମିତି ଅଥବା ରୁଡ଼ାଏ ଫିମ୍ପା ଶବ୍ଦ ପାଇଁ କେତେ ଯେ ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ହୃଦୟର କଳକାରୁଡ଼ିକ ଦଳିତ ନିସଂସ୍ପୃଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଛି ତାର ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । କେତେ ଯେ ସରଳ ଶୁଦ୍ଧ, କୋମଳ ହୃଦୟର ଗୋଲପକୁ ଚନ୍ଦ୍ର ଭନ୍ନ କରି ନଷ୍ଟ କରିଦିଆଯାଉଛି ତାର ଶ୍ଵାସିଚିକିତ୍ସ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ଆଜି ଆଉ ନୁହେଁ । ପିତା-ମାତା ଗୁରୁଜନମାନଙ୍କ ଏଇ ଏକାନ୍ତ ଅବସ୍ଥାରେ ସନ୍ତାନକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ହେବ । ଆଜିର ଏଇ ବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସେ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ମନୋବୃତ୍ତିର ସ୍ଥାନ ଆଉ ନାହିଁ ।”

ତାଙ୍କର ଏ ଭାଷଣ ଶୁଣି ମୁଁ ବି ଗତମ ହୋଇ ଆସୁଥିଲି; କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ସେହି ସମୟରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଥିବା ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ମୋର ଡେରି ହେଉଥିବା ଦେଖି ଏକ ଖରାପ ଶବ୍ଦ ମୋ ପ୍ରତି ପ୍ରସଂସା କରିବାରୁ ମୁଁ ପୁଣି ଶୀତଳ ହୋଇଲେ । ତେଣୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଏ ସାକ୍ଷାତକାର ଅବଳମ୍ବେ ଶେଷ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି । କିନ୍ତୁ ଲେବେଗଲ ଭାଗବତ ପ୍ରକାରେ ବିଶ୍ଵାସରେ ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସି ଫିସ୍ ଫିସ୍ କରି କହିଲେ “ଚନ୍ଦ୍ରା କରନ୍ତୁ ନାହିଁ, ଆମେ ଅଛୁ ।” ମୁଁ ବିସ୍ମିତ ହେଲି । ଚନ୍ଦ୍ରା କରନ୍ତୁ କିଏ ଅଥଚ ମୋତେ କହିଲେଣି ମୁଁ ଚନ୍ଦ୍ରା କରନ୍ତୁ ! ତାପରେ ଆମେ ‘ଶରଣା’ ଭିତରେ କିଏ କିଏ ତା ବି ସେ ପରିସ୍ଥାର କଲେନି । ତୋଥପୁଏ ନିଜର ସମ୍ମାନାର୍ଥ ସେ ଏଇ ବହୁ ବାକେ ସ୍ବେଚ୍ଛାମତା ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିବେ । ଯାହା ହେଉ ସେ ବୁଲିଯିବା ପରେ ମୁଁ ପୁଣି ଭୁଲଗଲ ସେକଥା ।

ଏମିତି କିଛିଦିନ ବୋଧହୁଏ ସାତ ଆଠଦିନ ପରେ ଦେଖାହେଲା ଆଉ ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ସହୃଦ । ମୋତେ ଖୋଜି ଖୋଜିଯାଇ ସେ ଅଫିସରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ ଅବଶ୍ୟ, କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତ କାମ ଦାମ ଛାଡ଼ି, ବନ୍ଧୁ ପାଇଁ ଏତେ ବାଟ ଦଉଡ଼ି ଆସିବା ପରି ବନ୍ଧୁ ଆମର ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ନିରାଶ ପହଞ୍ଚି କହିଲେ “ଗୋଟାଏ ପିରାଅସ କଥା ଅଛି । ଟିକି ବାହାରକୁ ଆ” । ମୁଁ କହିଲି “ଏଇଠି କହୁନୁ ।” ସେ କହିଲା “ନା ବାହାରକୁ ଆ ।”

ସେ କହିଲା “ନା ବାହାରକୁ ଆ ।”

ବିଜ୍ଞାନୀୟ ବାହାରକୁ ଆସିଲୁ, ଅଫିସ ସାମନା ଗଛମୂଳ ଠିଆ କରାଇ ସେ ମୋତେ ଗୋଡ଼ରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥରେ ଚାହିଁଗଲା । ତା ପରେ ଗୋଟାଏ ତାହାଲା ମୁହଁରେ କହିଲା “ଟିମା, ତୁ ଗୋଟାଏ ଜିଆ” । ମୁଁ ଟିକିଏ ଭାବୁଥିଲି ଯାଇ ନିଜକୁ ଚାହିଁଲି ଓ ଦଳ ଭାବରେ ନିଜକୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ କରି ସାରିବା ପରେ ମୁଁ ସେ ଜିଆ ନୁହଁ ଏହା ଛାଡ଼ି କରି ସାରିବା ପରେ ପଚାରିଲି “ମାନ ?”

“ମାନେ ତୁ ଗୋଟାଏ ମେରୁଦଣ୍ଡୀୟ ପ୍ରାଣୀ ।”

ମୁଁ ଚାହିଁଲି ସୁନ୍ଦର ପାଗଳ ହୋଇଯାଇଛି, ନ ହେଲେ ମୋ ପରି ଗୋଟାଏ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଣିଷର ଏହା ହାତ ବଢ଼ିଛି ମେରୁଦଣ୍ଡକୁ ଦେଖି ମଧ୍ୟ ସେ ଏମିତି କହୁଛି କେମିତି ? ସେ ସେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅର୍ଥ ରଖି କଥା କହୁଛି ମୁଁ ଚାହିଁବି କେମିତି ? ତେଣୁ ପୁଣି ଥରେ ପଚାରିଲି “ମାନ ?”

“ମାନେ ତୋର ନିଜକୁ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ । ଖାଲି ପର କଥାରେ ଉଠି ବସି ହେଉଛି, ନିଜ ଝିଅସନ ନେଇ ପାରୁନୁ । ସବୁବେଳେ ଅପରର ମୋମତ ଦାବି କରିବାକୁ ହେଉଛି ? କଥା କିଛି ନ କହି ଏମିତି କଥା ବାହାରରେ ମୋତେ ଭାରି ଚିଡ଼ି ମାରିବୁ, ତେଣୁ ମୁଁ ରାଗିଯାଇ ପଚାରିଲି “ତୁ ମୋ ଗାଳି ଦେବାକୁ ଡାକିବୁନା କୌଣସି କଥା କହିବାକୁ ଡାକିବୁ ?”

ତୁ ସେ ବିଷୟର କାହିଁକି ଭାବିବେଳୁ ? ତୁ ଗୋଟାଏ ନିହାତି ଫୁଲ । ମୁଁ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ଉଠିଲି । ହଜାରେ ଥର ଚାହିଁଲି ସେଇ

କଥାଟା । କନ୍ୟା ତମର ଏତେ ଲକ୍ଷ୍ମୀରଖି କାହିଁକି ? ତା ଉଡ଼ା ଫେରିଲି
 ପେଶିନ ରହିଛି । ସେ ବିଷୟ ନେଇ ପା ତା ଲୋକ ସାଙ୍ଗରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା
 କରିବାକୁ ମୁଁ ନାଗଲ । ତେଣୁ ମୋ ଦେହର ସାମନ୍ତବାଦୀ ରକ୍ତ
 ଗରମ ହୋଇଉଠିଲା । ମୋର ସ୍ୱାଦୁରସମାନ ଯେ ଦିନ ଓଡ଼ିଶାର ବିଜୟ
 ବାହନୀ ପରିଗଣିତ କରୁଥିଲେ ସେନାପତି ଶ୍ରୀବତ୍ସର ସେ କଥା ମନ ପଡ଼ି ଲୋମ
 ଟାଙ୍କୁରି ଉଠିଲା । ଶିବରାତ୍ରିକ ଠିଆ ହୋଇଗଲା ! ମୁଁ ସିଧା ହୋଇ ଛୁଡ଼ା
 ହୋଇଗଲା । ମୁହଁ ଫଳିଯାଇ ହାଣ୍ଡି ଚିରି ହୋଇଗଲା । ଦେହ ହାତ କଠିନ
 ହୋଇ ଆସିଲା । ଗୋଟାଏ ପାଖ ଲୁ (ଗାଁ ପାଖ ବୋଧହୁଏ) ଟିକେ କୁହୁତ
 କରି କହିଲା (ଗମ୍ଭୀରୀସ୍ୱରରେ) ।

“ସତ୍ୟ ସ୍ୱାମୀ ! ତୁ ଗୋଟାଏ ଉତ୍ସାହୀ ଜାଗାରେ
 ଆସାତ କର । ତାଳ ପରିଶ୍ରମ ବିଷୟ ହେବ । ତୋର ଯଦି ଅନ୍ୟ
 କିଛି କଥା କହିବାକୁ ଥାଏ ତେବେ କହ । କିନ୍ତୁ ଏ ବିଷୟରେ ତୋ ସହିତ
 ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ମୁଁ କମା ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହେଁ ।”

ସରୋଜ ଟିକିଏ ଡରିଗଲା । ଶକ୍ତିଗଲା କହିଲେ ଠିକ୍ ହେବ
 ବୋଲି । ଡରିବ ନାହିଁ ? ଏ ବୁଦ୍ଧିଆ ଟଙ୍କା କଣ ଆଜିକାର ? କଥା ଅଛି
 ମୋର ଜେଜେ ବାମାଙ୍କ ଗୋଟିଏ ଆଖିର ଗୁହାଣୀରେ ଲୋକେ ମୁକ୍ତ ।
 ଯାହାଥିଲେ ଆଉ ମୋର ବାଳ୍ୟାଂଶର ଗୋଟାଏ ଲେଖିଟୋକା ଡରିଯିବ
 ନାହିଁ ।

ସେ ନରମ ହୋଇ କହିଲା, “ନା ନା, ତୁ ମୋତେ ଭୁଲ୍
 ବାହୁ । ତୋ ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ କଲି କରିବାକୁ ଆସିଲି । ମୋର ଗୋଟାଏ
 ଅପିଲ୍ ଅଛି ।”

ତାକୁ ନରମ ହୋଇଯିବାର ଦେଖି ମୋର ରାଗ ଉଠିଗଲା ।
 ଅସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତିହତୀକୁ ଆସାତ କରିବା ଆମ ରକ୍ତରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଗମ୍ଭୀର
 ମୁହଁରେ ବିଜୁଳି ପରି ହସକୁ ଟିକେ ମାଣି ଦେଇ କହିଲା
 “କହ” ?

“ସେ ଝିଅଟାକୁ ତୁ କାହିଁକି ହତ୍ୟା କରୁଛୁ କହିଲୁ ?”

“କୋଉ ହିଅ ?” କୌଣସି ହିଅକୁ ହତ୍ୟା କରିବା ଦୂରର କଥା ମୁଁ କୌଣସି ମାଛ , ଏମିତିକି ଓଡ଼ିଶାକୁ ମଧ୍ୟ ହତ୍ୟା କଲେ କାନ୍ଦ ପକାଏ । ତଥାପି ଏ ଗୋଟାଏ ଭୟଙ୍କର ଅଭିଯୋଗ କରୁଛି କେମିତି ?

“ସେଇ ହିଅ ମ ? ବୁଝି ପାରୁନୁ କେମିତି ?” ମୁଁ ବୁଝି ପାରିଲି ।

“କିନ୍ତୁ ମୁଁ ତ କିଛି କରିନି ?”

“କରନ୍ତୁ ଆଉ କ’ଣ ? ସେ ତୋତେ ଭଲପାଇ ବସିଛି ।”

“ସେଥିରେ ମୁଁ କରିବ କ’ଣ ? ଆଉ ତା ଛଡ଼ା, ସେଥିପାଇଁ ଯେ ତାକୁ ମୁଁ ମାରି ପକେଇବି ଏମିତି ଅମୂଳକ ଧାରଣା ତୋ ମନରେ ଜନ୍ମିଲି କେମିତି ?”

“ଆବେ ବୋକା ଭଲ ପାଇବା ମାନେ ମରିବା ।”

ମୁଁ ବୋକା ହୋଇପାରେ, ଭଲ ପାଇବାମାନେ ଯେ ମରିବା ନୁହେଁ ଏଇଟା ମୁଁ ହଲପ କରି କହିପାରେ । ବିଶ୍ୱାସ ନ ହେଉଛି ତ ଭ୍ରାନ୍ତିକାଷ ଆଶୁନୁ ଦେଖେଇବ ।

“ତୋତେ ଯେ ହିଅମାନେ କେମିତି ଭଲ ପାଆନ୍ତି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ ।”

ମୁଁ ବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲି । କିଛି ସମୟ ଭାବିଲା ପରେ ଯେ କେଉଁଠି ଗୋଟାଏ ପଡ଼ିଥିଲା ହିଅମାନେ ବୋକା ସ୍ତ୍ରୀ କରନ୍ତି, ବୋଧହୁଏ ସେଇଆ ହୋଇଥିବ ।”

“ହୋଇଥିବ ନୁହେଁ ଏ କ୍ଷେତ୍ରେ ଏଟା ନିଶ୍ଚିତ ।”

“ଆଉ ଗୋଟାଏ ବହିରେ ପଢ଼ିଥିଲା ଯେ ମୋପର ପଥକର ମେଣ୍ଟାହୁଆ ପରି ବୁଲୁଥିବା ଅବବାହିତକୁ ଦେଖିଲେ ହିଅମାନଙ୍କର ବାସ୍ତବ-ମନତା ଜଣେ ସେମାନେ—”

“ତୋ ପକ୍ଷରେ ସବୁକିଛି ସମ୍ଭବ !”

“ଆହୁରି ଜଣେ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱବିଦ୍ଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଶୁଣିଥିଲି ଯେ

“ତୋ ପରି ଗୋଟାଏ ଅପଦାର୍ଥ, ମନୁଷ୍ୟସ୍ଥାନ ପ୍ରାଣୀକୁ ଗୁଞ୍ଜୁଣୀ ମୁଠାରେ ମନୁଷ୍ୟ କରିବାକୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରବଳ ପିପାସା ଜନ୍ମ—ଏଇଆ ନା ?

“ନା, ଠିକ୍ ଏଇଆ ବୁଝୁଛି ।”

“ତେବେ ?”

“ଅନେକଟା ସେଇ ଧରଣର । ସେ କହିଥିଲେ ନାଶ ଜାତିଟା ବହୁ-ଦିନୁ ପୁରୁଷଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅତ୍ୟାଚାରଣ ହୋଇ ଆସୁଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ଶେଷକାଳ ପ୍ରତି ଏକ ପ୍ରବଳ ବିଦ୍ରୋହ ବଢ଼ି ଆସୁଥାଏ ତାଙ୍କର ଅବଗତନ ମନରେ । ସେଇଟା ଶେଷରେ ରଣଚଣ୍ଡୀ ରୂପରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଏଇ ରଣଚଣ୍ଡୀକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ହେଲେ ଦରକାର ପଡ଼େ ଏକ ନିଶ୍ଚୟ ପୁରୁଷ ଯେ କି ପ୍ରତିବାଦ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ । ସେଥିପାଇଁ ଯୋଉ ନାଶମାନଙ୍କ ଦେହରେ ଏଇ ରଣଚଣ୍ଡୀର ଅଂଶଟା ବେଶିଥାଏ ସେମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ପୁରୁଷକୁ ବେଶି ଭଲପାଆନ୍ତି ।”

“ସ୍ଥିତ ସେ କଥା । ତୁ କଣ କହୁଛୁ କହିଲୁ ?

“କୋଉ ବିଷୟରେ ?”

“ଦେଶ, ତୋତେ ସାବଧାନ କରି ଦେଉଛି । ପୁଣି ଯଦି ଏମିତି ଜାଣି ଅଜଣା ଢଙ୍ଗ ଦେଖାଇବୁ ତ ଠାଏ କରି ଟେକିଟେକି ଦେବ ।”

ମୁଁ ତୋକ ଚିଲିଲି । ଫୁରିଲା ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟଟା ବେଶ୍ ଗଠନ କରିଛି । ସାରିବାଦୀ ସାଲସା ଉପରେ କହ ସିଂହ ସାଙ୍ଗେ ଲଢ଼ାଇ କରୁଥିବା ଛବିଟା ପରି ।

“ମୁଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।”

“କିନ୍ତୁ...?”

ମୁଁ ତରଳିଗଲି ଏ କଥାଟା ଶୁଣି ଯେତେ ଯାହା ହେଉ, ଜଣେ କାହାଲେ ବିଶେଷତଃ ନାଶ, ପୁଣି ବିଶେଷତଃ ଯୁବକ; ଆତ୍ମ ସତ୍ୟ କରି ପାରୁ । ମୋର ପୁରୁଷପୁରୁଷମାନେ କେତେ ଯୁଦ୍ଧ କରି ଏମିତିକି ପ୍ରାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଦେଇ ନାଶର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ଅନ୍ଧର ପ୍ରତାପରୁଦ୍ରଙ୍କ ସମୟରେ—
ଆଉ ସେ କଥା । ପରେ କହିବ । ହଁ ମୁଁ ତାଙ୍କର ଉତ୍ତର ପୁରୁଷ ହୋଇ
ଜଣ ଝିଅର ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ପାରିବି ନାହିଁ, ଦୋର ଲଜ୍ଜାର କଥା ।
ମୋର ବଂଶ ଓ ମୋର ପୁରୁଷଭର ଅପମାନ ।

ମୁଁ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହିଲି “ସେ ଯାହା ହେଉ, ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ
ଲୁହ ପୋଛିବାକୁ ମୁଁ ପ୍ରାଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସର୍ଜନ ଦେବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି”
ସୁନ୍ଦରୀ ଆହୁରି ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ କହିଲେ “ସାବାସ୍, ମୁଁ ତ ତୋଠାରୁ
ଏଇ ଉତ୍ତର ଆଶା କରୁଥିଲି ।”

ତାପରେ ସେ ଏ ବିଷୟରେ ଗୋଟାଏ କିଛି ନିଶ୍ଚିତ କରିବାର
ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ବଦାସ୍ ନେଲା । ତା ଯିବାର କିଛିଦିନ ହୋଇଗଲା ।
ଦିନ ଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋର ଉତ୍ତେଜନା ବି ଧୀରେ ଧୀରେ କମିଗଲା ।
ଶେଷକୁ ମୁଁ ଭାବିଲି, ଇସ୍ ସାମାନ୍ୟ ଉତ୍ତେଜନା ଫଳରେ ମୁଁ କେମିତି
ଏକତରଫତ ଗୋଟାଏ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ବସିଲି । ମନେ ମନେ ପତ୍ରସ୍ତୁଲି ବି ।
ଇଆଡ଼େ ଡର ମାଡୁଥାଏ । ସୁନ୍ଦରୀ ଯଦି ପୁଣି ଆସେ ।

ଏମିତି ସମୟରେ ଗୋଟାଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଘଟଣା ଘଟିଲା ।
ଶ୍ରେୟନରେ ଦିନେ ବୁଲୁ ବୁଲୁ ଦେଖିଲି ସୁନ୍ଦରୀକୁ । ବେଙ୍ଗ ପାଣି ଭିତରକୁ
ଡ୍ରାଇଭ ମାରିଲାପରି ମୁଁ ଓଡ଼ିଂ ରୁମ୍‌କୁ ଡ୍ରାଇଭ ମାରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା
କଲି ବେଳକୁ ଦେଖିଲି ସୁନ୍ଦରୀ ମୋତେ ଲଢ଼ୁଛି । ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ
ରୁହଁ ନ ରୁହଁଇ ପରି ଗୋଟାଏ ବହୁ ବସ୍ତ୍ରାମ୍ଳ ଧରି ଏକମୁହାଁ ଗଗହୁଆଡ଼େ
ଚାଲିଛି । ମୁଁ ଫୁବ୍‌ସ ହୋଇ ଛୁଡ଼ା ହୋଇଗଲି; କିନ୍ତୁ ସେ ମୋତେ
ଏକଦମ୍ ଉପେକ୍ଷା କରି ଚାଲିଲେ । ଏମିତି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖି ମୁଁ ମନେ
ମନେ ଭାରି କୌତୁହଳୀ ହୋଇ ଉଠିଲି । କଥା କଣ ? ପରେ ଭାରି ବିଶ୍ୱସ୍ତ
ସୁନ୍ଦରୀ ଶୁଣିଲି ଏକଥା ।

ମୋଠାରୁ ବଦାସ୍ ନେବାର ପରଦିନ ସେ ଯାଇଥିଲା ତାଙ୍କ
ଦରକୁ । ଯାଇ ପହଞ୍ଚି ହସ ହସ ବଦନରେ (ନଂସଦୂତ ପରି) ସେ ଯେମିତି
ଆରମ୍ଭ କରୁଛି “ଟିମା ସାଙ୍ଗରେ—” ସିଆଡୁ ଶ୍ରୀମତୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀ (ନା କମଳିନୀ ?)

ଦେଖା ଛୁଡ଼ିଲେ ଗୋଟାଏ ଦୁଃକାର, “ଖବରଦାର କହିଦଉର ତାଙ୍କ ନାଁ
ମୋ ପାଖର କହିବେ ନାହିଁ ।”

ସେ ମନେ ମନେ ଭାବିଲା ଏଟା ତ “କୃଷ୍ଣ ନାମ ଆକାଠାରୁ ମୋ
ଶ୍ରବଣେ ନ ଶୁଣାଇବଟି କେହି ଗୋ” ଭାବ ଦୁହେଁ, ପୁରାପୁର “ମେନନଙ୍କ
ନାଁ ଫିପାଲିନୀ ଆଗେ ନ ଶୁଣାଇବାଟି କେହି ଗୋ” ଭାବ । ତେଣୁ ସେ
କିଛି ସମୟ ରୁପ୍ ରହି କହିଲା “ମୋଟେ ଦୁଃଖ”

“ଏକଦମ୍ ଦୁଃଖ”

“କାହିଁକି ?”

“ଆଦୂର ପରୁରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ଯେ ସାମାନ୍ୟ ଯୌତୁକ ଲୋଭରେ
ମୋ ପରି ହିଅନ୍ତୁ ବାହା ହେବାକୁ ନାହିଁ କଲେ—”

“କିନ୍ତୁ—”

“ବୁଝ କରନ୍ତୁ ।” ତମ୍ଭ ସାପ ପରି ସେ ଫଣା ଟେକିଲେ ।
ଟେବୁଲ ଉପରେ ଗୋଟାଏ ବାଧା ମାରିଲେ ।

ସୁରେନ୍ଦ୍ର ଏକାବେଳେକେ ବଦଳିଗଲା ।

“ସେ ବଜାଲା ।”

“ମହା ବଜାଲା ।”

“ସେ ଟଙ୍କା ଲୋଭା ।”

“ଭାଷଣ ମାରାତ୍ମକ ଭାବରେ

“ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ନାହିଁ ।”

“ଜମ୍ମା ନାହିଁ ।”

“ତାଙ୍କର ନିଜତ୍ବ ନାହିଁ ।”

“ଠୋପ୍‌ପେ ନାହିଁ ।”

“ସେ ଶୂର ।”

“ସେ ଉକାସ୍ତତ ।”

ଏମିତି ଦେଖାଏ ଖଣ୍ଡେ ଗାଳିଦେଇ ସାରିବା ପରେ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ବନ୍ଧୁ ଆଲମାସ ଖୋଲି କିଛି ଖାତା ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ କରୁଡ଼ ଦେଲେ । ସୁନ୍ଦର ପରୁରାକୁ ସାହାସ ଦେଉନଥାଏ ସେ ଗୁଡ଼ା କଣ ? ସେ ସେମିତି ଫି, ଫି, ହୋଇ କହିଲେ ‘ହେଲ ଦେଖନ୍ତୁ, ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ପ୍ରବନ୍ଧ । ଆଧୁନିକ ସମାଜରେ ଯୌତୁକ ପ୍ରଥା । ଏଇଥିରେ ମୁଁ ଏଇ ପ୍ରଥା ସମ୍ମାନରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଭାବରେ ଆବଲମ୍ବନା କରୁଛି । ଏଇଟା ହେଲା ଉପନ୍ୟାସ ‘ବ୍ୟର୍ଥ ସ୍ୱପ୍ନ’ କେମିତି ଗୋଟାଏ କୁମାରୀ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ସ୍ୱପ୍ନ କେତେଟା ଟଙ୍କା ପାଇଁ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଏ ତାର ଏକ ଜୀବନ୍ତ କାହାଣୀ ।’

‘ଚିତ୍ତାର ।’

‘ଆଦୁର ଦେଖନ୍ତୁ । କେଇଟା କାବ୍ୟଗ୍ରନ୍ଥ । ‘ଦୁଃଖିନୀ ଚମ୍ପୀ’ ଗାଁର ଝିଅ ଚମ୍ପୀ । ସରଳ ସୁନ୍ଦର ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ବାଳିକା । ଏଇ ଯୌତୁକ ପାଇଁ ତାର ଦବାଦ ହୋଇ ପାରିନି । ଶେଷକୁ ସେ କେମିତି ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରୁଛି ତାର ଏକ କରୁଣ କାହାଣୀ ।’

ସୁନ୍ଦର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଡେବା ଉପରେ ।

ଆଉ ଏଇଟା ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ “ନାୟିକା” । ଯୋଉଥିରେ ମୁଁ ଦେଖିଲି ଯେ ଆଜିକାର ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଯୁଗରେ ନାରୀ ଆଜି ପୁଣ୍ୟବସ୍ତୁ ନୁହେଁ—ତାର ମଧ୍ୟ ଅଫିସ୍ ଅଛି—ସମାଜରେ ତାର ମଧ୍ୟ ଦାବୀ ଅଛି—ସେ ପୁରୁଷର କ୍ଷୀତିନିକ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଚାହୁଁନା—ସେ ପୁରୁଷର ଶିଆଲର ସାମଗ୍ରୀ ନୁହେଁ । ଏଇ ଗଳ୍ପର ନାୟକ ଓ ନାୟିକା ମଧ୍ୟରେ ପିଲାଦିନରୁ ଚାହିଁ ଆସିଛି ନିବିଡ଼ ଭଲ ପାଇବା । ପରସ୍ପର ପରସ୍ପରକୁ ଗଭୀର ଭାବରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାନ୍ତୁ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଏହି ଭାବର ଫେସର ପ୍ରାଚୀର ପରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛି ନାୟକଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ବଶଭାବନା ଓ ଯୌତୁକର ଆକାଂକ୍ଷା, ଶେଷରେ ଦବାଦ ଭଳି ପାଇଛି । କିନ୍ତୁ ନାୟିକା ଏଥିରେ ହସିଯାଇନି । ସେ ପାଠ ପଢ଼ିଛି । ଡାକ୍ତରଣୀ ହୋଇ ଦେଶରେ ଗରବଙ୍କ ସେବା କରି ପ୍ରଭୁର ନାଁ ଅର୍ଚ୍ଚନା କରୁଛି । ଶେଷରେ ସେ ଯେଉଁ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଡାକ୍ତରଣୀ ନାୟକର ପିତା ସେଇ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ଅଣ୍ଟା ନିଅନ୍ତୁ ଏକ ଗର୍ଭର

ଶେଷର ଆନନ୍ଦ ହୋଇ । ନାହିଁକା ତାର ପ୍ରାଣପଣ ସେବାକର ତାକୁ
ମୃତ୍ୟୁମୁଖରୁ ଫେରାଇ ଆଣିଛି । ପରଶେଷରେ ସେ ନିଜର ଭୁଲ ପାଇଁ କ୍ଷମା
ମାଗିଛନ୍ତି ଓ ତାକୁ ବୋହୂ କରି ଆଣିଛନ୍ତି ନିଜ ଘରକୁ ।

ଏ ଭିତରେ ମୁଁ ଦେଖେଇ ଦେଇଛି ଯେ, ବିବାହଟା ନାହିଁ
ପକ୍ଷରେ ଆଜିକାଲି ବଢ଼ିକଥା ନୁହେଁ । ସେ ନେତ୍ରୀ ଯାଇପାରେ, ଲୁହାଝରେ
ବି ଯୁଦ୍ଧ କରିପାରେ ।

ତା ପର ଶୁଣାଯାଏ ଯେ, ସୁରେନ୍ ସେ ବହିରୁଡ଼ାକ ପଡ଼ି ଏମିତି
ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇଗଲା ଯେ ମୋ ନାଁ ଶୁଣିଲେ ପରା ସେ ଦାନ୍ତ କଢ଼ିମଡ଼ି
କରେ ଓ ସୁବଧା ଦେଖିଲେ ମୋତେ ଅନ୍ଧାରୁଆ ମାଡ଼ ଦେବ ବୋଲି କହୁଛି ।
ଆଉ ସେଦିନ ସେଇ ବହିରୁଡ଼ାକ ନେଇ ସେ କଟକ ଆସିଥିଲା ଛପେଇବାକୁ ।
ଛପେଇଲୁଣି କି ନାହିଁ ଜାଣିନି କାରଣ ମୁଁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କିଛି ପାଇନି । ମୋ
ପାଖକୁ ଆଗେ ଆସିବା କଥା ନା ।

॥ ଲଭା ଦପାଳୀ ॥

ବେଳେ ବେଳେ ଏମିତି ସମୟ ଆସେ ଯେତେବେଳେ କିଛି ଗୋଟାଏ ହେଲେ କାମ କରିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେନା । ନା ଶୋଇବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ, ନା ପଢ଼ିବାକୁ । ଗୀତ ଗାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏନା—ଗୀତ ଶୁଣିବାକୁ ବଢ଼ିଷ୍ଟା ଆସେ । ଲେଖିବାକୁ ବସିଲେ କଲମ ହାତରୁ ଖସିପଡ଼େ—ଭାବବାକୁ ବସିଲେ ଟିଅ ଛୁଣିଯାଏ । ଖାଲି ଆଳ ମାଳକା ଭାବନା ଗୁଡ଼ିକ ଶୀତ ଆକାଶର ଦରଦର ଛୁଣି ମେଘ ଭଳି ଉଡ଼ି ଆସନ୍ତି, ଦଣ୍ଡେ ରହି ପୁଣି ଘସିଯାଆନ୍ତି । ସବୁ ଯେମିତି ବେସୁର—ରକ୍ତାଗ୍ରାସ । ମୋଟ ଉପରେ କିଛି ହେଲେ ଭାବ ବି ହୁଏନା । ଅକାରଣରେ ମନଟା ବେଦନାଭର ହୋଇଉଠେ । ଅକାରଣ-ଟାରେ ଖାଲି ନିଜ ଉପରେ ବଢ଼ିଷ୍ଟା ଆସେ । ଜୀବନ ପ୍ରତି ବଶ୍ୱାସ ଆସେ । ସବୁଠୁ ନିଶି ଅସହ୍ୟ ଲାଗେ ସେତେବେଳେ, ସେତେବେଳେ ଆମେ ଏହାର କାରଣ କିଛି ଖୋଜି ପାରୁନା । ଛୁଟିପିଟି ହୋଇ ଆମେ କାରଣ ଖୋଜୁ ତା’ର ପ୍ରଶ୍ନକୁ ଲମ୍ବ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ନିଦାନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ । କିନ୍ତୁ କିଛି ହୋଇ ଉଠେନା— । ନିରୁପାୟ—ଏକାବେଳେକେ ଅସହାୟ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼େ ଏଇ ଦୁର୍ଯ୍ୟାଗ ଅବସ୍ଥା କଟିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ଗୋଟାଏ ଠିକ୍ ଏଇମିତି ଗୋଟାଏ ଅବସ୍ଥାରୁ ମୋ କଥାଟାର ଆରମ୍ଭ ।

“ଲଭା ଦପାଳୀ ମୁଁ—ଞ୍—ଞ୍—ଞ୍—ଞ୍” ପଦଟାଏ ପୂର୍ବ ମନେ ପଡ଼ୁନି । ‘ବାସ୍ତବିକ୍ କିନ୍ତୁ ଗୀତଟା ଭାରି ଚମତ୍କାର ହୋଇଛି । କିଏ ଲେଖିଛି ? ଜୀବନ ବାବୁ ନା ହୁଁରୁ ଭାବ ? ଠିକ୍ ମନେ ପଡ଼ୁନି ।

ହଁ ମନେ ପଡ଼ୁଛି—‘ଲଭା ଦପାଳୀ’ ମୁଁ ମୋତେ ଦିଅ ଧେଉଁ, ତା’ପରେ କ’ଣ : କେଜାଣି ? କିନ୍ତୁ କି ସୁନ୍ଦର କରି ଗାଇଥିଲା ସାଗରିକା । ଏତେ ମଧୁର କଣ୍ଠ—ଏତେ ଲଳିତ ତାର ସ୍ୱର । ଥରେ ଶୁଣିଲେ ଭୁଲିହୁଏନା । ମନ୍ଦର ଭିତର ପୂଜକର ଉଚ୍ଚ ସ୍ୱରର ପ୍ରାର୍ଥନା ଯେମିତି ବାର ବାର ଫେରି ଆସି ଶେଷରେ ଗୋଲେଇ ହୋଇ ମିଶିଯାଏ ଖାଲି ଗୋଟାଏ ଓଁ କାରରେ...

ସେମିତି ଏ ଘୂର । ହୃଦୟର ପ୍ରତି କୋଣରେ ବାଜି ଫେରି ଫେରି ଆସି ପ୍ରତି-
ଧ୍ବନିତ ହୁଏ ଖାଲି ଗୋଟିଏ ରାଗରେ—ଗୋଟାଏ ମୁକ୍ତ ନାରେ । ଯେଉଁଠିରେ
ଥାଏ ମାଦକତା— ନିଜକୁ ଭୁଲି ଯିବାର ମାଦକତା । କାଳର ଅନ୍ଧର ଗୁଡ଼ିକ
କବି ହୃଦୟର ଯେଉଁ ଗୋପନ ଦରଦ ନିଜ ଭିତରେ ଲୁଚାଇ ରଖେ,
ସେଗୁଡ଼ା ସେମିତି ଠିକ୍ ସେଇ ଭାବ, ସେଇ ଛନ୍ଦ ନେଇ ପୁଣି ଫୁଟି ଉଠିଛି
ତା’ର ସୁରର ନୃତନ ଅମୃତର ସ୍ପର୍ଶରେ । ଖଜ ସେପରି ଜୀବନର ସତ୍ତାକୁ
ନିଜ ଭିତରେ ଗୁପ୍ତ ରଖି ଆଶାୟୀ ନୟନରେ ଚାହିଁଥାଏ ନୂତନ ଆଶାତର
ସ୍ପର୍ଶକୁ—ଠିକ୍ ସେମିତି ।

ସାଗରିକା । କାଳୀ ପେତଙ୍ଗ ସାଗରିକା । ଉମାଞ୍ଜମା ଆଖି ।
ବଡ଼ବଡ଼ ଦାନ୍ତ । ଇସ୍ କି କଦର୍ଯ୍ୟ ଚେହେରା । ଏମିତି ଝିଅ ଯେ ପୃଥିବୀରେ
ଅଛନ୍ତି ତାକୁ ଦେଖିବା ଆଗରୁ ମୋର ଧାରଣା ନଥିଲା ।

ପ୍ରସଙ୍ଗ ମହାପାତ୍ର, କେଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା । ସତେ ସେମିତି କିଏ
ଭୁଲି ଦେଇ ଆଜି ଦେଇଛି ତା’ ରୂପଟାକୁ । ନାଲି ନାଲି ଓଠର ପାଖୁଡ଼ା—
ଧଳା ଧଳା ଦାନ୍ତର ସମାନ୍ତରାଳ ରେଖା । ସଜଳ ଜଳଦ କଳା ଡୋଳା—
ଭସା ଭସା ଆଖିର ଚାହିଣା । ରଜତଂସୀର ଗତି ମୟୂରର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ନେଇ
ଦେଖିଲା ମାତ୍ରେ ହିଁ ମନଟା କପରି ମରୁଆଲୁ ହୋଇଉଠେ ।

ତୁମରି ସେ ପୁଷ୍ପଧନୁ ଖାର ଫେରେ ନାହିଁ—ବୁଲୁବାବୁଙ୍କ ଲେଖା
ବୋଧହୁଏ । ଅତି ସତ୍ୟ ଏ “ପୁଷ୍ପଧନୁ ଖାର” ଆଦମ ଯୁଗରୁ ଆଜିଯାଏ
ସୁଦ୍ଧା କେବେହେଲେ ଫେରିନି—ଆଉ ଫେରିବନି ମଧ୍ୟ ।

ହାୟ ବରୁଣ ସାଗରିକା ।

ପୁଷ୍ପଧନୁର ଖାର ଯେ ତମର ନାହିଁ । ଶୂନ୍ୟ ଭୂମିରେ କାହାକୁ
ନେଇ ଶର ସଜ୍ଜାନ କରିବ ?

ଗୀତଟା ସେଇଥିପାଇଁ ଏତେ ପ୍ରାଣବାନ୍ ହୋଇଉଠେ ତା’ର
କଣ୍ଠରେ । ତା’ର ଭାବନା, ତାର ମନର ଅବକଳ ଗୁପ୍ତ ଏଇ ଗୀତର
ମାଧ୍ୟମରେ ହିଁ ସେ ଫୁଟିଥାଏ । ମନ ଗଡ଼ା ସୁର ଦେଇ ସେ ଗାଏନା—ମୋ ଗାଏ
ହୃଦୟର ଢଳିରେ ପ୍ରାଣର ପରଶ ନେଇ ।

ନିଜକୁ ସେ ବୁଝି ପାରିବୁ । ନିଜର ପ୍ରତିତ୍ୟକ ଅଂଶକୁ ବାହାରର ଆଖି ନେଇ ବୁଝି କରୁଛୁ । ସେଥିପାଇଁ ପାହାନ୍ତି ଆଲୁଅ ପରି ଛପି ଛପି ସେ ଆସି ଆଉ ଛପି ଛପି ଚାଲିଯାଏ ନୀରବରେ, ଗୋପନରେ । ବାହାରକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବାର ପ୍ରକାଶ ନାହିଁ—ପ୍ରକାଶ ବା ନାହିଁ । ଅଲଗା ରୂପର ପଦ୍ମ ଭିତରେ ଲୁଚାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ସୁରର ପଙ୍କଜକୁ ।

ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ । ଗୁଣ ହିଁ ମଣିଷକୁ ଅମର କରି ତୋଳେ । କେତେ କେତେ ମହା ମନାସୀ କେତେ ପ୍ରଜ୍ଞ ଏଇ କଥାଟାକୁ କହିଯାଇଛନ୍ତି । କଥାଟା ସତ—ନିରାଟ ସତ । କିନ୍ତୁ ‘ବର୍ତ୍ତମାନ’ରେ ତାର ମୂଲ୍ୟ କ’ଣ ? ଭବିଷ୍ୟତରେ ଗୁଣୀ ପୁରୁଷ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ହେବାପାଇଁ ଅମୂଲ୍ୟ ମଣିଷ ଜୀବନର ସଂଶ୍ଳେଷ ମୁନର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ାକ ଯଦି ଗୁଣର ଜେରରେ ଜଳ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯାଏ କି ଲାଭ ସେ ଗୁଣରେ ?

ଅଜ୍ଞାତ ଚାଲିଯାଇଛି । ଭବିଷ୍ୟତରେ ବା କି ବର୍ତ୍ତମାନ ? ଆଉ ଯେ ମଣିଷ ଜୀବନ ନୂତନ ରୂପରେ ପୃଥିବୀ ଉପରକୁ ଫେରି ଆସିବ ତା’ର କି ସ୍ଥିତି ଅଛି ? କିଛି ଠିକ୍ ନୁହେଁ—କିଛି ସ୍ଥିର ନୁହେଁ—ବର୍ତ୍ତମାନ ହିଁ କେବଳ ସତ୍ୟ । ଯାହାକୁ ଅନୁଭବ କରିହୁଏ—ଉପଭୋଗ କରିହୁଏ ।

କିନ୍ତୁ ଏଇ ‘ବର୍ତ୍ତମାନ’ ତା’ର ବି ତା’ ଜୀବନରେ କିଛି ମାନେ ନାହିଁ । ତା’ର ରୂପ ନାହିଁ । ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ନିଜଟିର ଯାହା ଚାହୁଁନା କାହିଁକି ପୁରୁଷ ଚାହେଁ ପ୍ରଥମେ ନାଶ ଦେହର ରୂପ । ରୂପଟାହିଁ ତା’ ନିଜଟିରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ କିଛି ।

କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ସତ ନୁହେଁ ବୋଧେ କଥାଟି । ଏଇତ ଖରେଲ ଆତ୍ମରୂପ ବାହାରେଲ ଠିକ୍ ସାଗରିକା ପରି ଗୋଟିଏ ଝିଅକୁ । କିଛି ଟଙ୍କା ଲୋଭରେ ବ ନୁହେଁ ଶୁଦ୍ଧମତ ପ୍ରେମକରି ।

ଗୋଟାଏ ଝୁଙ୍କ । ଗୋଟାଏ କିଦ୍ । ଗୋଟାଏ ଫଲ୍‌ସ୍‌ ଖାରଜ । କଣ୍ଠାର ଅବସ୍ଥାରେ ଯେମିତି ଗୁରୁଜନମାନେ ଯେଉଁ କଥାଟାକୁ ମନା କରିଥାନ୍ତି ଠିକ୍ ସେଇଟାକୁ ହିଁ କରିବାକୁ ବେଶି ଇଚ୍ଛା ହୁଏ—ଏବଂ କରାଯାଏ ମଧ୍ୟ, ଠିକ୍ ସେଇପରି ଏ କଥାଟା ।

ଆଜି ଯଦି ପ୍ରଭାତ ମହାପାତ୍ର ପ୍ରେମର ଅଞ୍ଜଳି ଧରି ଖଟିଲେ, ଆତ୍ମୀୟ ପାଖରେ ଛିଡ଼ା ହୁଏ ସେ କ'ଣ ତାକୁ ଫେରାଇ ଦେଇ ପାରିବ ? କେବେ ନୁହେଁ । ସେ ଶକ୍ତି ତା'ର ନାହିଁ । ଯଦି ବା ସମାଜର ନିୟମ, ବାହାର ଲୋକଙ୍କ ନାନା ପ୍ରକାର ନିନ୍ଦା ଅପମାନ, ବଦନାମ । ପରିଶେଷରେ ମରଣୀତା ଔଷଧିର ଆତ୍ମହତ୍ୟା ବା ସମ୍ଭାଷଣ କିଛି ଗୋଟାଏ ଅବସ୍ଥାକୁ ଡରି ତାକୁ ଫେରାଇ ବି ଦିଏ ବାଣୀ ଜୀବନଟା ତା'ର ଅନୁତାପର ଅଶାନ୍ତତାର ଚିହ୍ନିତ ହୋଇ ଉଠିବ । ଯାହାକୁ ସେ କାହାର ନିନ୍ଦା ଅପମାନକୁ ନ ଡରି ସମସ୍ତ ବିପଦ ଆପଦକୁ ପଛରେ ପକାଇ ନିଜ ପାଖକୁ ଟାଣିଛି ସେତେବେଳେ ହୁଏତ ସେ ଚାହିଁବ ତା'ର ମୃତ୍ୟୁ ଆଉ ତା'ର ଅଜ୍ଞାତରେ ରହିବ ଗୋପନ ପ୍ରଣୟର ଅଭିସାର ।

ପ୍ରାତଃକ ନିୟମର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ରହିଛି । ସାଧାରଣ ସତ୍ୟ ହେଲେ ବି ହୁଏତ ଖଟିଲେ ଆତ୍ମୀୟ : ତାର ଗୋଟାଏ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ।

ସାଗରିକାର ଜୀବନରେ ଏମିତି ଗୋଟି କିଛି ଘଟନ୍ତା ନାହିଁ ? ମୁଁ ହେ ?

ସ୍ମୃତି କହୁଥିଲା ଯେ କୁଆଡ଼େ ମୋ ପ୍ରଶ୍ନସା ଭାରି କରେ । ସେଇଟା ଲାଗି ବରୁ ମହଲରେ ଯୋଉ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ମୁଁ ହୋଇଛି—ଛି—ଛି । ତାକୁ : ଦେଖିଲେ : ବାଟ ଭାଙ୍ଗି ଅନ୍ୟ ବାଟ ନେଇଯାଏ । କାଳେ ଯଦି କିଛି ସିଏ : ପରୁରହୁଏ ଓ ଆଉ କିଏ ଦେଖିନିଏ ତ ସବନାଶ । ମୁହଁ ଦେଖାଇ ହେବନି ବ' ଦିନ ଯାଏ । ତା' ଉପରେ ମନେ ମନେ ଭାଷଣ ବିରକ୍ତ ହୋଇଛି । ଲାଗି—ଗାଳି ଦେଇଛି—ତା'କୁ ତାଙ୍କି ଚିପି ମାରି ଦେବାକୁ ଲଜ୍ଜା ହୋଇଛି ।

ମନେ ପଡ଼ିଲେ ଏଇନା ଲଜ୍ଜାରେ ମୁଣ୍ଡ ତଳକୁ ହୋଇ ଯାଉଛି । ନିଜକୁ ଗାଳି ଦେବାକୁ ଲଜ୍ଜା ହେଉଛି : ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ସେ ତ କେବେ କିଛି ଚାହିଁନି । ମୁହଁ ଖୋଲି ଭଲକରି କଥା ପଦେ କହିନି । ତଳକୁ ମୁହଁ ଯୋଡ଼ି ସେ ଲୋପାଏ କ୍ଳାସ ଭିତରକୁ ଡିବା କମନ-ରୁମ୍ ଭିତରକୁ । କାହାର ସହିତ ତା'ର ସମ୍ପର୍କ ନାହିଁ—ନିହାତି ଏକାକୀ ସେ ।

କାହାର ପ୍ରତି ନିନ୍ଦା ନାହିଁ ଅପମାନ ନାହିଁ ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ । କେବଳ ତା'ର ନିଜ ପ୍ରତି ଓ ସେଇ ସୃଷ୍ଟି ଛଡ଼ା ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତା ଛଡ଼ା ।

ଗୋଟିଏ କୁରୁପ୍ତା ଝିଅର ପ୍ରଶଂସା ବି କ'ଣ କୁହା ଯିବ ?

ଇସ୍ କେତେ ମାତ୍ର ମନେ ହେଉଛି ନିଜକୁ ତା' ଭୁଲନାରେ । ହାତ ଧରି ଶମା ମାଗିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଛି ବର୍ତ୍ତମାନ ।

ମନେ ପଡ଼ୁଛି କଲେଜ ଜୀବନର ତା'ର ଶେଷ ଗୀତ ।

“ଲଭ୍ ଦିପାଳୀ ମୁଁ ମୋତେ ଦିଅ କମ୍ପା ଆଶ୍ୱାସ ଜଳବାର ।”

ଗାଞ୍ଜ ଗାଞ୍ଜ କାନ୍ଦି ପକାଇଥିଲା ସେ । ହୃଦୟ ଭିତରର ଉଦ୍‌ବେଳିତ ଲାଗି ସ୍ରୋତକୁ କେତେଦିନ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ଗ୍ରାମାଲଟ ପଥର ଦେଇ ଚପେଇ ରଖିବ ?

ସମସ୍ତେ ହସିଥିଲେ । ମୁଁ ବି । (କାନମୋଡ଼ି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଠାଏ ଠାଏ ଚଟକଣା ଦିଅନ୍ତା ନାହିଁ ।)

ଅଭଦ୍ର, କାମୁରୁଷ, ମାରମନା ଯେତେ ସବୁ ।

ଭଲ ହୋଇଯିବ ବୋଧହୁଏ ସେ । ବୋଧହୁଏ କାହିଁକି ନିଶ୍ଚୟ । ନିଶ୍ଚୟ ସେ ଭଲ ହେବ ।

କିନ୍ତୁ ଲାଭ ବା କ'ଣ ଭଲ ହୋଇ ? ତାଠୁ ବରଂ—ଧେର କ'ଣ ଯେ ହୋଇଛି ମୋର ?

ଥରେ ଚାହୁଁଥିଲି ମୋର ପାଇଁ ମରୁ । ନା, ସେ ମରିବନି—ମରିଲେ ହାରିଯିବ ଯେ । ଏ ହାରିବାରେ ଗୌରବ ନାହିଁ, କାରଣ ସେ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେଇ ମରିବ—ସମ୍ମୁଖ ଯୁଦ୍ଧରେ ନୁହେଁ ।

ସେ ବଞ୍ଚୁ—ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ବଞ୍ଚୁ । ଯୁଦ୍ଧ କରୁ ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଯେ ବହୁତ ଦିନ ମୃତ । ଯୁଦ୍ଧ କରିବାର ଶମତା କ'ଣ ଆଉ ଅଛି ?

ନା—ନା—ନା—ସେ ମରିନି ।

ଦିପାଳୀ ଲିଭିଛି ସତ କିନ୍ତୁ ତା'ର ସଳିତା ରହିଛି । ତେଲ ତା'ର ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଜଳବାର କ୍ଷମତା ତାର ଲେପ ହୋଇନି । ତାକୁ ଲିଭିବାକୁ ଦିଆଯାଇ ପାରେନା—ଆଉଥରେ ତାକୁ ଜଳେଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେ ଲିଭିଛି ଶଶିକର ପାଇଁ ।—ସୁନିଶ୍ଚଳନର ଅପେକ୍ଷାରେ ନୂତନ ଅଗ୍ନିର ପରଶ ପାଇ ସେ ହେବ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳମୟୀ । ସେ ଜଳିବ ।

କ'ଣ କରୁଥିବ ସେ ଏଇନା ?

ଟି. ବି. ସାନାଟୋରି—ଆମର ନିର୍ଜନ ପ୍ରକୋଷ୍ଠରେ ବାତାୟନ ଖୋଲି ବୋଧହୁଏ ଲୁହ ତାଳି ତାଳି ଗାଉଥିବ “ଲିଭି ଦିପାଳୀ ମୁଁ × × ×”

କାଲି ମୋ ଚଠି ପାଇଲେ ସେ କ'ଣ ଭାବିବ ?

॥ ଛାଇ ଆକ୍ରାନ୍ତ ॥

ସୀମା ଚିଠି ପାଇ ଶ୍ଵାସ ଶୁଦ୍ଧି ଯାଇଛି । ସେ ଲେଖିଛି—

ସୀମା ସାଙ୍ଗର ମୋର ପରିଚୟ ମାତ୍ର ସାତ ଆଠ ଦିନର ।
ମୋ ହୃଦୟ ମୋତେ ଚିହ୍ନିବାକୁ ବୋଲି ଡାକ ପାରିଥାନ୍ତା କିନ୍ତୁ ଡାକେନା ।
କୋପହୃଦ ତା'ର ମାମୁଁ ପୁଅ ଭାଇର ବନ୍ଧୁ ବୋଲି । ତା'ର ମଧ୍ୟ ଦେଇ
ମୋର ସୀମା ସହିତ ପରିସ୍ପର୍ଶ । ତେଣୁ ସେ ମୋତେ ଡାକେ 'ବନ୍ଧୁ ଦା'
ବୋଲି । ନା—ସମ୍ପର୍କର ବନ୍ଧୁ ପରିବାର ନୁହଁନ୍ତି । ଓଡ଼ିଆ ମେଦିନୀପୁରର
କଳକଳାର ଦାମିତା ଅନେକ ଦିନ । ବଙ୍ଗାଳୀ ବୋଲି ପରିଚୟ ବି ଦିଅନ୍ତି ।
ତାହା ପଦ୍ମାବତୀ ଏକ ସୁନ୍ଦରୀ ।

ମିଳିତ ଅନ୍ୟ ହୃଦୟ ଚିହ୍ନ ଏଇ କଥାରୁ । କହୁବାକୁ ଗଲେ
କେହି ଯେଉଁଠି ତାହା ପରିବର୍ତ୍ତନର କୁହାଯାଏ ତାହା ଆଲୋଚନାରୁ ।
ତା'ର ହୃଦୟ ଭୁଲିଯାଇଥିଲେ ବୋଲି ଭୁଲି ଯାଇଥାନ୍ତା । ତା'ର
ମିଳିତର ଶ୍ରଦ୍ଧାଦାତା ଆସନ୍ତା ମନ ଭିତର କେଉଁ କୋଣରେ । ଖୋଜି
ଦେଖିବାକୁ ହୃଦୟ ମନ ବି ପଡ଼ନ୍ତା ନାହିଁ । ଡାକଣ ଭିତରେ ଟ୍ରେନରେ
ନେଉଥିବା କେଜିଆ ଅଲୋଡ଼ା ଠିକଣା ପରି ଖାଲି କେତେଟା ଅକ୍ଷରର ବିସ୍ମୟ
ନେଇ ପଡ଼ି ରହିଥାନ୍ତା ।

କିନ୍ତୁ କେତେଟା ଦୃଷ୍ଟି କେମିତି କେଜାଣି ହୋଇଯାଏ । ଧରନ୍ତୁ
ମୁଁ ଚିହ୍ନ ଆସିଲା ଦିନ ଯଦି ତାଙ୍କ ଦରକୁ ନ ଯାଇଥାନ୍ତୁ ସେ ତ ମୋତେ
ମାଧ୍ୟମରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଚିଠି ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରି ନ ଥାନ୍ତା । ଅନୁରୋଧରେ
କିନ୍ତୁ ଯେମିତି ଆଦରର ଥିଲା । ଅନ୍ତତଃ ମୁଁ ସେଇଆ ମନେ କରିଥିଲି ।
ତା'ର ଚିଠି କଟକ ଫେରି ଆସିବା ପରେ ସାଧାରଣ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଗୋଟିଏ
ମୋଟୁକାଦ୍ୱାରା ବୋଲି ଦେଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ଉତ୍ତର ଯେ ଆସିବ ଏଇଟା
ଆଦରର କାହାର ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଉତ୍ତର ପାଇଲି ଲମ୍ବାପାରେ ।

ଦେଖିବାବେଳାର ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ ସେଥିରେ ନ ଥିଲା । ଏକ ନିହାତି
ସାଧାରଣ ଚିଠି—ମାମୁଲି । ଯେମିତି ଚିଠିଟା ନ ଦେଲି ବି କିଛି କ୍ଷତି ନାହିଁ

ଦେଲ ବ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ । ଅନେକଟା ଏଇ ଧରଣର । କିନ୍ତୁ ସେଇ ଭଳିଆ ଚିଠି ଆମ ଭିତରେ ଚାଲୁଛି ଗତ ଛଅମାସ ଧରି, ଚିଠିର ସ୍ୱର ଅବଶ୍ୟ ଠିକ୍ ସେମିତି ନାହିଁ । ଗତ ଛଅ ମାସର ରେଆକ୍ସ ପରେ ସେମିତି ପ୍ରଥମ ସ୍ତରର ପ୍ରଥମ ପଦ ଶ୍ରୀ ଆନେଇଛି । ଶ୍ରୀ ଆଶ୍ରୟ ଯୋଗ ଆଶ୍ରୟର ପ୍ରକୃତ ରୂପ ବୁଝା ପଡ଼େନା । ଖରାବେଲେ ଶୋଇପଡ଼ି ଗୋଧୂଳିର ଆବୁ ଶ୍ରୀ ଆଲୁରେ ନିଦ ଲାଜି ଗଲେ ସେମିତି ସକାଳ ହେବାକୁ ଡେରି ଅଛି କି ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇ ଯାଇଛି ବାରି ହୁଏନା ଠିକ୍ ସେଇ ରକମର । କିଏ ଜାଣି ଏଇଟା ସକାଳର ନା ସନ୍ଧ୍ୟାର ସୂଚନା ?

ଗତ ଚିଠିଟାରେ ମୋର ସେମିତି କିଛି ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ରାତି ଯାଇଛି ବୋଧହୁଏ—କେଜାଣି ?

“ବନ୍ଧୁଦା”

ଆପଣଙ୍କ ଚିଠି ପାଇଛି । ଆଜ୍ଞା ମୁଁ କଣ ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଜଣେ ଉପହାସର ପାତ୍ରୀ ଆଉ ଆପଣ ମୋତେ ତା’ଙ୍କ ପାଖରେ ଏମିତି ଗୋଟାଏ ହାସ୍ୟାସ୍ତଦ ଡାକ୍ତର କରି ରଖିଛନ୍ତି ଯେ ଆପଣଙ୍କୁ ପ୍ରାୟଶଃ ଆମର ସମ୍ବନ୍ଧ କ’ଣ ? ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନର ସମ୍ବନ୍ଧୀନ ହେବାକୁ ହୁଏ । ବନ୍ଧୁମାନେ ମୋତେ ନେଇ ଥିବା କରନ୍ତି ଆଉ ଆପଣ ତା ବେଶ୍ ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ହଜମ କରି ନିଅନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ପ୍ରତିବାଦ କରିବା ଭଳିଆ ଶକ୍ତି ଆପଣଙ୍କର ଆସନା ବୋଧହୁଏ ? ଆପଣଙ୍କର ଯେତେ ଦୌରାନ୍ତ୍ୟ, ସେତେ ବାଣୀ ସବୁ ମୋ ପାଖରେ ଖୁବ୍ ତାଳିପାରିବୁ ନୁହେଁ କି ? ମୁଁ ଜାଣିଥିଲି ଯେ ଲୋକଙ୍କୁ କଥା ଶୁଣାଇବାର ଏଇ ଯେ ଅଦ୍ଭୁତ ଶକ୍ତି ଆପଣ ପାଇଛନ୍ତି ସେଇଟା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପରେ ହିଁ ପ୍ରସଂସା କରୁଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ବୁଝୁଛି ମୋର ସେ ଧାରଣା ଭ୍ରାନ୍ତ X X X” ସୀମା । ମୁଁ ତାକୁ ଉତ୍ତର ଦେଇଛି ।

“ସୀମା”

ସତ କହିବାକୁ ଗଲେ ତମର ଆଉ ମୋର ସମ୍ବନ୍ଧଟା କ’ଣ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ନିଜେ ଠିକ୍ ବୁଝି ପାରିନି । ତମର ଆଉ ମୋ ଭିତରେ ଏକ ରହସ୍ୟାଦାନ କୁହୁଡ଼ିର ବ୍ୟବଧାନ । ତା’ ଭିତରେ ଆମେ ପରସ୍ପରକୁ ଚିହ୍ନି-

ପାରୁନୁ । ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଅପରର ଶୁଭ ଦେଖି ଚମକ ଉଠୁଛୁ । ଏଇଥିପାଇଁ
ବୋଧହୁଏ ମୁଁ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର କଥାର ପ୍ରତିବାଦ କରିନି । କରବାର
ଯଥେଷ୍ଟ ଇଚ୍ଛା ଥିଲେ ବି ତାଙ୍କର ଥର ମୋତେ ଭଲ ବି ଲାଗୁ ନ ଥିଲା—
ଖରପ ବି । ମୋର ମୁହଁର ପ୍ରଖରତା କେଜାଣି କାହିଁକି ଆପେ ଆପେ ବନ୍ଦ
ହୋଇଯାଇଛି, ପ୍ରତିବାଦ କରବାକୁ ଯାଇ ଭାଷା ଅଟକି ଯାଇଛି ।

ସେଇଥିପାଇଁ ମୋର ଏ ଅନୁରୋଧ ତମେ ଆଉ ମୋ ପାଖକୁ ଚିଠି
ଦେବନି । ମୁଁ ଯେ କୁହୁଡ଼କୁ ଗ୍ରାସିବାକୁ ଚାହେଁନା । ଏଇ ରହସ୍ୟମୟ
ପରଦାଟା ହିଁ ଆମ ଭିତରେ ଚରଦନ ରହିଥାଉ, ନିଷିଦ୍ଧ ଦୁଆର ପରି
ଏକ ଅବସ୍ଥା, ଅଜଣା କୌତୂହଳ ନେଇ ।

॥ ବଦନାସ ॥

ଶଙ୍କରଟା ପିଲାଦିନେ ଶୁଣୁ ଦୁଷ୍ଟ ଥିଲା । ଦଣ୍ଡେ ବୋଲି ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହୁପାରେନା । ସ୍ତ୍ରୀ ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗି ତା ସାଙ୍ଗରେ ଲାଗି । କାହା କାନ ମୋଡ଼ଦେଲଣି ତ କାହାକୁ ବ'ବିଧା ବସେଇ ଦେଲଣି । କାହା ସାଙ୍ଗ ପଛଆଡ଼େ ପାଉଁଶେନ୍ ପେନ୍‌ରୁ କାଳି ଗୁଡ଼ିଦେଲଣି । କ୍ଳାସରେ ତ ଶ୍ରେଣୀ ପାଟି । ପ୍ରତିଦିନ ମାଷ୍ଟରଙ୍କ ପାଖରେ ତା ନାଁରେ ହଜାରଟା ଅଭିଯୋଗ ।

ଦିନକର କଥା ।

କ୍ଳାସରେ ଶୁଣି ପାଟି କରୁଥାଏ ସେ । ପାଖ ଶ୍ରେଣୀର ମାଷ୍ଟର ଆଉ ପଡ଼ାଇ ପାରିଲେନି । ରାଗିଯାଇ ସେ ତାଙ୍କ କ୍ଳାସକୁ ଚାଲିଆସି ଶଙ୍କରକୁ ଠାଏ ଠାଏ ବ'ରୁସୁଡ଼ା କସିଦେଇ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଛୁଡ଼ାକରି ରଇ କହିଲେ “ତୁଟା ସବୁଠୁ ବେଶି ବଦନାସ୍ ।”

ଭୟରେ ଶଙ୍କର ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ । ମାଷ୍ଟ୍ର ଖାଲି ତାକୁ ଚିଡ଼ିବେ । ସମସ୍ତେ ଗଣ୍ଡଗୋଳ କରିବେ । ଦଣ୍ଡ ପାଇଲା ବେଳକୁ ସେ ବେଶି ।

ସେଇଦିନ ଚାରିଟା ବେଳ ।

ଫୁଟୁବଲ ଖେଳୁ ଖେଳୁ ଗୋଇଠା ମାରିଲା ପ୍ରଫୁଲ୍ଲକୁ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ତା'ଠୁ ଛୋଟ । ସେ କିଛି କରି ନ ପାରି ରାଗିଗଲା । ଗାଳିଦେଇ କହିଲା “ବଦନାସ୍ ଗୁଣ୍ଡା” । ରାଗ ମାଡ଼ିଲା ଶଙ୍କରକୁ ବ । ସେ ତା ସାଙ୍ଗରେ କୁହୁ ଲାଗିଲା ଓ ତା'ର ଜାମା ଛୁଣ୍ଡିଲ ପକେଇଲା ।

ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସେମିତି ।

ହସ୍ତାକ୍ଷର ଲେଖିଲା ବେଳେ ସାନଭାଇ ମଣ୍ଡୁର ହାତ ବାଜି କାଳି ଦୁଆଡ଼ ଓଲଟି ପଡ଼ିଲା ଖାତା ଉପରେ । ଆଖି ବୁଜି ଗୁମ୍ ଗୁମ୍ ବ'ବିଧା

ଲଦିଦେଲ ମଣ୍ଡୁ ପିଠିରେ । ମଣ୍ଡୁର ଭେଁ ଭେଁ ରଡ଼ରେ ଆର ଘରୁ ବାପା
ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ ।

“କରେ କାହିଁକି ତାକୁ ମାଇଲୁ” ।

“ଖାତା ଉପରେ କାଳ ତାଳ ଦେଲୁ ସେ ।”

“ସେ ଛୁଆଟା କ’ଣ ଜାଣିବ ? ତୁ ତା ହାତ ପାଖରେ ଦୁଆଦ
ରଖିଥିଲୁ କାହିଁକି ? ତୁ ଆଜି କାଳି ଭୟଙ୍କର ଦୁଷ୍ଟ ହେଲୁଣି । ବଦମାସ୍
କୋଉଁକାର ।”

କାନ୍ଦ ମାଡ଼ିଲୁ ଶଙ୍କରକୁ । ବାପା ଖାଲି ମିଛଟାରେ ଗାଳ ଦେବେ ।
ତା’ପରେ, ଅନେକ ଦିନ ପରେ ।

ସ୍ତ୍ରୀ ଉର୍ମିଳାର ଦୋହଲ ଶାଢ଼ୀର ପଣତକୁ ଟାଣିଧରିଲୁ ବେଳେ
କୃଷି ମ ଭାଗରେ ଫାଟିପଡ଼ିଲୁ ସେ । “ଛୁଡ଼ କହୁଛି, ବଦମାସ୍ ।”

ହସ ମାଡ଼ିଲୁ ଶଙ୍କରକୁ । ହୋ ହୋ ହୋଇ ହସିଲୁ ସେ…………
ଉର୍ମିଳା ପାଟିରେ ‘ବଦମାସ୍’ଟା ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଶୁଭେ ।

॥ ସୂର୍ଯ୍ୟ, କମଳ ଓ ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ ॥

ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ

ପ୍ରିୟ ମୋର

ତମେ କ'ଣ ସତରେ ବୁଝିପାରବ ପ୍ରାଣର ଏଇ ଭ୍ରାନ୍ତାନ କଥା-
ଗୁଡ଼ାକ ? କେତେ ଅସୁତ ଝୁଗ ଏମିତି ଖାଲି ଚାହିଁବାରେ କଟି ଯାଇଛି ।
କେତେ କୋଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତ ମରବ ଅଶ୍ରୁ ବର୍ଷଣରେ ଅତିବାହିତ ହେଇଯାଇଛି
ତଥାପି ତ ତମର ସୀତା ଶବ୍ଦ ପାଇନି । ତେଣୁ ଆଜି ଯେ ବୁଝିବ ସେ ଆଶା
ମୋର ନାହିଁ । ଏଇ ଘାବ' ଦିନର ମରବ ସାଧନା ଭିତରେ କେବେ ତମ
ପ୍ରତି ଅଭିଯୋଗ କରିନି । ଆଜି ବି କରୁନି । କିନ୍ତୁ ମୋର ଏଇ ଗ୍ରେଟ
କଞ୍ଚଳ ହୃଦୟ ଭିତରେ ଭାବନାର ଯେଉଁ ଝଡ଼ର ଡେଉଁ ଦିନକୁ ଦିନ ପ୍ରବଳ
ହୋଇ ଉଠୁଛି ତାକୁ ଆଜି କେତେଦିନ ରୁପି ରଖିପାରବି କହ ? ଏଇ
ଡେଉଁକୁ ନିଜ ଭିତରେ ରୁପି ରଖିଛି, ତା'ର ଚାପରେ ଜଳି ଜଳି ଧୂସ ହୋଇ-
ଯାଇଛି ଜନ୍ମଠାରୁ ଜନ୍ମାନ୍ତର ବିଫଳ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ କଟାଇଛି, କିନ୍ତୁ ଆଶା ମୁଁ
ହାରିନି । ଏ ଆଶାର ଶେଷ କେଉଁଠି ? ନିଜକୁ ନିଜେ ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଛି । ହୁଏତ
ଏ ଆଶାର ଶେଷ ନାହିଁ । ପାଇବାର ଏ ଆକାଂକ୍ଷା ବୋଧହୁଏ ସେଇଥିପାଇଁ
ଜନ୍ମ ନେଉଛି ପ୍ରତିକାର ମୋର ରୂପ ପରିଗ୍ରହ କରି । ତେଣୁ ଜନ୍ମ ପରେ ଜନ୍ମ
ବିତରଳେ ବି ସେ ଆକାଂକ୍ଷା ସେମିତି ଅନ୍ଧୟ ହୋଇ ରହିଯାଉଛି । ଏଇଟା
କ'ଣ ତମ ପ୍ରତି ମୋର ପ୍ରେମ, ତମ ପ୍ରତି ମୋର ଭଲ ପାଇବାର ନିଷ୍ଠାର
ନିଦର୍ଶନ ନୁହେଁ ? ଭ୍ରମରର ଗୁଞ୍ଜନ ମୋତେ ବିଚଳିତ କରିନି, ପକ୍ଷୀର
କାକଳିର ପଥହରା ହୋଇନି । ମରବ ନିଷ୍ଠୁଳ ଏକାଗ୍ର ସାଧନା କରୁଆସିଛି ।
କ୍ଷଣିକ ପାଇଁ ବି ତମଠାରୁ ମୁହଁ ଫେରାଇନି । ଗୁଡ଼ର ପୃଷ୍ଠୀଭୂତ ବେଦନାର
ଅନ୍ଧକାରର ତାଡ଼ନା ବିନା ପ୍ରତିବାଦରେ ସହ୍ୟ କରିଛି । ପ୍ରଭାତର ହସୋଜ୍ଜ୍ୱଳ
ମୁଖ ତମର ଦେଖି ଯବୁ ପାଶୋରିଯିବି ବୋଲି । ପାଶୋରି ବି ଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ
ଆଜି ଭାବୁଛି ସତରେ କ'ଣ ମୋର ମୁକ୍ତି ନାହିଁ ? ମୋର ଏ କାମନାର
ଶେଷ ନାହିଁ । ଏଇଟା କ'ଣ ଚରନ୍ତନ କାମନା । ବେ.ପେ ପ୍ଲୁର ବିନାଶ ଆଉ

ନାହିଁ । ମୋତେ ତମେ ଆଜି ଏଇ କଥାଟା କହିଦିଅ । ମୁଁ ଯେ ଆଉ ପାରୁନି । ପ୍ରାଣ ମୋର ଚାହିଁ ତମ ସାଙ୍ଗରେ ମିଶିଯିବା ପାଇଁ । ଅନ୍ତର ଚାହିଁ ଏକ ହୋଇଯିବା ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ସେଇଟା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ ଉଠୁନି । କାହିଁକି ? ତମେ କ'ଣ ମୋତେ ଚାହିଁନା ? ମୁଁ ଖାଲି କାମନାର ତାଡ଼ନା, ଅତ୍ୟାଚାର ସହ୍ୟ କରିଯାଏ ଏଇଆ ତମର ଇଚ୍ଛା ? ଏମିତି ଛୁଆଁ ଦେଇ ଛୁଆଁ ନ ଦେଇ ମୋତେ ଜଳେଇବା ତମର କ'ଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ? ଖାଲି ଥରେ ମତେ ଧରାଦିଅ । ଥରେ ଖାଲି ମୋ କଅଁଳ ପାଖୁଡ଼ା ବାହୁରେ ତମକୁ ବାନ୍ଧ ରଖେ । ସେଇ ଥରକି କେବଳ—ଥରକି ପାଇଁ । ସେଇଥିରେ ହିଁ ମୋର ମୁକ୍ତି—ମୋର ନିର୍ବାଣ । ମୁଁ ଆଉ ଏଇ ଅଶାନ୍ତ କାମନାର ବରହଣୀ ବେଶରେ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମ ଧରି ତମକୁ ପାଇବାର ନିଶାରେ ଆଉ ଜଳି ପାରିବିନି । ମୋତେ ଉଦ୍ଧାର କର ପ୍ରିୟ—ମୋତେ ମୁକ୍ତି ଦିଅ ।

ତମ ଯଦି କହ ତମକୁ ପାଇବାର ନିଶାର ମୋହ ନେଇ ମୋର ଜନ୍ମ, ତମେ ଠିକ୍ । କିନ୍ତୁ ତମେ ଯଦି କହ ମୋର ଏହି ଦୀର୍ଘ ଦିନର ସାଧନା ତମକୁ ଗୌରବାଙ୍ଗୁଳ କରୁଛି, ତମକୁ ଗର୍ବିତ କରୁଛି, ତମକୁ ଗର୍ବିତ କରୁଛି, ତେବେ ମୁଁ ମାରବ । ମୋର ବେଦନାର ଦୀର୍ଘଶ୍ୱାସ, ମୋର ମାରବ ଆଖିର ଅଶ୍ରୁ, ମୋର ରୁଦ୍ଧ ହୃଦୟର ଉତ୍ତପ୍ତ, ତମକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିଛି, ତମକୁ ଉତ୍ତପ୍ତ ଦେବାର କ୍ଷମତା ଦେଇଛି । ମୋର ଅଶ୍ରୁ ବାଷ୍ପ ହୋଇ ତମକୁ ଆବୃତ୍ତ କରି ରଖିଛି ମେଘମାଳା ରୂପରେ । ଯଦି ସେଇଥିପାଇଁ ତମର ଏ ଅହଂକାର, ତମର ଏ ନିଦାରୁଣ ନିର୍ଲିପ୍ତତା—ତମର ଏ ଅସହ୍ୟ ମାରବତା—ତେବେ ହେଉ । ମୋର ଜୀବନ ବିନିମୟରେ ମୋର ସ୍ୱାର୍ଥତ୍ୟାଗରେ ସାରା ଦୁନିଆ ହସୁ—ସେଇ ମୋର ସାର୍ଥକତା । ଏ ବ୍ୟର୍ଥ ଜୀବନର ବିଫଳତା ଅପରର ସଫଳତାର ମଧୁର ହସରେ ଭରି ଉଠୁ । ମୋର ମୁକ୍ତି ଦରକାର ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାହିଁନା ନିର୍ବାଣ । ମୁଁ ଜନ୍ମ ନେବି—ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ତମର କାମନାର ନିଆଁରେ ଜୀବନକୁ ପଳ ପଳ କରି ଆହୁତି ଦେବି । ଏକ ନିଃସଙ୍ଗ ସନ୍ନ୍ୟାସିନୀ ରୂପେ ଚରଞ୍ଜୀବୀ ଏଇ ଦୀପ ଶିଖାକୁ ପୃଥ୍ୱୀର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହନ କରି ଚାଲିବି । କାରଣ ମୋର ଏ କାମନାର ଅନ୍ତ ନାହିଁ—ମୋର ପାଇବାର ଆଶା ବି ନାହିଁ; କିନ୍ତୁ କାମନାକୁ ଲେପ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ବି ନାହିଁ । ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ରପ୍ରିୟ ଜଳନ ହିଁ ହେଉ ମୋର ବିଫଳ ଜୀବନର ଅଶ୍ରୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ସ୍ମୃତିଲେଖା ।

ପଦ୍ମ—

ଚର ଜୀବନର ସାଥୀ ମୋର,

ଜନ୍ମଠାରୁ ଜନ୍ମାନ୍ତର ତମେ ମୋର ସାଥୀ । ତମେ ମୋର ପ୍ରାଣ,
ତମେ ମୋର ଚେତନା, ମୋର ମନ ଗହନର ଦେବତା । କୋଟି କୋଟି
ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଛି । ଦୁନିଆ ବୁକୁରେ ଲେଖିତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଯାଇଛି । ନୂଆ
ପୁରୁଣା ହୋଇଛି । ପୁଣି ନୂଆ ଆସିଛି । ସେ ବି ହୋଇଯାଇଛି ପୁରୁଣା ।
କିନ୍ତୁ ପୁରୁଣା ହୋଇନାହିଁ ତମର ଓ ମୋର ଏ ଭିତରର ସମ୍ବନ୍ଧଟା । ବଦଳି
ନାହିଁ ତାର ସୁର । ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅଛି ଆଜିଯାଏ । ଚର ନୂତନ ଅମଳନ ।
ଯୋଗେ ଥର ଏ ମାଟିରେ ଦେହଟା ମିଶିଯାଇଛି ମାଟି ଭିତରେ ସେତେଥର
ପୁଣି ନୂଆ ହୋଇ ଜନ୍ମ ନେଇଛି ତମ ପାଇଁ । ତମେ ଆଉ ମୁଁ । ମୁଁ ଆଉ
ତମେ । ତମେ ମୋ ପାଇଁ, ମୁଁ ତମ ପାଇଁ । ସ୍ୱାର ଆଉ କିଛି ବ୍ୟତିତମ
ନାହିଁ । ଏଣୁ ଯେତେ ମୋର ଯୌବନ ଲୁଣ୍ଠନକାରୀ ତ୍ରୁଟି ଆସିଛନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ
ହତ୍ୟା କରିଛି ଖାଲି ତମର ପାଇଁ । ସେଥିପାଇଁ ଦୁଃଖ କରିନି, ଅନୁତାପ
କରିନି । ଦୁନିଆ ମୋତେ କହିଛି ହତ୍ୟାକାରଣୀ, କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ମୁଁ ଲଜ୍ଜିତ
ହୋଇନି । ପାପିନୀ କଳଙ୍କିନୀ, ରେହସ୍ୟନାର ନିନ୍ଦାଠାରୁ କ'ଣ ଏ ବେଶୀ
ଅପମାନକର ? ମୁଁ ସତ୍ତା । ଜଗତ ଦେଇଛି ମୋର ହୃଦୟ । ଅଜାତ ଦେଇଛି
ମୋର ସମସ୍ତ ଭଲ ପାଇବା ସବୁ ଜଟିଳର ମାଦନ୍ତଳେ—ସେଥିରେ ଯଦି
ଆଉ ଜଣେ ଜୋର କରି ଗାଗ ନେଇ ବସେ ସେ କ'ଣ କେବେ ଧୃତ୍ୟ କରି-
ପାରିବ ? ନିଜର ସଖାକୁ ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଯାଇ ଯଦି ସେ ହତ୍ୟା ବି କରିବ
ସେଇଟା କ'ଣ ତାର ଦୋଷ ? କିନ୍ତୁ ତୁମେ କୁହନା ମୁଁ କ'ଣ କେବେ ହତ୍ୟା
କରିପାରେ ? ଏତେ କୋମଳ ହୃଦୟ ଓ ଶରୀର ଦେଇ ହତ୍ୟା କରିବା କ'ଣ
ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ? ସେଇଟା ମୋ ସଙ୍ଗର ତେଜ, ମୋର ବିଶୁଦ୍ଧ ବିମଳ
ହୃଦୟର ହୋମାଗ୍ନିର ଉତ୍ତପ ଆଉ ତମର ଦିଆ ଶକ୍ତି ଯୋଡ଼ିଥିରେ ଜଳି
ପୋଡ଼ି ଧ୍ୱଂସ ହୁଅନ୍ତି ସେଇ ପାପୀଗୁଡ଼ାକ । ଏଥିରେ ବି ଯଦି ଦୋଷ ହୁଏ
ସେ ଦୋଷ ମୁଁ ହସି ହସି ସହିଯିବି । ଦୁନିଆର ସବୁ ନିନ୍ଦା ଅପମାନର ମଳକୁ
ଦିହରେ ବୋଲି ଚାଲିଯିବି କେବଳ ତମ ପାଇଁ । କାରଣ ଯିଏ ଯାହା କହୁ
ପରେ, ତମେ ତ କେବେ କହିବନି କଳଙ୍କିନୀ ବୋଲି ? ସେ ଦିନ ରହିଥିଲା
ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଗୋପପୁରରେ ରାଧା କଳଙ୍କିନୀ, ରାଧା କଳଙ୍କିନୀ । କିନ୍ତୁ ଦନଶ୍ୟାମ

କ'ଣ କେବେହେଲେ ମାନସପୁରୀ ବିନୋଦିନୀଙ୍କୁ କହିପାରିଥିଲେ କଳଙ୍କିନୀ ବୋଲି । ସେ କଳଙ୍କ ହିଁ ତାଙ୍କର ଗୌରବ । କାରଣ ସେଥିରେ କାଳିମା ନଥିଲା, ଥିଲା ପ୍ରେମର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା । ଆଜିକାର ଏ ସତ ଅପବାଦ, ସତ କଳଙ୍କ ହିଁ ମୋର ଗୌରବ । ମୋର ଭଲ ପାଇବାର ଅଦ୍ୱିତୀୟ ଚିହ୍ନ । ମୋର ପ୍ରେମର ବିଜୟ ପତାକା । ତେଣୁ ମୁଁ ଦୁଃଖ କରିବି କାହିଁକି ? ନିଜ ଭିତରେ ମୋର ଜନ୍ମ—ପୃଥ୍ବୀରାଜଙ୍କ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ମୋର ଅଧିକାରୀ ଶାବନ କଟିଛି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁଦିନ ପ୍ରଥମ କରି ତମ ପ୍ରେମର ପରଶ ପାଇଲି ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ହିଁ ମୁଁ ହେଲି ବିମଳ, ଶୁଦ୍ଧ, ପବିତ୍ର । ଅମର ହେଲା ମୋର ଶାବନର ଗୀତିକା । ତମ ଛଡ଼ା ମୋର ସ୍ଥିତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ନିଜକୁ ଭାବିବାକୁ ବସିଲବେଳେ ତମଠାରୁ ଅଲଗା କରି ଭାବି ପାରୁନି । ଆମେ ଏକ, ଆମେ ଅନ୍ୟ । ଲେମ୍ବୁ କୁହନ୍ତି ତମେ ଭାବ, ତମେ କଠୋର, କିନ୍ତୁ ତଥାପି ତମେ ଦୟାବନ୍ତ କରୁଣାର ଅଫୁରନ୍ତ ସାଗର । କାହିଁ ମୁଁ ତ କେବେ ଦେଖିନି ତମର ଭୈରବ ରୂପ ? ତମେ ଜାଣ ମୁଁ କୋମଳ, ତେଣୁ ବୋଧହୁଏ ସବୁବେଳେ ନରମ ହୋଇ ଧରନ୍ତି ପାଖୁଡ଼ାର କୋମଳ ବାହୁ ବନ୍ଦନରେ । ତମେ କେତେ ଭଲ ପାଅ ମୋତେ । ଏତେ ନିଶ୍ଚିତ ଭଲ ପାଇବାର ଅଯୋଗ୍ୟ ମୁଁ । ବିଶ୍ୱାସ ଆସେନା—ଆଶଙ୍କାରେ ହୃଦୟ ଭରି ହୋଇଉଠେ । ସତରେ କ'ଣ ମୁଁ ଚିରଦିନ ଏମିତି ଧରି ରଖିପାରିବି ?

ପ୍ରିୟ ମୋର, ମୁଁ ଯେ ସାହସ ହରେଇ ବସୁଛି । ତମେ ମୋତେ ତମର ସହସ୍ର ସହସ୍ର ବାହୁର ଆଡ଼ିଆଳରେ ଲୁଚେଇ ରଖ । କର ମୋତେ ଦୁନିଆର ଲେଲୁପ ଅଖିର କବଳରୁ । ମୁଁ ତମର ବାହୁ ଗୁପ୍ତା ତଳେ ଶୋଇ ରହି ନିଜ ସ୍ୱର୍ଗ ଖାଲି ତମର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ—ଚିରଦିନ ଧରି ଅନନ୍ତ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ

ମୁଁ ବୁଝେ । ସବୁ ବୁଝେ ମୁଁ । ସବୁର ହୃଦୟର ବେଦନାର ଅନ୍ଧାନ ମୋ ହୃଦୟରେ ବାଜେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ନିରୁପାୟ । ଏକ ଅନନ୍ତ ସାଗର ମୁଁ । ମୋ ହୃଦରେ ମିଶନ୍ତି ଶତ ଶତ ତଟିମାର ସ୍ରୋତ ଠିକ୍ ସେଇ ଏକାର

ଆଶାରେ । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୁଁ କ'ଣ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିପାରିବି ? ଗୋଟିଏ ହୃଦୟକୁ ଶତସ୍ତର କରି ବିନିମୟ କରିଦେବାରେ ଲାଭ କ'ଣ ? ତେଣୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ଆଗ୍ନେୟ ଅଭିଶାପକୁ ବୁକୁ ଭିତରେ ରଖି ମୁଁ ଜଳିବି—ଜଳିବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ନିଷ୍ଠୁର ନିଲିପ୍ତ କଠୋର, ଉଗ୍ର, ଅହଙ୍କାରୀ ଇତ୍ୟାଦି ସମସ୍ତ ନିନ୍ଦା, ଅପମାନ, ଗାଳି ଲୁହାଣି ମୋତେ ଜାଣୁ । ଯଦି ସେଥିରେ ସମସ୍ତଙ୍କର କିଛି ହେଲେ ତୃପ୍ତି ଆସେ, ସନ୍ତୋଷ ଆସେ—ସେଇ ମୋର ଏକାନ୍ତ ବାଞ୍ଛାମୟ ।

[ଫଟ୍‌ନୋଟ୍—ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦାମ୍ ମାୟାରାଣୀକୁ ଛୁଡ଼ିଦେଇଛି । ଘର୍ବ ଦିନର ପ୍ରେମ ପରେ । ସମସ୍ତେ କହୁଛନ୍ତି ତା'ର ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରାର୍ଥନା ତା'କୁ ଗୋଟିଏ ଡାଆଣୀ କବଳରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଆଣିଲା । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲକୁ ଏକଥା ମୁଁ ପଚାରିନି । ପଚାରିଲେ କ'ଣ ସେ ଏଇ ଉତ୍ତର ଦେବ]

॥ ଆତ୍ମଭୁକ୍ତ ॥

ଅତ୍ମଭୁକ୍ତ ବଢ଼ିବ । ଦେହଦ୍ଵାରା ଅଥଚ ବଞ୍ଚିଷୁ । ତାର ଆକାର ନାହିଁ
ଅଥଚ ଅତ୍ମଭୁକ୍ତ ଅଛି । ତାକୁ ଦେଖିଦୁଏନା ଅଥଚ ଅନୁଭବ କରିଦୁଏ ।
ସେ ଅଗଣାର । ଏଣୁ ସେ ପ୍ରଭବ ପଳାଏ । ସେହିପରି ଅଗଣାର ଉପର ।
ପାର୍ଥବ ଶରୀର ଉପରେ ତାର ଜୋର ଖଟେନା । ତେଣୁ ନିଜର ବିଷାକ୍ତ
ଶରୀରେ ସେ ଜ୍ଵାଳାଦିଏ କେବଳ ମନ ଆଉ ହୃଦୟକୁ । ମନ ଆଉ ହୃଦୟ—
ଜୀବସତ୍ତ୍ଵ ଯାହାଙ୍କର ନାହିଁ ଅଥଚ ଯାହାଙ୍କର ଅତ୍ମଭୁକ୍ତ ଅଛି । ସେମିତି ଏକ
ଜୀବ ସେ ।

ଅତି ସୁନ୍ଦର । ଆଉ ଅତି କୁହାଁ । ସ୍ଥାନ ଅନୁସାରେ ରଙ୍ଗ
ବଦଳାଏ । ଦେଖିବାକୁ ଅତି କୋମଳ ଆଉ ଅତି କର୍କଶ । ଏକ ବିପରୀତର
ସଂସ୍କୃତି । ତାର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଏଇ ପରସ୍ପର ବିରୋଧୀ ଶବ୍ଦର ସମନ୍ୱୟରେ । ଅତି
ମୋଳସ୍ୱେଦ ତାର ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅଥଚ ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ସମୟରେ ତାର କୋମଳ
ଲୋମ ଟାଆଁ ସା ହୋଇଉଠେ ଯାର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଦଂଶନରେ ମନରେ ଭରେ
ଲକ୍ଷ ନାଗୁଣୀର ବିଷ । ଲଳ ହୋଇ ଉଠେ ମନ ଆଉ ହୃଦୟ । ହୋଧ,
କ୍ଷୀର ବଢ଼ି ଜାଳିଦିଏ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଣୁରେ ଅଣୁରେ ।

ବିଚିତ୍ର ଜୀବଟିଏ । କ୍ଷୁଧା ତାର ପ୍ରଚଣ୍ଡ ।

କିନ୍ତୁ ତା'ର ଖାଦ୍ୟ ସେ ନିଜେ । ନିଜକୁ ଖାଇ ସେ ବଢ଼େ ।
ଦେହକ ଯେତେକ ସେ ନିଜକୁ ଖାଇଯାଏ ତା'ର ଦୁଇଗୁଣ ବେଗରେ ସେ
ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଯାଏ । ଫୁଲ ଫୁଲ ଉଠେ ପରମ ସନ୍ତୋଷରେ ।

କୋଟି କୋଟି ମୁହଁରେ ସେ ଖାଏ । ମୁହଁ ଗୁଡ଼ା ତାର ନିଜର
ମୁହଁ । କେମିତି ବା ହେବ । ସେ ସେ ଅଗଣାର । ସେ ମୁହଁଗୁଡ଼ା
ମୋର, ଆପଣଙ୍କର ଓ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ମଣିଷ ମାନଙ୍କର । ଆମର ମୁହଁ ଦେଇ
ସେ ନିଜକୁ ଖାଏ ଓ ସେଇ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଶୋଷିତଏ ଆମର
ମଣିଷଭୁକ୍ତ ।

ତେ ତାର ସବସ । ଦରିଦ୍ରର କୁଟୀର ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରାସାଦ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ମୁଖଠାରୁ ବିହାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ପୃଥିବୀର ଏମିତି ଗୋଟି ଜାଗା ନାହିଁ
(ଯୋଉଠି ମଣିଷ ଅଛନ୍ତି) ସେଇଠି ସେ ନାହିଁ ବୋଲି ।

ବଡ଼ ବିଶ୍ୱାସୀତକ ।

ଆମର ମୁହଁ ନେଇ ସେ ଖାଏ । ସେ ବଢ଼େ—ଅଥଚ ଆମେ
ମରିଯାଉ ତାର ବିଷାକ୍ତ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ । ତାକୁ ଆମେ ବୋହୁନେଇ ଦେଶରୁ
ଦେଶାନ୍ତର ଯାଉ ଅଥଚ ସେ ଆମକୁ ପଛୁ କରିଦିଏ ।

ଆମେ ତାର ଖାଦ୍ୟ ଦାନକାରୀ ଗଛ—ସେ ଆମ ଉପରର ନିର୍ମୂଳି
ଲତା ।

କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର କଥା ଏଇ ଯେ ତାକୁ ଆମେ ଗୁଡ଼ି ପାରିବୁନି ।
ଆଜିଯାଏ ଗୁଡ଼ି ପାରିବୁ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ବି ହେବ ନାହିଁ । ଆଉ ସେ ବି
ଆମକୁ ଗୁଡ଼ି ପାରିବନି । ଭିତରେ ବାହାରେ ଆନୁମାନକୁ ବନ୍ଦୀ କରି ରଖିଛି
ସେ ତାର ମୋହନ-ମନ୍ତ୍ରରେ ।

ତାକୁ ଆପଣ ଜାଣିଛନ୍ତି କି ?

ତା ନାଁ ଗୁଜବ ।

॥ ରୂପାନ୍ତର ॥

କଳକତା ଶୁଭବା ଆଗରୁ ମୁଁ ଭାବିଥିଲି କଳାଣୀ ମିତ୍ରକୁ ମୋର ପ୍ରଥମ ଓ ଶେଷ ଚିଠି ଲେଖିବି । ଏଇ ଭାବରେ । “ତମର ଶୁଭଦ୍ରବର ବଜୁଳି ଆଉ ବହଳ ଆଖିର ଚଞ୍ଚଳ ଗୁହାଣୀ ଚରଦିନ ମୋତେ ଆନନ୍ଦ ଦେବ ।”

ଯିବାର କିଛି ଦିନ ଆଗରୁ ଠିକ୍ କଲି ଲେଖିବି “ତମର ମୁରୁକ ଦ୍ରବର କମମାୟୁ ଶ୍ରୀ ଓ ଗଭୀର ଆଖିର ବିଧୁର ଗୁହାଣୀକୁ ମୁଁ ଚରଦିନ ପାଇଁ ଭୁଲିପାରୁନି ।” କିନ୍ତୁ ଠିକ୍ ଯିବାଦିନ ଚିଠି ଲେଖି ପକାଇଲି । “ତମର ଉଜ୍ଜଳ ଦ୍ରବର ଶାଶବିଆ କୁଶଳା ଓ ଚଞ୍ଚଳ ଆଖିତୋଳାର ସୁଖାସ୍ଥ ଶର ଚରଦିନ ପାଇଁ ମୋତେ ଆଦାତ ଦେବ ।”

॥ ଯାଏ ଓ ଯାଏ ॥

ତା'ର ମୋର ଦେଖା ହେଲା ରାସ୍ତାରେ ।

ଦେଖା ହେଲା ? ନା—। ଭେଟାଭେଟି ହେଲୁ । ମୁଁ ଆଗରୁ ଆସୁଥିଲି । ସେ ସେଇଠୁ ଯାଏ ଆରମ୍ଭ କଲା । ତା ଆଗରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଅନ୍ଧାର । କଲା କଲା ମିର୍ ମିର୍ କଟକଟିଆ ଅନ୍ଧାର । ମୋ ଆଗରେ ବି ସେମିତି ଅନ୍ଧାର । କିନ୍ତୁ ମୋ ସ୍ୱର ସେ ଶୁଣିପାରୁଥାଏ ।

ସେ ତାକଲା—ଏଇ, ଶୁଣ । ଶୁଣି ପାରୁଛ ।

ମୁଁ କହିଲି—‘ହଁ’

“ମୁଁ ତମକୁ ଦେଖିପାରୁନି ।”

“ମୁଁ ଯେ ତମକୁ ଦେଖିପାରୁଛି ।” ଅଭିଜ୍ଞତାର ଆଲୋକରେ ।

“ତମେ କ’ଣ ଭଗବାନ ?”

ମୁଁ ନୀରବ ରହିଲି । ଭଗବାନ ମୁଁ ନୁହେଁ ।

ଅଭିଜ୍ଞତା କ’ଣ ଭଗବାନ ସତ୍ତ୍ୱ ନୁହେଁ ?

“ତମେ କିଏ ?” ସେ ପୁଣି ପଚାରିଲା ।

(ତାର ଜାଣିବାର କୌତୂହଳ ଅସୀମ ।)

“ମୁଁ ଜଣେ ତମ ପରି ଯାଏ ।”

“ଭୁତ ନୁହେଁ ତ ? (ପ୍ରଥମ ଯାଏର ଆଶଙ୍କା)

“ନା । କଥା କହୁଛି ତମ ସାଙ୍ଗରେ, ବୁଝିପାରୁନା ।”

“ମୁଁ ତମକୁ ଦେଖିବି । ମୁଁ ଯାଉଛି ତମକୁ ଧରିବି ।”

(‘ଓ’ ର କଳ୍ପନା ତାର ସୀମାର ବାହାରେ । ସେ ଚାହେଁ କ’ଣି ହିଁ

ଆକାର)

“ହଉ ଆସ, ପାଖକୁ ଆସ ।

ସେ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲ । ମୁଁ ତା ଆଡ଼କୁ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି । ମୁଁ ଶୁଣି ପାରୁଥାଏ ତାର ପଦଧ୍ବନି । ମୋର କ୍ଳାନ୍ତ ଘନ ଘନ ନିଶ୍ବାସର ଶବ୍ଦ ତା କାନରେ ବାଜୁଥାଏ ।

ଆମେ ଦୁହେଁ ଦୌଡ଼ିଲୁ ପରସ୍ପର ଆଡ଼କୁ । ସେଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଦୌଡ଼ି—ଦୌଡ଼ି—ଦୌଡ଼ି ।

କିନ୍ତୁ କିଛି ବାଟ ଆସି ଦେଖେ ମୁଁ ତା ଆଡ଼କୁ ଯାଉନାହିଁ । ମୁଁ ଯାଉଛି ତା’ର ଆଗରେ—। ମୋତେ ଯେମିତି କିଏ ଠେଲି ନେଇ ଯାଉଛି ଆଗକୁ—ଆଗକୁ । ସେ ମୋ ପଛରେ ।

ଅନେକ ସମୟ ଦୌଡ଼ିଲୁ । ମୁଁ ଆଉ ପାରୁନାହିଁ । ଏକ ଝୁସିଆ କ୍ଳାନ୍ତରେ ମୋର ଦେହ ମାଡ଼ି ମାଡ଼ି ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ଖସି ପଡ଼ିଲି । ରାତ୍ରୀର ଏକ କୋଣରେ ।

ସେ କିନ୍ତୁ ଦୌଡ଼ୁଥାଏ । ଆଗେଇ ଗଲୁଣି କେତେ ବାଟ ମୋତେ ଦେଖିପାରୁନ ବୋଧହୁଏ । ଦେଖିଲେ ବି ସେ ରହନ୍ତା ନାହିଁ । ତାକୁ ନିଶା ଲାଗିଛି । ଚରନ୍ତନ ଧାଇଁବାର ନିଶା ।

ମୁଁ ଅନ୍ଧକାର ଭିତରେ ହଜିଗଲି । ସେ ବି କିନ୍ତୁ ମୋର ଚେତନାର ଶେଷ ହୋଇଗଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଶୁଣୁଥିଲି ତାର ଏକାକୀ ଯାସାପଥର ପଦଧ୍ବନି ।

॥ କଢ଼ି କୋମଳ ॥

ଅନ୍ଧକାର । ଅନ୍ଧକାର

ଏକ ଘନକୃଷ୍ଣ ମୟୂଷ ନିରନ୍ତ୍ର ଅନ୍ଧକାର ଆକାଶ ପୃଥିବୀକୁ ତା'ର ସମସ୍ତ ସବଳ ମାଂସପେଶୀରେ ଗଭୀର ଭାବେ ଚାପି ଧରିଛି । ଶାନ୍ତ ମାରବ ନିସ୍ତବ୍ଧ ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳରେ ତାର ରୁଚ ନିଶ୍ଚାସର ସମ ନିଷ୍ପ୍ରାନ୍ତ ଉଷ୍ମ ଚେତ୍ର ଢାଳୁଛି । ଢାଳୁଛି ଶବ୍ଦ ରହି ରହି ବୋହିଯାଉଛି । ଅସହ୍ୟ ଏ ଅନ୍ଧକାରର ନିଃସ୍ପେଷଣ ।

ଆହା ଚନ୍ଦ୍ରଟି ଚକଟି କଳାରେ—(ବାହାବାଃ)—ଚନ୍ଦ୍ରଟି ଚକଟି କଳା । କଳାର ଏତେ ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ । ଏତେ ସମ୍ମୋହନ ଶକ୍ତି ଏଇ କାଳମାର । ତା'ର ପୂର୍ଣ୍ଣର ଜଗତ ହୁଏ ଆନନ୍ଦମୟ । ତା'ର ସୁରର ବର୍ତ୍ତଣୀରେ ଏଇ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ନରନାରୀ ନୂତନ ଜୀବନର ମହମୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଇଁ ଉଦ୍‌ବେଗିତ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ପାଗଳ ହୋଇଯା'ନ୍ତି ତା'ର ଟିକିଏ ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଇଁ । ମୁଖ, ପଣ୍ଡିତ, ଜ୍ଞାନୀ, ଅଜ୍ଞାନୀ ସବୁ ଏକାକାର ହୋଇଯାଆନ୍ତି ଟିକିଏ କଳା ଅନୁଭବ କରିବା ଲାଗି ।

ହାଃ ହାଃ ହାଃ— । କଦମ୍ବ ମୂଳେ କାଳିଆ—ଇଃ ଇଃ । ଧନାକେ ନାକ୍ ଧନ୍ ।

ଘନ ପଞ୍ଜିବିତ, ନଥର ଦେହା ଶ୍ୟାମଳୀ କଦମ୍ବ କନ୍ୟାର ମୁକୁଳିତ ଯୌବନ ସମ୍ଭାର—କୁମାରୀ ମନର ଅଗଣିତ ପବନ ରୋମାଞ୍ଚକାରୀ ସ୍ଵପ୍ନର ଆବେଶ ପ୍ରତିରୂପ ପରି—କୁସୁମିତ ହୋଇ ଉଠିଛି ଅସଂଖ୍ୟ ବିହତେ କଦମ୍ବ ପୁଷ୍ପର । ସେଇ ଶ୍ୟାମଳ ବୃକ୍ଷର ଶ୍ୟାମଳ ଛାୟାତଳେ ଏକ ଶ୍ୟାମଳ ଓଁ । ଶାଶ୍ଵତ ମୁରଲୀର ସବୁଜ ସ୍ଵରର ମୁହଁ ନା ଛୁଟିଉଛି ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ।

“ଶ୍ୟାମ—ଆଉ ମୃତ୍ୟୁ ବଜାଜା—ଶ୍ୟା.....ନ—ଅ ଅ ଅ—”
ତୋ ଲାଗି ବାଇଆ ହେଲି ଶ୍ୟାମରେ.....ଆଉ ମୁଁ ? ସେଇ ଚରନ୍ତନ ସବୁଜର ସୁରୁ କାଣିରୁଏ ଚୋରକରି ନେଇ ନିଜର ରଙ୍ଗରେ ରସାସିତ କରି

ଏକ ମାଂସର ବଢ଼ିଣୀରେ ବଜାଇଥିଲା ସେଇ ଅନବଦ୍ୟ ରାଗିଣୀକୁ । ତାରି ଉଦ୍ଭେଦକ ମନ୍ଦିରର ମୁକ୍ତ ନା ପାଇ ଛୁଟିଥିଲା କେତେ କେତେ ଅନୁରାଗିଣୀର ତଳ । ସେଇ ଉନ୍ମତ୍ତର ପୁଅ ଭିତରୁ ମୁଁ ବରଣ କରି ନେଇଥିଲି ସେଇ ଶୁଭ୍ରାଙ୍ଗିନୀ, ହେମଗୌରୀ ଲବଣ୍ୟମୟୀ କନ୍ୟାକୁ ।

ନଟକୁଟି, ଲମ୍ପଟ ଶ୍ୟାମ ହେ—

ଦେଖିଛନ୍ତି (ସ୍ମରଣକୁ) ? ତା'ର ଅପରୂପ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ବସୁଳ ଦୈର୍ଘ୍ୟକୁ ? ତା'ର ଦୁଇ ଆୟତ ଶେର ଗର୍ଭର ପତା ତଳେ ଉଦଗ୍ର କାନ୍ଦନାର ବନ୍ଧିକୁ ? ଅଃ, କିଛି ଦେଖିନାହାନ୍ତି ତେବେ । ତା'ର ରକ୍ତରେଖିତ ଶ୍ରେଣୀଧାର ତଳେ ଥିଲା ଗର୍ଭର ପିପାସାର ଲଙ୍ଘିତ । ତା'ର ସୁଗାଲ ଶଙ୍ଖ ଧବଳ ସ୍ତନ ମୁତଳରେ ଥିଲା ନିଷ୍ପେଷିତ ହେବାର ଆନନ୍ଦର ବ୍ୟାକୁଳତା । ତା'ର ସୁଠିତ ଜହନର ଶୁଭଞ୍ଜି କଣରେ ଥିଲା କାନ୍ଦନାର ଅଗ୍ନିକଣା । ତା'ର ନିତମ୍ବର ଗୁରୁଭାର ନଈ ପଡ଼ୁଥିଲା ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଭରରେ । ତା'ର ଅଳସ ହସଦାତରେ ଥିଲା ଏକ ବଳଷ୍ଠ ବାହୁପାଇଁ ଏକ ଉଲଗ୍ନ ଆମନ୍ତ୍ରଣ ।

ଆଉ ହଟ୍‌ହଟା କରନାରେ କାଳିଆ ସୁନା

ଦେଇନେ ବସନ ପରା

ଲଜେ ସଢ଼ିରଲୁ ସିନା ।

ସ୍ମରଣାର ଉଲଗ୍ନ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ମୋତେ ବିମୋହିତ କରିଥିଲା । ତା'ର ନଗ୍ନ ଦେହରେ ଉନ୍ମତ୍ତ କାନ୍ଦନାର ଉତ୍ତପ୍ତ ତେଉ ମୋ ଦେହରେ ଲାଗିବେ କରୁଥିଲା ଏକ ଫୁଲ ବୁଦ୍ଧିଶା । ତା'ର କୋମଳ ଅଙ୍ଗଲତାକୁ ନିଷ୍ପେଷିତ କରିବାକୁ ଏକ ଉତ୍ତପ୍ତ କଥାସା । ତାକୁ ଭିଲେ ଭିଲେ ଦଳନ ଦରି ତା'ର ସମସ୍ତ କୋମଳତାକୁ ଚପୁଡ଼ି ନେଇ ପିତ ଦେବାକୁ ମୋର ମନ ପାରେଇ ଗାରିଥିଲା ନୟନ ଚୋର ବସୁଳ ଉନ୍ମତ୍ତ ଶକ୍ତି । ତାକୁ ମୋର ବଳଷ୍ଠ ବାହୁର ନିଗଡ଼ ବନ୍ଦନ ଭିତରେ ଅସହ୍ୟ ଗୋରରେ ରୁପି ଦେଇ ମୋର ବସାକୁ ନୁହେଁ ଅଗ୍ନି ବାଣ୍ୟର ଜର୍ଜରିତ ଚରଣଦ୍ବୟକୁ ଏକ ପ୍ରବଳ ଟାକଣିଣ । ତା'ର କୋମଳତାର ଅଗ୍ନି ଯେପରି ମୋର ମନର କରୁଣମୟ ଶୁଭ ହରେ ସ୍ତର ଏକ ଲେଲିହାନ ଶିଖା ନେଇ ଭସୁଭୁତ କରିଦେଉଥିଲା

ସମସ୍ତ ଚେତନାକୁ ଆଉ ପ୍ରଜ୍ଜ୍ୱଳିତ କରୁଥିଲା ଅତ୍ୟୁତ ଯୌନର ଅନନ୍ତ ଭୃଷୀକୁ । ଆତ୍ୟାତ୍ମିକତାର ଆଦମ ପ୍ରକୃତିର ଏକ ବିରାଟ ରୂପାନ୍ତରର ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି ନେଇ ବହୁ ଦିନରୁ ପିଞ୍ଜିରାବନ୍ତ ଏକ ସ୍ତ୍ରୀପାତ୍ର ସିଂହର ପ୍ରବଳ ରୋଷରେ ଏକ ଧ୍ୱଂସମୁଖୀ ଉଲ୍‌କା ପିଣ୍ଡର ବିପୁଳ ଯୌନ ଜ୍ୟୋତିରେ ଉଦ୍‌ଘସିତ ହୋଇ ତାର ପ୍ରଶ୍ନ ବେଗରେ ଲୀନ ହୋଇଗଲା ସୁବିଧା ଧରଣୀର ଦେହରେ ।

ଆଗା ଏ ବରଜବନ୍ଧୁ ଏ କି ଦଶା ଦେଲୁରେ.....ତୋ ସଙ୍ଗେ ପୀରତି କରି ଏକ ଫଳ ହେଲାରେ—ଶ୍ୟାମ ସ୍ତୃଷ୍ଟିର ବିଜନ ବେଳାରେ—ତୋ ବିରହେ ନିଶିଦିନ ଭାବି ଭାବି ହେଲା ଶାଂରେ—ଶ୍ୟାମ ।

ବଂଶୀର ସ୍ୱର ଉଠିଲା କରୁଛି । ଶ୍ୟାମ ମୂରଲୀର ଚରନ୍ତନ ସୁରଧ୍ୱନୀ ଆଉ ପାଥିବ ପ୍ରକାଶ ନେଇ ଫେରି ଆସିବନି । ତା'ର ଅମୃତମୟ ରାଗିଣୀ ଆଉ ଗୋପପୁରର ବିଜନ କାନନ, ଯମୁନାର ନିଭୃତ ପୁଲିନ ତମାଳ ବନର ମୁକୁଳିତ ଆମ୍ର ବଲ୍ଲଭର ସୌରଭରେ ସୁରଭିତ ମଞ୍ଜୁଳ କୁଞ୍ଜବନର ଶ୍ୟାମଶ୍ରୀକୁ ମୁଖରିତ କରି ବାଜି ଉଠିବନି । ବିରହ ବ୍ୟାକୁଳତା ଗୋପାଙ୍ଗନା-ଙ୍କର ଅଶ୍ରୁସଜ୍ଜଳ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେଥିପାଇଁ ଏକ ଶାଶ୍ୱତ ବିରହର କରୁଣତାର ଛୁପୁ ଓ ଏକ ମହାର୍ଦ୍ଦ ସମ୍ପଦର ପାଇ-ହରେକବାର ବ୍ୟର୍ଥତାର ଶୁରୁ ବେଦନା । ଆଃ ତା'ର ପ୍ରାପ୍ତିରେ ଯେତିକି ଆନନ୍ଦ । ତାକୁ ହଜେଇ ଖୋଜିବାରେ ତାଠୁ ବେଶୀ । ସେଥିପାଇଁ ସେଇ ଚରନ୍ତନ ବିରହର ଚିର ନୂତନ ବ୍ୟାକୁଳ, ବିଷାଦ ଓ ଆନନ୍ଦର ସ୍ରୋତ ଆଜି ବି ବହି ଚାଲୁଛି ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ।

ତୋର ସଙ୍ଗେ ପ୍ରୀତି ଲଗାଇରେ ଫିଷ୍ଟନା.....

ତେରେ ବିନା କୋଇ ନେହୁଁ ।

ସୁବିଧା ଆଉ ଫେରି ଡାକିନି ମୋତେ । ସେଥିପାଇଁ ଏ ଅନ୍ଧକାର ଏବେ ଅସହ୍ୟ ।

॥ ତିନୋଟି ସମକୈନ୍ଦ୍ରିକ ବୃତ୍ତର

ଉପପାଦ୍ୟ ॥

କି ବାସ୍ତା ସେଇଟା ? କେତେ ମଧୁର ଆଉ କେତେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ । ଠିକ୍
ଛାଇ ଭଳି—ଧରି ଦେଉନି । ଅଥଚ କେମିତି ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରସିଦ୍ଧିରେ
ମୋର ସାରା ଦେହମନର ଅଶୁରେ ପଶିଯାଇ ଅବଶ କରି ଦେଉଛି ।

ସୀତା ହାର । ସୀତା ହାର ସୀତାହାର ।

ସୀତାହାର ଫୁଲ । ସେଇଥିପାଇଁ ଏତେ ଜଣାଶୁଣା, ଏତେ
ପରିଚିତ । ଆଉ ପୁରୁଣା ବନ୍ଧୁର ବହୁଦିନ ପରେ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ ପରି ଏତେ
ବିକଳ କରିଦେଉଛି ମୋତେ । ଆରବର୍ଷ ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ସୁପ୍ତିସ୍ୱାର କଞ୍ଚଳ
କଳା ଚନ୍ଦ୍ରର ମୁଁ ପିନ୍ଧେଇ ଥିଲି ଏଇ ଫୁଲର ମାଳା । ଆଉ ତାର ଭୃଷ୍ଟ
ଭୃଷ୍ଟ ଘେର ଆବେଶରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ତାର ଦନକେଶରେ ସୁଚକ୍ଷଣ
ଆସରଣ ଉପରେ ଦୁମେଇ ପଡ଼ିଥିଲି । ସୁପ୍ତିସ୍ୱା ନିଜେ ଶୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା ମୋର
ଛାତି ଉପର ନିଦ୍ରାବ୍ୟ ହୋଇ । ଶରତର ନିର୍ମମ ଆକାଶରେ ଜହ୍ନର
ମୁରୁକି ନନ୍ଦର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଅବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ଝରି ଝରି ପଡ଼ୁଥିଲା ଆମ
ଉପରେ । ସରଳ ମାୟାମୟ ଆଲୋକର ଭିତରେ ଆମେ ଯେମିତି ପାଲଟି
ଯାଇଥିଲୁ ଦୁଇଟି କାଞ୍ଚିଲା ଦେଶର ରାଜକନ୍ୟା ଓ ରାଜକୁମାର ବେଶରେ ।
ପବନଟା ବହୁଥିଲା ଅତି ଧୀରେ ସରତ ଯେମିତି ତାର ଆରମ୍ଭକା ପୂର୍ଣ୍ଣରେ ଘୁମ
କାନ୍ଦିଯିବ ଏଇ ଗୁକୁମାରୀ ଅଲିଅଳି ଲହୁଣୀ କୋମଳ ରାଜକନ୍ୟାର । ଚାରି-
ଆଡ଼ ଥିବା ନରଟ, ନନ୍ଦବ୍ୟ । ସବୁ ଯେମିତି ରାଜକୁମାରୀର ନଦ ପାଇଁ
ଘର । ମଝିର ମଝିର ରାତିର ପଶି କେତେଟା । ଫବନରେ ଅନ୍ତେ
ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଯାଉଥିଲା ରାଜମନ୍ଦିର ପରିବୃତ୍ତିକାର ନିଃଶବ୍ଦ ଗର୍ଭରେ । କି
ଗୋଟାଏ ପଦ୍ମ ଏକ ସୁରରେ ଧ୍ୱନି ଧ୍ୱନି ବେଶେଇ ବଜେଇଲା ପରି ଏକ
ମନ୍ଦି ସୁରରେ ଅବରମ ଗତିରେ ବଜେଇ ଚାଲୁଥିଲା ତାର ପଦେ ରାଗିଣୀ ।

× × × × ×

ସାକ୍ଷୀ, ଜାମ ଭର ଦେ

ଅପଣ ଆହୁଁକା ଖୁସୁ ଡାଳକେ.....ସାଗ ।

ହାଃ...ହାଃ...ହାଃ । ପିଅ, ପିଅ ଖାଲି ପିଇଯାଅ । ଏଇ ସୋମ-
ରଥର ଅମୃତ । କିଛି ନାହିଁ—ଏ ପୃଥିବୀରେ କିଛି ନାହିଁ । ସବୁ
ନଶ୍ୱର, ଶେଷାଘା । ସମ୍ବର ଲହଡ଼ି ପରି ଭୁଞ୍ଜାକୁ ଭୁଞ୍ଜା ନୂତନ ଜୀବନର
ଲହଡ଼ି ମାଡ଼ି ଆସୁଛି—ପୁରାତନ ଶେଷ ହୋଇଯାଉଛି ବେଳାଭୂମିର ବାଲୁକା
ଶଯ୍ୟାରେ । ଏକମୁଖୀ ଜୀବନର ଗତି । ପଛକୁ ଫେରିବାର ବାଟ ନାହିଁ ।
ନୂତନ ମାଡ଼ି ଆସୁଛି । ଏ ଜୀବନର ବୃତ୍ତ ହୁଏତ—ଏ ଏକ ସରଳରେଖା ।
ଏକ ବିନ୍ଦୁରେ ଆରମ୍ଭ ଅନ୍ୟ ଏକ ବିନ୍ଦୁରେ ଶେଷ । ତେଣୁ ଭୁଲିଯାଅ ।
ସପକ ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାଗ ପରିଚିତକୁ ଭୁଲିଯାଅ ଖାଲି ଏଇ ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ଅମୃତର
ମୁାବନରେ । ଏ ଅମୃତରେ ଅମରତ୍ୱର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ—ଏଥିରେ ନିର୍ବାଣର
ପ୍ରଶାନ୍ତ । ଏଇ ସ୍ୱାଧୀନ ସ୍ୱର୍ଗୀୟ ସୁଖର ମନୋଟଳ ନାହିଁ—ଅଛି ମର୍ତ୍ତ୍ୟର
ଶେଷାଘା ସୁଖର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳାସମୟୀ ବିଳାସ । ଏ ଅମୃତର ତୃଷା ଥରକରେ
ମେଘନା—ସ୍ୱାର ପିମ୍ପାଧା ଅନନ୍ତ । ତେଣୁ ତ । ଏତେ ବେଶୀ ମହାର୍ଦ୍ଦ ।
ଯାହାକୁ ପାଲ ପାଲ ପାଇଦୁଏନା, ଯାହାକୁ ଲିଷିଥର ପିଇଲେ ବି
ତାର ମାଧୁର୍ଯ୍ୟ କାଣ୍ଡିଏ କମିଯାଏନା, ଯାହାର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଦେଖି ଦେଖି
ବି ଚଷ୍ଟି ପଡ଼ିଯିବୁ ଦୁଏନା, ଯାହାର ଆତ୍ମିକ କ୍ଷମ କ୍ଷମ ବଢ଼ିଯିଲେ, ଯେଉଁ
ପ୍ରକୃତିରେ ନିବୃତ୍ତି ଆସିବ ନା—ଏକାନ୍ତ ଶବ୍ଦ ଏଇ ମାଟିର ଏଇ ପୃଥିବୀର,
ଏଇ ନିଶ୍ୱାସର ପ୍ରଜ୍ଞା—ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ବସ୍ତୁ—ଧରମୁକ ।

× × × ×

ଖୋଲିଦିଅ— । ଖୋଲିଦିଅ ଏ ଆବରଣ । ଏଇ ବସ୍ତୁର
ସୋଡ଼ାଣୀ । ଶାଢ଼ୀ ଶାଢ଼ୀ—ଚାଉଳ ସବୁ କିଛି । ଏଗୁଡ଼ା ବହୁତ ଦିନ ଧରି
ତମର ନିଗୁଡ଼ି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, ତମର ନିଚୋଳ ଯୌବନ, ତମର ପ୍ରେମର ଅସ-
ରଣି ଫଳକୁ ଲୁଚେଇ ରଖିଛି । ଆଜି ଆଜି ହୁଏତ । ପ୍ରକୃତିର ଅନବଦ୍ୟ
ଅବଦାନ ତମର ଏ ନଗ୍ନ ଦେହର ଜଠିନ ସ୍ୱରକୁ ଆଜି ମୁଁ ଖାଇଯାଏ । ଆଜି
ମୁଁ ନିଃଶେଷ କରିଦିଏ ତମର ଦେହର ପ୍ରତି ରକ୍ତକଣାର ନିହତ ରହିଥିବ ।
କାମନାର ବିନ୍ଦୁ ବିନ୍ଦୁ ମହିରକୁ । ହେ ଅନନ୍ତ କାମନାର ଅଞ୍ଜଳି ଅଗ୍ନିଶିଖା—
ଆସ ତମର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଶିଖାରେ ମୁଁ ପଟଙ୍ଗ ପରି ଝାସ ଦେଇ ପାଉଁଶ ହୋଇଯାଏ ।

× × × ×

॥ ଶଶ ସଙ୍ଗିନୀ ॥

ବୋଟାନିକାଲ୍ ଗାର୍ଡେନ୍ ।

ଏକ ଦୁବୋଧ ଲଢିନ ନାମର ଗଛ ମୂଳେ ମଧ୍ୟ ପୌଷର ଶେଷ ଅପରାହ୍ନରେ !

ଶୋଇ ରହି ମୁଁ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲି ଉତ୍ତରାୟଣୀ ସୂର୍ଯ୍ୟର ଉଷ୍ମତା ଉତ୍ତପ । ଏକମିତ କଅଁଳ ଖରବର ଅଧା ଗୁଚ୍ଛ ଅଧା ଖରବ ଉତ୍ତରେ ଶୋଇବାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ ।

ଖାଲି ଶୋଇ ରହ । କିଛି କାମ ନାହିଁ । ଆଖି ବୁଜି ଗୁଚ୍ଛ ନିଦର ପାତଳ ଆୟୁରଣ ତଳେ ଦିନା ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖି ନିଜକୁ ଭୁଲି ଯିବାରେ ଯେକି ଆରାମ ଅନୁଭବ ନ ହେଲେ ବୁଝି ପାରିବନି ।

ଉପର ଦୁମନ୍ତ ମାଳ ଆକାଶ । କଳାପଟା ଉପରେ ଲେଖା ହୋଇ ଦରପାଗୁ ହୋଇ ଥିବା ବହୁଳ ଅକ୍ଷର ଗୁଡ଼ିକ ପରି ଆକାଶରେ ସୁଦୀର୍ଘ ବିସ୍ତୃତ ଭିତରେ କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ଶୁଭ୍ର ମେଘର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ । ସେ ସେଇ ପାଖ ଗହଳ ବୁଦାର ସେ ପାଖେ କେତେ ଜଣ ପିକନିକରଙ୍କ—(Picnicer) ଉକ୍ତ କଣ୍ଠର ସିନେମା ସଙ୍ଗୀତ ଓ ଅନାରଣ ହସବ ଶୁଣା ଯାଉଛି ।

ସେ ପାଖେ ବହୁତ ଲୋକ । ଦେଖି ବଦେଖି ବହୁ ଲୋକର ଭିଡ଼ । ନାନା ରଙ୍ଗରେ ପୋଷାକ ପରିଚ୍ଛେଦ । ନାଲି, ନେଲି, ହଳଦିଆ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ମହୋତ୍ସବ । ଯୁବକ, ଯୁବତୀ, ଶିଶୁ, ବୁଢ଼ା, ବୁଢ଼ୀ—ସମସ୍ତେ । ଆଜି ଛୁଟି । କୋଳାହଳ ମୟ ନଗରର ଅଶାନ୍ତ ଓ ଧୂମ୍ରାଉ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପାଇଁ ପଳାଇ ଆସି ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ଏମାନେ ପ୍ରକୃତିର ସତେଜ ବାୟୁ ।

ବାୟୁବିକ ସହର ଜୀବନରୁ ଟିକିଏ ଅବ୍ୟାହତ ପାଇଁ ଏମିତି ଗୋଟିଏ ଜାଗା ନିର୍ବାଚନ ଦରକାର । ଅସଂଖ୍ୟ ଗଳି କନ୍ଦରେ ପୋକ ମାଛି ପରି

ଖୁଦି ହୋଇ ଅଗଣେ ଜନସଂଖ୍ୟା, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ହୁଏତ ସାଧାରଣ
ଧର୍ମ୍ୟାଲୋକ ଓ ଟିକିଏ ପରିଷ୍କାର ବାପୁ ପାଇବା କଷ୍ଟକର ହୋଇ ଉଠେ,
ସାମାନ୍ୟ ଛୁଟି ପାଇଲେ ସେମାନେ ତାକୁ ଏମିତି ଭାବରେ ଉପଭୋଗ କରି-
ବାର ବାସନାକୁ ତ୍ୟାଗ କରି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ସହସ୍ର ଜୀବନରେ ସେଇଟା
ବିଳାସ ନୁହେଁ । ଆବଶ୍ୟକତା ତଥାପି ଏଇଟା ସହରର ଗୋଟିଏ ଅଂଶ
ମୋଇ ପଡ଼ି । ସେଇ କୋଳାହଳ ସେଇ ଚିତ୍କାର । ଶାନ୍ତି ନାହିଁ । ଏଇ
ପାଖଟା ଟିକିଏ ନିଶ୍ଚଳ । ସେଥିପାଇଁ ଏ ଜାଗାଟା ମୁଁ ବାଛି ନେଇଛି । ପ୍ରତି
ରବିବାରର ଦିନ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏଇ ଗଛମୂଳ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବେ ଶୋଇ ରହି
କଟାଇ ଦେବାର ମଧୁ କଲ୍ପନା ମୋର ସପ୍ନାନ୍ତରେ ବାକି ଦିନ ଗୁଡ଼ିକ ବୋଧ-
ହୁଏ ରସାୟତ କରିଦିଏ । ଏଣୁ ମୁଁ ସେଗୁଡ଼ିକ ଭୁଲି ଯିବାର ଓ ଆସିବାର
ଖବର ବି ପ ଏନା ।

ତନି ଚାରିପଟି ଗଛଛତା ଟିକିଏ ଆଡ଼ୁଆଳରେ ବସନ୍ତ ଦିନଟା
କପୋତ କପୋତ—ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକା । ମୁଁ ସିମିତି ଏଇ ଜାଗାଟିକୁ ଏକାନ୍ତ-
ଭାବ ବେଶରକାଶ ପଟା ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲି ସେମାନେ ବି ଠିକ୍
ସେଇ ଜାଗାଟିକୁ ସିମିତି ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲେ । ଜାଗାଟା ଟିକିଏ ସନ୍ତସନ୍ତଆ
ସେଥିପାଇଁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସୁନଜର ଏଆଡ଼େ ପଡ଼େନା ।

ପ୍ରତି ରବିବାରରେ ସେମାନେ ଆସନ୍ତି । ଲଗା ଲଗି ହେଲ ବସନ୍ତ
ତାପରେ ଭୁଲ ଅସରନ୍ତି ଗନ୍ଧ ହସଖୁସି । ଦିନ କଟିଯାଏ—ଜାଣି ଦୁ ଏନା ।

ସବୁ ଦେଖେ—ନ ଦେଖିଲ ପରି ଶୋଇ ରହେ । କି ଯାଏ ଆସେ
ମୋର । ଏଇ ଉଷ୍ମ ଖର ଏଇ ଅଧାନିଦ—ଖୁବ ଭଲ । ଫୁସ୍ ଫୁସ୍ ଶବ୍ଦ
ଭାସି ଆସେ । ଅମାନିଆ କାନ ଆଗ୍ରହରେ ତାକୁ ବାନ୍ଧ ରଖେ ।

“ଆଁର, ଛୁ ଛୁ ସେ ଲୋକଟା ସେଇଠି ଶୋଇଛି । ତମର ଟିକିଏ
କାନ୍ତି ଛାଡ଼ ନାହିଁ । କଣ ଭାବିବ ସେ କହିଲ ?

ସେ କ’ଣ ଦେଖିବ ନା ଶୁଣିବନ ? ସେଇ ସେ ଦଶାଟା ବେଳୁ ଆସି
ଚଢ଼ିଯାଏ ଉଠିବ ଯାଇ ଚାହିଁବା ବେଳେ । କି ଶୁଣିବେ ବାବା ଲୋକଟା ।

ସବୁ କେତେ ଶୁଣିବ ସେଟା । ମନେ ହୁଏ ଯେମିତି ସପ୍ନାନ୍ତ
ସ୍ୱପ୍ନର ନିଦ ଯାକ ଏକାଠି ସାରି ଦେଇ ଯାଏ । କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ । ଆରେ—ଫେର୍

ନ ଶୁଣିଲ ପରି ପଡ଼ି ରହେ । କାନ ଯୋଡ଼ିକ କନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟରତ । ଝିଅଟି ଶ୍ୟାମଳ—ଦେଖିବାକୁ ବେଶ୍ ମନ୍ଦ ନୁହେଁ । ଭ୍ରାସଲ ଭ୍ରାସଲ ଦେହଟି । କାନରେ ଦୁଇଟି କାନ ପାଶା । ବେକରେ ସ୍ତମ୍ଭ ପରି ସରୁ ସୁନା ହାରଟିଏ । ତା ମଝିରେ ଲମ୍ବକଟ୍ଟ ଟାଏ । ଆଖି ଦୁଇଟି ଆଉ ଟିକିଏ ଟଣା ଟଣା ହୋଇଥିଲେ ବୋଧହୁଏ ଭଲ ଦେଖା ଯାଆନ୍ତା । ଭୁଲ୍ଲତା ଗୁଡ଼ିକ ବି ହେଲିଆ ନୁହେଁ । ହଁ ସୁନ୍ଦର ସେ—କନ୍ତୁ ସେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ସୌବନ୍ଦର—ତାର ନିଜସ୍ବ ନୁହେଁ ।

ବସ୍ତ୍ରମ କେତେ ହୁବ । ସରର ନା ଅଠର । ବେଶି ହେଲ ବି ମେକଅପ୍ (Makeup) ଯୋଗୁଁ ଜାଣିବା କଷ୍ଟ । ହୋଇଥାଇପାରେ ପଟିଶି କମ୍ପା ଛବିଶି ।

ପିଲୁଟି ଡେଜା—ପଚଳା । ମହାନଗରର ଅର୍ଦ୍ଧାଧିକ ଜନତାର ସାଧାରଣ ସ୍ବଭାବର ପ୍ରତୀକ । ନାକ ତଳେ ପାତଳ ନିଶର ସର ରେଖାଟିଏ । ହସିଲ ବେଳେ ଉପର ଡ୍ରୋପ୍ ଟିକିଏ ବେଶି ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ କଲା କଲା ଦାନ୍ତ ମାଡ଼ି ଗୁଡ଼ାକ ଦେଖାଯାଏ । ଆଖି ପତା ଯୋଡ଼ାକ ଗୁଜ ଆସିଛି ।

“ଦିଆସିଲ ଅଛି ଆଜ୍ଞା ?

ଆଖି ଖୋଲକ । ସେଇ ପିଲୁଟି ଆଗରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ।

ଦିଆସିଲ ଅଛି ।

ହଁ ହଁ—ବହଳ ନିଅନ୍ତୁ । ଅସ୍ବବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଳେଟରୁ ଦିଆସିଲ କାଢ଼ି ଦେଲ । ଅନ୍ଧେତୁକ ଚପଳତା କନ୍ତୁ ସ୍ବାକୁ ବନ୍ଦ କରିବା ବି ଅସାଧ୍ୟ ।

ହେନ୍ କମ୍ପା ବସ୍ତରେ ଗଲୁବେଳେ ଯଦି ଜଣି ସୁନ୍ଦର ତରୁଣୀ ପାଖରେ ଥାଆନ୍ତୁ ତାହା ହେଲେ ଜାଗା ମିଳିବାଟା ବେଶି ଅସୁବିଧା ହୁଏନା । ତା’ ଛଡ଼ା ଯଦି ସିଗାରେଟ୍ ଖାଉଥାଆନ୍ତୁ ତ ମାଗଣାରେ ଅନେକ ସିଗାରେଟ୍ ବି ମିଳେ । ନିହାତି ଅଜଣା ଲୋକ ବି ବନ୍ଦୁ ହୋଇ ପଡ଼େ । ବନ୍ଦୁକ ହୁଏ । ଟିକିଏ ଦୟା ଟିକିଏ ସହାନୁଭୂତି, ଟିକିଏ କୃତଜ୍ଞତା ମୂଳକ ରୁହାଣୀ । ବିଚକ୍ଷଣ ଚରଣକୁ ବମିଲେ ତା’ର ଅନ୍ତ ମିଳିନା କନ୍ତୁ ଏଇଟା ଗୋଟାଏ ସାଧାରଣ ସତ୍ୟ । ଧନ୍ୟବାଦ ।

ମୁଁ କିଛି କହିବା ପୁଣି ଭାବୁଲେକ ବିଦାୟ ନେଲେ । ମୁଁ ପୁଣି
ଆଖି ବୁଜିଲି ।

କେତେଟା ରବିବାର ଏମିତି ଯାଇଛି ମୋର ମନେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ
ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ତୋଷ୍ଟ ରବିବାର ସେମିତି ତାଙ୍କ ଓ ମୋ ଭିତର ପାଟିରେ ଗୁଲୁ
ଆସୁଥୁ ଆସୁଥୁ ଭାଙ୍ଗି ଦେଇ ଯାଉଛି । ନାମ ଧାମର ପରିଚୟ ନାହିଁ ।
କେବେ କେମିତି ଦିଆଯିଲାଟା—ସମୟ କେତେ ଏଇ ପରି ଭାବରେ କେତେଟା
ମାମୁଲି ପ୍ରଶ୍ନ ଉତ୍ତର ମାତ୍ର । କିନ୍ତୁ ଏଇ ମାରବତା ଭିତରେ ସେମିତି ଆମେ
ପରସ୍ପରର ପାଖେଇ ଆସୁଥିଲୁ । ଗୋଟିଏ ରବିବାରର କଥା କିନ୍ତୁ ମୋର ଏବେ
ସୁଦ୍ଧା ମନେ ଅଛି । କାଗିରି ତା'ପରେ ମୋର ଆଉ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଦେଖା
ହୋଇନା । ଦେଖା ଆଉ ହେବନା ନା ତା ବି ଜାଣିନା । ତାଙ୍କର ଚେତେଇ
ଗୁଡ଼ିକର ପାଖରେ ଆସିଲୁଣି କିନ୍ତୁ ସେ ସ୍ମୃତିଟା ହିଁ କେବଳ ଏବେ ସୁଦ୍ଧା
ଠିକ୍ ଜୀବନ୍ତ ହୋଇ ରହିଛି ।

ସେ ଦିନ ବି ସେମିତି ଗଛ ମୂଳେ ଆଖି ବୁଜି ମୁଁ ପଡ଼ିଛି ।
ଅପରାହ୍ନରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆସୁଥୁ ଆସୁଥୁ ଖସି ଯାଉଛି ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟର ମୁହାଣ
ଆଡ଼େ । କିନ୍ତୁ ସେ ଦିନ ଦିନି ଗୋଟିଏ କଥାର ବ୍ୟତିକ୍ରମ । କପୋତ
କପୋତର ବିଶ୍ରାନ୍ତାଳାପର ମଧୁର ସ୍ୱର ଆଉ ମୋ କାନରେ ବାଜୁନି ।
ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲା ଟିକିଏ । ଆଶଙ୍କା କରିବାର କିଛି ନଥିଲା । ହୁଏତ କିଛି
ଅସୁବିଧା ଥାଇପାରେ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ପରେ କୌତୁହଳ ବଶତଃ ଦରବୁଜା
ଆଖି ପତା ଭିତରୁ ମୁଁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲି ସେ ଗଛ ମୂଳ ଆଡ଼କୁ ।

ଏ କ'ଣ ? କପୋତ ଯେ ବସା ଶୂନ୍ୟ କରି ଉଡ଼ିଯାଇଛି ।
ବିରହଣୀ କପୋତ ଆଖିରେ ଅଶ୍ରୁ । ପୁରୁଣା ଦିନର ସ୍ମୃତିଗୁଡ଼ିକୁ ଗଛ ମୂଳର
ଅଧାଖରା ଅଧା ଗୁଲୁର ଭିତରେ ମନେ କରି କରି ଗୁମୁର କାନ୍ଦି ଉଠୁଛି ସେ ।

ସାନ୍ତା ନା ଦେଇ ଲାଭ କ'ଣ ? ବରଂ ତାକୁ ଏକାକୀ ଗୁଡ଼ିଦେଇ
ଆପଣା ଆପେ ନିଜକୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେବାର ସୁଯୋଗ ଦେବାହିଁ ଭଲ ।
ସେଥିରେ ଫଳ ଅଛି । ତାହାତା ସେତେ ଅଜଣା—ମନେ କରି ପାରନ୍ତି କିଛି ।
ନା ଅମାନିଆ ମନ ମାନିବାକୁ ନାହିଁ । କୌତୁହଳ ଉତ୍ତର ଉଠୁଛି ।

ଆଶୁ ଉପରେ ମୁହଁ ମାଡ଼ି କାନ୍ଦୁଛି ସେ ।

ପାଖରେ ବସିଲି ଅଜଣା ଆଶଙ୍କା ନେଇ । କେଉଁ ପ୍ରଶ୍ନ ପରୁରବ
ସେଇଟା ବି ମୁଁ ଜାଣେ ନା ।

କ'ଣ ହେଲା କାନ୍ଦୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ମୁଁ କିଛି ସାହାଯ୍ୟ କରି-
ପାରେ ? ନିହାତି ସାଧାରଣ ଭଦ୍ରାମି । ଉତ୍ତର କିନ୍ତୁ ମୋଟେ ମିଳିଲାନି ।

ପୁଣି ସେଇ ପ୍ରଶ୍ନ ।

ଭର ଭର ଆଖି ପତା ତୋଳ ମୋ ଆଡ଼େ କ୍ଷଣେ ମାତ୍ର ରୁହିଁ ପୁଣି
ମୁହଁ ମାଡ଼ି କାନ୍ଦିଲେ ସେ ।

ସାହସ ହେଲା । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହାତ ରଖିଲି ।

କୋହ ବଢ଼ି ଉଠିଲା ଦୁଇଗୁଣ ହୋଇ ।

ବହୁ ସମୟ ପରେ ଜବାବ ମିଳିଲା । ସାଥୀ ତାର ବିବାହ କରିଛି
ଅନ୍ୟ ଜାଗାରେ । କନ୍ୟା ସୁନ୍ଦରୀ ଯୋତୁକ ବି ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶି ।

ସାଧାରଣ ଘଟଣା କିନ୍ତୁ ତା ଜୀବନରେ ନୂଆ । ପ୍ରଥମ ପ୍ରେମର
ବିଫଳତା ଖୁବ୍ ବାଧ୍ୟ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୁଡ଼ିଗଲେଣି । ଆଲୋକ ଯାଇନି । ଗୋଧୂଳର ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ
ଆଲୋକ । ପାଟିରେ ମୋର ଶ୍ଵାସ ନାହିଁ । ମାରବରେ ହାତ ବୁଲୁଛନ୍ତି
ମୁଣ୍ଡର । ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳରେ ଗୋଟାଏ କେମିତି ବିଷାଦର ଅସ୍ପଷ୍ଟିକର ଶ୍ଵାବ ।
କେତେବେଳେ ଏମିତି କଟିଛି ମୁଁ ଜାଣିନା । ଯେତେବେଳେ ମୋର ହୋସ
ହେଲା ଦେଖିଲି ସେ ମୋର କୋଳ ଉପରେ ଓ ଆମର ଦୁଇଟି ମୁହଁ ଏକ
ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ନିହାତି ଅସ୍ପଷ୍ଟତା—ଇଚ୍ଛାକୃତ ନୁହେଁ । ତ୍ରାନ୍ କିମ୍ବା ବସ୍ତୁରେ
ଗଲ୍ପବେଳେ ଦିନକୁ ଦିନ ଆସି ତୋଳ ଗଲେ ଯେମିତି ଗୋଟାଏ ଶିତରଂଗ
ଆସନ୍ତ—ଉତ୍ତରନା ବଢ଼େ, ଯେଉଁଟା କେବେ ହେଲେ ପୁରସ୍କୃତ
ନୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ହୋଇଯାଏ ନିଜର ମନର ଅଜାଣତରେ ବି ଘଟଣାଟା
ଘଟିଯାଏ । ଏ ଢଳୁଟା ମନର ଦୁର୍ଦ୍ଦି ମାସର । ଏଇଟାକି ଗୋଟାଏ ସେମିତି
ଘଟଣା । ଯଦିକିମ୍ଭାବି କବିବାଦୁଲ ମାସର ଉତ୍ତରଜନାର ବଳ ହେବାକୁ ହୁଏ ।

ଚମକ ପଡ଼ି ଚାହିଁଲ । ସିଏବି । ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଦୁଇ ଜଣ
ପରସ୍ପରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲୁ ବିମ୍ବଳ ଭାବରେ ।

କିନ୍ତୁ ଫର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବିନୁଳି ତାରରେ ହାତ ପଡ଼ିଗଲା ପରି ସେ
ଛୁଟିକି ଯାଇ ଛୁଡ଼ା ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଜୀବୁ ଦୃଶ୍ୟ ଓ ହୋଧରେ ହିତ ହାତ
ଥରୁଥାଏ । ସେ କିଛି କହିବାକୁ ଚାହୁଁଥାନ୍ତି କିନ୍ତୁ କିଛି କହି ପାରୁ ନଥାନ୍ତି ।
ଆଖିରୁ ଝରୁଥାଏ ନିଃସହାୟତାର ଲୁହ ଧାର ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଭାବରେ । କିନ୍ତୁ ସେ
ଆଖି ଯେମିତି ଦୁଇଟି ଆଗ୍ନିପୁରୀ । ସେ ଲୁହ ନୁହେଁ ଓଡ଼ିଆ ତରଳ ଲୁହ
ଯେମିତି ବହି ଆସୁଛି । ମୋତେ ଓ ମୋ ପରି ସମସ୍ତ ପୁରୁଷମାନଙ୍କୁ ଧୂସ
କରିଦେଇ ତାର ଅନନ୍ତ ଗର୍ଭରେ ବିଲୀନ କରି ଦେବାକୁ । ଗଭୀର ନରକତା
ବିସ୍ଫୋରିତ ହେଉଛି । ‘ପଶୁ—ପଶୁ ସବୁ ପୁରୁଷ ପଶୁ...ପଶୁ...ପଶୁ ।’

ସେ ଏପରି ପଡ଼ିଉଠି ଆଖିବୁଜି ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ କଣ ବୁଝା
କିଛି ନମାନ ।

॥ ପ୍ରତୀକ୍ଷା ॥

ଆଖିରେ ଗୁଡ଼େ ପ୍ରଜାପତି । ଶିରରେ ଶିରରେ ସୁଲୁ ସୁଲୁ ବାଆ ।
କାନ ଭିତରେ କୋଇଲଟା ବସା ବାନ୍ଧିଛି । ରହୁ ରହୁ ଗୀତ ଗାଉଛି ।
ଓଠରେ କଳକା ଫୁଲ ହୋଇ ଫୁଟିଛି । ନାକରେ କେତେ ଗନ୍ଧ । ସୁଇସାଇ
ଗୋଲପ, ମଲ୍ଲୀ । ମନଟା କେତେଗୁଡ଼ାଏ ଝାଞ୍ଜି ରଙ୍ଗ । ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗ ମିଶି
କେତେ ପ୍ରକାର ନୂଆ ରଙ୍ଗ ତିଆରି କରୁଛି ।

“ସେ ଆଜି ଆସିବେ ।”

ପ୍ରାକ୍ ପରୁଷର ଅସ୍ଥି ରତା ଧରଣୀରେ । ପସଝଡ଼ା ଅସ୍ଥି ରତା ।
ନୂଆ ବେଶରେ ସାଜିବାର ଖେଳତା ।

କୋଉ ଶାଢ଼ୀଟା ପିନ୍ଧିବ ଠିକ୍ କରି ପାରୁନି । ପୁରୁଣା ପସ ଆଉ
ନୁହେଁ । ନୂଆ ପସ । ନୂତନ ବେଶ । ନୂତନ ଚମକ ।

‘ସଦା—’

ହଠାତ୍ କରି ବୈଶାଖର ମରୁହାଁଜି ଝାଙ୍କି କରି ବହୁଯାଏ ।
ଶୁଖିଲା ଶେତ । ଧୂସର ଆକାଶ । ତାତିଲା ପବନ । ବୈଶାଖ ତ ଶେଷ
ନୁହେଁ । ବୈଶାଖର ଝଡ଼ ତ ଅଷାଢ଼ର ଦୂତ ।

‘ନା ନିଶ୍ଚେ—’

ଗୁଆସ ସବୁଜ ହୁଏ । ଶ୍ୟାମଳର ବିଭିନ୍ନ ସେଉଁ ଭିତରେ, ଘନ,
ଗାଢ଼, ପାଚଳ ଶ୍ୟାମଳମା ଏଠି ସେଠି ନେଶି ହୁଏ । ବସନ୍ତର ଶିଶୁ କଣୋର
ହୁଏ ଆଷାଢ଼ ଯୌବନର ଗର୍ଜ ପାଇ, ମନ ଭରେ ଜାଇଁବାର ନିଶାରେ ।
ଦେହ ଭରି ପ୍ରାର୍ଥନାର ରସରେ ।

‘କିନ୍ତୁ...’

ଶ୍ରାବଣେ ଝଡ଼ିପାଗ । ଭରି ଭରି ଆକାଶ । ଝର ଝର ପାଣି । ନୂପ
ଛପ । ପର୍ ପର୍ କାହୁଅ । କେତେ ଦିନ ଏ ବର୍ଷା ? ଓଃ ଆଉ କେତେଦିନ ?

ଦେହ ସହନ ଘର ଭିତରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ରହିବାକୁ । ଚାରିକାନ୍ଥ ଭିତରେ
ବସି ରହିବାକୁ । ବାହାରେ ଦେହ ଭିଜୁଛି । ସର୍ଦ୍ଦି, ଜ୍ୱର କାଶ । ଗଡ଼ଜାତି
ପୋକ । ସିଂବାଳୁଆ । ମାଳ ମାଳ ଜିଆ । କଦର୍ଯ୍ୟ ଗଛର ଧାନ ପୋକ ।
ସବୁଜର ବିରକ୍ତିକର ମନୋଚିନ୍ତା । ନିଳ କାହିଁ ? ସୂର୍ଯ୍ୟ କାହିଁ ? ଆକାଶ
କାହିଁ ?

‘ବାଟରେ ଯଦି କିଛି—’

ଜ୍ୟେଷ୍ଠର ଗୁଳୁଗୁଳି ଗରମ ମାରବ ନିଧର ନିସ୍ତରଙ୍ଗ ଗରମ । ଦେହରୁ
ଝାଳ ଗଉଡ଼ୁଛି । ମରବରେ । ଲୁହ ପରି । ରକ୍ତ ବଦଳରେ ଫୁଟନ୍ତା ପାଣି ଗୁଡ଼ା
ବହୁଛି । ଛଟପଟ୍ ଦେହ । ଅଦୃଶ୍ୟର ଗୁରୁଗୁପ୍ତ । ଗରମର ହାତ ଲୁଗାପଟା
କାଢ଼ି ଫୋପାଡ଼ି ଦେଉଛି । ଧର୍ଷଣ କରୁଛି ଅସହାୟ ଅଙ୍ଗଳତାକୁ । ବ୍ୟଭିଚାର
ଗରମ । ଲମ୍ଫିଟ ଗରମ । ଅସହ୍ୟ ଏ ଜ୍ୱାଳା । ଅସହ୍ୟ ଏ ସମ୍ରାଟୀ ଅତ୍ୟା-
ଚାର । ପାଣି କାହିଁ ? ବର୍ଷା ? ଅନ୍ତତଃ ଟିକେ ପବନ । ହେ ପବନ, ହେ
ଆସନ୍ତା ଆସାନ୍ତର ଦୂତ ।

‘ନା, ନା, କେବେ ନୁହେଁ । ସେ ନିଶ୍ଚୟ—’

ଶ୍ରାବ୍ୟର ମେଘ ଘ୍ନିର ହୋଇଛି । ମାଟିଆଳ ଧୂସର ମେଘର
ଫାଙ୍କେ ଫାଙ୍କେ କୁହୁଡ଼ୁଆ ଆଲୋକ । ମେଘ ଫାଟୁଛି । ସେଇ ଛୋଟ ଫାଙ୍କଟା
ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଓସାରରେ ବଢ଼ୁଛି । ଦୁଇଭାଗ ହେଉଛି ମେଘ । ଆଲୁଅର ଡାର
ଛୁନଭୁନ କରି ଦୁଇପାଖକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଉଛି । ଏଥର ଦଶିବ ମାଲରୁ
ଫାଳେ । ମାଲର ସୀମା ବଢ଼ିବ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଆସିବ ପ୍ରବଳ ରେଷରେ ବିଜୟର
ଗୌରବରେ ।

‘କିନ୍ତୁ କାହିଁକି ଏତେ ଡେର ?’

ପାଣ୍ଡୁଲିପି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲ । ତାହାର ପ୍ରଥମ କବିତାଟିରେ
ଥିଲା—

ଗୌରବ ତବ ଗୁଆବନ
ସୌଭାଗ୍ୟ ତବ ଧୂଷ କାନନ
ସୁବାସିତ ଶୁଭ ଚନ୍ଦନ ।

ମଙ୍ଗଳ ତବ ନାରିକେଳ,
କଲ୍ଲାଣ ତବ କାନ୍ତ ତମାଳ,
ହୁନ୍ତାଳ-ତାଳ-ଚୁଡ଼-ବେଲ ।

ତମର କୃପାରେ
ପକ୍ଷ କଅଁଳେ ହସି,
ଶୁଷ୍କ ପତର ଖସି
ନଞ୍ଜ ତାଳେ ତବ ଚରଣେ
ମୁଗ୍ଧ ମନେ
ହେ ଦ୍ରୁଷ୍ଟା,
ଆହେ, ଶ୍ୟାମ ଉଦ୍ଭିଦ ସୁଷ୍ମା ।

ମାତ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ନିଜର ଦୃଷ୍ଟି ଭଙ୍ଗୀର ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେତୁ
ସେହି ପାଣ୍ଡୁଲିପିକୁ ମୁଁ ସୁପ୍ରକରୁପେ ଗ୍ରହଣକୁ ମନ ଦେଇ ନଥିଲି । ଦୁଃଖର
କଥା ଯେ, ସେହି ପାଣ୍ଡୁଲିପିଟି ପୁଣି କୁଆଡ଼େ କେମିତି ନଷ୍ଟ ହୋଇ
ଯାଇଛି

ସେହି ପାଣ୍ଡୁଲିପିରୁ ଗୋଟିଏ କବିତା ସେତେବେଳେ ନବଭାରତରେ
ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ତାହାହିଁ ମୋ ନିଜ ନାମରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା
ସବୁ ପ୍ରଥମ କବିତା । କବିତାଟିର ନାମ ହେଲା “ଗନ୍ଧୀର ଆହେ
ମଉନ ।”

ସେହି କବିତାରେ ମୁଁ ଲେଖିଥିଲି :

ଗନ୍ଧୀର, ଆହେ ମଉନ,
କେତେ ମୁଁ ପରୁରେ
କପାଁ କାହିଁ କିଛି କହୁନ ?

କମ୍ପା ପବନର ଆକୁଳତା,
ବରଷା-ବାରିଦ-ସଜଳତା,
ବିଶାଳତା ଏଡ଼େ ଧୀଳ ଆକାଶର କପାଳି,
କପାଳି ଦେଇଛ ତଡ଼ିତଟି ମେଘ ଲତାଇ,

କୁସୁମରେ ଭରି କୋମଳତା
 କାନନରେ କରି ଶ୍ୟାମଳ
 ଶଶି-ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାରେ ବମଳ—
 କପାଳି କରୁଛ ସୃଷ୍ଟିରେ ଡାଳ ସପନ,
 ଗନ୍ଧାର, ଆହେ ମଉନ ।

କନ୍ତୁ କେଜାଣି କାହିଁକି ଏଭଳି ଲେଖାକୁ ମୁଁ ପଢ଼ିବି ନିରର୍ଥକ ମନେ
 କରି ଫିଙ୍ଗି ଦେଇଛି । ସୁଖ ଛଡ଼ା ତାହାର କୌଣସି ପରିଚୟ ମୋ
 ନିକଟରେ ଆଜି ଆଉ ନାହିଁ । ସେହି ପାଣ୍ଡୁଲିପିର ସମାପ୍ତି କବିତାଟିର
 ନାଁ ଥିଲା “ସବଂ ସମାପ୍ତୋସି ।”

ଦିନେ ମୁଁ ଗୋଟିଏ କବିତା ଭାବିଥିଲିବେଳେ ଟିକିଏ ଡେରିରେ
 ତାହାକୁ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବାକୁ ଆସିଲି ବେଳକୁ କବିତାଟି ଆଉ ମନେ ପଡ଼ି-
 ଲାନି । ସେତେବେଳେ ସେହି ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ନାମକରଣ ଦେଇ
 ମୁଁ ଲେଖିଥିଲି...

ହଜିଗଲ ମୋର ଅର୍ଥ୍ୟ-କୁସୁମ ସଖା,
 ଶୁଭ ପ୍ରସ୍ତର ଅରୁଣ-ଆଲିନ ବୋଲା
 ଶ୍ରେୟ-ଚନ୍ଦନ-ମଘା ।

ସ୍ରୋତ ସାଥେ ସେ ସେ ଭାସିଗଲା ଦୂର ଦେଶେ
 ନ ପାଏ ମୁଁ ତାର ଲେଖେ,
 ନ ପାଇବ କିବା ଅର୍ଥ୍ୟଟି ମୋର ତମେ
 ସୋତ-ଶେଷ ଯହିଁ ରଖା ।
 ହଜିଗଲ ମୋର ଅର୍ଥ୍ୟ-କୁସୁମ ସଖା ।

ଏ ସବୁ ଅନେକ ଦିନ ତଳର ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ରତନା, ବ୍ୟବଧାନ
 ଅନ୍ଧାର ଭରିବା ବର୍ଷ ହେବ । ନଥାପି ଆଜି ମନେ ଧକାଳିବାରେ ସେସବୁ
 ନୂଆ ଭଳି ମତେ ଲାଗୁଛି । ଯେଉଁମାନେ ଭାବିଲେଣି, କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ବୟସର
 ଜ୍ଞାନ ବର୍ଣ୍ଣାକୁ ଜାଣି ନ ଥାଏ, ମୁଁ ମନେ କରୁଛି । ସେମାନଙ୍କୁ ଏ ସବୁ
 ନୂଆ ଲାଗିବ । ମୋ ଜୀବନର ସ୍ରୋତ ଏହା ଭିତରେ ବହୁ ଦୂର ଗତି

କରି ଆସିଲୁଣି । ତାରୁଣ୍ୟର ତରଙ୍ଗ ପରେ ଯୌବନର ଉଦ୍‌ବଳ ସ୍ରୋତ
 କେତେ ଲହଡ଼ି ଭାଙ୍ଗି ବହୁ ଯାଇଛି । କେତେ ଫୁଲ ଭାଙ୍ଗି ଯାଇଛି ସେହି
 ସ୍ରୋତରେ । ସବୁକୁ ମୁଁ ରଖି ପାରିନି । କେତେକକୁ ଜାଣିଶୁଣି ହଜେଇ
 ଭସେଇ ଦେଇଛି । ତାହା ଜେବଳ ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ବିଚାରରେ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀର
 ପରିବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁ ଦଟିଛି । କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ ଗୋଟିଏ ହେତୁର କବିତା ମଧ୍ୟର
 କେବେହେଲେ କୌଣସି ଅନୁକୃତି ପ୍ରତିଫଳିତ କାହିଁକି ସାତ ? ଭାବୁର
 ମେଘଗୁଡ଼ା ଏମିତି ଉଡ଼ି ଉଡ଼ି ଚାଲିଯାଉଛନ୍ତି ? ବର୍ଷର ସମ୍ଭାବନା
 ନେଇ ଆସି ପୁଣି ହଜିଯାଇଛି ଦୂର ଦିଗ୍‌ବଳୟର ସୀମା ପର ପାଖରେ । କ୍ଷେତ
 ଶୁଖୁଛି । ପଙ୍କଗୁଡ଼ାକ ହଜାର ପଶୁପକ୍ଷୀ ମଣିଷର ପଦଚିହ୍ନ ନେଇ ପଥୁରୁଆ
 ହୋଇ ଆସିଲେଣି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଗେଣ୍ଡା କଙ୍କଡ଼ାଙ୍କର ଶୁଖିଲା ଧଳା
 ଖୋଳପା । ସବୁଜ ଭିତରେ ଛାଷରୁ ହଳଦିଆ ଉଙ୍କି ମାରୁଛି । ଦେହ ଶୁଖୁଛି ।
 ମେରୁକଟିଆ, ଶୁକୁଟା ଶୁକୁଟା ହୋଇ ଆସୁଛି । ବର୍ଷା କେବେ ? କେତେ
 ଢେର ? ଓଃ, ବଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର ଏ ଭାବୁର ସୂର୍ଯ୍ୟ । ତା'ଠାରୁ ଆହୁରି ନିଷ୍ଠୁର
 ଏ ମେଘର ଛଳନା ।

‘ଓଃ, ଅଉ ପାରୁନି ।’

ଆଖିର ପ୍ରଜାପତି ଗୁଡ଼ାକ ଚାଲି ପାଲଟି ଗଲେଣି । ଶିରରେ
 ଶିରରେ ଭାବୁର ପୁବେଇ ବାଆ । ମନ ଭିତରେ ଏକ ବିଦଗ୍ଧ ଚକୋରା ।
 ରହିରହି ବଳାପ କରୁଛି । ଓଠରେ ପାଖୁଡ଼ାରେ ବଣ ଓଲୁଅର ଫୁଲ
 ମୁକଳିତ ହେଉଛି । ନାକରେ କି ବିଚକଟିଆ ଗନ୍ଧ । ରଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ା କାହିଁ ?
 ସବୁଯେ ଧୂସର, ବିବର୍ଣ୍ଣ କାଳିମା ।

‘ଓଃ, ଅସହ୍ୟ’ ।

॥ ଚମ୍ପା ଫୁଲ ॥

ମାଘର ଉତ୍ତରପୂର୍ଣ୍ଣିମା ସୂର୍ଯ୍ୟ ଲେପୁଛି ଦୂରଭର ଉଷ୍ମ ଏକ ସୋମବାରର ସକାଳରେ ।

ସୋମବାର ?

ସୂର୍ଯ୍ୟ କଣ ବୁଝେ ଆଜିକାର ବାର ? ନା, କିନ୍ତୁ ଆମେ ପୃଥିବୀର ମଣିଷ ତାରି ଚାରି ପାଖରେ ବୁଲି ବୁଲି ତାରି ଚଳବାଟକୁ ଛକି କାଟି ଚାଲିଯିବା କରୁଛୁ ।

ଦୂରଭଟା ସବୁବେଳେ ମଧୁର । ବ୍ୟବଧାନ ମଧ୍ୟରେ କଳ୍ପନା ଦିଏ ରଙ୍ଗ । ତାର ହରରଙ୍ଗୀ ରେଶମୀ ସୂତାରେ ସଂଯୋଗ କରେ ସେ ଘଟଣା ଓ କାରଣକୁ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଘୁଞ୍ଚି ଯାଇଛି । ସେଥିପାଇଁ ତାର ଉତ୍ତପ ଆଜି ମଧୁର । ଯେତେବେଳେ ପାଖରେ ଥାଏ ସେ ହୁଏ ପ୍ରଖର, ଜ୍ୱାଳାମୟ, ଠିକ୍ ବର୍ତ୍ତମାନର ବାସ୍ତବତା ପରି ନିଷ୍ଠୁର ।

ସକାଳର ଭାରି ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଶୁଷ୍କ ଚମ୍ପାଫୁଲର ସୌରଭ । କୋଉଠୁ ଆସୁଛି କେଜାଣି ? ସୌରଭର ବାହକ ପବନ ଏକ ଅଦୃଶ୍ୟ ବସ୍ତୁ । ସୁନ୍ଦର ବାହକ ଏଇ ସୌରଭ । ସେ ବି ଏକ ଅଦୃଶ୍ୟ ଅଗଣାଣ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ସୌରଭରେ ଯେପରି ଅଜ୍ଞାତର ସମସ୍ତ ଘଟଣାବଳୀ ତାର ପ୍ରାଣ ରସର ଅନୁଭବରେ ସଞ୍ଚିବିତ ହୋଇ ଫୁଟି ଉଠନ୍ତି ମନୁଷ୍ୟର ଭାଗ ଶକ୍ତିର ଭିତରେ । ତା'ପରି ସୁନ୍ଦର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ବାହକ ଆଉ କେହିନାହିଁ । କୌଣସି ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଅଜ୍ଞାତର ଗୋଲ ଡାକ୍ତା ସୁନ୍ଦର ଅମୂଲ୍ୟ ରତ୍ନକୁ ଏମିତି ଉଦ୍ଧାର କରିପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆଖି ଚାହିଁ—ପରିସ୍ଥିତିର ସୁନ୍ଦରତା । କାନ ଚାହିଁ—ସେଇ ସୁରର ଦୋହର । ପରିସ୍ଥିତି ବଦଳେ, ସୁର ବଦଳେ । ସୌରଭର ବଦଳ ନାହିଁ । ସେଥିପାଇଁ ତାର ସୁନ୍ଦର ଚରହରିତ୍ର ବନର ଚରନ୍ତନ ସବୁଜିମା ପରି, ଚର ସବୁଜ ।

ଚମ୍ପାଫୁଲ !

ଆମ ସାନଅପା ଚମ୍ପାଫୁଲ ବସିଥିଲା ବ୍ରାହ୍ମଣଘର ମାଉସୀଝିଅ ଚନ୍ଦ୍ରନାମା ସାଙ୍ଗରେ । ସାନ ଅପା ଓ ଚନ୍ଦ୍ରନାମା କି ସାଙ୍ଗ ! ଚନ୍ଦ୍ରନାମା ସବୁବେଳେ ଆମଘରେ ଥାଏ । ଚନ୍ଦ୍ରନାମା ଭାରି ଭଲ । ମୋତେ ସବୁବେଳେ କାଶ କରେ । ସାନ ଅପା ବେଳେ ବେଳେ ଚିଡ଼େ । କନ୍ଦେ, ବୁଡ଼ାଟା କାଶ ହେଉଛି । ଚନ୍ଦ୍ରନାମା କିନ୍ତୁ କିଛି କନ୍ଦେନି । ତୁମା ଦିଏ । ଆରୁର ଆଣିଲେ ମୋତେ ଦିଏ । ସାନ ଅପା ଚୋରଣୀଟା । ଘରୁ ଆରୁର ଚୋରାଏ । ମୁଁ କହିଦେବି କହିଲେ ଯାଇ ଦିଏ । ଟିକେ ଦିଏ, ଆଉ କନ୍ଦେ, “କେତେ ବଡ଼ଟା ଦେଲି !” ବୋଲି । ସେଇଯେ ଶିବ ମନ୍ଦିର ପାଖରେ ଚମ୍ପାଫୁଲ ଗଛ । ମୁଁ ପ୍ରତିଦିନ ଯାଇ ସେଇଠୁ ଚମ୍ପାଫୁଲ ଗୋଟେଇ ଚନ୍ଦ୍ରନାମା କି ଦେଇଥିଲି ।

ଚନ୍ଦ୍ରନାମା କଳା ଥିଲା । ବୋଉ କହୁଥିଲା ସେଇଥିପାଇଁ ତା’ ବାହାଘର ହୋଇପାରୁନି ବୋଲି । ଦୁଇଟା ଯୁଗ ହେଲଣି । କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ । କ୍ଆଡ଼ି ଗଲ ଚନ୍ଦ୍ରନାମା କେଜାଣି ? ପୃଥିବୀ ଘୁରୁଛି । ଭର୍ତ୍ତିଶା ଖେଳୁଛି । ସେଇ ଘୂର୍ଣ୍ଣନ ଭିତର ଘୁରି ଘୁରି ଆମେ କେହି କାହାରିକୁ ଧରି ପାରୁନୁ ।

ସକାଳର ସୂର୍ଯ୍ୟର କରଣରେ ଉଜ୍ଜାପ ଜମିଲଣି । କୈଶୋରଭର ଉଜ୍ଜାପ ।

ଚମ୍ପାଫୁଲ ।

ଝୁଲରେ ପଡ଼ୁଥିଲାବେଳେ ଯୋଉ ଗୋଟା ହୋଇ ଝିଅଟି ଆମ କ୍ଲାସରେ ପଢ଼ୁଥିଲା—ନା ତାର ନିରୁପମା—ସେଇ ଝିଅଟିକୁ ଆମେ ଡାକୁଥିଲୁ ଚମ୍ପାଫୁଲ ବୋଲି । ମୋ ସାଙ୍ଗ ଭଞ୍ଜ ତା ନାଁରେ କବିତା ଲେଖିଥିଲା । ଛନ୍ଦ ମିଳେଇ ମିଳେଇ ‘ବିତଳକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ’ ବୁଝେ । ମୁଁ ଗପ ଲେଖିଥିଲି । କି ନା ଦେଇଥିଲି ଗପର ? ଓ, ହଁ—“ମରିଚିକାର ମୋହ” । ଆମେ ଦୁଇଜଣ ଝୁଲ ମେଗାଜିନର ସମ୍ପାଦକ ଥିଲୁ । ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ କବିତା ଓ ଉପସଦଶାସ୍ତ୍ର ପ୍ରବନ୍ଧରେ ଆମ କବିତା ଓ ଗଳ୍ପ ଛପେଇଥିଲା । ହେଡ଼ମାଷ୍ଟ୍ରେ ଗୋଟାଏ କବିତା ଲେଖିଥିଲେ ପଣ୍ଡିତେ ଲେଖିଥିଲେ ସଂସ୍କୃତ ଶ୍ଳୋକ । ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷକ ଇଂରାଜୀରେ ଗପ ଲେଖିଥିଲେ । ସବୁ ଟିକିନିଷ୍ଟ ମନେଅଛି ତ ?

ପଢ଼ିବା ବାନ୍ଧିଲାବେଳେ ସେ କି ବସୁନ୍ଧର ଆଗ୍ରହ, ଉଦ୍ବିଗ୍ନ । ସିଏ ପଢ଼ିବ । ନିରୁପମା ପଢ଼ିବ—। ନିଶ୍ଚୟ ବୁଝିପାରବ । ଅବିକଳ ତା'ର ବର୍ଣ୍ଣନା ଦେଇଛି । ତାର ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କ ପାଖରେ କେତେଟା କହିଥିବା କଥାକୁ ଅବିକଳ ଉତ୍ତର ଦେଇଛି । ତଥାପି କ'ଣ ସେ ବୁଝିପାରବନ ? (୨୫; ତାକୁ ସିଧାସଳଖ କହି ନ ପାରବାର କାୟରୁଷତା ଓ ତାକୁ ବୁଝେଇବାର ବସୁନ୍ଧର ଆଗ୍ରହ ଭିତର ସେ ଯେଉଁ ଜ୍ୱଳନ—ଯୋଉଥିବାର କେତେ ବେଦନା, କେତେ ଦୁଃଖ, ନେତେ ଉଦ୍ବିଗ୍ନ—। ପ୍ରତିକାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପୃଷ୍ଠା ସେ ଯେତେବେଳେ ଉଠାଉଥାଏ ସେତେବେଳେ ଗୁଡ଼ିର ଯେମିତି କିଏ ମଥର ଚୁପିଦଇ ଅଶନିଶ୍ଚାସୀ କରି ପକାଉଥାଏ । ମନେ ମନେ ଗଣି ହୋଇଯାଉଥାଏ ପୃଷ୍ଠାଗୁଡ଼ିକ । ଏବେ ପୃଷ୍ଠାରେ ବାହାରିଛି ମୋ ଗପ । ଆଃ, କେତେ ଡେରି କରୁଛି ସେ ପଢ଼ୁଥିବାକୁ । ଗୋଟାଏ ଯୁଗ ଲାଗିଗଲାଦିଏ । ଶେଷରେ ଯେତେବେଳେ ସେଇ ପୃଷ୍ଠାରେ ପହଞ୍ଚି ଅଟକି ଯାଇଥିଲା, ଆଉ ଟିକେ ହସିଥିଲା, (ଯୋଉ କାରଣରୁ ହେଉ ନା କାହିଁକି) ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ମୋର ଲେଖକ ଜୀବନର ଚରମ ସାର୍ଥକତା ସେଇଠି । ସାଙ୍ଗମାନଙ୍କୁ କହିଥିଲି ନିରୁପାୟ ମୁଁ କବି ହୋଇଛି ।

ହାଃ-ହାଃ-ହାଃ । ନିଜ କଣ୍ଠସ୍ୱରରେ ତମକି ପଢ଼ିଲି ମୁଁ । ନିଜ ହସୁଛି । ହସର ଶବ୍ଦରେ ଗଛଉପରୁ ଉଡ଼ିଗଲେ ଦୁଇଟା ଚଢ଼ିତଳ । ସେ ପାଖରେ ପଡ଼ିଆର ଭାସକୁ ନିଲିମ୍ବ ଭାବରେ ନିମ୍ନକୁ କରୁଥିବା ଗୋରୁଟିଏ ମୋ ଆଡ଼କୁ ମୁଣ୍ଡଟେକି ଚାହିଁ, ପୁଣି ଆଉଥରେ ତା କାମରେ ମନୋନିବେଶ କଲା ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ମଥା ଉପରକୁ ଉଠିଗଲା । ଉତ୍ତପ ପ୍ରଖର ହେଉଛି । ବସ୍ତ୍ରାଣ୍ଡି ପ୍ରାନ୍ତର ଉପର ମରୀଚିକାର ଡେଉଁ । ଯୌବନର ଉତ୍ତପ ଯେମିତି ନିଷ୍ଠୁର ସେମିତି କାର୍ଯ୍ୟକାୟ; ସେମିତି ବସ୍ତ୍ରାଂଶୁ ସେମିତି ଧ୍ୱଂସକାରୀ ।

ତମ୍ବା ଫୁଲ ବୋହୁ । ସାନଘର ମରୁ ନାଁ ଦେଇଥିଲା ସୁମିତ୍ରାକୁ । ସୁମିତ୍ରା ଯେଉଁଦିନ ପ୍ରଥମକରି ଆମଘରକୁ ଚାଲିଆସିଥିଲା ସେଇଦିନ । ସେଦିନ ଥିଲା ତା ଗର୍ଭରେ ଏଇ ତମ୍ବାଫୁଲର ମାଲା । ଆମ ଦାଣ୍ଡଘର କୋଠରୀ ଭିତର ଦେଇ ସେ ଯେତେବେଳେ ଚାଲିଗଲା ବସ୍ତ୍ର ଦେଇଗଲା ସେଇ

ସୌରଭରୁ ମୁଠାଏ । ଯେଉଁ ସୌରଭ ଚରନ୍ଦନ ପାଇଁ ମୋର ମନରେ ଟାଣି
ଦେଇଗଲା ଗନ୍ଧାର ଦାଗ । ସେ ସେବନ ଚୁଲିଯାଇଥିଲା । ଅଜଣା,
ଅଶୁଣା ଭାବରେ । ହୁଏତ କେବେ ସେଠାକୁ ଫେରି ଆସିବାର ଆଶା ନ
ନେଇ । କିନ୍ତୁ ସେ ଯେଉଁ ସୌରଭରେ ସୁରଭିତ କରିଥିଲା ତାର
ଆବେଶରେ, ମୁଁ ଆତ୍ମବସ୍ତୁତ ହୋଇଯାଇଥିଲି ।

କି ଆକର୍ଷଣ କେଜାଣି ଏଇ ମହକର ?

ସୁମିତ୍ରା ଫେରି ଆସିଥିଲା ।

ନବ ବୟର ବେଶରେ, ଗଭୀରେ ତାର ଚମ୍ପାଫୁଲ ।

ସୁମିତ୍ରା । ଚମ୍ପାଫୁଲ । ସୌରଭ । ସୁନ୍ଦର ।

॥ କାରୁଣିକ ॥

ସୈନିକ ହସ୍ତିଚାଲ ।

ତେର ନମ୍ରର ବେଢ଼ରେ ଆଖି ବୁଜି ଶୋଇ ରହିଛି ହରମୋହନ ସିଂ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଭାବରେ । ଅପାରେସନ୍ ହେବା ଦିନଠାରୁ ତାର ସଞ୍ଜା ଲେପ ପାଇଛି—ପ୍ରାୟ ଦୁଇଦିନ ହେବ । ଅଗଣନ ହତଭାଗ୍ୟ ରୋଗୀମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ସେ ଜଣେ । କିଏ ପର ଖବର ରଖୁ ? ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯେଉଁଠି ମରଣର ଖେଳ ଚାଲିଛି, ସେଠି ତା ପରି ଜଣାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁର ମୂଲ୍ୟ ବା କ'ଣ ?

ମଣିଷ ଯୁଦ୍ଧ କରେ । ନା, ଠିକ୍ ମଣିଷ ନୁହେଁ ସେ । ସେ ସୈନିକ । ତାର ହୃଦୟରେ ଦୟା ନାହିଁ, ମାୟା ନାହିଁ, ମମତା ନାହିଁ—ସେ ପିତା ନୁହେଁ, ପୁଅ ନୁହେଁ, ଭାଇ ନୁହେଁ—ସେ କେବଳ ସୈନିକ । ସେଇହିଁ ତାର ପରିଚୟ । ସେ ଆଖି ବୁଜି ମାରି ରୁଲେ ତାକୁ, ଯାହା ସହିତ ପର ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବି ପରିଚୟ ନାହିଁ । ତା' ପ୍ରତି ତାର ଘୃଣା ନାହିଁ, ବିଦ୍ବେଷ ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ ତାକୁ ମାରିବାକୁ ହିଁ ହେବ । ତାର ଲାଭ ନାହିଁ, କ୍ଷତି ନାହିଁ—ସେ ଏକ ମଣିଷମତ୍ତ ଯନ୍ତ୍ର କେବଳ ।

ସୈନିକ ହରମୋହନ ସିଂ ହସ୍ତିଚାଲର ନରମ ଗନ୍ଧରେ ପଡ଼ିଛି ଗୋଟାଏ ମାଂସପିଣ୍ଡ ଲାପର । ପଛରେ ରହିଯାଇଛନ୍ତି ତାର ବିଧବା ମା, ଅବିବାହିତା ଭଉଣୀ । ଶିଶୁ ଭାଇ । ସେ ଦେଶ ପାଇଁ ମରୁଛି । ଦେଶ କୁଆଡ଼େ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବ । ଭରଣ ପୋଷଣ କରିବ । କିନ୍ତୁ ଦେଶ କିଏ ? ପର, ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ପଡ଼ୋଶୀ ଅସଂଖ୍ୟ ଜନ ସାଧାରଣ ଏମାନେ କ'ଣ ଦେଶ ? ଯଦି ତା' ହୁଏ ତେବେ କାହିଁକି ସେହିନ ତାର ବାପା ମରିଗଲା ବେଳେ ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଟୋପାଏ ଲୁହ ଚଢ଼ିଲାନି । ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ଆମେ ମଣିଷ । ଏକା ଭାଇ । ପରସ୍ପର ସୁଖ ଦୁଃଖର ଭାଗୀ । ସବୁ ମିଛ କଥା । ଆମେ ଏକ କିନ୍ତୁ ଆମେ ଏକାକି । ଆମେ ଅଭିନ୍ନ କିନ୍ତୁ ଆମେ ବିଭିନ୍ନ । ନିଜଭିତ୍ତ ଅଧିକାରରେ ପ୍ରବେଶ କରୁ । ମୋର ବାପା, ମୋର ମା, ମୋର ଭଉଣୀ, ମୋର ଭାଇ—ଆମର ପରିଧି । ଏଇ ସୀମିତ ପରିଧିର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ଯଦି କିଛି

ଘଟିଯାଏ, ସେଇଟା ଆମକୁ ବେଶୀ ବାଧେ । ବାହାରର ଘଟଣା ତାଠୁ ବେଶୀ ବଡ଼ହେଲେ ବି ସେଇଟା ଛୁଇଁ ପାରେନି ସେଇଟା । ଅପରର—ମୋ ସୀମାର ସେପଟେ । ଏତେ ପାଖରେ ଆମେ ଅଥଚ ଏତେବଡ଼ ପାଚେଣି ଆମ ଭିତରେ ଯେ ତାକୁ ଲଙ୍ଘି ପାଖକୁ ପାଖ ମିଶିବାର ଶକ୍ତି ଆମର ନାହିଁ । ଯଦି ବା ସେ ଶକ୍ତି ଥାଏ ସେଇଟା ଶୁଙ୍ଘଳତ ହୋଇଯାଏ ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ଅବସ୍ଥା ଭିତରେ, ସମାଜର ବେଷ୍ଟମ ଭିତରେ । ତେଣୁ ତାର ବାପାର ମୃତ୍ୟୁରେ ଯଦି କାହାର ଲୁହ ଗଡ଼ିନି ଅନ୍ୟ କାହାର ମୃତ୍ୟୁରେ ବି ତା’ର ଲୁହ ଗଡ଼ିନି । ସେଥିରେ ଦୁଃଖ କଅଣ ?

ଖଟ୍ ଖଟ୍ ଖଟ୍ । ଭାରି ଜୋରାର ଶବ୍ଦ ।

ତେର ନମ୍ବର ବେଡ୍ ପାଖରେ ଛୁଡ଼ା ହେଲେ ମେଜର ଶ୍ରେୟ ।
ସାଙ୍ଗରେ ଡାକ୍ତର କ୍ୟାପ୍ଟେନ ମହାପାତ୍ର ।

“ସିଷ୍ଟର” ।

“ଇଏସ୍ ସାର୍”

“ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜ୍ଞାନ ଫେରିନି ।”

“ନା, ସାର୍ ।”

“ହଁ ।”

ଡାକ୍ତର ଚିନ୍ତାନ୍ୱିତ ହୋଇ କିଛିକ୍ଷଣ ରୁହିଁ କହିଲେ ।

“ଦେଖ, ସିଷ୍ଟର, ଯୋଉ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାର ଜ୍ଞାନ ଫେରି ଆସିବ ମୋତେ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଖବର ଦେବ । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ଯେମିତି ତେର ନ ହୁଏ ।”

“ହଁ ସାର୍ ।”

“ବୁଝିଲେ, ମେଜର, ଜ୍ଞାନ ତାର ଫେରିଆସୁ ଏଇଟା ମୁଁ ରୁହେଁ । କିନ୍ତୁ ପୂର୍ବପୂର୍ବ ସୁସ୍ଥ ସ୍ବାସ୍ଥବକ ଅବସ୍ଥା ନ ଆସିଲା ଯାଏ ସେ ଶକ୍ତି । ସମ୍ଭାଳି ପାରିବେ ନାହିଁ । ତା’ ଛଡ଼ା—”

“ଡାକ୍ତର ।” ବାଧାଦେଇ କହି ଉଠିଲେ ମେଜର୍ ।

“କହ ମେଜର୍ ।”

“ନା, ଥାଉ । ଏଠି ରୁହେଁ । ଆସନ୍ତୁ ଯିବା ।”

“ରୁଲନ୍ତୁ । ହଁ, ମୁଁ କ’ଣ କହୁଥିଲି କି, ଯଦି ସେ ଏଇ ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରକୃତ ଘଟଣାଟା ଜାଣିପାରେ ତା’ ମନରେ ଗୋଟାଏ ଭେଦ ଶକ୍ତ ହେବ । ସେଇଟା ଏବେ ଯୋଗରେ ତାକୁ ଆଘେକ୍ତ କରିବ ଯେ, ମୋର ଉପହାସ, ସେଥିରେ ତାର ହାଟ୍ ଫେଲ୍ କରାଯାଇ ପାରେ । ସେଥିପାଇଁ ଆମକୁ କିଛିଦିନ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଧୀରେ ଧୀରେ ହୁଲ୍‌ପିଣ୍ଡର ସ୍ବାଭାବିକ ଅବସ୍ଥା ଫେରାଇ ଆଣିବାକୁ ପଡ଼ିବ । କେବଳ ସେତେବେଳେ ଯାଇ—”

କଥା କହୁ କହୁ ଆଗେଇ ଗଲେ ଦୁଇଜଣ ।

“ଡାକ୍ତର”

“କହନ୍ତୁ ।”

“ମୋର କ’ଣ ଇଚ୍ଛା ଜାଣନ୍ତି ?”

“କ’ଣ ?”

“ତାର ଜ୍ଞାନ ଯେପରି ଆଉ ନ ଫେରୁ ।”

“ମାନେ ?”

“ମାନେ କ’ଣ ବୁଝି ପାରୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ରୁହେଁ ତା’ର ମୃତ୍ୟୁ ।”

“ମେଜର୍ ।” ଗର୍ଜି ଉଠିଲେ ଡାକ୍ତର ।

“ଧୀରେ, କେପ୍ଟେନ୍, ଧୀରେ । କ’ଣ ଲଭ ତାର ବଞ୍ଚିରହି ଏ ଦୁନିଆରେ ? କ’ଣ ସେ କରି ପାରିବ ? ଗୋଟାଏ ଘଟଣା ଅଥବା ହୋଇ ବାକି ଜୀବନଟାଯାକ ସେ ଖାଲି ଅଣ୍ଟୁ ଗଡ଼େଇ କଟେଇବ ସିନା । ତା’ ଛଡ଼ା ତାର ପରିବାରର ଲଭ ବା କ’ଣ ହେବ ? ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବି ସେ ହେବ ଗୋଟାଏ ଅଦରକାରୀ ବୋଧ । ସାରା ପରିବାରର ସୁଖଶାନ୍ତି ନଷ୍ଟ ହୋଇଯିବ

ତାଠାରୁ ବରଂ ତାର ଏଇ ଅଜ୍ଞାନ ଅବସ୍ଥାରେ ହିଁ ମୁଁ କି ପାଇଯିବା ଭଲ ।
ଗୋଟାଏ ଇଞ୍ଜିକ୍ସନ ମାସ—”

“ମେଜର । ମୁଁ ଡାକ୍ତର । ଜୀବନ ନେବା ମୋର କାମ ନୁହେଁ ।
ଜୀବନ ଦେବା ହିଁ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି, ଏମିତି ଗୋଟାଏ
ଅସମ୍ଭବ ଓପ୍ରାବ ନେଇ ଅପଣ ମୋ ପାଖକୁ ଆସିଲେ କେମିତି ?”

“ଡାକ୍ତର, ତମେ କଥାଟାର ଗୁରୁତ୍ତ୍ୱ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର ।
ଭାବପ୍ରବଣତାର ସ୍ଥାନ ଏଟା ନୁହେଁ । ବାସ୍ତବ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରି
ଦେଖ ଏହାର ଫଳାଫଳ କ’ଣ ହେବ । ଯଦି ତମେ ରାଜି ନ ହୁଅ, ତାହା
ହେଲେ ମୋତେ ଅନୁମତି ଦିଅ ମୁଁ ନିଜେ ତାକୁ ଗୁଳି କରି ମାରଦେବ ।”

“ମେଜର ।” ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲେ ଡାକ୍ତର । ପରେ ଅପେକ୍ଷା-
କୃତ ଧୀର କଣ୍ଠ ଧ୍ୱନିରେ କହିଲେ “ଦେଖ ମେଜର, ଆମେ ଦୁଇଜଣ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ
ବିପକ୍ଷତର୍କୀ । ତମେ ମେଜର—ସୈନିକ । ମୁଁ ଡାକ୍ତର—ମଣିଷ । ତମର
କର୍ତ୍ତବ୍ୟ, ଜୀବନକୁ ହତ୍ୟା କରିବା—ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବା ।
ଗୋଟାଏ ଜୀବନର ମୂଲ୍ୟ ତମ ନିକଟରେ ହୁଏତ କିଛି ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ମୋ
ନିକଟରେ ତାର ମୂଲ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ବେଶୀ । ଅସମ୍ଭବ ମେଜର ସାହେବ,
ଅସମ୍ଭବ । ମୁଁ ଏ ଓପ୍ରାବରେ କୌଣସି ମନେ ରାଜି ନୁହେଁ, ହୋଇ ନ
ପାରେ ।

“ସ୍ତ୍ରୀର ମନରେ ଆଉଥରେ ଭାବ ଦେଖନ୍ତୁ ଡାକ୍ତର । ଜୀବନର
ମୂଲ୍ୟବାଧା ନେଇ ମୁଁ ଅପଣଙ୍କ ସାଙ୍ଗରେ ତର୍କ କରିବାକୁ ଯାଉନି । କିନ୍ତୁ ଭାବ
ପାରୁଚକ୍ତ ଆପଣ, ସାରା ଜୀବନ ସଙ୍ଗୀତୀୟ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଲକ୍ଷ୍ମିତ,
ଅବହେଳିତ, ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା ଚେଷ୍ଟା କଷ୍ଟକର, କେତେ ଜ୍ୱାଳାମୟ
ହୋଇ ଉଠିବ ତା ପକ୍ଷରେ । ସେ ଆଖି ସାମନାରେ ଦେଖିବ ସବୁ ସୁନ୍ଦର
ସବୁ ଉପସ୍ଥେୟ । କିନ୍ତୁ ସେ ନିଜେ ଅକ୍ଷମ । କିଛିରେ ତାର ଅଧିକାର ନାହିଁ ।
ଭାବ ପାରୁଚକ୍ତ କେତେ ଦୁଃଖ କେତେ ବେଦନା ସେଥିରେ ? ସେତେବେଳେ
ହୁଏତ ସେ ରହିବ ମୃତ୍ୟୁ କିନ୍ତୁ ସେଇ ସାମ୍ନା ଟିକକ ବି ସେ ପାଇ
ପାରିବନି । ସମସ୍ତ ଜୀବନଟାଯାକ ତାକୁ ଏମିତି ଭଲ ଭଲ କରି ଜଳିବାକୁ
ଛାଡ଼ିଦେବା ଅପେକ୍ଷା ତାର ମୃତ୍ୟୁ ହିଁ ଶ୍ରେୟସ୍କର ।”

“ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କ କଥା ସତ । କିନ୍ତୁ ଯୋଉ ଜୀବନକୁ ଦେବାର
କ୍ଷମତା ନାହିଁ ସେଇ ଜୀବନକୁ ନେବାର ଅଧିକାର ମଧ୍ୟ ଆମର ନାହିଁ, ଏଇ
ମୋର ଶେଷ କଥା ।”

“ବାରମ୍ବାର ଆପଣ ସେଇ ଗୋଟାଏ ଶତକଥାର ଆଶ୍ରୟ
ନେଉଛନ୍ତି ତାଙ୍କର । ଗୋଟାଏ ଖିଆଲ୍ ପାଇଁ ଆପଣ ଖାଲି ମିଛଟାଣର ଜୁ
ଧରି ବସୁଛନ୍ତି । ଆପଣ ଯଦି ଭାବୁଥାନ୍ତି ଯେ ତାର ଜୀବନ ରକ୍ଷାପାଇଁ ସାରା
ଜୀବନ ଆପଣଙ୍କ ପାଖରେ କୃତଜ୍ଞ ରହିବ, ତେବେ ଆପଣ ଭୁଲ୍ କରୁଛନ୍ତି ।
ସେ ବାକି ଜୀବନଟା ଆପଣଙ୍କୁ ଅଭିମାନ ଦେଇଯିବ ।”

“ମୋ ପାଇଁ ଏତିକି ଭାବିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ମୋ କଥା ମୋ
ଉପରେ ହିଁ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ।”

“ଅଲ୍ ରାଇଟ୍ ।”

...

...

...

...

ଜାଲୁ ଜାଲୁଆ ଦିଶୁଛି ରୁରାଞ୍ଜ । କିଛି ଠିକ୍ ବାରି ହେଉନି ।
ନିଃସଂସ୍କୃତ ନିଃସଂସ୍କୃତ ହଠାତ୍ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ ଯେମିତି ଲାଗେ, ସେମିତି ଲାଗୁଛି
ତାକୁ । ଖାଲି କେତେଗୁଡ଼ାଏ ଲେମ୍ବୁ ନିଃସଂସ୍କୃତ—କିଏ ? କ’ଣ ? କେଜାଣି ।
ଗୋଟାଏ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ସ୍ଵର । ବହୁ ଚିହ୍ନା କିନ୍ତୁ ମନେ ପଡ଼ୁନି ।

ହରମୋହନ ସିଂହ ତେଜା ଫେର ଆସୁଛି ।

ଥରେ ଆଖି ମେଲି ରୁହିଁ ପୁଣି ବନ୍ଦ କଲ । କୋଠରୀ ଭିତରେ
କଠିନ ଖରବତା । ତାଙ୍କର ମହାପାତ୍ର ଉତ୍ତମେଶ୍ଵର ହୋଇ ରୁହିଁ ରହିଛନ୍ତି ।
ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଆଖିରୁ ପଲକ ପଡ଼ୁନି ! କେବଳ ଭୋରଙ୍କ ଗର୍ମର ନିଶ୍ଵାସ
କୋଠରୀର ଭାବନାକୁ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରାଣର ସଂସାର କରୁଛି । ସବୁ
କଥାଗୁଡ଼ିକ ମନେ ମନେ ଆବୃତ୍ତି କରୁଛି ସେ ।

ତାର ଶ୍ଵାସ, ତାର ଅସ୍ତିତ୍ଵର ପୁନରବିଷ୍ଠାର କରୁଛି, ଭଲ ଅଞ୍ଚଳର
ଛୁଣ୍ଟା ଛୁଣ୍ଟା ରେଶମି ସୁତାରେ ଗଣ୍ଠି ପକେଇ ।

୨୨ ସେପ୍ଟେମ୍ବର । ମେଜର ଗ୍ରେଗଙ୍କ ଆଦେଶ । କାଣ୍ଟର ଫୁଲ୍ ।
 ଯୈନ୍ୟ ବାହ୍ୟ ମାତ୍ର କରି ଚାଲିଛି । ଭୂବର୍ଗ କାଣ୍ଟରର ପାଇନ ବେର
 ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ, ନିୟତ୍ତରେ । ହଠାତ୍ ଗର୍ଜି ଉଠିଲା ମେସିନ୍‌ରନ୍‌ର ହୁକ୍
 ଗର୍ଜନ । ସାରା ବନଗାଥ ମୂଳଦୁଆ ସହିତ ଥର ଉଠିଲା । ରାସିର ବହଳ
 ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଅଗ୍ନିପୁଲ୍‌କର ଗୁଡ଼ିକ ଗତି । ତାପରେ ଗୁଡ଼ାଏ
 ଆର୍ଦ୍ର ଚିତ୍ର ।

ନା, ଆଉ କିଛି ମନେ ନାହିଁ ତାର ।

ଆଖି ଖୋଲି ରହିଲା ସେ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ହାତ ବୁଲାଇଛି ନସ
 କୋମଳ ପରଶ ଦେଇ । ଉଡ଼ୁଙ୍କି ପଡ଼ି ପରୁରଲେ କେପଟେନ୍‌ ମହାପାତ୍ର ।
 “କେମିତି ଲାଗୁଛି ?”

କଥା କହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ମୁହଁ ଖୋଲୁନି । ତନ୍ତ୍ର
 ଭିତରଟା ଅଠା ଲାଗୁଛି । ସେ କଥା କହିବାର ସୁରଟା ବି ସେମିତି ଭୁଲି
 ଯାଇଛି । ତଥାପି ସେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ଦେଲା ।

ନିଜର ସଫଳତାରେ ନିଜ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ଡାକ୍ତର ।
 ମୁହଁରେ ମୁଠି ଉଠୁଛି ଗୋରବ ଓ ସାମଲର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତା ।

“କିଛି ଭବନାହିଁ ସିଂ, ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ତମେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭଲ
 ହୋଇଯିବ ।”

କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଭଲ ଭାବରେ ଶୁଣାଯାଉନି । କିଏ ସେମିତି ବହୁ
 ଦରରୁ କଥା ଗୁଡ଼ାକ କହୁଛି । ଖବ୍ ଅସ୍ପଷ୍ଟ—ଅତି କ୍ଷୀଣ । ମଝି ଦରଆ
 ଭିତରେ ବୃତ୍ତି ଯାଉଥିବା ଲୋକ ସେମିତି ଦୂର ଆକାଶରେ ଚାଲି ଦେଖିଲେ
 ଝୁଲି ଗଲେ ମୂର୍ଚ୍ଛା ପାଇ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଏ, ସେ ବି ସେମିତି କଥା ଗୁଡ଼ାକ
 ଠିକ୍ ବୁଝି ନ ପାରିଲେ ବି ‘ଭଲ ହୋଇଯିବ’ କଥାଟା ଶୁଣି ଆନନ୍ଦିତ ହୋଇ
 ଯାଆନ୍ତି । ଏଠି କଣରେ ଦେଖାଲେ ଗୋଟାଏ କ୍ଷୀଣ ମୁରୁକୁ ହସ । ଠିକ୍ ହସ
 ବୁଝି ତାର ଛାଇଟା ।

ଚନ୍ଦ୍ର ଡୋଳି ଏଥର ବୁଲିବାକୁ ଆମ୍ଭେ କଲ, ଦର ଭିତରର
 ପ୍ରାଚୀନ ନିର୍ମିତ ପରସି ନେବା ପାଇଁ । ମୁହଁରେ ଭିତରେ ସେ ଦେଖିବାକୁ

ପାଇଲ ମେଜର ଘୋଷଙ୍କ ସ୍ଥଳ ଶରୀରଟା ଉଦଗ୍ରୀବ ହୋଇ ରୁହିଁ ରହିଛି ତା ଆଡ଼େ । ବର୍ଷ ବର୍ଷର ଅଭ୍ୟାସବଶତଃ ହାତଟା ତାର ଅଜାଣତରେ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲା । ଉଠିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲ ସେ ।

“ହଁ ହଁ ! ଉଠିବା ଦରକାର ନାହିଁ । ଶୋଇପଡ଼” ଡାକ୍ତର ବ୍ୟସ୍ତହୋଇ ଉଠିଲେ । ମେଜର ଘୋଷଙ୍କ ମୁହଁରେ ବେଦନାର ଛୁପ ।

କିନ୍ତୁ ଏ କ’ଣ ? ସାରା ଦେହଟା ତାକୁ ଉତ୍ସାହ ଜଣାଯାଉଛି କାହିଁକି ? କିଛି ଗୋଟାଏ ଯେମିତି ନାହିଁ ତା ହିସାବରେ । କ’ଣ ହୋଇଛି ? ସେ ଉଠିପାରୁନି କାହିଁକି । ଅବଚେତନା ଅପସରି ଯାଇ ସ୍ଥାନ ଦେଇଛି ବାହ୍ୟ ଚେତନାର । ସେ ଚମକି ଉଠିଲା ।

ତାର ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟା କାହିଁ ???

ଆକୁଳରେ ହାତ ବଢାଇ ସେ ଖୋଜିବାକୁ ଲାଗିଲା ପାଗଳ ଘରରେ । ନା—ନାହିଁ । ଚରଦିନ ପାଇଁ ତାର ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟା ଚାଲି ଯାଇଛି ଠିକ୍ ଅଣ୍ଟା ପାଖରୁ । ଗୋଟାଏ ବିଳଳ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ସେ ଗୁଲିଶିଆ ଜନ୍ତୁର ଆର୍ତ୍ତନାଦ ପରି ।

“ଡାକ୍ତର !”

ଡାକ୍ତର ଆଶଙ୍କା କରୁଥିଲେ ଠିକ୍ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟାକୁ । ସେ ଗୃପା ଗଳାରେ ଡାକିଲେ “ନସ୍ ।” ନସ୍ ବୁଝି ପାରିଲା ସେ ଇଙ୍ଗିତ । ମରଫିଆ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନର ସିରିଞ୍ଜଟାକୁ ବଢେଇ ଦେଲା ସେ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଆଡ଼େ ।

ପାଗଳ ପରି ବିଛଣା ଉପରେ ଏ ମୁଣ୍ଡକୁ ସେମୁଣ୍ଡ ଗଡ଼ି ବୁଲୁଛି ମାଂସପିଣ୍ଡୁଳା । ଦୁଃଖ, କ୍ଷୋଭ, ବେଦନା, ହତାଶା ମିଶି ବାହାରିଛି ଗୋଟାଏ ଦୁଃବୀକ୍ଷ ଛୋର ।

ସିରିଞ୍ଜକୁ ହାତରେ ଆଡ଼େଇ ଦେଇ ଆଗେଇ ଆସିଲେ ଫେଜର ଘୋଷ । “ହାଉଲ୍‌ଦାର ସିଂ ।” ଗୋଟାଏ ଗମ୍ଭୀର ଆଦେଶ ।

ଏ ଆଦେଶ ଅମାନ୍ୟ କରିବାର ଅଧିକାର ତାର ନାହିଁ । ଏଇଟା ଯେମିତି ଅସ୍ତିମତ୍ତାଗତ । ହଠାତ୍ ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସ୍ଥିର ହୋଇ

ରହିଲେ ହରମୋହନ ସିଂହ ମଂସପିଣ୍ଡକାଟା । ବହୁଳ ଆଖିରେ ଚାହିଁ
ରହିଲ ସେ ମେଜର୍ ଆଡ଼କୁ । ଦୁଇଟି ଗରମ ଲୁହର ଧାର ଅବଶୀଳ ଭାବରେ
ଡ଼େ ଆସୁଛି ତାର ଗାଲ ଉପର ଦେଇ ।

ମୁଣ୍ଡ ଉପର ହାତ ଟେକିଲ ମେଜର୍ ସାହେବ । ଜୀବନରେ ସେ
ଖାଲ ଆନନ୍ଦ ଘେଲ ଆସିନି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ଆନନ୍ଦର ନୁହେଁ—ବୁଝା-
ମଣାର ଦିନ । ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ଆରମ୍ଭ କଲେ ମେଜର୍ ସିଂ, “ତମେ ଜଣେ
ସୈନିକ । ଏ ଦେଶର ସାହସୀ ଗର ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ । ଯେତେ
ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଆସିଲେ ବି ସହ୍ୟ କରିଯିବା ତମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ତଥାପି ତମେ
ବଳେତ ହୋଇ ଉଠୁଛ କାହିଁକି ?”

ଲୁହ ଉଠୁକ ଉଠୁଛି ।

“ତମେ ମୋତେ ଭୁଲ ବୁଝିନା ସିଂ । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମର ମେଜର୍
ନୁହେଁ ତମର ଜଣେ ଶୁଭକାଂକ୍ଷୀ ବନ୍ଧୁ । ସୈନିକ ଭାବରେ ତମେ ମୋର
ଆଦେଶ ମାନି ଆସିଛ । ଆଜି ବନ୍ଧୁ ଭାବରେ ମୋର ଅନୁରୋଧ ରଖାକର ।
ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁଛି ତମର ଦୁଃଖ—ତମର କଷ୍ଟ । କିନ୍ତୁ ଯାହା ଘଟିଯାଇଛି ତା ତ
ଆଉ ଫେରାଇ ଆଣି ହେବନି ।”

“ମେଜର୍ ସାହେବ ! ଯଦି ଆପଣ କିଛି ମନେ ନ କରନ୍ତି—”
ଡାକ୍ତର ବାଧାଦେଇ ଉଠିଲେ ।

“ଇଏସ୍ ଡାକ୍ତର, ଟିକେ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ । ହଁ, ତମେ କ’ଣ
କିଛି କହିବାକୁ ଚାହଁ ସିଂ ?”

“ମେଜର୍ ସାହେବ—ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବସ୍ଥାରେ ତାର କଥାବାର୍ତ୍ତା
କରିବା ଉଚିତ୍ ହେବ ନାହିଁ । ଯଦି ଆପଣ କିଛି ମନେ ନ କରନ୍ତି ତେବେ
ପିନ୍—”

“ଆଜ୍ଞା, କାଲି ଦେଖା ହୋଇ ପାରିବ ?”

“ମୋଇଟା ରୋଗୀର ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଛି ।”

ମେଜର୍ ଶ୍ରେୟ ସିଂହହାତ ଦୁଇଟାକୁ ଦୁଇ ହାତ ପାପୁଲି ଭିତରେ
ରୁପି ଧରି ବଦାପୁ ନେଲେ ।

ଡାକ୍ତର ସିରିଞ୍ଜଟା ହାତକୁ ନେଲେ ।

...

...

...

ପରଦିନ ସକାଳ ନଅଟା ।

ଶୁଲ୍ ଉପରେ ବସି କଥା କହୁଛନ୍ତି ମେଜର୍ ଶ୍ରେୟ । ସକାଳର
ଖାଦ୍ୟ ପରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଡାକ୍ତର ବଦାପୁ ନେଇଛନ୍ତି । କେବଳ ଦୁଇଜଣ
ସମ୍ପାଦନେ । ଝରକା ଫାଙ୍କ ଦେଇ ଶୁଭ୍ର ବଛଣା ଉପରେ ଆସି ପଡ଼ିଛି
ସକାଳର ନରମ ଖର । ତକିଆ ଉପରେ ଆଧା ଦେହଟାକୁ ଭରା ଚଢ଼ଇ
ନରମାହନ ସିଂ ଶୁଭୁଛି । ଚନ୍ଦ୍ରା କରୁଛି ତାର ଭବିଷ୍ୟତ ।

“ସିଂ ଯିର୍ମ୍ୟ ହରାଅ ନାହିଁ । ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ ମୁଁ ସବୁ
ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେବି ।”

“ମେଜର୍ ସାବିତ୍ରୀ, କ’ଣ ହେବ ମୋର ? ମୋର ଭାଇ ଭଉଣୀ
ମା’ର ?”

“କିଛି ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ । ତମ ପାଇଁ ଯୋଗଦେଇ ପାରେ ମୁଁ
ମେନସନ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିଦେବି । ତା’ଛଡ଼ା ତମ ପରିବାରର ସାହା
କରିବାର କଥା ମୁଁ କରିବି । ତମେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହ ।”

“ମୋତେ କଥା ଦିଅନ୍ତୁ ମେଜର୍ ସାବିତ୍ରୀ ।”

“ମୁଁ ଭଗବାନଙ୍କ ନାମରେ ପ୍ରେଥ କରୁଛି । ଆଉ ତମେ କାଣ
ମେଜର୍ ଶ୍ରେୟର ଶପଥ ମାନେ କ’ଣ ?”

ଓଃ ! ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ଗୋଟାଏ ଘଟି ନିଶ୍ଚୟ ବାହାର ପଡ଼ିଲ ତାର ।

କିନ୍ତୁ ଏମିତି ଭାବରେ ବସି ରହି ଲଭ କଣ ମେଜର୍ ସାବିତ୍ରୀ, ମୁଁ
ମରିଯାଇଥିଲେ ମା ହୁଏତ ଥରକ ପାଇଁ କାନ୍ଦିଥାନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ଏମିତି
ଅବସ୍ଥାରେ ସେ ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ କାନ୍ଦି ମରିବ । ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ଆଉ ବେଶୀଦିନ

ବଞ୍ଚିବ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ କଣ ହେବ ମୋର ଅବସ୍ଥା । କିଏ ମୋତେ ଦେଖା ଶୁଣା କରିବ । ତାଠୁ ବରଂ ମରିଯାଇଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା । ମୋତେ ଗୁଳି କରିଦେଇ ପାରିଲେନି ମେଜର ସାହେବ ?”

ଶୁଣିଲା ଆଖିପତା ପୁଣି ଓଦା ହୋଇ ଆସୁଛି । ମାରବ ରହିଲେ ମେଜର ଶ୍ରେୟ । ବହୁ ସମୟ ପରେ ଗମ୍ଭୀର କଣ୍ଠରେ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ “ତମେ ମରିବାକୁ ଚାହୁଁ ସିଂ ।

ତମକ ପଡ଼ିଲା ହରମୋହନ । ମୃତ୍ୟୁ!! ନା ନା ସେ ଚାହୁଁନା ମୃତ୍ୟୁ । ସେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହୁଁ ପଛୁ ଅଥବା ହୋଇ ବାମ୍ବା ଜୀବନଟା ଅପରର ଦୟା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ସୁଧା ସେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହୁଁ । ପାଟିରୁ କଥା ବାହାରିଲା ନାହିଁ ତାର । କେବଳ ଗୋଟାଏ ଶ୍ଵାସପୂର୍ଣ୍ଣ ନୟନରେ ବିସ୍ମାରିତ ଆଖିତୋଳା ନେଇ ସେ ପ୍ରବ୍ୟ ହୋଇ ଚାହିଁ ରହିଲା ମେଜର ଆଡ଼କୁ—ସତେ ଯେମିତି ମେଜର ସାହେବ ହିଁ ନିଜ ମୃତ୍ୟୁ ।

ମୁରୁକି ହସିଲେ ମେଜର ଶ୍ରେୟ ।

“ଦେଖ ସିଂ, ଜାଣେ ମୁଁ ତମେ ମରିବାକୁ ଚାହୁଁନା । କେହି ବି ଚାହୁଁନା । ସେ ଜନିଷଟା ଏଇପରି । ଚାହୁଁଲେ ଆସ ସିଂ—ଅଜାଣତରେ ଆସେ । ଯେତେ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଭିତରେ ସଢ଼ିଲେ ବି ମଣିଷ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହୁଁ ଏଇଟା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ । ଆଜ୍ଞା ! ତମେ ବିଶ୍ରାମ କର । ମୁଁ ଆସେ ।

ନିବାକ ହୋଇ କେବଳ ଚାହିଁ ରହିଲା ହରମୋହନ ତାଙ୍କର ଯିବା ବାଟକୁ ।

ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହୁନି ଆଜି । ଖବର କାଗଜରେ ଫଟୋ ବାହାରିଛି ତାଙ୍କର । ସାମରିକ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ଅପୂର୍ବ କୃତିତ୍ଵ । ତାଙ୍କ ସଫଳ ଅସ୍ତ୍ରୋପଚାରର ପ୍ରଜ୍ଞାନୁପ୍ରଜ୍ଞ ବିବରଣୀ । ଠିକ୍ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଲାଗି ହରମୋହନ ସିଂର ଫଟୋ । ମଣିଷ ହରମୋହନ ଏ ନୁହେଁ—ଏ ପଶୁ-ଗାରର ମଣିଷ ଗିନ୍-ପିଗ୍ (Guinee-Pig) ହରମୋହନ । ଗୋଡ଼ ଦୁଇଟା ନାହିଁ । ପୁରୁଷାଙ୍କ ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ କାନ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଡ଼ିଯାଇଛି । ବାଁ ହାତର ଆଙ୍ଗୁଳି ଗୁଡ଼ାକ ଅଧା ନାହିଁ ତଥାପି ସେ ମଣିଷ ।

ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ମହାପାତ୍ର । କାଲି ସକାଳେ
ଆସୁଛନ୍ତି ଦଳେ ବିଶେଷଜ୍ଞ ତାଙ୍କର ତାଙ୍କର ଏକ ପରୀକ୍ଷିତ ବସ୍ତୁଟିକୁ ପରୀକ୍ଷା
କରିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଅସ୍ତ୍ରୋପରୂପର ସତ୍ୟତା ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ । ଆଃ !
ଆଜି ତାଙ୍କର ଚରମ ବିଜୟର ଦିନ । ପୂା ପରେ । ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ସେ
ମେଜର ରେଙ୍କକୁ ପ୍ରମୋଦନ ପାଉଛନ୍ତି । ତା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନୁଷଙ୍ଗିକ
ସୁବିଧା ତ ରହିଛି । ନା ଆଉ ବସିବାର ସମୟ ନାହିଁ । ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ଯେତେଦିନ ତା ପଛରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ପ୍ରତ୍ୟେକର ପଟୋ ସହ ନିମାନ୍ତୟରେ
ସଜାଇ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ତା ଛଡ଼ା ତାଙ୍କ ପାଇଁ ପାଟିର ବନ୍ଦୋବସ୍ତ
କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ହସ୍ପିଟାଲକୁ ଆଜି ଯାଇ ହେବନି । ଫୋନ ଉଠାଇଲେ
ଷ୍ଟାପ୍ ପର୍ଜନଙ୍କ ପାଖକୁ । ଆଜି ଓ କାଲି ତାଙ୍କର ଛୁଟି ।

ସବୁ କାମ ସରୁ ସରୁ ରାତି ପ୍ରାୟ ସାତଟା ବାଜିଗଲା । ମନେ ମନେ
ଭାବିଲେ, ଅନ୍ତଃ ଶ୍ରେଣୀଟାକୁ ଥରେ ଦେଖି ଆସିବା ଉଚିତ । ପ୍ରୟୋଜନୀୟ
ମଧ୍ୟ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଅବଶ୍ୟ ଭଲ ଅଛି କିନ୍ତୁ କିଏ ଜାଣେ କାଲି ସକାଳକୁ କୋଉ
ଟର୍ମ ନେଉଛି । ସେମାନେ ଯେତେବେଳେ ଆସୁଛନ୍ତି କାଲି ଦିନଟା ପାଇଁ
ଅନ୍ତତଃ ତାକୁ ଯେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ସୁସ୍ଥ ରଖିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ହସ୍ପିଟାଲରେ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ରାତି ଆଠଟା ।

କାରୁରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡ଼ି ସେ ଡ୍ଵାର୍ତ୍ତ ଭିତରକୁ ପଶିଲେ । କିନ୍ତୁ
ତାଙ୍କର ମନେହେଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ କେମିତି ଗୋଟାଏ ଯନ୍ତ୍ର ଭାବ ।
ଦରଓ୍ଵାନ୍ ସଲମ କଲ କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ପ୍ରାଣ ନାହିଁ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଗୁଡ଼ା ମୁହଁକୁ
ସଂକୋଚ ବୋଧ କରୁଛନ୍ତି । ବେହେରା ଗୁଡ଼ାକ କରଛନ୍ତି ଦେଇ ରହୁଛନ୍ତି ।
ହଠାତ୍ ତାଙ୍କ ମନକୁ ପାପ ଛୁଇଁଲା । ସେ ଦ୍ରୁତ ପାଦରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ
ଏକମୁହାଁ ହୋଇ ତେର ନମ୍ବର ବେଡ୍ ଆଡ଼କୁ ।

କବାଟ ଖୋଲି ଅନେଇ ଦିଅନ୍ତି ତ ବଛଣା ଶୂନ୍ୟ ।

ତାଙ୍କ ଜୀବନର ମହାର୍ଦ୍ଦ ବସ୍ତୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ
ଭିତରେ ବଜାଘାତ ହେଲା ପରି ସେ ସ୍ତମ୍ଭିତ ହୋଇ ରହିଗଲେ । ସାରା
ପୃଥିବୀ ଯେମିତି ଝଟଣ ଭାବରେ ବୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେ ଏକରକମ
ହତ୍ତାର କରି ତାଙ୍କ ଉଠିଲେ ‘ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ’ ।

ଭୟାତୁର ନସ' ଡର ଡର ପାଖରେ ଆସି ଠିଆ ହେଲା । ସାଙ୍ଗରେ ଆଉ ଦୁଇ ଜଣ ଜଣ ଖୁଆଫ୍, ସର୍ଜନ କ୍ୟାପଟେନ୍ ବର୍ମା ଆହୁରି ଚାଷି-ଜଣ କ'ଣ । ଡାକ୍ର କିଛି ଦେଖି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡ ବୁଲୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କର । ପେସେଣ୍ଟ କାହିଁ ?

ପାଞ୍ଚଟା ବେଳେ ସେଗାଁ ଶୋଇଥିଲା । ନସ' ନିଜ ଆସି ତାକୁ ଖାଇବାକୁ ଦେଇ ଯାଇଛି । ମଝିରେ ଅବଶ୍ୟ ସେ ଆଉ ଆସିନି । ତା' ପରେ ପ୍ରାୟ ସାତେ ସାତଟା ବେଳକୁ ଆସି ଦେଖିଲା ବେଳକୁ ବଛଣା ଖାଲି । ତା'ପରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦୌଡ଼ି ଆସି ରିପୋର୍ଟ କରେ କ୍ୟାପଟେନ୍ ବର୍ମାକୁ । କେହି କିଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ କୁଆଡ଼େ ଗଲା ସେ ?

ଅସମ୍ଭବ ! ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ !

ବିଜୁଳି ପରି ଖେଳିଲେ ଡାକ୍ର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ଆଖିରେ ମେଜର୍ ଷ୍ଟେସନର ଗମ୍ଭୀର ମୁହଁଟା । ଆଖି ବୁଜି ସେ ଦୌଡ଼ି ଚାଲିଲେ ମେଜର୍ ଷ୍ଟେସନ କେମି ଆଡ଼କୁ । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ରହି ରହିଲେ କ୍ୟାପଟେନ୍ ବର୍ମା । ଡାକ୍ର ମହାପାତ୍ର କଣ ସତରେ ପାଗଳ ହୋଇଗଲେ ନା କ'ଣ ?

ଅଷ୍ଟେ ସ୍ଵରରେ ଦାନ୍ତ ଚିପି ବକି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ଡାକ୍ର ମହାପାତ୍ର—
“ବିଶ୍ଵାସଯାତକ ! ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ! ସ୍ଵାଉଣ୍ଡେଲ୍ ।”

ସେତେବେଳେ କେମିଠାରୁ କେ'ଡ଼ିଏ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଗଙ୍ଗାର ବନର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ଜୁଲନ୍ତ ଚିତାରେ ଭୟାତୁର ହୋଇ ଯାଉଥିବା ନର ଦେହଟି ଆଡ଼େ ଅଣ୍ଟୁ ମାଡ଼ି ବସି ନିର୍ଲିପ୍ତ ନୟନରେ ରହି ରହି ମେଜର୍ ଷ୍ଟେସନ ନିଜକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରୁଥିଲେ...

“ମୁଁ କ'ଣ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ?”

॥ ଏକ ଲକ୍ଷ୍ମୀଚର ଅର୍ଜି ॥

ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁଗଣ,

ଏ ଭିତରେ ଏମିତି ଏକ ଦୃଶ୍ୟ ମୋ ଖବନରେ ଦୃଷ୍ଟିଯାଇଛି, ଯୋଡ଼ିଥିପାଇଁ ମୁଁ ତମମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଏକ ଉପହାସର ପାତ୍ର । ଭିକାରୀରୁ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଲୁହର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ସବୁଠାରେ ତମମାନଙ୍କର ଆଲୋଚନାର ବସ୍ତୁ । ମୁଁ ଯେ ତମମାନଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ମୁହୂର୍ତ୍ତଗୁଡ଼ିକୁ ରସାଣିତ କରି ତମମାନଙ୍କୁ ଆନନ୍ଦ ଦେଇପାରୁଛି ସେଇଟା ଅବଶ୍ୟକ୍ଷିର କଥା । ମୋତେ ନିନ୍ଦା କରି ତମେମାନେ ଯେ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଛ ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଛି । ସେ ଯାହାଦେଉ, ମୁଁ ଆଜି ଯୋଡ଼ିକଥା ତମମାନଙ୍କୁ ଶୁଣାଇବାକୁ ଯାଉଛି ସେ ମୋର ନିଜର କଥା । ଏକାନ୍ତ ଭାବେ ନିଜର ସାଧାରଣ ଲୋକାତ୍ମକ ଚଳିତ ନିୟମ ପଦ୍ଧତିର ବିରୁଦ୍ଧ ସାଧାରଣ ସମାଜବଦ୍ଧ ମନୁଷ୍ୟର ନୀତି ବିଚାରର ସୀମିତ ପରିଧି ଭିତରେ ତା ଅଶ୍ଳୀଳ ଫିନାନ୍ସର ଫିପରସ । କିନ୍ତୁ ମୋର ଅନୁରୋଧ ସବୁକଥା ନ ବୁଝି ମୋର ବ୍ୟବହାର ଉପରେ ରାୟ ଦେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ହୃଦୟସ୍ଥାନ ସମବେଦନା ଚାହେଁନା । ମୁଁ ଚାହେଁନା ବିଚାରସ୍ଥାନର ସହାନୁଭୂତି । ମୋର ଏ ଚିଠି ମୋପ୍ରତି ତମର ସହାନୁଭୂତି ଆକର୍ଷଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ନୁହେଁ । ଏକ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟର ସମ୍ବନ୍ଧ ମନୁଷ୍ୟ ଭିତରେ ଜନ୍ମିତ ଅମୃତର ବିତରଣ । ମୋର ଆଶା ତମେ ମଧ୍ୟ ସେଇ ଅନ୍ତନିହିତ ସତ୍ୟକୁ ଉପଲବ୍ଧ କରିବ । ତମେ ମୋତେ ବିଚାର କର; କିନ୍ତୁ ସେ ବିଚାର ସେମିତି କ୍ଷୀରୁ ଓ ହୃଦୟର ଆବେଗରେ ମେଢାକ୍ତ ନ ହୁଏ କିମ୍ବା ପ୍ରିତିପତ୍ତି ଅବିଶ୍ୱାସ ଓ ପରମ୍ପରାବର୍ତ୍ତିତାର ପଦ୍ଧତିର କାଳମାତ୍ରା ନ ହୁଏ ।

ମୁଁ ଜାଣେ, ଯେହେତୁ କହୁଛୁ ଏ କଥା, ମୁଁ ମୋର ବିବାହିତା ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟତା କରୁଛି । ତାର ସମସ୍ତ ଭଲ ପାଇବା, ବିଶ୍ୱାସକୁ ପାଦତଳ ମାଡ଼ିମକରି ଦେଇଛି । ତାର ସମସ୍ତ ଆଶା, କଳ୍ପନା, କାମନା, ଆକାଂକ୍ଷା ସବୁକୁ ନିର୍ମିତଭାବେ, ନିଷ୍ଠୁରଭାବେ, ହତ୍ୟା କରୁଛି । ବଣର

ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା, ଗର୍ବ ଅହଙ୍କାରକୁ ଧଳାରେ ମିଶେଇ ଦେଇଛି । ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ପରିବାରର ବର୍ଷ ବର୍ଷର ସୁନାମ ଦେହରେ ମୁଁ ବୋଲିଛି କଲଙ୍କ । ମୁଁ ଚରିତ୍ରସ୍ଥାନ ମୁଁ ଅବତରଣ, ମୁଁ କାମୁକ, ମୁଁ ଲମ୍ପଟ—ଅନେକ କଥା ସବୁ ତମେମାନେ କହିଛ କହିବ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଏ କହିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ।

କାରଣ ମୁଁ ଜାଣେ, ମୁଁ ଯାହା କରୁଛି ଠିକ୍ କରୁଛି । ସେଥିରେ କାମନାର କଣିଏ ମାତ୍ର ନାହିଁ । ଯଦିବା ମୋର ଦେହ ସେଥିରେ କାମନାର ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରିଥାଏ, ସେ କେବଳ ଦେହ ଭିତରେହିଁ ସୀମାବଦ୍ଧ । ସେନ୍ଦ୍ରୁ-ଏଲ ଆନନ୍ଦର ଇଚ୍ଛା ନେଇ ନୁହେଁ । ଏକ କାମନା ଜଳିତ ଯୌନ ବୁଦ୍ଧିର ଚରନ୍ତନ ପିପାସା ନେଇ ନୁହେଁ । ପ୍ରକୃତିର ଆନନ୍ଦ ପ୍ରକୃତି ପାଇଁ ସେଇଟା କେବେହେଲେ ଉଚ୍ଚତର ସୋପାନର ଉପଲବ୍ଧି ପାଇଁ ନୁହେଁ । ମହାସଙ୍ଗ କୁନ୍ତୀ ପ୍ରାଚୀ ସୁରଶୀୟ କୃଷ୍ଣ ଦୌପାୟନ ନିଷିଦ୍ଧ ରତ୍ନବିଦ୍ୟା କର-ଥିଲେ ଯୌନ କାମନାର ବହୁତ ନେଇ ନୁହେଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଲକ୍ଷ୍ୟର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ; କିନ୍ତୁ କେହି କ'ଣ ଶପଥ କରି କହିପାରେ, ସେମାନେ ତତ୍ତ୍ୱନିତ ଦେହକ ଆନନ୍ଦରୁ ଏକାବେଳେଲେ ମୁକ୍ତଥିଲେ ବୋଲି ? ଅସମ୍ଭବ; କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ଦେହଟାହିଁ ଥିଲା ଗୌଣ-ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ-ମୁଖ୍ୟ ।

ତମମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେହି କେହି ଅତିମାତ୍ରାରେ ଭାବପ୍ରବଣ ହୋଇ କହିବାର ଶୁଣିଛି ଯେ, ମୁଁ କୁଆଡ଼େ ଏକ ନିଶ୍ଚୟ ପଲ୍ଲୀବାଳାର ସରଳ ବିଶ୍ୱାସକୁ ନେଇ ଏକ ପିପିତାକ ଖେଳ ଖେଳୁଛି । ତାର ସରଳତା, ନିସ୍ୱାସତା, କୋମଳତାକୁ ମୁଁ ମୋର କାମନାର ନିଆଁରେ ଆହୁତି ଦେଇଛି ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । କିନ୍ତୁ ତମେମାନେ କଣ ସତରେ କେବେହେଲେ କୌଣସି ପଲ୍ଲୀବାଳାର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଚରିତ୍ର ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ଦେଖିଛ; ବୋଧହୁଏ ନୁହେଁ । କାରଣ ମୁଁ ଜାଣେ ଆମ ଦେଶରେ ଅଧିକାଂଶ ଲୋକେ ଯୋଡ଼ ବିଷୟରେ ବହୁମାତ୍ର ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ, ସେଇ ବିଷୟରେ ବେଶୀ ବକ୍ତୃତା ଦିଅନ୍ତି କେବଳ ନିଜର କଲ୍ପନା ଓ ସବୁ କିଛି ଜାଣିବାର ଭ୍ରାନ୍ତ ଅହମିଆ ନେଇ । ଦଣ୍ଡା ଦଣ୍ଡା ଧରି ବକ୍ତୃତା ଦେଇ ନିଜକୁ ସମ୍ମାନିତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଶୁଣନ୍ତି ବାଗ୍ଦତାର ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି, ସବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ‘ବାହାବା’ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ସେଇମାନେ ବି ସେ ବିଷୟରେ କିଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଯଦି ତାର କୁଦୃଷ୍ଟି ଭିତରେ ବର୍ଦ୍ଧିତହୋଇ ମୁଖତାକୁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦିଅନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ତମେମାନେ ମୋତେ ବିଶ୍ୱାସ କର ଯେହେତୁ ମୋର ତମର ଏ ବକ୍ତୃତା ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ନାହିଁ । ବିରୁଦ୍ଧ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ ଯେ ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି ସେଇଟା ସତ ମୋର ସେଇଟିକୁ ଯିବାଟା କେବଳ ଗୋଟାଏ ନାଶର ଦେହ ପାଇଁ ନୁହେଁ କିମ୍ବା ମୁଁ କେବେହେଲେ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଯୌନସ୍ଥୁଆକୁ ପ୍ରଶଂସିତ କରିବା ପାଇଁ ନିଜକୁ ବିସର୍ଜନ ଦେଉ ନ ଥିଲି । ତମେ ତ ଜାଣ ସେମିତି ତେଷ୍ଟା କରୁଥିଲେ ମୁଁ ଅନେକ ପାଇଥାନ୍ତି । ତମର ସ୍ତ୍ରୀ, ତମର ଭଉଣୀ ଯୋଡ଼ମାନେ ଆଜିକାଲିର ତଥା କଥିତ ସତ୍ୟ, ଆଧୁନିକା ସେହିମାନେ ହିଁ ମୋ ନିକଟକୁ ଆସିଥାନ୍ତେ । କିଛି ଗହଣା, କେତେଟା ଟଙ୍କା ଓ କେତେଟା ମୋର ରୂପର ମୋହରେ ତାକୁ ଅସ୍ତ୍ରୀକାର କରିବାକୁ ତମର ଉପାୟ ନାହିଁ । ନିଜର ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟକରି ତୁମେ ନିଜେହିଁ ବୁଝିପାରିବ ଯେ ମୋର ଏ ଉକ୍ତି ଅଧୁୟା ପରବଶ ନୁହେଁ, ବରଂ ଏହା ଏକ ନିଷ୍ଠୁର ସତ୍ୟ । ତା'ଛଡ଼ା ଏସବୁ ଘଟଣାରେ ଲିପ୍ତଥିବା ଯେତେଜଣାକୁ ମୁଁ ଜାଣେ ସେମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା କିଛି କମ୍ ନୁହେଁ । ତମରିମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଶତକଡ଼ା ଅନେକତ ସେହି ଦୋଷରେ ଦୋଷୀ ।

କିନ୍ତୁ ସେ ନାଶକୁ ମୁଁ କିଛି ଦେଇନି ତା' ସାଙ୍ଗରେ ମୋର ପରିଚୟ ନାହିଁ । କଥାବାର୍ତ୍ତା ନାହିଁ, ପ୍ରସ୍ତୁତ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏସବୁ କେବେ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ବି ନାହିଁ । ଗୋଟାଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ମିଳନ ମାତ୍ର ।

ଅଥଚ ସେଇ ନାଶକୁ ମୁଁ ମୋର ସବୁସ୍ତ ଦେଇଛି । ମୁଁ ତମ ସମାଜର ମଣିଷ; ତମରିମାନଙ୍କ ଭିତରେ ମୁଁ ବଢ଼ିଛି । ତମ ସମାଜର ମାତ୍ର ନିୟମ କାନୁନର ଅଟେ ଭିତରେ ବଢ଼ିଛି । କିନ୍ତୁ ଆଜି ମୁଁ ଦେଖୁଛି ଯେମେମାନେ ସବୁ ଏକପ୍ରକାର ଅଭିନ୍ନ । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦିହରେ ସେଇ ଏକା ଚନ୍ଦ୍ର, ଫରକ୍ କେବଳ ବିଭିନ୍ନ ଦେହରେ । ଆଜି ମୁଁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି, ତମେମାନେ ସମସ୍ତ ଏକାଗ୍ରତାରେ ଗଢ଼ାହେଲ ପରେ ବି କେମିତି ପରସ୍ପରର ସମାଲୋଚନା କର । କିନ୍ତୁ ସେଇ ଚାରିପଟେ ମଡ଼େଲ ଭିତରୁ ଯିଏ 'ସମାଜଛତା' ହୁଏ, (ମୋପର) ସେମାନେ ତମ ଆଖିରେ ଘଣ୍ଟା, କାରଣ ସେମାନେ ସତ କହନ୍ତି । ନିଜକୁ ଛଳନାର ଆବରଣରେ ଘୋଡ଼ିଇ ରଖିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ସତ୍ୟଟା ବଡ଼ ଅସହ୍ୟ ଲାଗେ ତମମାନଙ୍କୁ ।

ତମମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ପରୁରେ, ତମର ଯେତେ ମନର ଅଭିଳାଷ, ଯେତେ କାମନା, ଯେତେ କୃତି ସବୁକୁ ଅମ୍ଭାନ ବଦନରେ ଖୋଲଖୋଲି ଭାବରେ ଲୋକଚକ୍ଷୁରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରାଯାଉ ? କେବେ ପାରିବ ନାହିଁ । ତମର ସେ ସାମର୍ଥ୍ୟ ନାହିଁ । କାରଣ ମୁଁ ଜାଣେ ତମେ ଯଦି ନିଜର ଭାବନାର ଏକ ସହସ୍ରାଂଶ ବି ଦୁନିଆ ଆଗରେ ବାଢ଼ିଦେବ ସେଇଟା ହେବ କଦର୍ଯ୍ୟ, ଅଶ୍ଳୀଳ ଓ ଅମାର୍ଜନୀୟ ଅପରାଧ । ତମେ ଗୁଲକ, ଆତ୍ମଗୋପନ କରି ନିଜକୁ ବଡ଼ ବୋଲି ଦେଖାଅ । ଯଶ ଓ ସମ୍ମାନରେ ନିଜକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳତର କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତରେ ତମେମାନେ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ, ବଡ଼ ଝୁରୁ । ତମେ ସତ୍ୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ଚାହୁଁନା ।

ନା, ମୁଁ ମୋର ସପକ୍ଷରେ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ୁନି; ତମକୁ ଯେମିତି ଭାବରେ ଚିହ୍ନିଛି କେବଳ ସେଇଆକୁ ତମ ସାମନାରେ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛି ମାତ୍ର । ତମେ ଯେ ଏକଥା ନ ଜାଣ ସେକଥା ଦୁଃଖ; କିନ୍ତୁ ତମେମାନେ ଲୁଚିତ ନିଜ ପାଖରୁ ନିଜକୁ ଲୁଚାଉଛ । ନିଜକୁ ବି ତମର ଭୟ ।

କିନ୍ତୁ, ମୁଁ ତମମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ସତ୍ୟର ଏ ଦର୍ପଣ ରଖିବି ହିଁ ରହିବି । ତମମାନଙ୍କ ରୋଷ କଷାୟିତ ଝେରୁ ସାମନାରେ ମୁଁ ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଆଲୋଚ୍ୟ ଦେନି ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବି ।

ମୁଁ ଚାହୁଁନା ଛଳନା କରିବାକୁ, ମୁଁ ଚାହୁଁନା ଆତ୍ମଗୋପନ କରିବାକୁ । ମୁଁ ପ୍ରକୃତରେ ଯାହା ସେମିତି ଭାବରେ ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶ କରିବି । ମୁଁ ଅଶ୍ଳୀଳ ହୁଏ, ଚରିତ୍ରହୀନ ହୁଏ ବା ଆଉ କିଛି ହୁଏ । କିଛି ଯାଏ-ଆସନା, କାନଣ ମୁଁ ଆଜି କାହାରକୁ ଭୟ କରୁନି, ଅହଙ୍କାର, ଆତ୍ମଗୋପନ ଛଳନା*ସବୁର ଜନ୍ମ କେବଳ ଭୟଜନିତ ଅବସାଦରୁ ।

ମୋର ବି ଦମନ ଥିଲା ଶିକାର ଗର୍ବ, ବଣର ଅହଙ୍କାର, ରୂପର ଅଭିମାନ, ନା, କିଛି ଆଉ ନାହିଁ । ମୁଁ ଜଣେ ସେମିତି କେବଳ ଯେ ଜେଲ-ଖାନାର ପାଟିଆଡ଼ଳି ଅନୁଭବ କରୁଛି ସ୍ୱାଧୀନତାର ଆନନ୍ଦ । ସେ ଜାଣେ ସେ ଧରାପଡ଼ିବ ପୁଣି ଆହୁରି କଠୋର ଶାସ୍ତି ପାଇବ; କିନ୍ତୁ ତଥାପି ସେଇ ସ୍ୱାଧୀନତାର ମୋହ ତାକୁ ସମସ୍ତ ବିପଦକୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖାନ କରି ପାରିବ ଡେଇଁବାକୁ ବାଧ୍ୟକରେ । ମୁଁ ଜାଣେ ଯେ ମଞ୍ଚ ଓ ନୈତିକତାକୁ ତମେ ଯୋଉ

ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖୁଛ ମୋର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ ତା'ଠାରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ, ଆଉ ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତାର ଅଗଳ ଗଙ୍ଗା ବିସ୍ତୃତ ପୃଥିବୀରେ ଘୁରୁବୁଲୁଛି ଉନ୍ମୁକ୍ତ ବନ୍ଦନଦ୍ରୀନ ପବନ ପରି । କିନ୍ତୁ ତମେ ସମସ୍ତେ ମିଳିମିଶି 'ବହୁତ୍'ର ଜୋରରେ ମୋତେ ହତ୍ୟା କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । 'ସମସ୍ତ'ର ଦମ୍ଭରେ ମୋର 'ଏକକ ସତ୍ୟ'କୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ କରିବ । କିନ୍ତୁ ସତ୍ୟ 'ସମସ୍ତ'ର ବୁଦ୍ଧି, ସତ୍ୟ ଏକକର, ଉପଲବ୍ଧ ଏକକର ଜଟିଳର ଆତ୍ମଦହନ ସମସ୍ତକୁ ଜ୍ଞାନ ଦିଏ । ଜଟିଳର ଉନ୍ନତ ସମସ୍ତକୁ ଦିଏ ଆଲୋକ ।

ସେ ଦିନର କଥା ।

ଦିନ ଜଙ୍ଗଲ ପରିବୃତ୍ତ, ଓଢ଼ି ପାହାଡ଼ ଶିଖର ଉପର ସ୍ତର ଲୁଚି ଆ ଶବରପଲ୍ଲୀ ଶୁସ୍ତୁଥିଲା ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ସ୍ଥିରତା ଜୁଆରରେ । ପ୍ରାୟ ନବ, ଅର୍ଦ୍ଧଭୂତ ଅସତ୍ୟ, ଆଦିମ ଶବର ପ୍ରାଣରେ ଜାଗିଥାଏ ସୃଷ୍ଟିର ଅମରତ୍ବର ସ୍ବେପାସ । ଚାରିଆଡ଼ ପାହାଡ଼, ପାହାଡ଼ ପରେ ପାହାଡ଼ର କୁଞ୍ଚିତ ଦେଉ ତରଳ ରୂପରେ ଚକ୍ ଚକ୍ ମାରୁଥାଏ । ଗଭୀର ନୀଳ ଆକାଶରୁ ଝରୁଥାଏ ଅପୂରବ ରୂପର ଝରଣା । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ନିଅର ରାସିର ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ପ୍ରତିଧ୍ବନିତ ହେଉଥାଏ କେବଳ କେନ୍ଦ୍ରର ଆଉ ଗୁଙ୍କର ଶବ୍ଦ । ପୃଥିବୀରେ ଆଉ କିଛି ଶବ୍ଦ ନାହିଁ, କେନ୍ଦ୍ରର ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ ଉଦ୍‌ଘାଟନା—ଗୁଙ୍କର ବିଶ୍ରାମଦ୍ରୀନ ନୃତ୍ୟତାଳ ମଝିରେ ମଝିରେ ମନହାଲ୍ଲାସର ଆଦିମ ଚିତ୍କାର । ସରସତା ନାହିଁ, ସମାଜ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ନାହିଁ, ଆଦିମ ପୃଥିବୀର ଆଦି ମଣିଷ ଚେଇଁଛି । କିଏ ନାଚୁଛି, ଧାଙ୍ଗୁଛି । ନା—ପୃଥିବୀ ନାଚୁଛି ମଣିଷ ରୂପରେ ଝାପ୍‌ସା ଜନ୍ମ ଆଲୁଅର କୁହୁଡ଼ି ଭିତରେ, ମା ଧରଣୀ ନାଚୁଛି । କି ଗନ୍ଧ ଏଇ ବତାସରେ ? ସଲପ ମଦର ? ନା—ପ୍ରଥମ ଯୌବନା ରଜସ୍ବଳା ଆଦିମତାର ସ୍ବର୍ଗୀୟ ବାସ୍ନା ।

ଏମିତି ଏକ ବିସ୍ମୟ ପରିସ୍ଥିତିରେ ମୁଁ ନିଜକୁ ହଠାତ୍ ଆବିଷ୍କାର କଲି । ଏକ ଯାଦୁକର ଶକ୍ତି ମୋତେ ଓ ମୋର ସ୍ବଜୟତାକୁ ଭାଙ୍ଗି ଖଣ୍ଡି ଖଣ୍ଡି କରି ଶୂନ୍ୟରେ ମିଳେଇ ଦେଲା । ଗୋଟାଏ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ସେପରି ମୋର ଦେହ ଭିତରଦେଇ ବହୁଗଲା । ଅଭୂତ, ମୁଁ କିଛି ବୁଝିପାରିଲନି, କିଛି ଜାଣିପାରିଲନି ଏକ ଅଗୁନକ ମଧ୍ୟରାସିର ବନ୍ୟା ପ୍ରବାହସଦୃଶ ହଠାତ୍ ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଏକ

ପ୍ରଳୟକ୍ଷଣ ଧୂଳିଢେ ଅଥବା ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭୂମିକମ୍ପ, ଯେମିତି ମୋର ନିକମ୍ବ ଉରସୀମାରୁ ବିରୁଦ୍ଧ କରି ମୋତେ ଭସାଇ ନେଇଗଲା ତା'ର ଦୁର୍ଦ୍ଦମମୟ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସ୍ରୋତରେ—ମୁହୂର୍ତ୍ତକର ଅନୁଭୂତି ମୁଁ ପାଲଟିଗଲି ଏକ ବିରାଟ ଶୂନ୍ୟତାରେ ।

ଏମାନେ କିଏ ? ଜଡ଼ିଆ ଶବର ? ମେଙ୍କା, ଟେଙ୍କା, ଜୁରୁଆ, ଅନ୍ତା, ପୁଣିଆ, ନା କେହିନାହିଁ । ସବୁ ମୁଁ, ସବୁଠାରେ ମୋର ମୁହଁ, ସବୁ ମୋର ପ୍ରତିବିମ୍ବ ଆଃ, ଏତେ ଛତରେ ମୁଁ, ଚିହ୍ନି । ତେବେ ମୁଁ କାହିଁକି ଅଲଗା ! ମୁଁ କାହିଁକି ସତ୍ୟ ! ମୁଁ କେମିତି ଭଲ । ହଠାତ୍ ଏକ ଉଲ୍ଲସ ଆବେଗରେ ସେମାନଙ୍କ ହାତରୁ ସଲପ ମଦର ହାଣ୍ଡି ଛଡ଼େଇ ଆଣି ପିଇଗଲା—ତକ୍ ତକ୍ କରି ଅତି ସହଜରେ ବିନା ବାଧାରେ । କିଛି ନାହିଁ, କେହି ମୋତେ ବାଧା ଦେଉନି, ମୋର ସମାଜ, ମୋର ନୃତ୍ୟ, ମୋର ଶିକ୍ଷା, ମୋର ସତ୍ୟତା ସବୁ ଯେମିତି ସେଇ ମଦ ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ସବୁ ଫଣେଇ ଚାଲିଯାଇଛି । ନା କେହି ପ୍ରତିବାଦ କରୁନି; ବିବେକର ଦଣ୍ଡ ଆର୍ତ୍ତନାଦ କରୁନି । ସଂସ୍କାରର ବନ୍ଧନ ବାନ୍ଧ ରଖୁନି । ସବୁ ଯେମିତି ଶୀତ ସକାଳର ଝରୁନକ ରେଣୁ କୁହୁଡ଼ି ପରି ମିଶିଲେ ଗଲେ ଆଲୋକର ପ୍ରସାର ।

କିଏ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ? ଆଃ—କିଏ ? କିଏ ନାଚୁଛି ? ଶୁକ୍ଳ ଶବରୁଣୀ ? ତାର ସେଇ ଜନ୍ମକାଳରୁ ତେଲ ବାଜି ନ ଥିବା ଜଟାଳିଆ ବାଳ ତ ଏଗୁଡ଼ିା ନୁହେଁ—ଏତେ ନୂପାର ଜରି । ମାସ ମାସ ଧରି ଗାଧୋଇ ନ ଥିବା ଦେହର ଅପରିମାପ୍ତ ମଇଳା ତ ଦିଶୁନି; ସବୁ ତ ତୋପା ଗୋରା । ଦେହର ବିଚିକଟିଆ ଉଜ୍ଜଟ ରେ ତ ଆଉ ନାହିଁ । ସତ୍ୟବତ୍ସର ସୌରଭ ତାର ଦିହରେ । ମୁହଁ ଫେରାଇଲ ପରି କର୍ଯ୍ୟ ମୁହଁ ତ ତାର ନାହିଁ—ଉର୍ବଶୀର ଲବଣ୍ୟ ତା ମୁହଁରେ ? କ'ଣ ହେଲା ? କିଏ ସେ ? ତା ଦିହରେ ଲୁଗା ନାହିଁ ଅଥଚ ସେ ତ ଉଲ୍ଲସ ନୁହେଁ । ମୋ' ଦିହର ଲୁଗା କିଏ ନେଲା ? କିନ୍ତୁ ମୋତେ ତ ଲଜ୍ଜା ଲାଗୁନି । ଏଇଠି ଏତେ ଲୋକ ଥିଲେ, ସେମାନେ ତ କେହି ନାହାନ୍ତି ? କେହି ନାହିଁ—ଖାଲି ମୁଁ, ମୁଁ, ମୁଁ, ମୁଁ । ଏଇ ଆକାଶ, ବତାସ, ପାହାଡ଼, ଚନ୍ଦ୍ର, ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା, ଅକାଶ, ଶବର ଶବରୁଣୀ ସବୁ ମୁଁ, କେବଳ 'ମୁଁ' ।

କେବଳ ମୁଁ ନାଚୁଛି ।

ଆଦମାତା ସାଙ୍ଗରେ ନାଚୁଛି, ମୁଁ ତାର ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରଥମ ସୂଚକ ।

ଆଃ ନାର, ନାର, ନାର । ଶୁଙ୍ଖ, ଘୁମୁର, କେନ୍ଦରର ତାଳ
ଭିତରେ ଆମ୍ଭ ବିସର୍ଜନ କର । ମୋର ଆଖିର ଜ୍ୟୋତି ମିଳେଇଗଲା ଚନ୍ଦ୍ରର
ମଧୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାରେ । ମୋର ନଃଶ୍ଵାସ ମିଶିଲେ ଶୀତଳ ପବନର ସୁବାସ
ଭିତରେ । ମୋର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗପ୍ରାୟଙ୍କ ଅଶୁ ଅଶୁ ହୋଇ ମିଶିଲେ ସୂର୍ଯ୍ୟର
ମୃତ୍ତିକା ଭିତରେ, ସବୁଜ ଚୂଷର ସବୁଜ କଣିକା ଭିତରେ ନୀଳ ଆକାଶର
ନୀଳମା ଭିତରେ । ମୋର ପୁର ହଜିଗଲା କେନ୍ଦରର ଧ୍ବନି ଭିତରେ । ମୁଁ
ସ୍ଵର୍ଗରୁ ଗୁଲଗୁଲି ମାରୁ ବନ୍ଧୁର ସମସ୍ତ ଅଶୁ ପରମାଶୁ ।

ମୁଁ ଆଦରର ଦେହରେ ଲୀନ ହୋଇଗଲି ।

ନା ମୋର ଲଜ୍ଜା ନାହିଁ, ଅପମାନ ନାହିଁ, ଅନୁଶୋଚନା ନାହିଁ ।

ତା ପରଦିନ ସକାଳେ ଅପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ଅବସ୍ଥାରେ ଶବରପଲ୍ଲୀରୁ
ମୁଁ ଉଦ୍ଧାର ହେଲି । ତମେ ଏଇତକ କେବଳ ଜାଣ । କିନ୍ତୁ ତମେ
ଜାଣନା ମୋର ଉପଲବ୍ଧକୁ, ସେଥିପାଇଁ ତମେ କେବଳ ଦଟଣାକୁ
ବନ୍ଧୁର କରିଛ । ସାମାଜିକତାର ନିକଟରେ ଓଜନ କରିଛ । ଆଉ ସେଇ
ଉପଲବ୍ଧକୁ ତମକୁ ଜଣାଇବା ପାଇଁ ମୋର ଏଇ ଚିଠି ।

ତମେ ଯାହା କହିପାର, ବବର, ମାତାଲ, ଲମ୍ଫଟ, ଯେତେ ଇଚ୍ଛା
ଗାଳି ଦେଇପାର, ସମାଲୋଚନା କରିପାର, ମୋ ପାଇଁ ଦୁଃଖ କରିପାର,
ସହାନୁଭୂତି ଦେଖାଇପାର, ମୋର କିଛି ଅଭିଯୋଗ ନାହିଁ, ଦାବା ନାହିଁ,
କେବଳ ଗୋଟିଏ ଅନୁରୋଧ, ମୋତେ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କର ।

ଆଉ ଗୋଟିଏ ଅନୁରୋଧ, ଅନୁତାପ କରିବାକୁ ଉପଦେଶ
ଦେବନି । ତମର ହଜାର ନିନ୍ଦା, ଅପମାନ, ଲଜ୍ଜିନା, ଉପହାସ ସବୁକିଛି ମୁଁ
ସହ୍ୟ କରିପିବି; କିନ୍ତୁ ଅନୁତାପର ଉପଦେଶ, ଅନୁଶୋଚନା ଦେଇ ନିଜକୁ
ପ୍ରକାଶନ କରିବାର ସୁକୁ ମୁଁ କେବେହେଲେ ସହ୍ୟ କରିବନି ।

ଜୀବନର ତରଳ, ପବନ ମୁହୂର୍ତ୍ତଟାକୁ ମୁଁ ଅନୁତାପର କଳଙ୍କରେ
କଳଙ୍କିତ କରିବାକୁ ରୁହେନା, ଅନୁଶୋଚନାର କର୍ଦ୍ଦମରେ ତାକୁ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ
କରିବାକୁ ରୁହେନା । ମୋର ବାକୀ ଜୀବନରେ ବଞ୍ଚିବାର ଅବଲମ୍ବନ ହେବ
କେବଳ ସେଇ ଏକ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

ଚିର ଜାଗ୍ରତ, ଅସ୍ପେଷରନ୍ତା, ଅନନ୍ୟ ମହା ମୁହୂର୍ତ୍ତ ।

॥ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ॥

କୌଣସି ଗୋଟାଏ ଦିନର ଏକ ବୈଷୟିକ ସକାଳ ।

ଯୋଡ଼ ଗାଁର ନାଁ ଦେଲେ ବି କେଇଟା ଲୋକ ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ଜାଣି ପାରନ୍ତିନା, ଆଉ ନ ଜାଣିଲେ ବି ସେ ବିଷୟରେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇବା ଦରକାର ମନେକରିବନି । ସେମିତି ଗୋଟାଏ ଗାଁର ଚଟିଘର ବାଟଣାରେ ମୁଁ ବସିଛି । ଚଟିଘର ଠିକ୍ ଦୁଇଟି — ପି. ଡବ୍ଲ୍ୟୁ. ଡର ସ୍ବାକାମ ପାଇଁ ଜନସଂଖ୍ୟା ଘର । ଲୁହା ଛଡ଼, କୋଡ଼, କାଳ, ପିରୁଡ଼ମ୍, କେତେଟା ପାଣ୍ଡା, ଦୁଇଗୁରୁଟା ସିମେଣ୍ଟ ବସ୍ତା ଗୋଟିଏ କୋଠାଘର ଅବସ୍ଥାନ କରନ୍ତି ଆଉ ଅନ୍ୟଟିରେ ମୁଁ ରହୁଛି ।

ଅଳସ ଲଗୁଛି । ଶ୍ୱାସଣ ଅଳସ । କାମ ନାହିଁ କହିବା ଭଲ ହେବ । କାମ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉନି । ବସି ବସି ଭାବିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ଇତିହାସର ଉପରେ ଗଢ଼ ଗଢ଼ ଆଖିବୁଜି ନାନାପ୍ରକାର ଅନାବନା ଭାବନା ଭାବିବାକୁ । ମୁଁ ହୁଏତ ରୁଷି ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତି । ଖସ୍ ଖସ୍ ଶବ୍ଦରେ ତପ୍ତା ଭାଙ୍ଗିଲା । କୁକୁରଟିଏ । ନହର ପହର ହୋଇ ବସିବୁ ଭିତରର ସ୍ବାକାକୁ କିଛିଦୂର ପଶି ଆସି କରମର କୁଟି ଅନୁମତି ମାଗିବାର କୃତ୍ୟ କୃତ୍ୟ ରଙ୍ଗରେ ଟିକିଏ ବୋକାବୋକା ହସି ହଠାତ୍ ବାଁ ଗୋଡ଼ଟା ପାଖ ମଲ୍ଲୀ-ଗୁଡ଼ା ଉପରେ ଟେକ ଦେଲା । ତା' ପରେ ସେମିତି ତାର ଏଇ ଅଶ୍ରୁଳ ସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲାଜିତ ଓ ଅନୁତପ୍ତ ହୋଇ ଚଟି କରି ବୁଲିପଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ପଳେଇଗଲା ଗାଁ ଆଡ଼କୁ ଘର ଆଗର ପିରୁସ୍ତା ଦେଇ । ସେଇ ଶବ୍ଦରେ ଚଳିପଡ଼ି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟାଦରେ ଘାସ ମଞ୍ଜି ଖାଉଥିବା ଘରଟିଆ ଦମ୍ପତି ଅନୁନୟନ ଭାବରେ ଆଖିକାନ୍ଦେ ଉଡ଼ିଗଲେ ବାଡ଼ି ଉପରକୁ । ବାଡ଼ି ଉପରେ ପ୍ରଜାପତି ଓ ଜଙ୍ଗି ଧରିବା ପାଇଁ ଆଁ କରି ରହିଥିବା ନାଲିମୁଣ୍ଡିଆ ଏଣୁଅଟା ସର ସର କରି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ କନିଅର ବୁଢ଼ାମୁଳରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲେଇ ଭାସିବାର କାରଣ ବୁଝିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା । ବାରଣ୍ଡାର ଧାରରେ ଲମ୍ବିଛି ନାଲି ପିମ୍ପୁଡ଼ର ଧାର । ମୋର ଖାଲି ପାଦରେ ସଲସଲ କରୁଥିବା କେତେ

ଗୁଡ଼ାଏ ମାଛର ବରକ୍ତିକର କୌତୁକରେ ଶୁଣିଯାଇ ମାରିଦେଇଥିବା ଗୋଟାଏ ମାଛର ମୃତ ଦେହଟିକୁ ଗାତ ଭିତରକୁ ନେଇଯିବା ପାଇଁ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଫଉଜର ସମୁଦ୍ର ପ୍ରବେଶୁ ଚାଲିଛି । କାଠ ଖୁଣ୍ଟ ଉପରେ ରହି ଝିଟି-ପିଟିଟାଏ ମୋର ଏ କାର୍ଯ୍ୟର ସମର୍ଥନ କରି କହୁଛି ‘ଠିକ୍ ଠିକ୍’ । ଶୁରଧାର ଜଉଟାକୁ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ବଜୁଲ ବେଗରେ ଚୁଲେଇଆଣି ଏକ ଲୟରେ ଚାହିଁ ରହୁଛି ଆଗକୁ । ଝିଟିପିଟି ମରିଗଲେ ବଗ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇପାରେ । ପୁନର୍ଜନ୍ମ କ’ଣ ସତରେ ଅଛି ? ସଦୃଶ୍ୟ ଥାଏ ତେବେ ମାଛଟା କଣ ହେବ । ଧେନୁ ସମସ୍ୟା ଖାଲି ସମସ୍ୟା ଆଣେ । ଗୁମା ଉପରେ ମାଛ କୁକୁଡ଼ାଟା କଳିହୁଆ ମାଛକିନା ପରି କହିକହି କରୁ କରୁ ମଝିରେ ମଝିରେ କଣ ଗୋଟାଏ ପାଟିରେ ପକେଇ ଦେଉଛି । ଅଶ୍ରୁବଦ୍ଧ ! ଗର୍ଭବତୀ-ଟାଉକ ।

କାହାର କାମ ନାହିଁ ଅଥଚ ସମସ୍ତେ କାମ କରୁଛନ୍ତି । ଦୁନିଆଟା ବଡ଼ ବିଚିତ୍ର । କେହି କାହାରିକୁ ବୁଝିନାହାନ୍ତି । କିଏ କାହାକୁ ଚିହ୍ନୁ ନାହାନ୍ତି । ଅଥଚ ଦୁନିଆଁ ଚାଲିଛି । ବରଗସ୍ତାନ ନିର୍ଲିପ୍ତ ଭାବରେ । ସମସ୍ତେ ତାହାର ଭିତରେ । କିନ୍ତୁ ସେ କାହାର ନୁହେଁ ।

ଧରନ୍ତୁ ଏଇ ବିଜୟାର କଥା । ଆଉ ତା ସାଙ୍ଗରେ ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ଓ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲର କଥା । ନୂଆ ନୁହେଁ ତଥାପି ଭାବରେ ନୂଆ ଲାଗେ । ବିଜୟା ଭଲପାଏ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲକୁ । ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ଭଲପାଏ ବିଜୟାକୁ । ବିଜୟା ମୋ ଶ୍ରୀକୁ କହୁଥିଲା ସେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲକୁ ବାହାହେବ କିନ୍ତୁ ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ମୋତେ କହୁଥିଲା ସେ ବିଜୟାକୁ ବାହା ହେବ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦୁଇର, ମେଧାବା, ବୁଦ୍ଧିମାନ ଅଧ୍ୟାପକ । ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ସାଧାରଣ ଧନୀ, ଉଚ୍ଚ ବଂଶଜ ଓ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ । ସମସ୍ତେ ଶିକ୍ଷିତ ଅଥଚ କେହି କାହାରିକୁ ବୁଝନ୍ତି ନାହିଁ । ନା, ପ୍ରଫୁଲ୍ଲର କଥା ମୁଁ କିଛି ଶୁଣିନି । ତାର ସହିତ ମୋର ବନ୍ଧୁତ୍ବ ନାହିଁ । ତେବେ ସମସ୍ତେ କହନ୍ତି ଏ ବିଜୟାକୁ ଅତି ଗଭୀର ଭାବରେ ଭଲପାଏ । କେଜାଣି ହୋଇଥିବ ।

କିନ୍ତୁ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବିଜୟାକୁ ବାହା ହେଲାନି । ବାହାହେଲେ ଅନ୍ୟ ଜାଗାରେ । କଣ କାରଣ ମୁଁ ଜାଣିନି । ହୋଇ ପାରୁଥାଏ ଟଙ୍କା, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ

ବା ଅନ୍ୟ କିଛି । ବିଜୟା କାନ୍ଦୁଥିଲା ପ୍ରାୟ ଗୋଟାଏ ସପ୍ତାହ ଧରି । ମୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧେନା । କିଛି ଖାଏନା । ଖାଲି କାନ୍ଦେ । କାଳେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଦେବ ବୋଲି ତା ସାଙ୍ଗମାନେ ତାକୁ ଜଗି ରହିଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ଜାଣିଲେ ଏ କଥା । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କନ୍ଦୁ କିଛି କହିନି । ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପସଟା ସେ ନିଜେ ଯାଇ ବିଜୟା ହାତରେ ଦେଇ ଆସିଥିଲା । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ନିଜେ କଣ ଭାବୁଥିଲା କେଜାଣି ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର କନ୍ଦୁ ମନେ ମନେ ଖୁବ ଖୁସି ହୋଇଥିଲା ।

ନା, ବିଜୟା ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲୁ ନି । ବାହାଘର ଦିନ ବରଂ ସେ ବେଶ୍ ସାଜଯୁକ୍ତି ହୋଇ ହସି ହସି ଆସିଥିଲା ବାହାଘରକୁ । ବରବେଶ ହୋଇ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ବସିଥାଏ । ତାକୁ ଆଖି ଗୋଟାଏ ଚମ୍ପକାର ଫୁଲତୋଡ଼ା ଉପହାର ଦେଇଥିଲା । ସାଙ୍ଗମାନେ ସବୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ । ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ମଧ୍ୟ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନ ଥିଲା । ସେ ବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ହତବାକ୍ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ତାପରେ ଦୋଷ କରିଥିବା ଗ୍ରେଟ ପିଲଙ୍କ ପରି ଗୁଲିଗାଲି ହୋଇ ଅନିଶ୍ଚୟତାର ବୋକାଳିଆ ହସ ହସି, ଆଶଙ୍କାର ଗୁମ୍ଫା ଆଖିରେ ଖେଳେଇ ମାରବ ରହିଥିଲା । ରେବାରର ଲୋକେ ସମସ୍ତେ ଏକଥା ଶୁଣିଥିଲେ । ତେଣୁ ସମସ୍ତେ ତା ଆଡ଼କୁ ଉପାତୁର ଆଖିରେ ରୁହୁଥିଲେ । କେହି ଭଲକରି କଥା କହିବାକୁ ସାହସ କରି ନ ଥିଲେ । ଦୋଷଟା ବଡ଼ ଝୁରୁ ।

ବିଜୟା ମଧ୍ୟ ବେଶି ସମୟ ରହିନି । ସାଙ୍ଗେ ସାଙ୍ଗେ ଫେରି ଆସୁଥିଲା ନିଷ୍ଠୁରକୁ । ସେତକବେଳେ ବାଟରେ ତାର ଦେଖା ହେଲା ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ସହୃଦ । ବିଜୟା ମୁହଁ ଫେରାଇ ନେଇ ଚାଲିଯାଉଥିଲା । ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର କଣେଇ ଚାହିଁ ମୁଁ ରୁକି ହସିଲା । ସାଫଲ୍ୟ ଓ ବିଜୟର ହସ । ତାପରେ ବିଜୟାକୁ ଡାକି କହିଲା “ଆରେ ଆରେ, ବିଜୟା ସେ, ଫେରିଯାଉଛ, ଏଡ଼େ ଶାନ୍ତ ?”

“କ’ଣ ଦରକାର ?” ବିଜୟା କହିଲା ।

“ବିଜୟା, ମୁଁ ଏବେ ବି ରାଜି ଅଛି ।” ବିଜୟା ହୃଦକରି ଜଳି ଉଠିଲା । ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ମୁହଁ ହସିଲା । ବିଜୟା ଆହୁରି ଜଳିଲା ।

“ନା ।” ଫେରି ଯାଉଁ ଯାଉଁ ପୁଣି ବାଟ ଓଗାଳିଲା ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର ।

ଯାହାକୁ ଏତେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲ, ଯାହାପାଇଁ ମୋତେ ପ୍ରତ୍ୟାଶ୍ୟାନ କରୁଥିଲ ଦେଖିଲ ତ ସେ କେମିତି ତମକୁ ଅଲୋଡ଼ା ଭାବରେ ଫିଙ୍ଗି ଦେଇ ଚାଲିଗଲା । ଆଉ କଣ ପାଇଁ—

“ରୁପ୍ କରନ୍ତୁ ।”

“ଦେଖ, ମୁଁ ତମର ଭଲପାଇଁ କହୁଛି । ତମେ କଣ ଭାବଛ ମୋତେ ଗୁଡ଼ିଦେଲେ ତମକୁ ଆଉ କିଏ ବାହା ହେବ ? କିଏ ନଜାଣେ ତମ କଥା ? ସାରା ଜୀବନଟା ବ୍ୟର୍ଥ ହୋଇଯିବ ତମର ।”

“ଦରକାର ନାହିଁ ଆପଣଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇବା ? ଇଚ୍ଛାକଲେ ମୋତେ ଯଥେଷ୍ଟ ମିଳିବେ । ଗୁଡ଼ନ୍ତୁ, ମୁଁ ଯାଏଁ ।”

“ଇସ୍, ଏଡ଼େ ଗର୍ବ ! ଦେଖିବା ଯେ କୋଉ ରାଜକୁମାର—”

‘ସହୃଦ୍ !’ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ବିଜୟା । “ଆପଣଙ୍କ ପରି ନିଃସାଧକୁ ବାହାହୋଇ ସାରା ଜୀବନ ଜୀଅନ୍ତାରେ ପୋଡ଼ି ହେବା ଅପେକ୍ଷା ଗୋଟାଏ ଆଦର୍ଶର କଲ୍ପନାରେ ଜୀବନ ବିତେଇବା ଯଥେଷ୍ଟ ଶ୍ରେୟସ୍କର ।”

ସ୍ୱପ୍ନ ହୋଇ ରହିଗଲା ଶୈଳେନ୍ଦ୍ର । ସେଇ ସ୍ୱପ୍ନାତା ହମେ ହମେ ମିଳେଇଯାଇ ଯେତେବେଳେ ହୋଧର ଏକ ଭୟାନକ ଜୁଆର ତାର ଦେହର ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗପ୍ରାଙ୍ଗକୁ ଅବେଇ ବିସ୍ତଳ ବେଗରେ ମାଡ଼ି ଆସିଲା, ସେତେବେଳକୁ ବିଜୟା ଚିନ୍ତା ଧରି ଚାଲିଗଲାଣି ।

ଅଥଚ ପୃଥିବୀ ଘୁରୁଛି ।

ସେଇ ଖଡ଼ଗଦା ଉପରେ ଗୋଡ଼ ଛୁଆଡ଼ୁ ଛୁଆଡ଼ୁ କୁକୁଡ଼ାଟା ସେମିତି କଟକଟ ହେଉଛି ସେତିକିବେଳୁ । ଗୋବର ପୋକ ସବୁ ଦୁର୍ଲଭ ହେଲେଣି । ଝିଟିପିଟିଟା ଖୁଣ୍ଟୁ ଯାଇ କାନ୍ଥରେ ରହିଲେଣି । ଘରଚଟିଆ ଦମ୍ପତ୍ତି ଆଉ କେଉଁ ଜାଗାକୁ ଉଡ଼ିଗଲେଣି । ପିମ୍ପୁଡ଼ ଦଳ ତାଙ୍କର ମହାଦର୍ଦ୍ଦ ଟିଫିନ୍‌ଟିକୁ ଗାତ ମୁହଁ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚେଇ ସାରି ଟିକିଏ ସ୍ୱପ୍ନର ନିଶ୍ୱାସ ମାରୁଛନ୍ତି । କେତେଜଣ ଲୁଞ୍ଜି ଟେକି ଏକତାର ଝଣ୍ଟା ଉଡ଼ଉଛନ୍ତି । ମାଛ-ଗୁଡ଼ିକ କେତେବେଳୁ ଉଡ଼ିଗଲେଣି ।

କୁକୁର, ଚଟିଆ, ମାଛ, ପିମ୍ପୁଡ଼, ଏଣୁଅ, କୁକୁଡ଼ା, ଝିଟିପିଟି ସମସ୍ତ ଥିଲେ । ସମସ୍ତେ ନାହାନ୍ତି । ସମସ୍ତେ ଅଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ କିଏ କାହାରିକୁ ଚିହ୍ନି ନାହାନ୍ତି । ଗୁଣ୍ଡିନାହାନ୍ତି ।

କିନ୍ତୁ ଦୁନିଆ ଚାଲୁଛି । ପୃଥିବୀ ଘୁରୁଛି ।

॥ କଲେଜ ଛକର ସନ୍ଧ୍ୟା ॥

କଲେଜ ଛକ ।

ପରୁନାଳ ଆଉ ବୁଢ଼ୀମା କଟକ ସହରର ଗଡ଼ାୟୁ ଯୌବନର
ମୂରବୀ—କଲେଜଛକ, ଗୋଧୂଳି ସମୟ ବୋଧହୁଏ । (କଟକରେ ଗୋଧୂଳିଟା
ଜଣାପଡ଼େ ନାହିଁ । ସରକାରଙ୍କ କୃପାରୁ ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ଗୋଟି ମଟରଟି
ମନୁଷ୍ୟ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ—ଧୂଳିଟା ନିରନ୍ତର ଲାଗି ରହିଥାଏ) ।

ଛକ ଉପରେ ନିଅନ୍ ଲୁଇଟିଟା ଜଳିବାକୁ ବେଶ୍ ଡେରି ଅଛି ।
‘ଟିକିଏ ସଫଳ ଆସିଲାକ ? କେହିତ କୁଆଡ଼େ ନାହାନ୍ତି’ । (ନାହିଁ ନାହିଁ—
ଅନ୍ୟ ସବୁ ଲୋକେ ଅଛନ୍ତି —ମୁଁ କହୁଥିଲି ମୋର ବନ୍ଧୁମାନେ କେହି
ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ।)

“ରୁ ଟିକିଏ ଖାଇଲେ କିମିତି ହୁଅନ୍ତା ? S. I. H.—ପେଟୁଡେରି
ପାଞ୍ଚ ପଇସା ଅଛି । ହଉ ଗୁରୁବଂଶୀ ରୁଲ୍—ଆରେ ଏଇଟା କେବେଠୁ ବନ୍ଦ
ହେଇଗଲାଣି ? What nonsense ବନ୍ଦ କରିବା ମାମକ ଆଗରୁ ଅନ୍ତତଃ
Notice ଦେବା ଉଚିତ୍ । Worthless ବଲକୁଲ୍ Hopeless”

କିଛି ସମୟ ପଦଚରଣ । Wonderful—ନରି ଦୋକାନ
କଲାଣି ହଉ ରୁଲ୍ ମନ ନରି ଦୋକାନ ? ଓଁ ଓଁ ଓଁ (ଠିକ୍ ଗୀତ ବୁଝେ
ସୁରଟା)

‘ନମସ୍କାର’—ବାବୁ । ପ୍ରତାପ ଡାକଲା ।

‘ନମସ୍କାର’ । (ଇସ୍ ମାରିଦେଲା ମଣିଷକୁ)

ଟିକିଏ ପାଣିବିଆ ହସ୍ତ ହସ୍ତ ‘ଆଉ କଣ ଭଲ ।’

‘ହୁଁ ଏଇ ଏକ ରକମ—ଆଉ କୁଆଡ଼େ ଯାଉଥିଲେ ରୁଲ୍ଲୁ ।’

(ଚେଷ୍ଟାକରେ, ଯଦି କିଛି ମିଳିଯାଏ)

“ଆରେ ନାହିଁମ, ମୁଁ ପାଣି ପିଇବାକୁ ଯାଉଥିଲି । ଆସ ଯିବ ।
(ଆରେ—ଇଏ ମୋଠୁ ମାରିବାକୁ ରୁହୁଁଲାଣି—ଜାଣିନ ମୋତେ ?)

“ଖାଲ ପାଣି । ଆଉ ଯଦି କିଛି ହେବ —?”

“କହିବ ଟିକିଏ ଲୁଣ ପକାଇ ଦେବାକୁ” ।

ପିଲଟିର ଅଧରସାୟ ଅଛି ? ଆଜ୍ଞା ହଉ ।

“ବେଶୀ କିଛି ନୁହେଁ —ବିଟା ବରା—Only two annas
(Extraction too difficult)

“ଛୁ—ଛୁ ବରା ଖାଇବ—ପେଟ ଖରାପ ହେବ । ଏ ଯେଉଁ
mixed ତେଲ guarantee ତମକୁ ନିଶ୍ଚୟ Jundice ହେବ । ତମକୁ
warning ଦେଉଛି ଅନ୍ତତଃ ଏ ମାସଟା ଏଗୁଡ଼ା ଖାଇବା ରୁକିଦିଅ ।”
(ଦେଖାଯାଉ କେତେଦୂର ଯାଇପାରେ) “ହେଲେ ମୋର ହେବ । ଆପଣଙ୍କର
ଯାଏ ଆସେ କେତେ ?” (ବାରେଇଲୁଣିକ ?—ଆଉ ଟିକିଏ ଖେଣୁ
କରାଯାଉ)

“ଉହଁ —ମୁଁ ଜାଣିଶୁଣି ଗୋଟିଏ ମୁଲବାନ୍ ଜୀବନକୁ ନଷ୍ଟ କରି-
ବାକୁ ଦେବ ନାହିଁ । ସେଥିରେ ମୋର ପାପ ହେବ । (ବୁଢ଼ାସ୍ତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ—
ପାଣ୍ଡୁପତ ନାହିଁ ତା ପାଖରେ) “ଆଶା ନାହିଁ” ? (ବାପରେ—କଲେକ ?
ମଣିଷ ଝାଳନାଲ ହୋଇଲେଣି) “ଉହଁ ମୋଟେ ନାହିଁ । ଗୋଟିଏ ପଇସା
ଅଛି । ସେଇଟା Contribute କରି ପାରେ । ତମେ ଆଉ ଚାରିଟା
ମିଶେଇ ଗୋଟେ capstan ଆଣ । ତମର fifty—ମୋର fifty” ।
(ଓଲଟ କାଳା ଦେଇଛି! ଦେଖାଯାଉ ବର୍ତ୍ତୁଣ କି ନାହିଁ) .

“ମୋପାଖରେ ତ ମୋଟେ ନାହିଁ”? । (କ’ଣ ଓଲଟା ମାରିବାକୁ
ବସିଲୁଣି)

“ନାହିଁ; ହଉ ପକେଟ ଦେଖା” । (ନା ବର୍ତ୍ତିବାର ଆଶା ନାହିଁ)

“ଆଶୁରି, ଆଶୁରି” । (ମରିଗଲ ବାବା)

ଯାହା ହେଉ ପଇସାଟା ବଞ୍ଚିଗଲା—କିଛି ନ ହେଲେ ଗୋଟେ
ଗୁରୁମିନାର୍ ହେବତ ।

“ଗୁରୁଜୀ ହେଲ ନିଅନ୍ତୁ । ଆଉ ପଦ ଧୂଳି ଟିକିଏ ଦିଅନ୍ତୁ” ।
(ବାସ୍ତବିକ୍ ଗୁରୁ ଠିକ୍ ମାନିଲୁ) ‘ପ୍ରତାପ—’

‘କ’ଣ ?

‘ଦେଖତ କଏ ଆସୁଛି ।’

‘ରମାକାନ୍ତ’

‘କିଛି ହୋଇପାରେ’ ।

‘ଚେଷ୍ଟା କରଯାଉ । ପରସ୍ପର ହାତ ମିଳେଇଲେ । ଏଇ ଯେ
ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ’ ।

‘ନନସ୍କାର’

‘ନନସ୍କାର’ ।

‘ଆରେ ଲୁଜେଇଗଲିଯେ’ ?

‘ଇସ୍ କି ମାନଛି ଏ ଡେସଟା—ଧୋଳ ତା ଉପରେ ପଞ୍ଜାବୀ ।
Really wonderful. ବାସ୍ତବିକ୍ କଣ ତମେ ଦେଖାଯାଉଛ ମ ? **Debo-**
nair Hero. ରମାକାନ୍ତ ଟିକେ ଲୁଜେଇଗଲା ।

‘ଆହା **shirt**ଟା କ’ଣ **milton** ? କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କାରୁ କମ୍ ନୁହେଁ
ବୋଧେ ?’

ପ୍ରତାପ—ଆଉ ଲୁଗାଟା—ସେଇଟା ବି କ’ଣ ୧୭ ଟଙ୍କାରୁ କମ୍
ହେବ ?

ଗର—କୋଉ **laundry—Snow White** ନା **Deluxe**

ପ୍ରତାପ—ଧେଉ ଏଇଟା ପ୍ୟାରିସରୁ ଆସିଛି ।

ରମାକାନ୍ତ—ହଉ ମୁଁ ଯାଉଛି । (ଶଳା ମାରିବା ବନ୍ଦୋବସ୍ତରେ
ରହିଲେଣି)

ଗର—(ବାଗେଇ ଆସୁଛି) ଆହା ତମେ ଯିବ କୁଆଡ଼େ, ତମେ
ଗଲେ ଯେ ଏ କଲେଜ ଛକ ଅନ୍ଧାର ହୋଇଯିବ ।

ପ୍ରତାପ—ତା ଆଉ କହିବାକୁ ଅଛି ? ସେଥିପାଇଁ ପରା **Neon**
light ଟା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳି ନାହିଁ ।

ରମାକାନ୍ତ—(ରହିଲେ ମାରିଦେବେ) ହଉ ବାବା, ମୁଁ ଯାଉଛି—
ଏ ତ ରହିବା ଅସମ୍ଭବ । କାମ ଅଛି ।

ଗାର—(ନା indirect attempt ଦେବ ନାହିଁ—direct
ଦରବାର) ଯେତେ କହିଲୁଣି ସେଇଟା Asian Hotel ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନେଇଯିବା
କଥା । ତୁ ତ ଦେଲ ନାହିଁ ଏଇ ନର ପାଖରେ ହେଇଯାଉ ।

ରମାକାନ୍ତ—(ଦେବ ନାହିଁ ଦେଖାଯାଉ Explain କରେ) :

ନା ଭାଇ ମୋତେ ଆଉ ସେକଥା କହନି । ୧୭ ତାରିଖ ଆଣିଥିଲ
୧୨° ଟଙ୍କା ବାପାଙ୍କ ପାଖରୁ । ଆଜି ହେଲ ୨୮ । ମୋ ପାଖରେ ଆଉ
ମୋଟେ ୧୦ ଟଙ୍କା ଅଛି । ପନ୍ଦର ତାରିଖ ଆଗରୁ ଆଉ ଟଙ୍କା ଆସୁନାହିଁ ।
ମୁଁ ଚଳିବ କେମିତି ?

ପ୍ରତାପ—(ଆମେ, ଟଙ୍କା ଅଛି, ପଡ଼ିଯାଇପାରେ) ଇସ୍, ଏମିତି
କିଏ ଖର୍ଚ୍ଚ କରେ ? ରଜା ମହାରଜା ବି ଏମିତି ରବ କରୁଥିଲେ ନା,
ରମାବାବୁ—ମାଗନ କରୁ—ମାନେ—ଏମିତି ଖୋଲ ଦ୍ଵାର ।

ରମା—(ରକ୍ଷାନାହିଁ—ଏ ସମସ୍ତେ କବଳରୁ) ଆରେ ତମେମାନେ
ସିଆଡ଼େ ଯାଉଛ କୁଆଡ଼େ ?

ଗାର—ଏଇ S. I. H.କୁ ଆସ ପ୍ରତାପ ।

ରମା—ଭାଇ, ମୋଟେ ଗୋଟି ଟଙ୍କା—ବେଶୀ ନୁହେଁ ।

ଗାର—(ଦେଲୁଣି ଯେତେବେଳେ) ହଉ, ଚାଲ ଦେଖାଯିବ ।

ପ୍ରତାପ—ଏମିତି ଦିଅଣା ଚାରିଅଣା ବେଶୀ ହେଲେ କ'ଣ
ରମାବାବୁ ଦେଇଦେବ ନାହିଁକି ?

ରମା—ତାହେଲେ ମୁଁ ରହୁଛି ଆପଣମାନେ ଯାଆନ୍ତୁ ।

(ଦିଅଁକୁ ଖାଇ ଖଟୁଲି ଖାଇଦେବେ ଏମାନେ)

ଗାର—ହଁ ପ୍ରତାପ, ସେଗୁଡ଼ା କହି ଖାଲି ତାକୁ ଅପମାନ ଦେବା
କଥା—ଯିଏ ଟଙ୍କାଟା ଦେଇଛି ସିଏ ଆଉ ଦିଅଣା—ଚାରିଅଣା ଦେଇପାରିବ
ନାହିଁ—ଆସ ରମାବାବୁ—

ରମା—(ପ୍ରଭୁ ଯାଣୁ, ତମେଇ ରକ୍ଷାକର)

ପ୍ରତାପ—ଟାଣିଟାଣି ନେଇଗଲେ ।

ଏ ଭିତରେ ଭରଣ ମିଳିବ କଟିଯାଇଛି । ମାତ୍ରାଣ ହୋଇଗଲେ ସାଧ୍ୟ ଜଳଖିଆଟା ହୋଇଯାଇଛି । ତା'ପରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ (ନଆ ରିଜେଣ୍ଟ୍ ସିଗାରେଟ୍) ଧରି ଦୁଇଥର ଟଣା ହୋଇଛି କି ନାହିଁ ଉତ୍ତରାଧିକାର ସ୍ତରରେ ହାସଲ କରିଥିବା ୧୮୯୦ ମଡେଲ୍ ରେଲେ ସାଇକେଲଟାରେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ ପ୍ରବାସକୁମାର । ବିନା ବାକ୍ୟ ବ୍ୟୟରେ ସିଗାରେଟ୍ଟା ହାତରୁ ଛଡ଼ାଇନେଇ ଆରମ୍ଭରେ ପିଇବାକୁ ଯେମିତି କିଛି ନାହିଁ—ସେଇଟା ଆଗରୁ ପିଇଥିଲେ । ଆରମ୍ଭ କଲେ ସେ । କୁଞ୍ଜକୁଞ୍ଜ ଆବାଲରେ ବୋଧହୁଏ ଗୋଟାଏ ଖଣ୍ଡ ଲବ୍ଧ ସାଗୁନ୍ ଘସିବାରେ ବ୍ୟୟିତ ହୋଇଥିବ । (ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଏକ ଅପବ୍ୟୟ ପାଇଁ କିଛିଗୋଟାଏ ଟେକ୍ସଟ୍ କରନ୍ତା ନାହିଁ । ସରକାରଙ୍କ ନାକ ତଳର ନିଶଟା ଆଜି ସମସ୍ତଙ୍କ କର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ନୁହାଁ ଦୂରରୁ ଦେଖାଯାଉଛି ଯେମିତି ଗୋଟିଏ ମାଉମାଛ ପଟ୍ଟବସ୍ତାର କର ଉଡ଼ି ଆସୁଛି । ବର୍ତ୍ତମାନର ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀରେ ଗୋଟାଏ କେମିତି ନାଟ୍ୟସ୍ତ ହେବ । ବିଶ୍ୱସ୍ତ ସ୍ତରରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ନିକଟରେ କୌଣସି ଏକ ସୌଖୀନ ନାଟକ ଦଳର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ହୋଇଯିବା ପରେ ଏଇ ଭାବଟା ତାଙ୍କର ଆସିଛି । ଖରୁଆଲେକ କହନ୍ତି ମିଳି ହାଜର ଯେ କି ସେ ନାଟକର ନାୟିକା ଥିଲେ ସେ କୁଆଡ଼େ ତାଙ୍କର ଏଇ ପରବର୍ତ୍ତନର କାରଣ । କଥାଟା ଅବଶ୍ୟ ରିଭ୍ୟୁମାର । ବିଶ୍ୱାସ ନକଲେ ବି ଚଳିବ) । ପାନ ଦୋକାନରୁ ତିନିଖଣ୍ଡ ଅଖଇର ଆଗୁଣି ପାନ (ବାକରେ) ନେଇ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ହୋଇ ଚାହିଁରହିଲେ ସ୍ୱାସ୍ଥା ଉପରକୁ । କିଛି ସମୟ ଏମିତି ଚାହିଁରହିବା ପରେ ଅନୁନାସିକ ସ୍ତରରେ ଗୋଟିଏ ଛନ୍ଦ ଆବୃତ୍ତି କଲେ ସେଇଟା ହେଉଛି—‘ଘୋଷ’ ।

ଆମେମାନେ ସମସ୍ତେ ଫେରିବୁହିଁ ଦେଖି ତ କଲେଜର ଅପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ନେତା ଘୋଷ କୁମାର ତରଙ୍ଗ ତରଙ୍ଗ ଭାବରେ ଚାହିଁ ଲୁଚି ଲୁଚି ପଳାୟନ କରୁନନ୍ତି । କାରଣଟା ଅବଶ୍ୟ ଆମକୁ ଦେଖି ।

ରମାକାନ୍ତ ତାଙ୍କର ପୃଥୁଳକାୟ ଦେହଟିକୁ ନେଇ ଦୌଡ଼ିବା ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ କିନ୍ତୁ ସେ ଯେ ଧରିପାରିବ ଏ ଆଶା ଆମର କେବେ ନଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି ସମୟରେ ରଣାକଲେ କଲେଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ରାଜକ୍ଷି ଅରଗିରି କରୁଥିବା ଅଭୁଲତା । କିଛି ନବୁଝି ନପୁଝି ସେ ମଧ୍ୟ ଦୌଡ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ ରମାକାନ୍ତ ପଛେ ପଛେ । ଅଧା ବାଟରେ ଧଇଁସରି

ହୋଇ ରମାକାନ୍ତ ଖାଲି କହିଲା ‘ଘାହପହୁକ’—। ବାସ୍ ଅକଲବନ୍ତକା
କଥାର କାଫି ହେ । ଅଭୁଲଚନ୍ଦ୍ର କିଛିସମୟ ପରେ ଧରଣାଣିଲେ
ଘାପକ୍ କୁମାରକୁ ।

ଭିତ୍ତି ମୋଡ଼ ହେଉ ହେଉ ଘାପକ୍ ବରକ୍ତ ମିଶ୍ରିତ ସୁରରେ କହିଲା
‘ଏଗୁଡ଼ା ସବୁ କ’ଣ ?’

‘କୋଉଗୁଡ଼ା ?’

‘ଏମିତି ରାସ୍ତା ମଝିରେ ଶେର ଧରଲପର ଧରଣାଣିବା ? ତମର
ସବୁ ପ୍ରେଷ୍ଟିର୍ ବୋଲି କିଛି ନାହିଁ ?’

ଏଇ ସମୟରେ ହଠାତ୍ ‘ଫୁଃ’ କରି ଗୋଟାଏ ଶବ୍ଦ ହେଲା । ଫେରି
ରୁହଁ ଦେଖିଲା ସେଇଟା ପ୍ରବାଧକୁମାରଙ୍କ ଗମ୍ଭୀର କଣ୍ଠ ନିଃସୃତ । ଆମେ
କାନ୍ଦୁଥିଲୁ ସେ କିଛି କହିବେ କିନ୍ତୁ ନା— ‘ସେ ପୁନର୍ବାର ଚଳମାନ ଜନସଂଗ୍ରାତ
ଆଡ଼କୁ ମନୋନିବେଶ କରଲେ ।

ଏପକ କୁମାର ଟିକିଏ ଡାକୁରେଇ ଯାଇ କହିଲେ, “କ’ଣ ଦରକାର
ମୋତେ ଟାଣି ଟାଣି ଆଣିଲି ଯେ ?”

ପ୍ରତାପ, ଦରକାରଟା ବୁଝାଇ ଦିଅ ।

ବାକ୍ୟରେ ନା କର୍ମରେ ।

ଏ ସେକ୍ସରେ ଯାହା ପ୍ରୟୁଜ୍ୟ ମନେକରୁଛ ।

ପ୍ରତାପ ବିନା ବାକ୍ୟ ବ୍ୟୟରେ ଘାପକର ଗୋଟିଏ ହାତ ରମାକାନ୍ତ
ଓ ଅନ୍ୟଟି ଅଭୁଲକୁ ଧରଇ ଦେଇ ଦୁଇହାତ ଘାପକର ଗେଣ୍ଡୁ ପକେଟରେ
ନିଃଶବ୍ଦରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଲେ ।

“ଆରେ, ଏସବୁ କ’ଣ ? ଛୁ” —ଘାପକ କୋଟିପତି ହୋଇଥାଏ
ମନସବଗ୍ଧା କାଢ଼ିଆଣି କିଛି ସମୟ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ କରିବା ପରେ ସେଥିରୁ
ଗୋଟାଏ ଟଙ୍କି କିଆ ନୋଟ୍ କାଢ଼ି ମନସବଗ୍ଧା ରମାକାନ୍ତ ଆଡ଼କୁ ବଢ଼ାଇ
ଦେଇ କହିଲେ, “ରମାକାନ୍ତ ମାନ୍ୟବର ଅତିଥିଙ୍କ ମୂଲ୍ୟବାନ ଅର୍ଥକୋଷ
ଫେରାଇ ଦିଅ” ।

ରମାକାନ୍ତର ଧର୍ମ ସର୍ବ ସେକ୍ସବେଳକୁ ପୂରାପୂରି ଚନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ନ
ଥାଏ । ତଥାପି ଦୁଇହାତ ପାପୁଲରେ ବେଗ୍‌ଟାକୁ ରଖି କହିଲା— “ହେ
ମାହନାବର ହୃଦୟ (ନିଃଶ୍ୱାସ) ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁ ନିହତନ୍ତ୍ର ।”

ରାଗରେ ବେରୁଟା ଛଡ଼େଇ ନେଇ ପେଣ୍ଟ୍ ପିନ୍ଧେଇରେ ଭାରି
କରୁ କରୁ ଘେନି କହିଲା—ଏଥର ହେଲାତ ? “ରୁଡ଼ି ମୁଁ ଯାଏଁ । ମୋର
କାମ ଅଛି ଯେତେ ସବୁ ସସ୍” —ଦିଆସୁ ଅଖରର ଆ ଗୁଣି ପାନଟା
କଳରେ ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ପ୍ରବୋଧ କୁମାର ପୁଣି ଆଉ ଗୋଟିଏ ଭେ ଆବୁଡ଼ି
କଲେ—‘ବିମଳ’ ।

ଆରେ ବିମଳାଟା ଏମିତି ମୁହଁ ତଳକୁ କରି ଚାଲିଯାଉଛି କାହିଁକି ?
ସେ ହାରିଯାଇଛି ଯେ ? ଘେନି କହିଲା ।

ସତରେ—ତାକ ଡାକ ତାକୁ ।

କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ଅତୁଳ ଚିତ୍ତାର କଲ ବିମଳ—। ମୁଣ୍ଡଟା
ଛତ ଉପରକୁ ଝୁଲଇ ଦେଇ ମୁଣ୍ଡ ବାଳକୁ ସଜିତ କରି ଗୁଡ଼ି ବୋତାମ
ଗୁଡ଼ାକ ଖୋଲ କରି ଇତିପତ ନାଲି ଯୁଦ୍ଧରେ ପରାଜିତ ବୀର ନେତାମାନଙ୍କ
(ଫିଲ୍ମର) ରେ ବିମଳ ଆଗେଇ ଆସିଲ ।

ପହଞ୍ଚିବା ମନ୍ଦିର ଘେନିକି ଗୁଡ଼ି ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଏକ ସ୍ତରରେ
ହୋଇ କରି ଉଠିଲ **Congratulation** ।

ବିମଳ ଅତି ଡୋଲା ଚାରିଟି କହିଲା ‘ମାନେ’ ?

“ମାନ ଆଉ କ’ଣ ? ତୁ ହାରି ଯାଇଛୁ ଯେ” ?

“ଥଟା କରୁଛ ?”

“ଆଜି ବାବା, ପୁରୁଷ ହୋଇ ବଡ଼ିଫିଲ୍ମ ଖେଳରେ କି ତାହା
ଖେଳରେ ହାରିଲେ ମାରିକିନିଆଙ୍କ ପରି କାନ୍ଦୁ କୁ କାହିଁକି ? ଆମେ ହାରିକରି
କିଣୁ । ସେଇଟାତ ଆମର ବାହାଦୁରୀ । ତୋର ଆଜିକାର ପରାଜୟ
ଭବିଷ୍ୟତର ବିଜୟ । ଥି ଆରାୟ ଫର୍ ବିମଳ—ହସ୍ ହସ୍ ହସ୍ରେ ?”

“ନା ମୁଁ ସେ ପାଇଁ ଭାବୁନି ଯେ” —

“ଭାବନାଟା ତେବେ କ’ଣ ପାଇଁ” ?

“ଗୋଟିଏ ବି ଝିଅ ମୋତେ ଭେଟ ଦେଲେ ନାହିଁ” ?

“ମନରେ” ?

“ହଁ । କେବଳ ଚମତ୍କାମନା ପାଇଁ ” ।

“ବାଚନ କଥା” । ପ୍ରତାପ କହିଲା । “ଝିଅମାନେ ଆମକୁ ଶୁଣୁ
ଭଲ ପାଆନ୍ତୁ” । ଏଇଥର ଟିକିଏ ଜୋରରେ **Emphasis** ଦେଇ ପ୍ରବୋଧ
କୁମାର ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ଭେ କହିଲେ “ବେହୁଆ” ।

“ଦେଖ, ବିମଳ ଏଇ ସବୁ **Negative mentality** ନେଇ ନିଜକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ କରିବାର ଡୋର ଯେଉଁ ପ୍ରବେଶୁ—ଏଇଟାକୁ ସାଇକୋଲୋଜିରେ କ’ଣ କହନ୍ତି କହୋ ରମାକାନ୍ତ ?”

“ଭୁଲିଯାଇଛି” । ରମାକାନ୍ତ ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

“ଆଜ୍ଞା ଗୁଡ଼ି, ତାକୁ ଯାହା କହୁନା କାହିଁକି ଏଇଟା ଝୁସି ମାଗୁନା । ଝିଅ ତୋତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି କହିଲେ ତୋତେ ଜାଣନ୍ତି । ଝିଅ ତୋତେ ଗୁଣେ କହିଲେ ତୋତେ ନିଶ୍ଚୟ ଜାଣନ୍ତି । ଏଇ ଯେ ତୋ ମନରେ ଆସୁଛି ମୋତେ ସବୁ ଝିଅ ଜାଣନ୍ତି—ଏଇଟାକୁ ତୋତେ **confidence** ଦେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଏଇଟା ହେଲା ନେଗେଟିଭ ଭାବରେ ନିଜର ଅନ୍ତତ ପ୍ରମାଣ କରିବା । ଏଇଟା ଭୁଲ୍ ବୁଝିଲୁ” ? “ଗୁରୁ, ସତ କହିଲେ ଯେତେ ସବୁ ବାଜେ ବକୁଡ଼, ଗୁଡ଼ ମୁଁ ଯାଏ, ଭଲ ଲାଗୁନି” ।

“ପ୍ରକାଶ, ବିମଳର ଆଜିକାର ଏ ବିଜୟକୁ **celebrate** କରାଯାଉ ଫାପକ ବାବୁ ଦେଇଥିବା ସିଗାରେଟ୍‌ରେ ନା କ’ଣ କହୁଛ” ?

“ଆରେ ଏଥିରେ ଆଉ କହିବାର ଅଛି” ?

“ଏଇ ରିକ୍‌ସା ବୁଲୁ” । ବିମଳ କହିଲା ।

ଫାପକ ଓ ବିମଳ ରିକ୍‌ସାରେ ବସି ଆସଗଲା ଖଲେ ସମାଧି ପାଟଣା ଆଡ଼େ । ପରୁଛ ଅତୁଲ ଛାତ୍ରର କଲ୍ ପାପକ ବାବୁ ତମର ପ୍ରଥମ ପରୀକ୍ଷାର ଅନୁଭୂତିଟା ଭଲଭାବରେ ବୁଝାଇଦିଅ ବିମଳକୁ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ଆଠଟା ବାଜିଯାଇଛି । ପ୍ରବୋଧ କୁମାର ଆଉ ଚାରିଖଣ୍ଡ ପାନ (ବାଙ୍କର) ନେଇ ସାଇକେଲ ପେଡ଼ଲ୍ ଉପରେ ପାଦରଖି କହିଲେ, “ଯାଏଁ” । କିନ୍ତୁ କୁଆଡ଼େ ଉତ୍ତର ଦେବା ଆଗରୁ ସେ ଚାଲିଗଲେ । ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାର ଅବଶ୍ୟ କିଛି ନଥିଲା । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଜାଣୁ ସେ ଯୁଆଡ଼େ ଗଲେ । ଅତୁଲ କହିଲା ମୋତେ ବି ଏଥିରେ ବିଦାୟ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ବାଙ୍କା ରହିତକୁ ଆମେ ତନିଜଣ ।

ଆଗେଇଗଲା କଲେଜ ମୋଟ୍ ଦେଇ କାଢ଼ିଜାଇ ଭିତରକୁ । ସାନଡ଼ାଏଲ ପାଞ୍ଚ ଡାହାଣ ହାତ ଘାସ ପଡ଼ିଆରେ ତନିଜଣ ଲଗା ଲଗି

ହୋଇ ବସିଲୁ । ଇଷ୍ଟ ହସ୍ତେଲ ଆଉ ଡ୍ରେସ୍ସ୍ ହସ୍ତେଲରୁ ଆଲୁଅ ଆସି
ଛୁଡ଼କ ପଡ଼ୁଛି ଆଉ ଉପରେ ବାକୀ ରୁରୁଆଡ଼ ଶାନ୍ତ । ଅଭୂତ ଭାବରେ
ନିସ୍ତବ୍ଧ । ଦେଖିଲେ କିଏ ବଶ୍ୟାସ କରିବ—କରିବ ଠିକ୍ ରୁରୁଆ ଆଗରୁ
ଏଇଠି ରୁରୁଆର ପାଦ ଶବ୍ଦ ଦୁଇହଜାର କଣ୍ଠସ୍ବରରେ କର୍ମ ଉଠୁଥିଲା ଏଇ
ଜାଗାଟା । ପବନଟା ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ବହୁଛି କାଠଯୋଡ଼ିଆଡ଼ୁ ନା ମହାନଦୀ-
ଆଡ଼ୁ କେଜାଣି । କୋଉଠୁ ଗୋଟାଏ ଆଲତର ସନ୍ଧ୍ୟା ଦଶା ଓ ଶଙ୍ଖ ଭାସି
ଆସୁଛି ।

“କୁହୁଲି ପ୍ରତାପ, ଆମ ଏଇ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର ସଂସ୍କାରଟା ଅଭୂତ ।”

“ଗୁରୁ, ହଠାତ୍ ଧର୍ମଲୋଚନା ।”

“ନାହିଁ ଏଇ ଶଙ୍ଖଟା”—

“କ’ଣ ହେଲା ?”

“କି ଅଭୂତ ଦେଖତ । ଆମ ଦେଶର କୁଳବଧୂ ସମ୍ବନ୍ଧିନୀ
ଜଣାଏ, ଶଙ୍ଖଧ୍ବନି ଦେଇ ରାତିକୁ ତାମସୀ ବିଭୀଷିକାମୟ ଅଜଣା ଅଶୁଣା ଏକ
ରହସ୍ୟମୟକୁ; କିନ୍ତୁ ଯୋଉଟା ଶୁଭ୍ର ଯୋଉଟା ସ୍ବଚ୍ଛ ସତ୍ୟ ସେଇ ପ୍ରକାର
ସୂର୍ଯ୍ୟର ଆଗମନରେ କେହି ଦିଏନା ସମ୍ବନ୍ଧିନୀ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ ?” “ହଁ” ।
ପ୍ରତାପ ଗମ୍ଭୀର । “ରମାକାନ୍ତ ? ଶୁଣୁଛ ?” “ହଁ” ।

“ଆମେ କେତେ ପାଖରେ ଅଥଚ କେତେ ଦୂରରେ । ଏତେ
ମିଳାମିଶା, ହସଖୁସି ନାରୀତ ଉତ୍ତରେ ଆମେ ନିଜକୁ ଯେତେ ଅପରର
ସଙ୍ଗେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କଲେ ବି ବାସ୍ତବରେ ଆମେ ଏକାକୀ । ଏଇ ନିଃସଙ୍ଗତା,
ଏଇ ଏକାକିତ୍ବ ହିଁ ବୋଧହୁଏ ମଣିଷ ଜୀବନର ଏକାନ୍ତ ସତ୍ୟ । ଏଇ ସତ୍ୟଟାକୁ
ଲୁଚାଇବାକୁ ଆମର ମିଳାମିଶା ଏଇ ଆମ୍ଭ ପ୍ରବଞ୍ଚନା । ନୁହେଁ ?”

ପ୍ରତାପ ଓ ରମାକାନ୍ତ ଦୁଇଜଣ ଦୁଇପଟକୁ କରଲିଭିଡ଼ାଲ
ଶୋଇଲେ ।

ଅସାମାଜିକର ଜୀବନୀ / ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ

ISBN 81-86354-13-1